298

Iris Murdoch

VISUL LUI BRUNO

Una dintre cele mai cunoscute și mai apreciate scriitoare din Anglia, Iris Murdoch ne oferă în romanul *Visul lui Bruno* o analiză psihologică de mare adîncime în care, cu o mînă sigură de maestru și cu o debordantă capacitate de combinare și folosire a unor modele epice consacrate, izbutește să ne convingă că lumea pe care o zugrăvește este o lume posibilă.

EDITURA UNIVERS

GLOBUS

3 IRIS MURDOCH VISUL LUI BRUNO

IRIS MURDOCH

Colecția GLOBUS / Editura Univers

Visul lui Bruno

COPERTA COLECȚIEI DE ION STATE
Grafica : Viorel Popescu. Ilustrația : Tamaș Klara

BRUNO'S DREAM
by
IRIS MURDOCH
Chatto and Windus
London

GLOBUS

Iris Murdoch

Visul lui Bruno

Traducere de
Dana Crivăț

Prefață de
Mihai Pop

EDITURA UNIVERS
București
1978

PREFAȚĂ

IRIS MURDOCH este una din cele mai cunoscute scriitoare din Anglia. Opera ei este într-adevăr impresionantă ca întindere : din 1954, data apariției primului roman, *Under the Net,* a mai publicat, pînă în 1970, încă 11 romane substanțiale *(The Flight from the Enchanter, The Sandcastle, The Bell, A Severed Head, An Unofficial Rose, The Unicorn, The Italian Girl, The Red and the Green, The Time of the Angels, The Nice and the Good și Bruno's Dream),* Romanciera este născută în 1919 în Irlanda, la Dublin, și a studiat la Londra, Bristol și Oxford. Vasta sa creație romanescă are la bază o solidă pregătire filozofică, autoarea predînd filozofia la Universitatea din Cambridge. Înainte de publicarea primului roman, a scris un studiu despre Sartre *(Sartre : Romantic Rationalist,* 1953), iar mai tîrziu i-au apărut o serie de eseuri și studii literare în reviste și volume.

Debutul scriitoarei a avut loc într-un context literar deosebit de semnificativ pentru literatura engleză, ea începînd să scrie în anii '50, în plină perioadă de dominare a „tinerilor furioși". Cu toate că nici generația, nici concepția sa literară nu erau aceleași cu ale „furioșilor", ea le-a fost atașată inițial de critică, odată cu apariția primului roman. Avem acum dis-

tanța necesară pentru a ne da seama că epoca este departe de a fi unitară în literatura Marii Britanii Se continuă unele direcții ale mișcării de avangardă interbelice, în care simbolismul este văzut ca o metodă de construcție epică predominantă, apar romanele lui Beckett, realismul generației tinere devine foarte puternic, dar și el, la o analiză atentă, se dovedește a fi mai mult decît o simplă „felie de realitate" și, totodată, intră pe scena literară autori ca W. Golding, Nigel Dennis, Muriel Spark, Doris Lessing, ale căror opere realizează o unire între tehnica realistă, creatoare a unui spațiu bine precizat, și o lume bîntuită de fantasme și obiecte, personaje, elemente de natură cu puternică dar nu totdeauna evidentă funcție simbolică. Tehnica romanescă a acestor scriitori își trage sursele din vechiul realism englez clasic, față de care autorul modern este de cele mai multe ori un experimentator ce modifică intenționat anumite reguli ale romanului realist pentru a observa consecințele abaterii de la canoane. Din realism rămîne preocuparea accentuată pentru definirea personajelor într-un context social, familial, peisagistic, de construcții și plasare în spațiu, cît mai bine precizat. Personajele însă sînt încărcate cu semnificații din cele mai diverse, a căror sursă sînt sistemele de gîndire cu larg impact asupra secolului nostru : psihanaliza, existențialismul, vechi practici magice reactualizate simbolic, o morală fundamentală de origine creștină, antropologia modernă etc. Sistemul semnificativ, încărcat de elemente diferite, nu se constituie întotdeauna în mod clar, așa încît lectura romanelor de acest tip presupune o participare a cititorului, care atribuie faptelor valori în funcție de preferințele

sale. De aici, lipsa de consens a criticilor în interpretarea unor romane. Operele grupului amintit tind să creeze o nouă mitologie, de multe ori existențialistă sau freudiană, în care trama epică este încărcată de fapte cu consecințe definitive, în care dragostea și relațiile sociale (în romanele lui Iris Murdoch acestea sînt mai ales relații de familie), locurile, spațiile naturale și artificiale, adjuvanții din lumea naturii, profesiile, locul de naștere al personajelor sînt bine stabilite. Este o mitologie individuală recreată mereu de fiecare autor sau roman.

Iris Murdoch se încadrează perfect în această orientare. Operele sale, de mare succes la public și bine primite de critică, au adesea o notă de „experiment" literar, rezultată dintr-o foarte rațională organizare a narațiunii. Aș numi acest mod de a scrie „realism simbolic". Una din trăsăturile sale cele mai vizibile este explorarea unui mediu social relativ unitar în fiecare roman. Există astfel romane ale fostelor sufragete, ale micii burghezii, ale funcționarilor superiori, ale gentleman-ilor care trăiesc la țară, ale profesorilor din școlile de provincie etc. Ca în realismul secolului trecut, personajele, unele cu funcție simbolică, sînt plasate într-un mediu caracteristic : cunoscutul peisaj campestru englez, cu pajiști și mici rîuri șerpuinde, grădini ordonate, Londra diferitelor cartiere, Tamisa, clădirile tipice, case noi cu aspect arhaic la țară, micile case cu grădini în spate la oraș, case închiriate la mahala unde locuiesc în promiscuitate bătrîni muribunzi, oameni fără mijloace clare de existență, pakistanezi, indieni, apartamente centrale bine amenajate, case din cartierele de mîna a doua, ateliere, tipografii, cimitire, parcuri, etc. Ceea ce frapează este tocmai grija și minuțiozitatea cu care toate

acestea sînt descrise în cele mai mici amănunte, pînă la datele de aranjare interioară și senzațiile olfactive. Diferența între descrierile făcute de Iris Murdoch și cele ale vechilor realiști este vizibilă mai ales în dozarea raportului dintre spațiile care contribuie numai la definirea personajelor și cele care au o importanță simbolică. Aș aminti, pentru cele din urmă, locuința lui Mischa Fox din *The Flight from the Enchanter (Fuga de la descîntător)*, formată din patru case în cartierul Kensington, plasate, spate în spate, două pe o stradă, două pe alta, ansamblu despre care se spune că fusese modificat pînă la completa transformare a interioarelor. Aspectul labirintic al micului palat fără coridoare și fără scări continue este generator de confuzii. Interiorul somptuos acoperit de covoare, împînzit de acvarii și obiecte de artă disparate, este domeniul unor întîmplări ciudate, necontrolate, necontrolabile, violente. Castelul englez al descîntătorului străin are, spre deosebire de cel din Italia, unde totul este calm și se desfășoară normal, o funcție malefică. Trebuie arătat că, dacă în operele realiste mediul are în primul rînd rolul de a defini caracterele, la Iris Murdoch, unde personajele nu sînt numai caractere ci și simboluri, mediul ar trebui să aibă în toate cazurile funcție dublă. De fapt însă, și aceasta este poate una din primele reguli ale acestui tip de realism, spațiile simbolice apar destul de rar, în conexiune cu personajele simbolice, pe cînd restul spațiilor are numai funcție de definire a personajelor sau rol pur descriptiv. Ceea ce era caracteristic realismului este modificat experimental de romanciera engleză în două direcții opuse : prin mulțimea de semnificații și prin absența de semnificație.

Un fenomen similar se petrece și în economia personajelor. Mai întîi, ca într-o introducere clasică, primele capitole au rolul de a prezenta datele sociale și chiar ereditare ale personajelor. Nu ne întîlnim decît rareori cu tehnica modernă de prezentare trunchiată, prin aduceri aminte într-o ordine discontinuă, pe care romanul englez contemporan o utilizează atît de des. Neobișnuită la Iris Murdoch este și o anumită nivelare socială a personajelor. Marea majoritate fac parte, în cadrul unui roman, din aceeași pătură sau nivel social, excepțiile, în sus sau în jos, fiind gîndite ca elemente de catalizare a acțiunii. Dacă la realiștii secolului trecut unele personaje neconsistente erau astfel datorită funcției lor pur epice, la romanciera engleză personajele simbol au o redusă substanță fizică și chiar o slabă justificare epică. Este poate aici influența unei mari clase de personaje din teatrul și romanul post-belic, avînd însă în pseudo-realismul scriitoarei o funcție mai degrabă polemică decît epică. Semnificativ este faptul că ele nu apar în capitolele de prezentare ale începutului, ci mai tîrziu, în cursul acțiunii. Tot izvorînd din vechiul realism mi se pare a fi și modul de încheiere a intrigii, de fapt o recapitulare a destinelor personajelor. Spre deosebire de Dickens, de pildă, care își încheie romanele cu o definitivă trecere în revistă și cu pedepsirea vinovaților, la Iris Murdoch finalul este dublu : unul modern, în care acțiunea se termină nedecis, și altul, urmînd unor evenimente capitale sau prezentat la un interval de timp suficient pentru a marca sfîrșitul, în care are loc al doilea deznodămînt. De fapt, deznodămîntul real este de obicei diferit de primul. Este, ca și în cazurile de mai sus, o preluare conștientă a

unei tehnici vechi, față de care reduplicarea are funcție distructivă.

Sîntem deci în fața unui tip de narațiune care preia modalitățile de creație ale realismului, modificîndu-le spre a corespunde unei viziuni moderne asupra lumii.

Iris Murdoch modifică și substanța romanului realist. Caracterul social este restrîns. Principala temă a romanelor ei este viața de familie, cu toate implicațiile și încurcăturile sale. În acest cadru, esențială este dragostea, ca un prim germene al relațiilor sociale. Atît familia cît și îndrăgostiții sînt supuși unui sistem de reguli și constrîngeri sociale pe care le neagă sau le înfrîng, dar niciodată nu le pot distruge complet. Aceasta explică de ce finalul majorității romanelor ei este fundamental moral, în ciuda aparenței de libertinaj pe care o avem la o primă privire. Personajele trebuie să respecte regulile jocului social, altfel putînd avea neplăcuta surpriză de a se vedea eliminate din paginile cărții. De aici reiese poate cel mai evident ceea ce frapează în romanele scriitoarei engleze, foarte cumintele și ușor desuetul aer victorian, de „fin de siècle", probabil și el o modalitate polemică dublă, pe de o parte anti-realistă, pe de altă parte anti-modernă. Iris Murdoch este de fapt modernă tocmai prin acest atît de elaborat și mult lucrat negativism.

Se întîmplă cu Iris Murdoch ceea ce se întîmplă adesea cu scriitorii de mare cultură și inteligență. Ea ajunge la un nivel al literaturii în care este greu de spus dacă ne aflăm în fața unei experiențe literare valabile sau nu. După cum observa pe bună dreptate un critic englez, doamnei Iris Murdoch, excesiv de rațională și dotată cu un real talent, îi lipsește furia ca să fie un mare scriitor contemporan.

Visul lui Bruno nu face excepție de la regulile despre care am vorbit. Axul romanului este bătrînul Bruno, în vîrstă de aproape nouăzeci de ani. El apare în carte marcat de o serie de trăsături dintre care cea mai vizibilă este limitata lui posibilitate de mișcare. Acest fapt îi conferă poziția de pivot al întregii acțiuni, după cum pasiunea lui pentru păianjeni este simbolul central al narațiunii. Fusese un mare specialist în studiul acestor insecte, avusese o largă rețea de legături internaționale printre entomologi, în momentele privilegiate ale acțiunii apare de obicei cîte un păianjen în libertate, captiv sau mort, fapt care trezește reflecții de natură existențială. Păianjenii sînt uneori „meditativi", alteori agresivi, asemeni oamenilor. Celelalte personaje se mișcă prin lume întinzînd plase sau prinzîndu-se în ele, iar Bruno însuși are un mod de viață asemănător acarienilor. Imobil și meditativ, el este legat de o dublă motivare: are, ca și tatăl său, fost mare filatelist și posesor al unei prețioase colecții de timbre, o monopasiune, și este obsedat de ideea familiei. Dealtfel, întregul roman este la suprafață o poveste de familie, în care relațiile de contract și dragoste, de datorie și iubire se amestecă mereu.

Celelalte personaje sînt uneori ciudate. De exemplu, tînărul infirmier Nigel se plimbă noaptea prin Londra observînd, asemeni diavolului șchiop, ce fac oamenii în case ; mătușica este o bătrînă pe care toți o cred simulantă și nebună pentru că pretinde a fi rusoaică, fostă doamnă la curtea țarilor. Ca și în

alte romane ale autoarei apare un scriitor, Miles, fiul lui Bruno, care încearcă, probabil fără succes, să-şi transforme trăirile grave sau cotidiene într-un stufos material poetic. Adelaide de Crecy are un nume cu rezonanţe disproporţionate pentru o fostă mică funcţionară, în roman servitoarea şi amanta lui Danby, ginerele lui Bruno. La fel ca şi în alte opere, relaţiile de familie de o excepţională coerenţă au o funcţie aproape fatală. Dintr-o veche tradiţie a anormalităţii literare provine Lisa, cumnata lui Miles, fostă ftizică, domnişoară bătrînă şi profesoară, fostă călugăriţă, gata oricînd de opere de binefacere şi acte de exaltare.

Reţeaua de evenimente este concepută iniţial în planul unei normale intrigi de familie, dar înafara clasicelor elemente ale acestui tip de conflict apar şi fapte grave, din alte domenii ale romanescului : dueluri, bătăi, furtul unei mari valori filatelice, călătorii îndepărtate, inundaţii spectaculoase şi distructive ale Tamisei, dispariţia unor mari valori şi apariţia altor valori neaşteptate.

Ne aflăm deci în faţa unui spaţiu romanesc dominat de aparenţa unei normalităţi atît în planul realităţii cît şi în cel al naraţiunii, dar în fapt subminat de un sistem de anormalităţi flagrante. Principiul care conduce acţiunea, atît în forma cît şi în substanţa ei, este trecerea dintr-o stare anormală într-una normală. Astfel numele Adelaidei devine, prin căsătorie, un nume normal, Nigel, personajul straniu, pleacă într-un spaţiu exotic adecvat anormalităţii etc.

Trecerea de la o situaţie neordonată la una ordonată este apanajul unora dintre cele mai vechi forme de literatură, basmele. În cazul *Visului lui Bruno* am

putea vorbi, fără să împingem lucrurile prea departe, despre o subiacentă structură de basm, ascunsă sub o suprafaţă de roman realist, cu elemente psihologice din alte arii ale naraţiunii (duelul poate fi ataşat, de exemplu, romanelor de aventuri, furtul aparţine prin definiţie romanului poliţist). O asemenea structură neunitară presupune, în primul rînd, o suficientă coerenţă a planului narativ asemănător basmului, în al doilea rînd, o justificare epică suficientă pentru a consolida un conglomerat de factori tradiţional disparaţi şi, în fine, un „subiect" cu implicaţii etico-sociale care să dea sens noii structuri. Liantul cel mai evident pe care autoarea îl utilizează este suprafaţa realistă a operei. De aici decurge şi accentuata preocupare pentru a crea un cadru credibil pentru întreaga scenă a romanului. Sistemul de relaţii familiale, de mare importanţă, funcţionează ca un teatru de marionete foarte bine pus la punct : legăturile se fac şi se desfac, partenerii se schimbă, evenimentele, pe care personajele nu le pot controla, îşi urmează cursul, cînd totul pare terminat acţiunea se reia, iar finalul romanului coincide cu o normalizare şi din punctul de vedere al relaţiilor dintre personaje şi din punctul de vedere al unei morale general acceptate.

Ne aflăm deci în faţa unei maşinării complicate al cărei model se regăseşte în pasiunea lui Bruno pentru păianjeni, simbol al unor forţe pe care nu le înţelegem, calchiate după tiparul, atît de iubit de morala existenţialistă, al călăului-victimă. Maşinăria, al cărei ax este Bruno, e pusă în mişcare de diavolul divin Nigel, un fel de apostol al pan-iubirii. Se ajunge în final la o structură antropologică normală, echilibrată, solidă, imuabilă. Pe plan moral, ne aflăm în

„cea mai bună dintre toate lumile posibile". Pe plan epic și antropologic, ne aflăm într-un basm care se petrece în Anglia zilelor noastre.

Fără îndoială, romanul este o construcție bine făcută și dominată de rațiune. A fost însă povestea concepută ca un model etic, sau este mai degrabă doar o utilizare ironică a unor clișee literare mai vechi și chiar contemporane? Ipoteza ironiei este cea mai acceptabilă, fiind susținută de recurgerea frecventă la poncifele literaturii narative. Triunghiurile conjugale, personajul atotștiutor care face și desface, evenimentele: duelul, cataclismul natural al inundației, comoara care dispare și este regăsită în altă parte, happy-end-ul, triumful amorului, sînt toate locuri comune pe care autoarea le organizează cu strictețe în narațiune.

Ipoteza aceasta este susținută și de faptul că o sumă de locuri comune apar și în alte opere ale lui Iris Murdoch: străinul neînțeles în *The Flight from the Enchanter* sau în *A Fairly Honourable Defeat (O înfrîngere destul de onorabilă)*; obiectele semnificative cu apariție obsedantă, asemeni cutiei cu timbre din *Visul lui Bruno*; în *An Unofficial Rose (Un trandafir neoficial)* un pumnal german și un tablou de Tintoretto apar în punctele nodale ale narațiunii; animalele care în alte romane par o replică a păianjenilor lui Bruno (peștii în *The Flight from the Enchanter*, cîinele din *Under the Net — Prins în mreje* —, un alt cîine și păsările din *The Bell — Clopotul* —, ariciul din *A Fairly Honourable Defeat)*; elementele naturale cu funcții semnificative asemănătoare în alte romane (o grădină de trandafiri, o

pajiște la marginea unui drum ca locuri privilegiate) și multe altele.

În această ordine de idei, la o analiză atentă și schemele epice, dincolo de ecuațiile relațiilor sociale și de plasarea în timp și spațiu, se dovedesc a fi aproape aceleași.

Dacă ținem seama de toate aceste coincidențe, mi se pare probabil ca Iris Murdoch să pornească de la ideea că, pînă la urmă, numărul structurilor epice și al elementelor lor este limitat. Ea își dă seama că un roman este un dozaj subtil al unei mulțimi definite de elemente, pe care o minte dominată de spirit combinatoric le amestecă în așa fel încît să creeze de fiecare dată alte lumi credibile, romanul nefiind, după propria ei afirmație, decît „o casă potrivită ca un personaj să trăiască liber în ea". În acest caz, libertatea personajului este, în concepția romancierei, dată de posibilitatea cît mai mare a combinării neconstrînse.

O astfel de dezvăluire a mecanismului unei opere literare poate să pară o operație neechitabilă. Cititorul poate avea impresia nejustificată că se află în fața unui roman simplu, elementar, lipsit de substanță, căruia scurtele notații de mai sus ii epuizează interesul. În realitate, *Visul lui Bruno* este o carte din care nu lipsesc nici tensiunea epică și nici episoadele palpitante. Cu toate că lumea cărții este în mod clar dirijată spre trecut, nu-i lipsește nici concretețea, nici consistența care s-o facă interesantă. Evident, Londra lui Bruno și a lui Danby nu este Londra zilelor noastre. Este un oraș arhetipal, simbolic și distant, dar totuși palpabil, ca în unele romane franceze de la sfîrșitul secolului trecut.

Personajele, deşi evident construite, au carne, şi faptele lor sînt oricînd justificabile în contextul romanului. Ceea ce ni se pare a fi principala calitate a *Visului lui Bruno,* unul din cele mai bune romane ale autoarei, este această debordantă capacitate de combinare şi de folosire creatoare a unor modele epice, dublată de o reală înzestrare în a conduce cu o mînă sigură o intrigă arborescentă şi complicată, posibilitatea de a convinge pe cititor eă lumea pe care o descrie este o lume posibilă.

MIHAI POP

CAPITOLUL I

BRUNO ÎNCEPUSE să se trezească. I se părea că în cameră era întuneric. Îşi ţinu respiraţia, încercînd să deslușească ce fel era întunericul, întrebîndu-se dacă era noapte sau zi, dimineaţă sau după-masă. Dacă era noapte, atunci era rău, putea fi chiar foarte rău. Şi dacă era după-masă putea fi rău, dacă se trezise prea devreme. Drama somnului şi a trezirii devenise obsedantă şi înspăimîntătoare de cînd starea de trezie ajunsese să-i fie o povară. Recurgea la fel de fel de şiretlicuri. Nu-şi îngăduia să adoarmă în timpul dimineţilor ca nu cumva să-şi strice somnul de după-masă. Eliminase din existenţa sa televizorul, cu falsa lui tristeţe şi cu imaginile-i războinice. Probabil că aţipise citind. Visase iarăşi visul acela cu Janie şi Maureen şi acul de pălărie. Pipăi împrejur şi încercă să se salte pe perne, atingînd cu picioarele colivia metalică ce le ferea de apăsarea cuverturilor. Greutatea aşternutului are un efect dintre cele mai nocive asupra picioarelor. Deşi în stadiul în care se aflau picioarele lui Bruno, nimic nu mai avea prea mare importanţă.

Slavă Domnului, nu era noapte. Mintea decrepită și trupul se puseseră în mișcare, regăsindu-se în sfîrșit. Bruno își aminti — sau intui — că era după-masă. Draperiile acopereau fereastra dar spre margini se întrezărea o lumină rece, roșie. Desigur că afară strălucea soarele, un soare înghețat de primăvară, revărsîndu-și razele asupra orașului plin de păcate care era Londra, asupra apelor umflate ale Tamisei și asupra sinistrelor turnuri rotunde ale centralei electrice din Lots Road pe care Bruno avea să le vadă cînd va veni la cinci Adelaide să tragă draperiile din dreptul geamului. Întinse mîna după ochelari și, ținînd ceasul în dreptul razelor filtrate prin perdele, constată că era patru și un sfert. Se întrebă dacă s-o strige pe Adelaide, dar renunță. Trei sferturi de oră era el în stare să se ferească de năvala gîndurilor negre. Iar Adelaide era o slujnică destul de supărăcioasă căreia nu-i plăcea să fie strigată. Sau, mai bine zis, devenise supărăcioasă în ultimul an. Oare dinadins spărgea cele mai bune farfurii ? Totdeauna găsea cioburi pe tava cu mîncare. Bruno era un om foarte bătrîn și bolnav de atîta amar de vreme.

Azi nu primise nici o scrisoare. Cu siguranță că nici cu poșta de după-masă nu va primi nici una. Dar către orele cinci începea cea mai plăcută parte a zilei, momentul cel mai agreabil, cu ceai, chifle proaspete unse cu pastă de anchois și marmeladă — de fiecare dată alt fel de marmeladă — ; i se aducea „Evening Standard“ și, puțin mai tîrziu, se întorcea și Danby de la

tipografie. Soarele prea lucid de primăvară era dușmanul său iar serile lungi de vară, tortura minții sale ostenite. I-ar fi plăcut să-i facă cineva focul în odaie, dar asta însemna atîta muncă și nici chiar Nigel — care de obicei se gîndea la toate — nu se gîndise că era nevoie. În curînd avea să-și bea ceaiul, prelungindu-și cît mai mult această plăcere, apoi va citi „Evening Standard“, începînd cu serialele în poze, după care va asculta știrile transmise la radio și în sfîrșit va sta de vorbă jumătate de oră cu Danby — bineînțeles nu despre afaceri, ci despre lucrurile amuzante care i se întîmplaseră lui Danby peste zi. Danby avea totdeauna ceva amuzant de povestit. Apoi se va juca cu telefonul sau poate va privi timbrele și, cînd se va face șapte, va putea să-și bea șampania, apoi va citi o carte despre păianjeni sau un roman polițist ; va urma cina adusă de Nigel, și va sta de vorbă cu Nigel și tot Nigel îi va pregăti patul pentru somnul de noapte. Nigel cu mîinile lui blînde de înger îl va înveli. Danby spunea că Nigel nu era un om pe care să te poți bizui și odată amenințase chiar că-l va da afară. Danby nu trebuia să afle că Nigel spărsese ceașca cea scumpă de Simla. Bruno nu trebuia să uite să spună că el însuși o spărsese.

Bineînțeles că Danby n-o să-l dea afară dacă Bruno se împotrivea. Nigel n-avea nici o calificare în privința îngrijirii bolnavilor, fusese doar cîndva ordonanță sau așa ceva, dar era priceput în aranjarea pernelor și știa cum să-l dea pe Bruno jos din pat — era plin de răbdare și de-

licateţe. Danby era un ginere cît se poate de bun. Bruno ştia că Danby nu şi-ar trimite pentru nimic în lume socrul într-un azil de bătrîni. Trecuseră ani de zile de cînd Danby insistase ca Bruno să se mute la el ca să-i poarte de grijă. Danby era om bun, deşi la el bunătatea era doar chestie de temperament şi sănătate ; avea poftă de mîncare şi era oricînd gata să dea pe gît un păhărel. Era omul care, dacă s-ar fi prăbuşit pămîntul sub ochii lui dar cineva i-ar fi întins un gin cu whisky, s-ar fi înveselit numaidecît. Dumnezeu ştie ce-o fi găsit la el fiica lui Bruno — Gwen — o fată atît de serioasă şi cu picioarele pe pămînt, alături de un chefliu ca Danby ! Femeile sînt pline de surprize. Şi totuşi, părea că se iubeau. Îşi aducea bine aminte Bruno, deşi biata Gwen murise de mult.

În lumina amurgului care învăluia odaia, Bruno întrezărea cuvertura ridicată peste colivia metalică ce-i apăra picioarele, cutia mare de lemn în care-şi ţinea colecţia de timbre, sticla de şampanie aşezată pe placa de marmură de deasupra bibliotecii, şi lîngă ea, pe perete, fotografia cu ramă pătrată a soţiei sale, Janie. Janie murise cu douăzeci de ani înaintea lui Gwen, dar acum le simţea deopotrivă de departe pe amîndouă. Fotografia lui Gwen se afla tot la parter, pe pian. Nu se putuse hotărî să ceară să i-o aducă sus. Acum trei săptămîni o auzise pe Adelaide spunîndu-i lui Nigel : „N-are să mai poată veni niciodată jos." I se păruse nedrept şi i se făcuse frică. Cum să accepte acest „niciodată" ? Nu mai coborîse scările de o lună. Ceea ce nu semăna defel cu „niciodată". Încă putea merge pînă la baie, şi destul de uşor. Dar de ce oare-i pomenea Nigel din ce în ce mai des de ploscă şi-i zicea întruna ce practică este, întrebîndu-l mereu dacă nu era prea obosit să se deplaseze pînă la baie ? Voia oare Nigel să-l pregătească pentru vremea cînd nu se va mai clinti din pat ? În orice caz, vremea aceea nu venise încă. De asta era sigur, deşi de mult nu-l mai interesa ce şuşoteau împreună în capul scărilor prostul ăla de doctor şi Danby. Prostul ăla de doctor îi declarase că mai avea mulţi ani de trăit. „Ai să ne îngropi pe toţi !" spusese rîzînd ca omul sănătos şi privind spre ceas. Ce înseamnă însă exact „mulţi ani" ? În orice caz, încă trei ani trebuia numaidecît să trăiască, altfel — dacă nu îndeplinea această condiţie obligatorie — nu putea să-i păcălească pe cei de la Asigurările Sociale.

„În loc să mă gîndesc la moarte, cum ar fi firesc, mă gîndesc la cheltuielile de înmormîntare", gîndi Bruno. Nu din altruism. Îi era cu neputinţă, chiar şi acum, să se dezbare de simţul proprietăţii. Firul gîndurilor se încurcă. Azi era mahmur, probabil din pricina pilulelor, care însă îi luau durerea cu mîna. Sau poate că somniferele cu bromură îl otrăveau cu încetul. Uneori se simţea ameţit de-a binelea, şi starea asta incertă, în timpul căreia se auzea vorbind fără să ştie ce vorbea, nu aducea cîtuşi de puţin cu euforia produsă de şampanie. Danby citise odată într-un ziar de duminică, şi-a spusese şi lui, că după vîrsta de douăzeci şi cinci de ani, un milion de celule ale creierului se degradează zil-

nic. În ritmul ăsta — se întreba Bruno — mai rămîne oare vreo celulă intactă după ce-ai trecut de optzeci de ani ? În alte zile avea mintea limpede. În schimb azi suferea incomparabil mai puțin. Uluitor ce poate știința ! Trebuia numaidecît să găsească o cale de a trece timbrele în posesia altcuiva, fără să-și bage fiscul nasul. Colecția valora în jurul a douăzeci de mii de lire. Douăzeci de mii de lire — fără impozit — era o sumă. Rău îi mai păruse tatălui său cînd, înainte de moarte, trebuise să-i dea lui timbrele. Într-un ungher al minții păstra încă imaginea limpede a mîinii palide și descărnate împingînd spre el cutia de lemn de pe masa de mahon. Pe patul de moarte tatăl său îi spusese cu amărăciune : „Cum te știu nesocotit, ai să le vinzi, Bruno, și mare prostie ai să faci.“ Ei bine, nu le vînduse, ba chiar îmbogățise puțin colecția și ținuse puțin la ea, fără să fi fost un filatelist adevărat ca tatăl lui. O păstrase pentru zile negre, dar iată că ajunsese la capătul vieții fără să cunoască zile negre. Ar fi putut face o călătorie în jurul lumii. Sau și-ar fi putut cumpăra tablouri scumpe și alte opere de artă pentru delectarea ochilor. Sau ar fi putut mînca icre negre și homari în fiecare zi. Trebuia numaidecît să găsească o cale pentru a o trece în posesia altcuiva, dar nu-i convenea să se sfătuiască cu Danby. Era el Danby om bun, dar prea ținea la cele lumești. Probabil că se și întreba cine va căpăta timbrele. Bruno își punea aceeași întrebare : cui să i le dea, ginerelui său Danby, sau fiului său Miles ? Trecuseră ani de

cînd nu-l mai văzuse pe Miles. Miles îi întorsese spatele de mult.

Se înțelege că toți, fără să-și dea seama, îl făceau mereu să sufere. Le spiona presupunerile și gîndurile, care nu se mai opreau asupra lui ci-l atingeau doar, trecînd dincolo de el spre viitorul acela neverosimil cînd el n-avea să mai existe. Devenise un monstru în ochii lor. „Un bătrîn care se ține bine“, auzise pe cineva spunînd acum mulți ani — atît de mulți că nu-i convenea să le țină socoteala. Cum era el în realitate ? În sinea lui nu i se părea că îmbătrînise. Constatase că avea mîini de om bătrîn. Le descoperise uluit într-o zi cînd privirea îi căzuse asupra celor două cioturi chircite, uscate și pătate care netezeau cuvertura. Încetase să se uite în oglindă, dar uneori simțea, ca o mască parcă, fantoma chipului său de altădată. Se privea doar în ochii lui Danby și ai Adelaidei — în sila cu care cătau spre el și pe care n-o puteau ascunde. Nu-i scîrbea numai mirosul, îi scîrbea și înfățișarea lui. Știa că devenise un monstru cu cap de animal, de bivol, un fel de minotaur captiv. Fața lui de-acum aducea cu cea a unora dintre păianjenii săi — *Xysticus* sau poate *Oxyptila* — care semănau cu o broască. Capul imens ce ieșea de sub cuvertură era continuat de un trup firav, cu forme abia omenești, emaciat, lipsit de putere și rău mirositor. Viețuia într-un cocon — ca păianjenul *Atypus* — și devenise el însuși un cocon. *Soma soma*. Trupu-i devenise mormînt — un mormînt grotesc, fără frumusețe. Cîtă deosebire în felul în care-i apărea în prezent moartea și felul în care și-o în-

chipuise cu numai trei ani în urmă, cînd încă nu-şi pierduse părul lui cel alb. Moartea cea adevărată n-avea nimic comun cu îngerii şi obeliscurile. Nu era de mirare că toţi îşi fereau ochii, ocolindu-l cu privirea.

Fabrica de utilaje tipografice ar fi trebuit să fie ca un soi de monument, numai că el n-o putea socoti decît ca o creaţie a tatălui său. Gater şi Greensleave — de fapt acum, de cînd o preluase Danby, ar fi fost firesc să se numească Greensleave şi Odell, dar Danby refuzase să schimbe firma, deşi bătrînul Gater murise de patruzeci de ani. Cunoscuse o perioadă destul de proastă imediat după război, cînd fusese foarte greu să satisfacă cererile de prese pentru tiparniţele americane ; curînd însă se redresase. Oare datorită lui Danby ? Secretul succesului fusese diversitatea, o diversitate plină de fantezie şi îndrăzneală : programe, cataloage, manifeste, afişe, publicaţii pentru tineret, hîrtie de scris. Bruno făcuse tot ce putuse pentru firmă ; fusese născut şi crescut pentru a se dedica fabricii. S-ar putea spune că ea fusese chiar locul lui de naştere. Toată copilăria zgomotul maşinăriilor ei îi zbîrnîise în urechi. Niciodată însă nu se simţise în largul lui printre tipografi, iar limbajul lor rămăsese pentru el de neînţeles, ca o limbă străină. Fusese întotdeauna puţin speriat de fabrică, la fel ca de caii pe care tatăl său îl obligase să-i încalece în copilărie. Pe cînd Danby — care nu fusese înzestrat cu nici un talent anume, care nici măcar intelectual nu era, şi care nu ştiuse ce însemna o tipografie pînă a nu se însura cu Gwen — se adaptase muncii în fabrică de parcă asta ar fi făcut de cînd lumea, lucru pentru care Bruno, care-l considerase pe Danby un neisprăvit, în toate privinţele, îl pizmuise. Şi în cele din urmă, dintre ei doi, Danby se dovedi omul de afaceri.

Bruno dorise să studieze zoologia, nicidecum să se ocupe de fabrică şi tipografie. Tatăl său îl obligase să studieze clasicii şi să se ocupe de fabrică. Cum izbutise să-l convingă ? Bruno nu-şi mai aducea aminte. Afacerile şi banii constituiseră dealtfel singurele căi de comunicare reală între tată şi fiu. Din pricina unor pedepse pe care nu putuse să le uite, nu-şi mai amintea aproape nimic despre tatăl său, pe care mai tîrziu în viaţă îl privise drept principiu al unei energii nefaste, drept izvor al insatisfacţiilor şi neîmplinirilor personale, un hău în care dispăreau absorbite toate aspiraţiile lui. Chiar şi acum gîndul la tatăl său îl făcea să roşească de mînie şi ura cea veche, neagră şi proaspătă, îi răscolea sîngele fără să-i trezească în minte vreo imagine. În schimb chipul mamei era atît de limpede, încît îi vedea pînă şi bietul zîmbet chinuit pe care-l avea cînd încerca să-şi înduplece bărbatul, şi după optzeci de ani încă o auzea rugîndu-l : „George, fii mai blînd cu băiatul."

Pustnic ar fi trebuit să mă fac — medita în sinea lui Bruno —, să fi trăit retras ca un preot de ţară din secolul trecut, cu cărţile mele de teologie şi păianjenii mei. Adevărata bucurie a vieţii lui, vocaţia pe care şi-o trădase, era indisolubil asociată cu amintirea mamei şi a serilor lungi de vară cînd, adolescent de şaispre-

zece ani urmărise atent, la lumina lanternei de buzunar, ritualul prin care superbul păianjen din specia *Dolomedes* își depune ouăle. Oh ! păianjeni, păianjeni, păianjeni, aristocrați ai semințiilor de ființe mărunte ce mișună și se tîrăsc ! Nu încetase o clipă să-i iubească deși îi trădase oarecum chiar de la început. Nu izbutise nici pînă azi să găsească un *Eresus niger*, cu toate că de copil avusese convingerea că certitudinea de a descoperi un asemenea specimen îi venea direct de la Dumnezeu. Cartea pe care voise s-o scrie despre tehnica păianjenilor de a-și țese pînza se transformase într-un articol de revistă. O altă lucrare, mai amplă, *Păianjenii din Battersea Park*, se subțiase într-atît încît se materializase în două articolașe. Monografia lui despre viața și opera lui C. A. Clerck nu văzuse lumina tiparului. Volumul *Păianjenii mari de pradă* rămăsese în stadiul de proiect. Corespondase cîțiva ani cu Vladimir Pook, eminentul specialist rus, și cele două volume ale acestuia despre păianjeni, dedicate lui B. Greensleave, „un prieten din Anglia și mare iubitor al păianjenilor“, se numărau printre cele mai de preț lucruri pe care le avea Bruno. Dar nu dăduse curs invitației lui Pook de a face o călătorie în Rusia, și Pook fusese cel care scrisese ultima scrisoare, rămasă fără răspuns.

Dar ce importanță mai avea acum cînd totul se sfîrșise — ceea ce se întîmplase cu el și ceea ce pe vremuri avusese importanță. Totul nu-i decît un vis — gîndea el — treci prin viață ca printr-un vis, și totul ți se pare greu. Moartea

elimină presupunerile. Totul — o noțiune lipsită de conținut care nu mai înseamnă nimic. Nu mai există decît visul, substanța și esența lui ; și în ultima instanță supraviețuim tot într-un vis, în visul altuia, umbră înăuntrul unei umbre, tot mai tulbure, tot mai slabă. Janie, Gwen, maică-sa și — după cîte știa — chiar Maureen nu mai trăiau cu adevărat decît în mintea lui, nicăieri altundeva în lume existența lor nu-și păstrase intensitatea. Sînt parte din visul care-i viața mea, gîndea Bruno, și se conservă în conștiința mea cum se conservă insectele în formol. Ele au rămas tinere în vreme ce eu am îmbătrînit. Curînd vor pieri. Visul — acest vis atît de intens — se va isprăvi la un moment dat și va dispare și nimeni nu va ști vreodată cu adevărat cuprinsul său. Acum, cînd nu mai avea nici un scop, toate eforturile pe care le făcuse cîndva pentru devenirea lui i se păreau deșertăciune. Cît muncise ca să învețe germana și italiana. Inutilă deșertăciune, dorință de o clipă, clipă fără întoarcere, de a face impresie asupra cuiva, de a reuși, de a fi admirat. Janie vorbea foarte frumos italienește.

Pe măsură ce îmbătrînești, gîndea Bruno, simțul moral scade, timpul se scurtează, îți pasă mai puțin, devii mai neglijent. În pragul sfîrșitului, nimic nu mai contează ; dar oare să nu fie chiar nimic dincolo de vis ? Religia nu-l preocupase niciodată, o lăsase pe seama femeilor și pentru el noțiunea de bine era legată de maică-sa, nu de Dumnezeu. Bunică-sa obișnuia să-și facă rugăciunile de seară cu toți servitorii

casei adunați în jurul ei. Maică-sa mergea la biserică în fiecare duminică. Janie doar de Paști și de Crăciun. Gwen fusese stăpînită de rațiune. El își petrecuse viața alături de ele, vag conștient uneori de posibilitatea existenței unui Dumnezeu. Avea oare rost să înceapă acum să se gîndească la Dumnezeu, să-și pună în cap să fie vrednic, să se căiască pentru a se izbăvi de păcate ? Cîteodată i-ar fi plăcut să se roage, dar la ce folosește rugăciunea cînd știi că n-are cine s-o primească ? Măcar de-ar fi putut crede în căința cea de pe urmă și în salvarea sufletului. Pînă și ideea purgatoriului era infinit de consolantă : să supraviețuiești și să suferi în îmbrățișarea eternă a dragostei divine. Pînă și ideea judecății de apoi era seducătoare — bucuros ar fi acceptat să fie judecat pentru cruzimea lui față de soție, față de fiu. Chiar dacă blestemele lui Janie pe patul de moarte l-ar fi tîrît în flăcările iadului.

Trecuseră vreo zece ani de cînd îl văzuse ultima oară pe Miles, cu ocazia discuțiilor privind casa din Kensington care fusese mai întîi închiriată și pe care Miles voise s-o vîndă. Casa fusese pe numele lui Janie, cumpărată cu banii lui Janie, și ea firește își lăsase averea copiilor. Înainte de asta, îl întîlnise pe Miles la înmormîntarea lui Janie, apoi la înmormîntarea lui Gwen, și încă de vreo cîteva ori cînd avuseseră de rezolvat probleme bănești. Miles — atît de rece, refuzînd să ierte și scriindu-i regulat de ziua lui și de Crăciun : „Mă gîndesc la tine cu afecțiune și respect." Nu putea să fie adevărat. Îl socotise

pe fiu-său un om deosebit. Îl admirase pentru că refuzase să preia fabrica, poate chiar îl invidiase. Totuși Miles nu făcuse cine știe ce în viață. Ce greu îi venea să creadă că Miles era acum trecut de cincizeci de ani. Bruno aflase că era un funcționar capabil, departe însă de a ajunge în ierarhia superioară. La un moment dat se apucase de scris poezii, pierzîndu-și bineînțeles timpul fără să realizeze ceva.

Cel puțin dacă anumite vorbe n-ar fi fost rostite. Se întîmplă să spui uneori vorbe repezite, vorbe pe care nu le gîndești, vorbe de fapt lipsite de înțeles. Ar trebui să-ți fie iertate aceste vorbe. E nedrept să fii obligat să porți povara morală a unor cuvinte nesăbuite rostite cîndva, s-o porți ani în șir, pînă ce devine parte din tine, ca o cocoașă monstruoasă de care nu mai poți scăpa. Nu voise ca Miles să se însoare cu o indiancă. Dar cît de repede și-ar fi uitat toate teoriile față în față cu o fată în carne și oase ! De nu i-ar fi luat în seamă argumentele, de l-ar fi obligat s-o vadă pe Parvati, de l-ar fi lăsat s-o vadă, în loc să dispară și să clădească pe împotrivirea lui de moment un zid care să-i despartă pentru totdeauna... De-ar fi fost mai îngăduitori și ar fi stat de vorbă cu el, în loc să fie jigniți și orgolioși. Totul se petrecuse atît de repede ; intrase în rol înainte de a se dumiri și apoi fusese condamnat să-l joace. Și Miles îl acuzase de a fi spus cuvinte pe care el era sigur că nu le spusese niciodată. Nimeni nu și-a dat osteneala să-l înțeleagă. Gwen a încercat. Dar nici Gwen n-a știut cum să-l ia. Și-apoi urmase moartea lui Parvati, la scurtă vreme după nuntă.

De abia mult mai tîrziu văzuse o fotografie de-a ei împreună cu Gwen, făcută în Hyde Park : cele două fete aveau fiecare un braț petrecut pe după talia celeilalte. Gwen ținea într-o mînă coada împletită din părul lung și negru al lui Parvati, trasă peste umărul ei. Rîdeau amîndouă. Această poză — și-ar fi fost de ajuns să-l înduplece.

Miles nu-i iertase nimic. Poate că moartea ei îl făcuse necruțător. Și expresia aceea nefericită a lui Bruno, atît de des citată de Miles — nepoți de culoarea cafelei ? Plătise pentru ea : Bruno rămăsese fără nepoți. Gwen și cu Danby n-avuseseră copii, nici Miles cu Parvati, și nici Miles cu... — Bruno nu-și amintea numele celei de a doua neveste a lui Miles, n-o văzuse niciodată. A, da : Diana. Miles cu Diana — nici ei n-avuseseră copii. Mai avea acum vreun rost să încerce să se împace ? Că raporturile dintre tată și fiu trebuie să fie bune nu era, la urma urmei, decît o convenție. Tații și fiii au individualități distincte și trebuie să fie priviți în consecință. De ce să fie lipsiți de privilegiul pe care îl au alte persoane, neînrudite, de a se despărți fără suferință ? Cam așa ceva îi spusese lui Danby, cu mulți ani în urmă, cînd acesta îl întrebase despre raporturile sale cu Miles. Danby se arătase probabil curios din pricina timbrelor.

Fără îndoială că resentimentele lui Miles se născuseră cu mult în urmă, în vremea poveștii cu Maureen. Spusese oare Janie ceva copiilor, sau aflaseră ei singuri ? Ar fi vrut să știe. Cei doi adolescenți cu ochi negri, frumoși amîndoi

și indignați, aruncîndu-i priviri sumbre și șușotind între ei ! Recîștigase mai tîrziu afecțiunea lui Gwen, dar pe Miles îl pierduse pentru totdeauna, și amărăciunea cea veche se amestecase în tot ceea ce urmase, așa încît vina tatălui se împerechease parcă cu vina fiului. Nimeni nu înțelesese ce însemnase pentru el Maureen, iar acum era prea tîrziu să explice — și la urma urmei cui să explice ? În nici un caz lui Danby, care ar fi rîs, așa cum rîdea de toate, chiar și de moarte. Spunea de pildă că lui îi părea moartea lui Gwen comică — moartea propriei lui neveste, comică ! Bineînțeles că la ani de zile — la mulți ani de zile după ce Gwen sărise de pe pod. I-ar fi putut explica oare lui Miles ? L-ar fi ascultat ? Era singurul om din lume pentru care povestea asta mai păstra un oarecare interes. L-ar fi putut convinge oare pe Miles de sensul real al legăturii lui cu Maureen ? Ar fi fost Miles în stare să-l ierte în numele celorlalți, sau ar fi primit mărturisirea cu răceală și sporită scîrbă ?

Janie spusese despre Maureen că era o biată tîrfă patetică. Cît de departe sînt cuvintele — mai ales cuvintele rostite la mînie — de realitatea la care se referă. Era adevărat că Maureen îl costase bani mulți. Janie îl obligase să facă socoteala cît cheltuise pe ea. Dar în relația dintre ei nu banii avuseseră importanță, nici patul — ci cu totul altceva — starea de bucurie pe care o cunoscuse alături de ea. Pentru el Maureen însemnase blîndețe, inocență, drăgălășenie, veselie și pace. Îi cumpărase cearșafuri, perdele noi, ceșcuțe și farfurioare. Jocul de-a

gospodăria cu Maureen îi dăruise plăceri mult mai mari decît întemeierea căminului cu Janie. Amenajarea casei lor fusese un lung prilej de controverse privind stilul mobilierului, între el și mama lui Janie. Janie cumpărase cele necesare, fără să-și fi închipuit că și el ar fi putut avea vreo părere... Maureen cîntînd „Prinde tigrul, prinde-l" cu accentul ei irlandez... Maureen fîțîindu-se în fustițele scurte după noua modă... Maureen purtînd un șirag de mărgele albastre, și nimic altceva, și dansînd charleston... Apartamentul ei mititel, cu recuzita necesară unei modiste împrăștiată prin toate încăperile, semăna cu cuibul unei păsări exotice. Odată, cînd se întorsese acasă plin de pene, îi spusese lui Janie că fusese la grădina zoologică. Janie îl crezuse. Maureen rîsese ceasuri în șir.

Poate că inocență nu. Din ce trăia ? Nu observase să fi vîndut vreodată vreuna din pălăriile pe care le confecționa. Îi spusese că uneori lucra ca plasatoare într-un cinematograf, iar el și-o închipuise o nimfă a erei care inventase cinematograful, o zînă a cavernei în care sălășluia dragostea iluzorie. Avea însă rochii prea multe și un apartament prea confortabil. O dată găsise o batistă bărbătească. Îi spusese că era a fratelui ei. Pînă și gelozia, cînd era vorba de Maureen, devenea convențională, se transforma într-un joc, un joc amuzant și intim, ca jocul de șah cu piese mari, frumos tăiate, colorate în roșu și alb pe care ea, atunci cînd o zărise pentru prima oară, șezînd la o masă într-o cafenea, le aranja pe o tăblie. Aflase mai apoi că nici nu știa să joace șah. Jocul era pentru ea o armă de seducție. Bruno fusese de-a dreptul fermecat făcînd această descoperire. Ea îi spusese că avea optsprezece ani și că nu mai cunoscuse alt bărbat înaintea lui Bruno. Pînă și minciunile astea aveau dulceața lor, șoptite între lungi sărutări și amestecate cu gustul rujului de buze. Ah ! Doamne, gîndi Bruno, aducîndu-și aminte — căci și acum amintirea revenea cu violență stîrnind pînă în miezul lor mădularele bietului trup descărnat. Dorința încă era vie, încă pulsa, miraculoasă și abia simțită uneori, alteori întovărășită de imaginea lui Maureen sau a negreselor pe care le urmărise pe stradă și le îmbrățișase cu plăcere neputincioasă în semiîntunericul unor camere din Kilburn sau Notting Hill la mult timp după moartea lui Janie.

Ce selectiv e sentimentul vinovăției, gîndi Bruno. Reținem și regretăm doar acele păcate care ne-au marcat viața. Oamenii pe care i-am lovit în trecere sînt curînd dați uitării. Chiar dacă-i rănim foarte tare. Regretăm doar slăbiciunile pe care viața ne obligă să le mărturisim. Înainte de clipa aceea în magazinul Harrods, în care pentru el se schimbase fața lumii, nu se simțise cu nimic vinovat. Abia după aceea, după scena îngrozitoare dintre Janie și Maureen, după ce-o auzise pe Maureen plîngînd în hohote îndărătul ușii încuiate, de abia atunci își dăduse seama cît era de monstruoasă și de urîtă vina lui, care deodată îl copleși ca o povară. Ce-o făcuse oare pe Janie să-l ia de bărbat ? Janie Devlin, cu înfățișarea ei aristocratică. Probabil că dragostea și ambiția îl înzestraseră

temporar cu calitățile acelui tînăr deștept și chipeș pe care și-l visase ea. Dezamăgirea ei fusese cruntă și nu lipsită de ironie.

În amintirea lui, Janie apărea mai totdeauna așa cum fusese înainte de război, în perioada cînd îi făcuse curte și se însurase cu ea. Chiar și războiul lăsase urme foarte vagi în viața lui Bruno. Nu luptase, era trecut de treizeci de ani, suferea de ulcer la stomac, abia dacă luase cunoștință de existența lui. Tatăl său murise, iar el preluase conducerea fabricii care prospera datorită comenzilor primite din partea guvernului. Mama lui, care se refugiase în Norfolk din pricina zepelinelor, murise în 1916. Moartea ei îl zguduise mai puternic decît conflagrația mondială. Imaginea lui Janie era mai limpede dar mai îndepărtată. Janie jucînd tenis într-o rochie albă de olandă cu tivul înverzit de iarba pe care o măturase o întreagă după-amiază de vară. Janie vorbind italienește la o recepție diplomatică, în vreme ce ochii ei strălucitori iscodesc cu îndrăzneală fețele bărbaților. Janie în Broad Walk, înconjurată de admiratori, răsucindu-și neastîmpărată umbrelușa de soare, Janie în dreapta lui, la teatrul St. James în seara cînd o ceruse de nevastă. Cîtă veselie, ce clipe încîntătoare, dar ce neînchipuit de îndepărtate ! Veselia lui Maureen fusese plină de neastîmpăr, febrilă, aparținînd unei epoci ulterioare, mai încrîncenate.

La răscrucea drumurilor,
Mi-ai luat lumina zilelor,
Lăsîndu-mi doar singurătatea nopții.

Societatea se străduiește pentru a da tinerilor de curînd căsătoriți sentimentul virtuții. Căsnicia este un simbol al binelui — deși doar un simbol. Janie și Bruno își fuseseră multă vreme credincioși. „E o femeie bună ?" îl întrebase la început de tot maică-sa, care niciodată nu se împăcase cu Janie. Nu fusese o întrebare convențională și-l descumpănise, căci nici el nu știa răspunsul. Relațiile lui cu Janie cunoscuseră două etape. În prima, înaintea scenei de la Harrods, jucaseră rolul unor oameni de lume, îmbrăcîndu-se elegant, stîrnind admirație și invidie, ridicîndu-se deasupra nivelului social al lui Bruno și cheltuind peste veniturile lui, și dăduseră viață celor doi copii frumoși și talentați. În cea de a doua etapă se uniseră în sfîrșit cu adevărat, claustrați în iadul singurătății lor, devenind fiară unul pentru celălalt. Janie s-a purtat foarte rău cu mine, gîndea Bruno, sau mai bine zis încerca pentru a zecea mia oară, fără să izbutească, s-o condamne pe Janie. Agamemnon fusese ucis în noaptea întoarcerii lui din Troia. Dar Agamemnon fusese vinovat. Janie se îmbolnăvise foarte curînd de cancer și-l învinuise pe el de a fi fost cauza bolii.

Bruno avusese dovada, și în cele din urmă se convinsese, că dragostea lui pentru Janie nu se păstrase în amintire. O distrusese sistematic în timpul acelei perioade de teroare. Și își dădea seama acum că tocmai în perioada aceea, cînd sfîșiase fără cruțare fiecare fărîmă din acea dragoste, tocmai atunci căpătase el certitudinea că îl iubise. Nu știuse că îi păstrase scrisorile decît

cînd o văzuse rupîndu-le în fața lui și aruncînd furioasă bucățile pe jos în mijlocul salonului, nu știuse că păstrase biletelul în care o ceruse de nevastă decît cînd o văzuse azvîrlindu-l în foc și urlînd ca o nebună. Săptămîni de zile, luni întregi își ceruse iertare, îngenunchind, plîngînd, cumpărîndu-i flori, cerșindu-i îndurarea. „Nu fi supărată pe mine, Janie, nu pot suporta, iartă-mă, Janie, te implor, iartă-mă !" Nu se poate să n-o fi iubit atunci. Maureen dispăruse din viața lui ca și cum n-ar fi existat. Nu se mai dusese pe la ea. Îi trimisese cincizeci de lire. Nici măcar nu fusese în stare să-i scrie cîteva cuvinte. Nu se poate să n-o fi iubit pe Janie atunci, dar fusese o dragoste ca un infern ; refuzul ei implacabil de a-l ierta îl chinuise ca arderea pe rug. Mama lui nu l-ar fi pedepsit atît de crunt pentru o faptă oricît de gravă. Mai tîrziu își ieșise și el din fire, devenise violent. Janie îl acuza : „Mi-ai distrus viața" ; el răspundea răcnind : „Ți-e scîrbă de mine. Ți-e scîrbă de ceea ce sînt și de ceea ce fac. Totdeauna ți-a fost. Nu m-ai iubit niciodată." Începuseră să se certe și certurile continuaseră chiar și după ce Janie se îmbolnăvise, chiar și după ce aflaseră că ea avea să moară. N-ar fi trebuit s-o lase pe Janie să-l facă s-o urască. Ura asta fusese cea mai insuportabilă dintre pedepsele pe care i le impusese. Inima lui Bruno bătea să-i spargă pieptul. Se săltă puțin pe perne. Aceste gînduri gîndite de milioane de ori aveau încă puterea să-l orbească, să-i accelereze respirația, să-l absoarbă pînă la uitarea de

sine. Nu era oare cu putință să privească aceste groaznice întîmplări din altă perspectivă, la capătul căreia să întrezărească pace și resemnare ? Janie murise de aproape patruzeci de ani. Cît de bine ajunsese să cunoască modul de funcționare al creierului său. Trebuia numaidecît să alunge gîndurile negre căci dacă se lăsa copleșit n-avea să poată dormi la noapte, și nopțile fără somn erau adevărată tortură. Se ferea să strige noaptea după cineva, întrucît propria lui voce răsunînd în întuneric îl speria grozav. Și chiar de-ar fi strigat, Nigel n-auzea totdeauna și nu venea totdeauna. Odată — disperat — strigase atît de tare încît nu se putuse ca Nigel să nu-l fi auzit, și totuși nu venise. Probabil că nici nu fusese în camera lui, ci se culcase cine știe pe unde, zăcînd în brațele unei fete. În fond îl cunoștea atît de puțin pe Nigel. Mai apoi se temuse să-l cheme pe Nigel ca nu cumva să-l audă Danby și să-i descopere lipsa.

Își opri ochii asupra halatului său roșu agățat în cuierul prins în ușă — în lumina tulbure a asfințitului părea un giulgiu. Era singura haină pe care o mai purta, haina lui de călătorie — la atît se reducea garderoba lui în prezent. De ce oare devenise pentru el acest halat simbolul morții ? Danby voise să-i cumpere unul nou, dar Bruno refuzase spunînd : „Nu mai are nici un rost", și Danby acceptase argumentul. Halatul cel vechi are să fie tot acolo cînd ei se vor întoarce de la cimitir, cu inima ușoară că și-au isprăvit corvoada ; vor destupa sticlele și poate

că cineva va spune : „Bruno s-a dus, dar priviţi, halatul său încă atîrnă în cui !"

Cum va fi oare clipa lui cea de pe urmă ? Va fi oare cineva lîngă el ? Poate o fată ? De unde să mai apară o fată în viaţa lui ? Ah ! de-ar mai fi putut avea parte de o dragoste nouă. Dar era cu neputinţă. Cine să-l iubească cu înfăţişarea lui de monstru ? Probabil că va muri singur, strigînd după cineva, strigînd cît îl va lua gura. O lăsase pe Janie să moară singură. Nu putuse suporta să fie de faţă. O auzise strigînd, strigînd numele lui. Nu urcase în odaia ei. Se temuse ca nu cumva să-l blesteme dîndu-şi ultima suflare. Poate că ea voise să-l ierte, să se împace cu el, iar el îi refuzase săvîrşirea acestei ultime fapte bune ? Strigătul şi gemetele se auziseră un timp, apoi... tăcere. Lacrimile începură să şiroiască pe obrajii lui Bruno. Spuse în şoaptă : „Sărmanul Bruno, sărmanul Bruno, sărmanul Bruno..."

CAPITOLUL II

Ah ! Adelaide, scumpă Adelaide
Timpul trece, timpul fuge...

— Şşş !

Danby Odell era în pat cu Adelaide, femeia de serviciu. Se împlineau trei ani de cînd trăia cu ea. Înainte trăise cu Linda. Linda era elegantă şi îngrijită, poşetele ei negre, lucioase

aduceau mult cu trusele profesioniştilor conştiincioşi. Femeie divorţată şi împăcată cu sine, pentru ea ordinea constituia o formă de virtute. Organizase cu minuţiozitate legătura lor care începuse din iniţiativa ei. Şi într-o bună zi plecase în Australia. Îi scrisese trei scrisori, şi primise la rîndul ei trei răspunsuri. Şase luni mai tîrziu Danby se încurcase cu Adelaide. Era drăguţă şi se afla în preajma lui.

Relaţiile dintre ei nu implicau nici una din servituţile impuse de dragoste. N-aveau nimic comun cu ceea ce fusese între Gwen şi el. Gwen însemnase acea stare de nebunie care ţi-e dată o dată în viaţă. Danby suferise mult din pricina ei. Suferise chiar în timpul cît fuseseră căsătoriţi — aşa cum suferă un suflet în prezenţa Dumnezeului său, înspăimîntat de diferenţa existentă în substanţa din care este alcătuit. Gwen fusese toată numai minte şi suflet, o făptură cu trăiri intense şi elevate. Danby îi iubise sufletul cu dragoste trupească. Îi chinuise pe amîndoi durerea unei despărţiri ireversibile. Chiar şi atunci cînd o făcuse să rîdă — şi o făcuse adesea — se întîmplase ca un spasm de durere să le tulbure veselia. Gwen îl iubise cu o dragoste profundă, conştientă fiind de nepotrivirea şi neputinţa lor de a se apropia, acceptînd, iubind chiar, pînă şi însingurarea lui, meditînd asupra ei fără încetare, cu fervoarea cu care un sfînt meditează în taină asupra stigmatelor apărute pe trupul său şi ferite cu grijă de privirea celorlalţi. Danby nu-şi revenise după moartea ei. Dar energia lui vitală rămăsese intactă.

Danby plăcea femeilor. Era înalt, însă începuse să se îngraşe. Avea acum burtă, care căpăta proporţii promiţătoare. Părul de pe piept era încă de culoarea spicelor de grîu, dar cel de pe cap, întins şi des, se făcuse alb ca neaua. Riduri mărunte îi brăzdau obrazul rumen care semăna din ce în ce mai mult cu un măr creţesc ; avea ochii de un albastru deschis şi limpede, iar dinţii albi şi sănătoşi. Îi plăcea să bea, să mănînce şi să se ocupe de afaceri. În tinereţe fusese un bun dansator şi bun jucător de tenis. Se trăgea dintr-o familie modestă de negustori, şi părinţii lui, cu toate că-l adoraseră, nu întocmiseră planuri de viitor pentru el. Învăţase la o şcoală oarecare, apoi urmase vreme de un an cursurile unei universităţi de provincie. Murise întîi tatăl, apoi mama nelăsîndu-i nici un ban. Cînd nu mai avusese pe nimeni să-l certe şi să-l bată la cap, îşi dăduse seama cît de mult îşi iubise mama. Intrase funcţionar la asigurări. Îl salvase războiul, în timpul căruia nu se plictisise o clipă. Gwen îi aduse seriozitate şi aşezare. Începuse să lucreze la fabrica de produse tipografice, cu febrilitate mai întîi, apoi descoperise spre surprinderea sa că avea talent şi că în orice caz se pricepea mai bine la afaceri decît Bruno. Bruno, care trecuse de şaizeci de ani, fusese prea fericit să predea ginerelui său conducerea. Danby înflorise. Satisfacţia adevărată nu i-o procurase atît cîştigul cît treburile de ordin gospodăresc : menţinerea ordinii, coordonarea activităţii din fabrică, rezolvarea zecilor de probleme neînsemnate dar imediate, iscate zilnic. Oamenii cu care obişnuia să

bea la cîrciuma „Bătrîna Lebădă" ţineau la Danby. Dealtfel toată lumea ţinea la Danby, deşi unii îl socoteau un prost. Chiar şi Danby ţinea la Danby şi avea o părere bună despre el.

În privinţa Adelaidei, n-avea nici un fel de remuşcări. Convingerea lui era că omul avea dreptul în general să facă ceea ce dorea, atîta timp cît nu făcea pe altul să sufere, şi nu vedea nici un motiv pentru care Adelaide să fie nefericită. Era la vîrsta cînd femeile au nevoie de certitudinea că sînt dorite. Habar n-avea dacă ei îi plăcea să se culce cu el, dar ştia că-l iubea, că se îndrăgostise de el chiar din prima zi cînd venise după anunţul din ziar să se angajeze. Tocmai atunci căzuse şi Bruno la pat. Bietul Bruno, de ce boală lungă îi fusese dat să aibă parte ! Adelaide le fusese de mare ajutor, iar vărul ei Nigel devenise indispensabil. Nici nu le trecuse prin cap — nici lui şi nici, credea el, Adelaidei — să-şi pună problema căsătoriei. Nu era o legătură care să-i ducă spre asemenea deznodămînt. Dar începuse să simtă că îmbătrînea şi că venise timpul să se liniştească. Adelaide îi convenea din toate punctele de vedere. Îi făgăduise să aibă grijă de ea la bătrîneţe. În fiecare noapte se culca alături de ea, după ce se îmbăta puţintel şi era pe deplin fericit.

Adelaide, deşi se cam împlinise şi nu mai era foarte tînără, era realmente frumoasă — fapt de care Danby îşi dăduse seama abia tîrziu după ce începuseră să trăiască împreună. Avea puţină burtă şi şoldurile greoaie, dar umerii şi sînii erau

fără cusur. Avea fața rotundă, tenul sănătos și părul lung și bogat de un castaniu aprins (și-l vopsea, dar Danby nu știa). Înclinația ei spre găteli o deosebea foarte mult de Linda și îi dădea în ochii lui Danby un farmec exotic, aproape oriental. Fiecare mișcare a ei era clinchet de podoabe și foșnet de volane. Ochii depărtați și căprui îl priveau cu adorație în vreme ce-și înnoda șuvițele drepte și abundente în coc savant. Pentru el vocea ei joasă, cu accentul propriu dialectului din nordul Londrei, era ca o chemare.

Danby sughiță. Afară ploua cu un sunet prietenos și monoton. Petrecuse seara cu Garkin la cîrciuma „Cioara". Ca de obicei băuse mai multicel. Stătea întins pe spate cu genunchii ridicați. Îi plăcea să stea întins pe spate, poziția asta îi dădea un sentiment de relaxare și mulțumire. Adelaide stinsese lumina și se lipise de el, ispititoare ca însăși Eva. În lumina pe care felinarul o arunca peste curte și care pătrundea apoi prin perdelele subțiri ale ferestrei, zărea cum se rotunjea cuvertura deasupra genunchilor. El și Adelaide dormeau într-o încăpere în demisolul anexei, pe care vechiul proprietar o ridicase lîngă casa din Strada Stadium, în vremea cînd cartierul nu era încă mizer. Dar mizeria din jur îi făcea bine lui Danby. Casa frumoasă și bine întreținută din Notting Hill aparținuse lui Gwen, fusese teritoriul ei. Danby o părăsise, fugise de ea și, după ce ani de zile locuise în case cu chirie, o cumpărase pe aceasta din Strada Stadium tocmai pentru că era ponosită și se deosebea atîta de prima. Și apoi era și foarte aproape de fabrică. Îi plăcea curticica din fața ferestrei, sub nivelul parterului, acoperită cu mușchi alunecos și mai tot timpul umbrită. N-o numeau „grădină", deși creșteau vreo două boschete cu flori galbene și unul de trandafiri care se sălbăticiseră, ci-i spuneau curte. Solul era negru, neprielnic gazonului ; cîteva păpădii și niște biete gălbinele reușeau totuși să străbată an de an învelișul umed de mușchi. Ceva mai departe se înălțau hornurile de pe acoperișul uzinei din Lots Road, ca un fel de firească prelungire a acestui petic de pămînt nefertil.

Fabrica se afla de cealaltă parte a Tamisei, în cartierul Battersea, chiar pe malul fluviului, în fața portului municipal de lîngă uzină ; zilnic Danby trecea podul Battersea pentru a pătrunde în alt teritoriu, tot atît de mizer și de murdar, dar în alt fel, mirosind a bălegar, a ferment de bere și a deșeuri plutitoare. Zestrea lui Gwen era încă un izvor de bucurie pentru Danby. Iubea fabrica, zgomotul mașinilor, praful de hîrtie, spiritul de breaslă al tipografilor, materialele de bază ale meșteșugului — albul virginal al hîrtiei proaspăt tăiate și esența virilă a plumbului. În copilărie îi plăcuse mult mai mult să topească soldații de plumb decît să se joace de-a războiul și turnarea plumbului în litere era o operație care nu înceta să-l fascineze. Era îndrăgostit de mașini — mai cu seamă de cele vechi, mai rudimentare, și îl umplea de mîndrie faptul că întreprinderea, deși amenințată din pricina utilajelor ei perimate, reușea totuși să se

menţină. Uneori paşii îl purtau prin Chelsea, hoinărea de-a lungul malului pînă la Kings Arms şi cîteodată, rar de tot, o ducea pe Adelaide la un restaurant elegant din Kings Road, fiindcă îi făcea ei plăcere — el însă nu se simţea în largul lui dincolo de cartierele care îi erau familiare : Fulham, Battersea, unde cunoştea fiecare cîrciumă — aceasta era pentru el Londra, misterele acestei Londre căuta el să le pătrundă. Fusese fericit cînd Bruno nu mai stăruise să se mute. Nu-i plăcea să-l contrazică pe bătrîn. Se înţeleseseră totdeauna foarte bine.

— Nu ţi-e frig, Adelaide ?

— Nu.

— Ai părul rece. Ciudat lucru părul ! Dacă mă iubeşti, să nu-ţi tai părul niciodată.

— Dă-te puţin mai încolo, te rog.

— Am o cămaşă curată mîine ? E vorba să vină ăia de la firma Bowater.

— Sigur că ai.

— Ai ascultat ştirile de la ora şase ? Ce se mai aude cu Tamisa ?

— S-a anunţat o nouă inundaţie.

— Sper să n-ajungă iar pînă în curte, ca acum doi ani.

— Cum ţi-a mers azi ?

— Bine. Da' ţie ? Cum se simte bătrînul ?

— Ca de obicei. Iar a pomenit de Miles.

— Da ?

— Spune că vrea să-l vadă.

— Vorbe.

— Părerea mea e c-ar trebui să-l vadă. E fiul lui.

— N-are nici un rost, Adelaide. După atîţia ani ! N-au ce să-şi spună. S-ar indispune unul pe celălalt. Ascultă, ai încuiat timbrele ?

— Da.

Danby credea cu adevărat că n-avea nici un rost ca Bruno să-l revadă pe Miles. Nu pentru că spera să-i rămînă lui timbrele. Deşi bineînţeles că spera să-i rămînă lui. Oricine ar fi sperat.

— Crezi că-i senil ?

— Nici gînd. O ia uneori razna, dar are încă mintea sănătoasă.

— Tot timpul vorbeşte de păianjeni. Ca şi cum i-ar avea dinaintea ochilor. Cred că şi-i închipuie.

— Cred că îi atrage. N-ai observat că odaia lui e totdeauna plină de păianjeni ?

— Scîrboase gîngănii ! Crezi c-o mai duce mult ?

— I s-au dereglat mai toate, dar s-ar putea să reziste încă ani de zile.

— Spuneai că nu mai vorbeşte de fabrică şi că-i semn rău.

— Poate. Dar are o nemaipomenită voinţă de a trăi, bietul de el.

— Nu înţeleg de ce să mai vrei să trăieşti cînd ajungi în halul ăsta. Ce mai aşteaptă el de la viaţă ?

— Următorul pahar de şampanie.

— Asta tu ai aştepta ! Mie mi-e groază de bătrîneţe. Sper să n-am parte de ea.

— Cînd ai să fii bătrînă, Adelaide, ai să vezi că viaţa o să ţi se pară tot atît de frumoasă ca acum.

— Mătuşa mea-i senilă. S-a ramolit cu totul. Îşi închipuie că-i o prinţesă rusoaică. Spune vorbe fără şir zicînd că vorbeşte ruseşte.
— Ciudat ce predilecţie au cei cu mintea întunecată pentru titluri de nobleţe. Fiindcă veni vorba, celălalt văr al tău tot fără slujbă e ?
— Will Boase ! Nici măcar n-a încercat să-şi găsească ! Trăieşte din ajutorul de şomaj. Prea mulţi bani li se dau celor care nu muncesc.
— Ar putea să ne vopsească gardul, tot căutăm noi un vopsitor. Şi n-are nevoie să declare la Asistenţa Socială că lucrează.
— Au şcoală, şi el şi Nigel.
— Ştiu, Adelaide, dar mă tem că deocamdată nu pot să-i ofer o treabă de intelectual.
— Ar trebui să-şi găsească o slujbă ca lumea. Ultima oară cînd a lucrat pentru tine, i-ai dat prea mulţi bani.
— L-am ajutat şi eu cum am putut. Nu seamănă deloc cu Nigel. Nici nu-ţi vine să crezi că sînt gemeni.
— Nu-s dintre cei identici. Îmi pare rău că l-ai angajat pe Nigel. N-a fost ideea mea.
— N-am făcut-o din milă. Se descurcă foarte bine cu Bruno. Parcă-i face farmece.
— Oare despre ce tot vorbesc ei întruna ?
— Habar n-am. Cum intru eu, amîndoi tac chitic.
— Cred că vorbesc de amor, de fete.
— De fete ? Nigel ? Oare ?
— E curios că pe Bruno îl mai interesează amorul, la vîrsta lui.
— E un subiect care trezeşte interesul la toate vîrstele.

— Da' el nu mai poate nimic.
— Cea mai mare parte a timpului trăim fiecare în lumea lui, cu visul lui. În care amorul joacă un rol principal.
— N-am observat pînă acum că-i acorzi atîta importanţă. Am impresia că în materie de amor, Nigel nu mai are ce învăţa.
— Te înşeli, draga mea. În acest domeniu nu există om să ştie chiar totul. În mod obligatoriu intervine specializarea. Intuiţia îmi spune că Nigel este un specialist interesant şi cu totul ieşit din comun.
— Ciudat soi de om trebuie să fii ca să-ţi placă să îngrijeşti de bolnavi.
— E o profesiune cît se poate de onorabilă, Adelaide.
— Nu despre asta-i vorba. Spune, crezi că Nigel se droghează ?
— E-adevărat că-i cam mistic, dar nu cred. Avem şi-aşa destule fantasmagorii în cap, nu-i absolută nevoie să le fabricăm pe cale artificială. Nigel şi-a păstrat totuşi picioarele pe pămînt.
— Eu sînt convinsă că ia droguri. N-ai văzut cum s-a buhăit la faţă ?
— Mie mi se pare frumos Nigel.
— Eşti complet nebun ! Parcă-i dracu.
— Nu-mi displac dracii, dimpotrivă.
— Cînd îl văd, mi se face pielea de găină. Ce n-aş da să nu-l mai ştiu în casă. Mi-e groază la gîndul c-ar putea să bănuiască ceva despre noi.
— Fetiţă dragă, în partea asta a casei sîntem în deplină siguranţă. Nu-ţi mai face griji în privinţa lui Nigel. E un om delicat şi inofensiv.

— Ba nu e. Îl cunosc eu. E rău. Ne-ar spune la toată lumea.

— Ce-are a face ?

— Are. Ştii doar că nu vreau să afle lumea.

— Bine, bine, cum vrei tu, fetiţo. Hai fă nani, nani.

Danby închise pleoapele şi-n faţa ochilor îi apăru imaginea lui Gwen. Îşi întoarse încetişor capul spre el. Pletele-i negre, grele îi cădeau pe umăr, agăţîndu-se în cameea prinsă în bluză. Privirea ochilor căprui îl căuta, încercînd să-l aducă în raza ei. „Am venit, Gwen, iubito — acelaşi clown dintotdeauna şi alinarea ta."

Mai era o imagine care-i apărea odată cu somnul, o imagine care-l înfiora. Gwen se înecase în Tamisa. Sărise de pe podul Battersea să salveze un copil care căzuse de pe un şlep. Copilul înotase singur pînă la mal. Gwen făcuse un infarct, îşi pierduse cunoştinţa şi se înecase. Danby fusese chemat la morgă să-i identifice trupul neînsufleţit. Cît îi semăna — îşi spunea Danby peste ani — să sară în apă de pe podul Battersea în luna martie, ca să salveze de la înec un copil ce ştia să înoate. Era unul din acele gesturi necumpănite la care te puteai oricînd aştepta de la ea. Un gest tipic. Zău că era comic.

Adelaide spuse :

— Bruno mi-a zis ieri că păianjenii existau cu mii şi milioane de ani înaintea muştelor.

— Oare ?

— Da' cu ce s-or fi hrănind păianjenii ?

Danby adormi visînd-o pe Gwen.

CAPITOLUL III

NIGEL, CARE ÎN TIMP ce Danby şi Adelaide vorbeau şezuse pe podea, cu picioarele încrucişate lîngă uşa odăii lor trăgînd cu urechea, se ridică încet, cu eleganţă şi fără să-şi deplaseze tălpile. Căci în afara sforăielilor în contrapunct nu mai era nimic de auzit. Lunecă uşor ca umbra pe scări în sus, pătrunde în camera lui şi încuie uşa.

În cameră domneşte întunericul. Uşa e ferecată, draperiile din dreptul ferestrelor, dese ca o blană. Undeva în beznă arde o lumînare, una singură. Nigel, îmbrăcat în negru din cap pînă-n picioare, se roteşte cu braţele întinse în lături. Mobilele lipite de pereţi se contopesc cu aceştia pierzîndu-şi relieful. Pereţii întunecaţi se depărtează înălţîndu-se în bolte deasupra sferei în care Nigel se învîrte, se învîrte, subţire cît acul, subţire cît linia dreaptă, subţire cît crăpătura prin care o rază orbitoare cu luciri de oţel cată să străbată pentru a ţîşni în lumea incertă.

Un univers concentric. Mai repede, din ce în ce mai repede, se rotesc şi cîntă sfere înlăuntrul sferelor. Cetatea divină se roteşte înlăuntrul inelului de smarald al ecuatorului, înlăuntrul inelului de perle al căii lactee, înlăuntrul galaxiei, galaxia galaxiilor care se roteşte fără mişcare în jurul unui punct fix. Fulg de rugină, grăunte de praf, crăpătură infimă în firele prin care totul pătrunde şi dispare.

Luminarea se preschimbă într-un uriaș cilindru luminos făcut din alabastru sau miez de cocos. Trimite străluciri palide dinlăuntru sau pulsează liniștit și respiră. Nigel a căzut în genunchi. Îngenunchind cu spinarea dreaptă se contopește cu ritmul cîntecului fără sunet. La început a fost Om, Omphallos, Om Phallos, rotunjime întunecoasă și indivizibilă, lipsită de conștiință. Din matca, în care vise nu există, se furișează timpul în clipa care nu e început, îndreptîndu-se spre un sfîrșit care nu e sfîrșit. Mai întîi a fost timpul. Întuneric peste întuneric mișcîndu-se continuu, conștiința alunecă în inexistență. Vibrațiile își pocnesc aripile și se naște sunetul. Ochiul întîlnește privirea altui ochi și se naște lumina.

Nigel se chircește în umbra tulbure, crescînd imens și acoperind cerul. Mîini mărunte vibrează ca firele de păr, iar el se chircește și crește tot mai mult, cu gîndul întors în sine. Talpa lui în lîncedă mișcare poate zdrobi milioane de ființe, în vreme ce el zgîrie, se zbuciumă, aruncînd tăcerea peste o puzderie de zumzete meschine ale căror țipete milenare sînt pentru el bîzîitul de o clipă al unui țînțar pe care, între două degete, îl strivește — în timp ce se chircește, cu gîndul întors în sine.

Freamătul de lumină se stinge, întunericul imens ca un munte se risipește, țipetele se contopesc armonios în cerc strălucitor de sunete văzute. Doi arhangheli nedeslușiți și înfricoșători încercuiesc pămîntul, îmbrățișîndu-se, înlănțuindu-se, rostogolindu-se prin spațiul circular, unindu-se și despărțindu-se neîncetat într-un elan de magnetică bucurie. Dragostea și moartea, pe rînd fugărind și fugărite.

Sunetele se topesc și în azurul gol și palid cercul de aur se îndepărtează din ce în ce. În cele din urmă ajunge cît un punct de raze, o pată aurie, o strălucire ce se stinge, o radiație de laser, un punct orbitor și unic de lumină care absoarbe și înghite toată lumina. Tăcerea făr' de sunet și culoare vibrează și se leagănă. Se apropie. Nigel tremură, gîfîie, se cutremură. Ochii lui larg deschiși nu văd nimic, el, Nigel — atoatevăzătorul, preotul și sclavul lui Dumnezeu — nu vede nimic. Timpul și spațiul se strîng pe-ncetul. Se apropie. Se apropie. Se apropie. Timpul și spațiul se strîng, se ghemuie. Dragostea e moarte. Toate se împreună într-un tot, totul se reduce la unu.

Nigel duce mîna la piept vrînd parcă să-și apuce inima. Geme amețit, cu respirația tăiată. Cade cu fața la pămînt, izbind podeaua cu fruntea. I-au rămas ochii înfipți în întunericul arzînd. Prezentul e agonie, pedeapsă, sfîșiere, tortură a întregii ființe reduse la un singur punct. Anihilare. Totul e unu.

Mult mai tîrziu, departe în altă lume, se aude chemarea unui bătrîn ; strigă, apoi plînge, singur în întunericul orelor lungi de noapte. Nigel aude, precise și amplificate, și plînsul și chemarea. Rămîne prosternat pe podeaua lumii.

CAPITOLUL IV

Avem un chiriaş, frumos şi tinerel,
Ce tînăr şi frumos e el.

DANBY, FREDONÎND o melodie, îi dădu lui Nigel o palmă amicală în spate. Nigel îşi clătină părul lung şi negru, plecă ochii în pămînt şi ieşi din cameră cu un zîmbet ironic.
Bruno spuse :

— Danby, am de gînd să-l chem pe Miles.

— Dumnezeule !

Bruno zăcea proptit pe perne. Cuvertura albicioasă abia se vedea de sub timbrele policrome ce-o acopereau. Deasupra şedea deschis un volum din *Neue Untersuchungen zur Sexualbiologie der Spinnen* al lui Gerhardt. Bruno îşi simţea azi capul limpede. Picioarele însă îl dureau, tare îl mai dureau ; dar răul acela nelămurit din miezul fiinţei sale, acel grăunte din care putea încolţi oricînd cumplita durere, dispăruse. Senzaţia de slăbiciune şi neputinţă era chiar agreabilă. Se relaxase vorbind îndelung la telefon cu dispecerul de la Staţia meteorologică, care îl liniştise în privinţa eventualei revărsări a Tamisei. Astfel de conversaţii telefonice cu voci politicoase şi impersonale aveau un efect calmant asupra nervilor lui Bruno. Devenea el însuşi o voce oarecare, un cetăţean anonim, fără carne şi oase. Formase apoi cu succes cîteva numere greşite, obţinînd de la interlocutori reacţia dorită.

Era absolut necesar să vorbească cu Miles. Să vorbească cu fiul său despre lucruri mărunte şi neinsemnate, despre fabrică, despre slujba lui, despre bunătatea lui Danby, despre priceperea lui Nigel. Să vorbească la nesfîrşit pînă ce, odată cu lăsarea întunericului, vor luneca pe nesimţite în lumea amintirilor şi vor pronunţa numele femeilor iubite, Parvati, Maureen, Janie, contemplînd împreună, trişti şi gravi dar cu sufletul împăcat, aceste umbre ale trecutului. La început Miles va fi destul de rece, dar vocea tatălui său, felul simplu şi umil în care Bruno va rosti numele acelor femei şi va vorbi despre ele, îl vor face pe Miles să-şi plece capul şi să-şi privească tatăl cu blîndeţe... iar asupra lor se va pogorî împăcarea şi tămăduirea. Repetînd în singurătatea lui cuvintele „împăcare şi tămăduire", Bruno îşi simţise ochii umezi de lacrimi. Plîngea atît de uşor de la o vreme încoace. Orice anunţ în ziar privind pierderea unui cîine sau a unei pisici îl făcea să lăcrimeze. Pînă şi ştirile despre familia regală îl emoţionau.

Trebuia să se întoarcă la începutul începutului, căci de el se lega totul. Asta dorea el să explice. „Bruno" fusese numele ales de tatăl lui, dar mama — care nu se putea învăţa cu acest nume, îl chema „Bruin", „Micuţul urs". Cum de se lăsase tîrît în ispită, cum de-şi pierduse nevinovăţia care aparţinea de drept unicului prunc al mamei sale, şi cum de putuse deveni fiul unei astfel de mame un păcătos ? Dar chiar devenise un păcătos ? Cît de păcătos ? Conform statisticilor, mai toţi bărbaţii îşi înşală nevestele

și nu o singură dată. Unica infidelitate fusese Maureen. Iar excesele de mai tîrziu se reduceau de fapt doar la cîteva mîini strînse în Notting Hill. Dusese o viață realmente castă. Nu faptele, ci acuzatorii lui îi tulburau liniștea sufletească.

I se părea acum că toate se datoraseră întîmplării. Dar ce anume ar fi putut fi altfel în seara cînd îi ceruse mîna lui Janie, la teatrul St. James, în atmosfera aceea de vrajă, cu Shakespeare și dulcea nebunie a sezonului monden londonez ? Scrisese : „Janie, mărită-te cu mine" — pe o filă ruptă din programul de sală ; împăturise hîrtiuța și o aruncase din stal, unde-și avea locul, în loja ei. Ea o prinsese din zbor și citise cuprinsul cu un zîmbet inefabil în timp ce se stingeau încet luminile. Se juca „A douăsprezecea noapte". O căutase apoi cu desperare prin mulțimea adunată în foaier. Desprinzîndu-se de prietenii ce-o înconjurau, venise spre el și, lovindu-i ușor brațul cu evantaiul, îi șoptise : „Nu-mi displace ideea ta, Bruno. Vino mîine să vorbim despre ea."

Și acest freamăt, spiritual și sprinten, în lumina sărbătorească a candelabrelor continuase, i se părea lui, pînă în clipa în care la magazinul Harrods, tocmai cînd înghesuiala era mai mare și vînzarea în plin, Maureen nu-și putuse scoate singură rochia. Fermoarele fuseseră de curînd inventate. Bruno, care îi cumpărase adesea rochii, aștepta lîngă perdeaua din dreptul cabinei de probă. Maureen își trăsese pe jumătate rochia peste cap, dar din pricina fermoarului

înțepenit, nu reușea cu nici un preț s-o tragă complet. Cu fața acoperită, dînd neputincioasă din mîini, cu picioarele goale ieșind de sub combinezonul ajurat cu danteluțe, fata venise lîngă Bruno : „Repede, Bruno, scoate-mi-o că nu mai pot respira." Bruno rîsese, trăsese de rochie. Apoi intrară în panică amîndoi „Maureen, stai locului. N-avea teamă, prostuțo, că nu te sufoci. Vezi că rupi rochia." În cele din urmă, izbutise să-i scoată rochia. Privind peste umărul gol al fetei, ochii lui Bruno întîlniră ochii lui Janie. Janie se-ntoarse în loc și se pierdu în mulțime. Bruno, pentru care Maureen încetase să mai existe, țîșni pe urmele ei. O căutase cu aceeași desperare printre cumpărătorii ce mișunau căscînd gura prin magazin cu care pe vremuri o căutase în foaierul teatrului. O zărise cum se grăbea, apoi iar o pierduse. Se întorsese la raionul de rochii și plătise rochia ruptă. Maureen dispăruse și ea. *Tu m-ai învățat cum să te iubesc. Acum învață-mă cum să iert.*

Așteptînd-o pe Janie să se întoarcă acasă, își dăduse seama că noțiunea de timp își schimbase conținutul, poate pentru totdeauna. Janie nu venise pînă seara tîrziu. Îl obligase s-o ducă s-o vadă pe Maureen. Cum reușise să-l convingă ? Senzația aceea cumplită de a fi pedepsit. Pășind voluntară înaintea lui, intrase în apartamentul lui Maureen și încuiase ușa. Auzise prin ușă vocea lui Janie, apoi plînsul lui Maureen. Bătuse în ușă, strigase să i se deschidă. Ceilalți locatari ai clădirii ieșiseră să vadă ce se întîmpla. Comentaseră batjocoritori : „Nevastă-sa îi con-

cediază ţiţtoarea !“ „Te-a prins, nu-i aşa ?“ „Ce să-i faci, bătrîne, ghinion !“ Toţi rîseseră. Bruno plecase acasă. Şi iar aşteptase.

N-o mai revăzuse pe Maureen. Dar Janie fusese din nou la ea după cîteva luni. „Vreau să înţeleagă ce-a făcut.“ „Vreau să ştie că eram fericiţi împreună pînă cînd s-a băgat în viaţa noastră.“ „Vreau s-o ajut.“ Janie vindicativă şi atît de puternică, Maureen lipsită de apărare şi atît de slabă. Mulţi ani mai tîrziu, după moartea lui Janie, dăduse un anunţ în „Times“ : „Maureen. La răscruce de drumuri. Te rog ia legătură cu BG. Pentru a ne aminti de trecut.“ Nu primise răspuns. La drept vorbind nici nu sperase să primească. Fusese o încercare de a-i desluşi umbra. După alţi cîţiva ani citise în ziar o ştire groaznică. O oarecare doamnă Maureen Jenkins, o văduvă ce trăia singură în Cricklewood, fusese găsită de vecini în casă, întinsă pe podea, moartă. Murise sufocată din pricina unei rochii pe care nu şi-o putuse scoate pe cap. Îi publicaseră şi fotografia : o femeie bătrînă cam grăsuţă şi obosită. Bruno nu-şi putuse da seama dacă era sau nu ea.

Danby se aproie şi se aşeză pe marginea patului. Dădu la o parte timbrele, adunîndu-le într-o grămăjoară.

— Ar fi bine să ai mai multă grijă de timbrele astea. Zilele trecute am dat peste un Post Office Mauritius rătăcit pe jos.

— N-au unde să se piardă.

— Ar putea nimeri în crăpăturile dintre scîndurile podelei.

— Unde vezi tu crăpături ? E prea mult praf în cameră ca să mai fie crăpături. Le-a astupat praful.

— N-are nici un rost să-l chemi pe Miles, după părerea mea, zău că n-are.

— Tu nu poţi înţelege. Există lucruri despre care nu pot vorbi decît cu Miles.

— Simţi nevoia să te spovedeşti ?

Bruno tăcu. Privi timbrele, mîngîindu-le cu ochii feţele vesele şi nevinovate. Apoi ridică privirea spre faţa mare, frumoasă şi plină de sănătate a lui Danby. Ce ciudate erau feţele omeneşti. Se deosebeau prin *măsura* lor atît de mult de orice altceva. Danby nu era prost.

— Poate.

— De ce nu mi te spovedeşti mie ? Sau, şi mai bine, lui Nigel ? Tot are el legătură cu lumea de dincolo.

— Ce ai împotrivă ? întrebă Bruno.

Auzea cum îi tremură vocea. Îi revenise o undă uşoară din spaima care-l cuprindea de la o vreme încoace ori de cîte ori îşi dădea seama de nevolnicia lui. Era prizonier în casa asta şi pentru totdeauna. Dacă voiau să-l ţină departe de Miles, era în puterea lor. N-aveau să-i transmită mesajele, nici să-i pună scrisorile la cutie. Exista telefonul, dar puteau tăia firele. Bineînţeles că gîndurile acestea erau neîntemeiate, nebuneşti.

— Ţi-ai închipuit cum va fi revederea ? spuse Danby. O să vă simţiţi stingheri şi unul şi altul. Doar te gîndeşti la el, şi eşti întors pe dos. Dacă scapă vreunul din voi vreo vorbă nefericită, ai să te chinui ca un cîine.

— Trebuie să vorbesc cu el, insistă Bruno. Îşi privi sărmanele mîini pătate, chircite peste timbre. Păreau doi păianjeni uriaşi.

— Ce te-a apucat aşa deodată, după ce nu v-aţi văzut atîţia ani ? Nici măcar să-i răspunzi la scrisori nu voiai.

— A rămas prea puţin timp. Fără să vrea, Bruno îşi ridică ochii spre halatul din cui.

— S-ar putea ca Miles să refuze să vină, argumentă Danby. Şi ai să te necăjeşti. La asta nu te-ai gîndit ?

Bruno nu se gîndise.

— Sigur că m-am gîndit. Dar cred c-o să vină. Trebuie să-l văd. *Te rog,* Danby.

Danby părea indispus. Se ridică şi merse la fereastră, netezindu-şi spre ceafă părul alb şi stufos.

— Uite ce e, Bruno, ai dreptul să faci ce vrei. Nu-i cazul să mă rogi. Sper că nu crezi... Presupun că — nu pentru că... Crede-mă, nu mă gîndesc decît la binele tău. Rişti să te trezeşti cu o nouă suferinţă.

— Şi-aşa sufăr. Vreau să încerc — fac orice.

— Zău dacă înţeleg, cedă Danby, da', mă rog, dacă vrei, nimeni nu te împiedică.

— Nu fi supărat pe mine, Danby, nu pot suporta să te ştiu supărat.

— Pentru numele lui Dumnezeu, da' nu-s supărat !

— Atunci te duci la el ?

— *Eu* ? De ce eu ?

— Cred c-ar fi mai înţelept să te duci mai întîi în recunoaştere, explică Bruno.

Ideea că Miles ar putea refuza să vină îl speriase îngrozitor. Pînă acum nici nu-i trecuse prin cap. Poate că Danby avea dreptate, poate ar fi fost mai cuminte să nu se expună. Pentru el aproape singura manifestare a vieţii erau gîndurile. Dacă îi scria o scrisoare şi nu primea răspuns ? Dacă îl chema la telefon şi Miles punea receptorul în furcă ? Existau şi alte presupuneri, mai chinuitoare, deschizînd perspective şi mai sumbre.

— Adică vrei să aflu dacă acceptă să vină ? Şi poate chiar să-l conving ?

— Da.

Danby zîmbi.

— Sînt eu oare un ambasador potrivit, dragă Bruno ? Miles şi cu mine nu ne-am avut niciodată prea bine. Nu l-am văzut de ani de zile. Totdeauna i s-a părut că n-am fost vrednic de sora lui. Danby se întrerupse şi apoi adăugă : N-am fost vrednic de sora lui.

— N-are cine altcineva, insistă Bruno. Vocea începuse să-i răguşească. Îşi limpezi gîtlejul : Faci doar parte din familie.

— Bine. Cînd vrei să mă duc ? Mîine ?

— Nu, nu mîine.

Brusc inima începu să-i bată cu putere. Cum va fi oare ? Danby îl privi atent.

— Doctorul n-are să fie de acord.

— Ce mai contează ce zice doctorul ? Poate că-i trimiţi o scrisoare.

— Lui Miles ? Şi ce să scriu în scrisoare ? Că vreau să-l văd şi-l rog să mă primească ?

— Da. Nu trebuie să te pripeşti. Trebuie să-i dai răgaz să se gîndească. Dacă-l iei repede, s-ar putea să te refuze. Dacă are timp de gîndire, cred că va veni.
— Foarte bine. Faci tu scrisoarea ? Ştii că nu mă pricep la scris scrisori.
— Nu, fă-o tu. Dar nu azi.
Adelaide intră în odaie şi aruncă ziarul pe pat. Cîteva timbre lunecară pe podea.
— Vă aduc ceaiul peste zece minute. Ce doriţi : franzeluţă sau pîine prăjită cu pastă de anchois ?
— Franzeluţă, dacă eşti bună.
Uşa se închise. Danby culese timbrele de pe jos şi le puse în cutia neagră de lemn. Tatăl lui Bruno fusese împotriva clasoarelor, care, susţinea el, stricau timbrele, şi toată viaţa încercase zadarnic să găsească o soluţie mai bună. Aşa încît — cu toate că acordase deosebită importanţă aspectului estetic al hobby-ului său şi-i ţinuse nenumărate predici lui Bruno, precum că un colecţionar ce nu se delectează privindu-şi timbrele este un negustor, nu un filatelist — nu le orînduise în clasoare. Comandase o cutie mare de lemn, cu multe sertăraşe înguste în care şedeau timbrele — în principiu fiecare băgat în cîte un pliculeţ de celofan ; Bruno, pentru care aspectul lor estetic avea chiar mai multă importanţă decît avusese pentru tatăl său, încetase de multă vreme să mai păstreze vreo rînduială şi le răvăşise. Mai tîrziu alesese cele care îi plăcuseră mai mult, fără să ţină seamă de alt criteriu, şi le pusese laolaltă într-unul din sertăraşele de sus.

— Bine, Bruno, încuviinţă Danby. Mă ocup eu de chestia asta. Nu-ţi face nici o grijă. Om vedea ce-o ieşi. Vrei să te ajut să mergi la baie ?
— Nu, mulţumesc. Mă descurc singur.
— Ei, atunci am plecat. Am o întîlnire la „Balonul". La revedere.
Crede că n-am să pot, monologă Bruno în sinea lui trăgîndu-şi picioarele spre marginea patului, da' am să pot. Îl speria totuşi perspectiva unei schimbări, a unei situaţii noi, pericolul de a primi o nouă lovitură. Îşi petrecu piciorul peste marginea patului şi apoi se odihni puţin. Şi dacă Miles nu vine, dacă îi trimite o scrisoare ostilă ? Dacă vine, dar se poartă urît cu el ? Dacă nu se poate stăpîni şi-i povesteşte cum a murit Janie, şi Miles îl blestemă ? S-ar putea ca Miles să-l blesteme. Era violent, nestăpînit din fire. L-ar fi putut răni cumplit. Poate că Danby avea dreptate. Era mai bine să moară în pace.
Bruno se trase la marginea patului şi-şi puse picioarele pe podea. În răstimpul dintre două călătorii spre baie, bietele lui picioare uitau parcă să umble. Tălpile şedeau chircite în aşternut şi, cînd luau contact cu pămîntul greu, îşi recăpătau forma unor suprafeţe plane care să susţină trupul. Acest proces de reeducare era tare anevoios. Bruno se ridică, puţin aplecat, sprijinindu-se cu o mînă de pat. Continuînd să se sprijine de pat, porni spre uşă tîrşîindu-şi picoarele. Ajuns la capătul patului, întinse cealaltă mînă şi-şi apucă halatul din cui fără să părăsească punctul de sprijin.

Bineînțeles că acum, cînd iarna trecuse, nu mai era necesar să-și pună halatul, dar acțiunea în sine era o provocare. De fapt era destul de ușor. Mîna stîngă ținea tăblia patului, în timp ce dreapta, dintr-o mișcare, sălta puțin halatul și se strecura în mîneca dreaptă. Apoi imediat mîna dreaptă se ridica în sus și mîneca luneca pînă la umăr. După care mîna dreaptă se lipi de ușă, cam la înălțimea umărului, iar stînga lăsă tablia patului și pătrunse în mîneca stîngă. Dacă însă mîna stîngă nu se mișca destul de iute, halatul cădea rămînînd spînzurat de umărul drept. Atunci trebuia să renunțe și să-l lase pe podea. Nici vorbă nu era să ridice ceva de jos.

Bruno reuși, își trase halatul peste umeri și-l împreună pe piept ținîndu-l cu mîna stîngă. Gîfîia din pricina efortului. Mîna dreaptă coborî încet pînă ce atinse clanța noduroasă de alamă și încetișor începu să deschidă ușa, răsucindu-se în prag. O clipă rămase nemișcat cu fața spre odaia lui, cercetînd încăperea care-i devenise închisoare cu ochii celui care pătrunde din afară.

Cuvertura jerpelită alb-gălbuie din bumbac păstrează urmele unui motiv din cercuri negre care aduc cu niște litere gravate, șterse de vreme, de pe o scrisoare de demult. Patul, între cele patru coloane joase de susținere, din lemn de culoare deschisă, e răvășit și murdar, un culcuș neîmbietor. Cearșafurile sînt parcă dinadins răsucite. Au aspectul deprimant al unui pat de bolnav, neaerisit și neîngrijit. Lumina rece fără soare a serii pătrunde prin fereastră și cade pe covorașul cafeniu pătrat și roș, cu colțul zdrențuit vîrît sub pat și marginile decolorate îmbîcsite de praf. Tapetul de hîrtie al pereților, ornamentat cu frunzulițe de iederă al căror desen și-a pierdut din claritate, s-a decolorat și el și e plin de pete de nuanța ceaiului. Ani de zile camera aceasta fusese „dormitorul cel mic pentru musafiri." Acum îl ocupă Bruno pentru că se află lîngă baie. În dreapta lui Bruno este o bibliotecă scundă ; pe tăblia de marmură crăpată de deasupra sînt două cutii cu sticle goale de șampanie, între care se află fotografia lui Janie. Pe rafturile de sus sînt cărți foarte vechi ; pe cele de jos, microscopul lui Bruno și patru stative de lemn în care sînt așezate niște borcane cu păianjeni conservați în alcool. În stînga lui Bruno, după ușă, e masa șubredă de lemn pe care acum stă cutia cu timbre. De obicei noaptea Danby o ia și o duce în odaia lui, sperînd probabil că a doua zi Bruno va uita s-o ceară și că astfel va putea s-o depună la bancă. Sticlele nedesfăcute cu șampanie sînt sub masă. La indicațiile doctorului Bruno nu-și bea șampania rece. Cărțile despre păianjeni — prea mari pentru a încăpea în bibliotecă — se află împrăștiate pretutindeni, așezate în stive pe scrin, pe cele două scaune cu speteze drepte și în jurul lămpii de pe noptiera de lîngă pat. Dincolo de fereastră se vede un acoperiș cenușiu de ardezie umedă, un cer cafeniu în lentă dar tumultuoasă mișcare, și unul din cele trei turnuri ale centralei electrice din

Lots Road, care din pricina luminii mohorîte pare negru și bidimensional.

Bruno își continuă mișcarea de rotație și-și începe călătoria către baie, sprijinindu-se cu mîna dreaptă de perete. Cicatricea neagră și neîntreruptă a tapetului, amintirea altor asemenea călătorii anterioare, îi conduce mîna. Ușa băii e deschisă, slavă Domnului ! Clanța e înțepenită. Nigel fusese cel care avusese strălucita idee ca ușa băii să rămînă totdeauna deschisă cînd nu era nimeni în baie. Nigel e plin de idei care-i fac lui Bruno viața mai ușoară. Mîna lui Bruno se mișcă de-a lungul peretelui. Putea jura că nu Parvati purta vina supărării iscate între el și Miles. Miles o purta. Parvati îl înțelesese. Și părinții ei, care erau brahmani, se opuseseră căsătoriei. N-au acceptat niciodată să-l vadă pe Miles. Dacă ar fi putut s-o întîlnească pe Parvati, totul s-ar fi petrecut altfel. S-o fi văzut în carne și oase, nu să rămînă o idee abstractă despre o fată indiană. E-adevărat, spusese el o dată că nu voia o noră cu pielea închisă, dar n-avusese de gînd să fie categoric. Nici măcar nu-și amintea să fi fost revoltat. Nu-și amintea să fi avut un sentiment potrivnic. Miles susținea că „se opusese vehement" căsătoriei. Nu era adevărat. Nu-și mai amintea decît discuțiile acelea fără sens în care el negase că ar fi spus anumite vorbe, iar Miles, rece și demn, își manifestase furia. Nu era drept.

Bruno intrase acum în baie, sprijinit de ușa pe care o închisese. În timp ce se lupta cu pijamaua, ceva căzu pe podea la picioarele lui. Își dădu numaidecît seama că era un *pholcus phalongioides*, care lunecase pe ușă sau poate din colțul unde-și țesuse pînza aproape invizibilă, neobservată de ochiul nu tocmai vigilent al Adelaidei. Păianjenul nu se mișcă. Bruno se întrebă dacă nu cumva îl omorîse cu mîneca. Îl atinse cu vîrful piciorului. Vietatea rămase încremenită, cu picioarele lungi adunate lîngă trup. Poate că se prefăcea că era moartă. Trecînd încetișor pe lîngă ea, Bruno lăsă capacul closetului și se așeză. Luă o bucată de hîrtie de toaletă și, aplecîndu-se înainte, o vîrî cu grijă sub păianjen, ridicînd odată cu el o grămăjoară de praf și murdărie. Insecta se mișcă. Cu siguranță că se rănise în cădere. Dar fără microscop sau măcar o lupă, Bruno nu-și putu da seama dacă i se rupsese ceva. Cercetă păianjenul cu atenție, dar fără ochelari nu distingea nimic. Trecuse vreme multă de cînd încetase să țină sub observație păianjeni vii. Cu un an în urmă îl apucase subit dorința de a mai vedea o dată un *micromatta vivescens* și-l trimisese pe Nigel, înarmat cu o fotografie, să-i aducă unul din Battersea Park. Nigel se întorsese fără *micromatta,* dar umpluse un borcan cu fel de fel de păianjeni dintre care doi muriseră, un biet *ciniflo ferox* și un *oonops pulcher,* uciși probabil de fiorosul *drassodes lapidosus* cu care-și împărțiseră închisoarea. Bruno abandonase lupa pentru totdeauna și-i poruncise lui Nigel să le dea drumul în curte. De fapt nu fusese niciodată un adevărat savant.

Pholcus phalangioides nu mai dădu nici un semn de viață. Îl turtise probabil cînd se prop-

tise de uşă. Îl lăsă să cadă pe podea, azvîrli încă două bucăţi de hîrtie de toaletă deasupra, apoi apăsă voiniceşte cu călcîiul peste moviliţă.

Bruno simţi iar cum îl năpădesc lacrimile. Femeile acelea pe care nu le putea uita erau toate tinere, pe cînd el îmbătrînea, îmbătrînea. În ultima clipă Janie voise să-l ierte ? Poate că întinsese mîinile spre el zicînd : „Bruno, te iert. Te rog, iartă-mă şi tu. Te iubesc, sufletul meu, te iubesc, te iubesc." Nu va şti niciodată, niciodată. Pierduse pentru totdeauna tocmai ceea ce preţuise mai mult pe lume.

CAPITOLUL V

— CUM O MAI DUCE merituosul meu frate geamăn ? o întrebă Will Boase pe verişoara lui, Adelaide de Crecy.

— Foarte bine.

Adelaide îl privi circumspectă. Era incapabilă să-şi dea seama cît erau cei doi de apropiaţi. Uneori parcă erau duşmani, dar îi era cu neputinţă să bănuiască ce simţeau cu adevărat unul faţă de celălalt.

— N-aş fi în stare să fac ce face el. Mă întreb cum de-l suportă pe nenorocitul ăsta de bătrîn smintit.

— În privinţa îngrijirii lui Bruno, e nemaipomenit, răspunse Adelaide. Aproape nefiresc.

— Nigel e cam sărit, dacă vrei să ştii părerea mea. Nu trebuia să renunţe la scenă.

— Că ţie, ce să spun, tare ţi-a priit !

— Oricînd aş putea căpăta un rol dacă aş fi mai bine îmbrăcat.

— Să ştii că nu-ţi mai dau bani, Will !

— Ţi-am cerut ?

— Ca şi cînd n-ar fi de ajuns c-ai luat pensia mătuşii !

— Ah, nu mă mai bate la cap !

— Danby a spus că poţi vopsi exteriorul casei, dacă vrei.

— Spune-i să-şi zugrăvească singur casa.

— Nu fi idiot, Will. Danby ţi-a dat o groază de bani ultima oară cînd ai lucrat pentru el. Mult mai mulţi decît meritai.

— Întocmai. N-am nevoie de caritatea lui.

— Cred c-ar fi bine să încerci şi tu să-ţi cîştigi pîinea ca toţi oamenii.

— Trăim într-o societate care numai la bani se gîndeşte.

— Ai ajuns un cerşetor.

— Isprăveşte, pentru Dumnezeu ! Am să-mi vînd tablourile. Ai să vezi.

— Te referi la desenele alea pornografice la care n-ai vrut să mă laşi să mă uit ?

— Pornografia nu-i nocivă. Şi ţie ţi-ar prinde bine. Cît despre politicieni, dacă ar practica-o în exclusivitate, lumea n-ar fi în halul în care a ajuns.

— Cine-ar putea cumpăra ororile alea ?

— Există cumpărători. Totu-i să-i găseşti.

— Bine-ar fi să te ţii de o treabă în loc să te tot apuci mereu de altceva.

— Ce să fac, Adelaide, dacă am prea multe talente ?

— Te mai duci la antrenamentele alea de tras cu pistolul ?

— Orice bărbat trebuie să învețe să se apere.

— Trăiești cu capul în nori. Nu ești cu nimic mai bun decît Nigel.

— Ai răbdare, Adelaide. Am de gînd să-mi cumpăr un aparat bun de fotografiat. Se cîștigă bine cu fotografiatul.

— Întîi pornografia, acum fotografiatul. N-ai cu ce să-ți cumperi un aparat bun.

— Cicălește-mă, cicălește-mă.

— *Vot serditie molodoi.*

— La fel și dumitale.

— *Șto delia zadornovo malcica !*

— Am impresia că se ramolește din ce în ce mai tare.

— Termină cu vorbele astea fără șir sau te-nchidem la azil, mătușico. Du-te de-ți scrie amintirile.

Adelaide venea în fiecare duminecă la Will să gătească prînzul pentru Will și mătușica. Era de fapt casa mătușicii, la care Will se mutase de cînd nu mai avea slujbă. Mătușica se ramolise, dar era în stare să-și țină gospodăria. Adelaide le pregătea cîte o mîncare dintre cele mai simple, căci nici Will nici mătușica nu băgau de seamă ce mîncau, iar Will socotea că interesul pentru ale gurii era o trăsătură burgheză.

Mătușica, de fapt, nu le era mătușă, ci se lăsase cucerită de cei doi gemeni pe vremea cînd

găzduia actori în casa ei din nordul Angliei, încetase de cîțiva ani buni să mai țină seama de realitate. Îi încunoștința periodic că era o prințesă rusă, declara că voia să-și vîndă bijuteriile în schimbul unei sume fabuloase și se apucase să-și scrie memoriile despre viața la curtea țarilor. În ultima vreme o părăsise pînă și darul vorbirii cu care fusese din plin înzestrată. În prăvălii mormăia ceva arătînd cu degetul spre ceea ce dorea să cumpere sau rostea cuvinte fără șir cu terminații rusești. Învățase cuvintele de prin ziare. Mătușica locuia într-un apartament întunecos la parterul unei clădiri din Camden Town. Locuința era elegantă deși se adunaseră prea multe obiecte, tot felul de vase și bibelouri de porțelan care nu se împuținau, deși Will avea obiceiul să spargă ce-i cădea în mîini cînd îl apucau furiile. Nu toate mobilele care ar fi trebuit să stea lîngă un perete dispuneau de un perete lîngă care să stea. Salonul era împărțit printr-un bufet lung și o bibliotecă înaltă care înaintau în unghi drept spre interiorul încăperii. Dar asta n-avea prea mare importanță deoarece nimeni nu intra niciodată în salon. Viața se desfășura în bucătărie. Will trecuse la un moment dat printr-o scurtă perioadă în care-l apucase dorința de a „moderniza" locuința, dar se mărginise să cumpere un scaun de oțel, de o urîțenie cu totul remarcabilă, care acum stătea în antreu ascuns din fericire sub un maldăr de haine.

Bucătăria era întunecoasă ; astăzi era chiar mai întunecoasă ca de obicei pentru că ploua și

de aceea aprinseseră lumina. Un bec fără abajur trimitea fascicole de raze triste peste masa în jurul căreia ședeau toți trei, sfîrșindu-și friptura de miel. Mai preocupată ca niciodată de viața la curtea țarilor, mătușica zîmbea absentă dindărătul ochelarilor ei groși cu rame de metal. Avea felul ei de a privi *în* ochelari, ca și cînd pe sticlele lor ar fi fost gravate scene interesante. Fusese o femeie frumoasă. Era înaltă, avea părul ușor albăstrui și purta fuste lungi, iar pe deasupra jachete și mai lungi, fără mîneci, pe care și le împletea singură. Fața i se cam buhăise și se pătase, dar își păstrase ochii limpezi și privirea vie. Că mintea îi era rătăcită nu părea s-o întristeze.

Adelaide se simțise totdeauna stingherită de rezonanța aristocratică a numelui ei. Mama ei, Mary Boase, se măritase cu un tîmplar, destul de înstărit, pe nume Maurice de Crecy. „Ne tragem dintr-o familie de hughenoți", învățase ea de timpuriu să explice, deși nu știa cine erau hughenoții și nici măcar cum se scrie corect cuvîntul. La școală fusese trecută în catalog între Minnie Dawkins și Doris Dobby ; colegele o tachinaseră din pricina numelui ei, dar foarte curînd își dădu seama că erau mai degrabă impresionate. Se părea poate că și din pricina numelui ce-l purta să-i fi venit Adelaidei atît de greu să se dumirească asupra identității și condiției ei sociale. Nu se dumirise nici cu trecerea anilor. Părinții ei fuseseră oameni de rînd care locuiseră în Croydon, prînzind în bucătărie. Zadarnic încercase, cînd se făcuse mai mărișoară,

să-i convingă să mănînce în sufragerie. Mai tîrziu pusese ea stăpînire pe sufragerie, o botezase „biroul meu" și o umpluse cu fel de fel de fleacuri cumpărate de la prăvăliile cu antichități. Camera însă nu se înnobilase. Fratele Adelaidei — care era cu zece ani mai mare — n-avusese astfel de probleme. Se specializase în computere, se însurase și se mutase la Manchester, unde trăia într-o vilă a întreprinderii și dădea mese fără față de masă.

Adelaide învățase bine, dar se lăsase de școală la cincisprezece ani și intrase funcționară într-un birou de asigurări. Știa să bată la mașină și sperase să devină secretara unui șef. Biroul se mutase afară din Londra. Adelaide intrase vînzătoare într-un mare magazin și sperase să avanseze. Cum însă nimeni nu-i remarcase aptitudinile, se angajase la poștă. Începuse să creadă că chiar dacă existase un tren ce-i fusese scris să-l prindă, îl pierduse. Într-un moment de disperare răspunsese anunțului din ziar formulat cu multă dibăcie de Danby, care căuta o menajeră internă. Crezuse că era vorba de o casă mare. Cînd descoperise adevărul, era prea tîrziu. Se îndrăgostise de Danby. De fapt nici nu se prea ocupa ea cu menajul, căci Danby, care avea în fire ceva de fată bătrînă, rostuia gospodăria și făcea cumpărăturile. Adelaide se ocupa de curățenie și gătit. Era fată în casă. Danby îi spunea Adelaide-Fată-Mare și inventa tot felul de calambururi pe tema asta. Inventase vreo cincizeci. O luase în glumă așa cum luase totul în viață, și o jignise. Odată îi spuse : „Ai po-

recla uneia dintre cele mai celebre tîrfe din istorie." Adelaide îi răspunsese : „Am impresia că nici nu sînt altceva." „Toate fetele frumoase sînt", confirmase el în loc s-o contrazică. Adelaide n-avusese curiozitatea să-l întrebe cine fusese prima purtătoare a poreclei. Gîndise doar amărîtă în sinea ei : „Sînt doar umbra unei tîrfe celebre din istorie."

Tatăl Adelaidei murise cînd ea avea doisprezece ani şi de atunci mama ei, femeie ştersă şi cam nevolnică, depinsese pe de-a-ntregul de Joseph Boase, tatăl lui Will şi Nigel. La fel şi Adelaide. Fratele ei se mutase la Manchester. Nevasta lui Joseph, care înainte de a se mărita fusese actriţă, îl părăsise din pricina caracterului său insuportabil şi se apucase din nou de teatru ; cei trei bărbaţi deveniseră pentru văduvă şi fiica ei centrul atenţiei şi al existenţei. De fapt Adelaide se simţise totdeauna atrasă de familia Boase, şi în copilărie gemenii, care erau numai cu trei ani mai mari decît ea, îi fuseseră mai apropiaţi decît fratele ei. Era în egală măsură îndrăgostită de amîndoi — poate totuşi, în vremea aceea, puţin, foarte puţin, mai mult de Nigel decît de Will. Era puţin îndrăgostită şi de unchiul Joseph, deşi se temea de ieşirile lui. Era un bărbat foarte frumos, cu barbă şi mustaţă neagră ; lucra într-un birou de transporturi maritime, ceea ce-l îndreptăţea să-şi închipuie că era marinar.

Perioada din copilărie petrecută împreună cu gemenii fusese cea mai frumoasă, şi poate cea mai adevărată, din viaţa Adelaidei. Fusese o fetiţă băieţoasă şi luase parte la toate jocurile lor : exploraseră împreună noile şantiere de locuinţe, se căţăraseră pe schele, furaseră cărămizi. „Pot să-i chem pe Will şi Nigel să ia ceaiul la noi ?" „Pot să mă duc să iau ceaiul la Will şi Nigel ?" Sîmbătă jucau cricket cu alţi copii în curtea din spatele casei familiei Boase. Dar bineînţeles că ei trei erau mai grozavi decît ceilalţi copii. Formau un fel de organizaţie secretă. Ceasurile acelea petrecute în trei nu semănau cu restul timpului. Apoi, cînd gemenii împliniseră nouăsprezece ani, fugiseră de acasă, se duseseră la mama lor şi se apucaseră de teatru.

Pe vremea aceea Adelaide lucra la poştă. Fuga lor o răscolise profund. Deşi depăşiseră etapa furtului de cărămizi, încă se mai vedeau foarte des. Mergeau la teatru şi la filme împreună şi băieţii — deşi nu terminaseră liceul — contribuiseră mult la educaţia verişoarei lor. Asculta discuţiile lor şi citea cărţile despre care îi auzea vorbind. Se purtau ca şi cînd n-ar fi băgat de seamă că Adelaide crescuse, deşi pomeneau în glumă de frumuseţea ei. Iar ea era geloasă pe toate prietenele ei. Tocmai începuse să se gîndească să-l ia mai tîrziu pe unul dintre ei de bărbat — pe care anume îi era cu neputinţă să hotărască.

Urmase apoi o lungă bucată de vreme în care auzise despre gemeni, dar nu-i văzuse. Se părea că-i aştepta un viitor grozav. Apoi se zvonise că Nigel părăsise teatrul şi-şi luase o slujbă la Leeds. Will apăruse într-un mic rol la televiziune, dar în acea zi Adelaide lucrase şi nu putuse să-l vadă. Mama lor, actriţa, murise după

cît se părea din cauza beției. Murise și mama Adelaidei, și ea se mutase într-o cameră mobilată. Schimbase mai mult slujbe. Avusese cîțiva prieteni — unii chiar foarte insistenți, dar nu cedase nici unuia, căci în comparație cu gemenii toți îi păruseră insipizi, plicticoși, lipsiți de personalitate. Will avea un angajament la un teatru de repertoriu din Scoția. Apoi, într-o bună zi, începuse să-i scrie scrisori de dragoste.

„Se simte singur și a devenit sentimental amintindu-și de copilăria noastră, dar nu-i ceva serios" — gîndise Adelaide. Dar scrisoarea îi făcuse plăcere. Îi trimisese un răspuns afectuos, încercînd la început să nu se angajeze prea mult, dar curînd scrisorile ei deveniseră la fel de romantice ca ale lui. Amîndurora le plăcea să scrie, și corespondența dintre ei deveni o adevărată operă literară. Adelaide păstrase copii după scrisorile ei. Will promisese să se întoarcă, dar nu se întorsese. Unchiul Joseph ieșise la pensie și se retrăsese la Portsmouth. Will lăsase să se înțeleagă că-l aștepta o slujbă grozavă în West End. În cele din urmă sosise la Londra, șomer, trăsese la mătușica și-i ceruse mîna Adelaidei.

Adelaide se zăpăcise cu totul, nemaifiind în stare să-și dea seama ce simțea. Nu-l văzuse de mult pe Will, care se schimbase. Era un bărbat frumos și semăna din ce în ce mai tare cu unchiul Joseph. Se făcuse mai voinic și-și lăsase mustață. Era înalt, bine legat, cu culori vii în obraji și-și purta părul negru destul de lung, dar îngrijit. Și la fire începuse să semene cu

unchiul Joseph, așa cum prea curînd avea să observe Adelaide, care era incapabilă să-și stăpînească tremurul în fața descărcărilor lor nervoase.

Din păcate, de cum îl văzuse pe Will, Adelaide hotărîse că îl voia pe Nigel. Ah ! dacă n-ar fi fost *doi* la număr ? Nu-l văzuse și nu mai auzise de Nigel de ani de zile și nimeni nu știa nimic despre el. Dar o obseda imaginea unui băiat slab, cu păr negru, nefind prea sigură dacă era a lui Nigel sau al lui Will cel de altădată. Sperase ca Will să nu bănuiască ce i se întîmpla. Will bănuise și spărsese toate bibelourile de Meissen ale mătușii. Nigel se întorsese la Londra și se angajase la Royal Free Hospital. Adelaide îl mințea cu devoțiune pe Will și mergea să-l vadă pe Nigel. Zadarnic. Nigel era rece, absent, abstract, deși nu de-a dreptul dezagreabil. Adelaide era desperată. Atunci dăduse peste anunțul lui Danby și îi răspunsese. Apoi se îndrăgostise de Danby. Will plecase din fericire de la Londra ca să turneze un film la East Grinstead. Cînd se întorsese, Adelaide devenise iubita lui Danby.

Adelaide nu vorbea cu Danby despre Will decît cu totul întîmplător, și bineînțeles că ascundea de Will faptul că ținea la Danby. Reușise să-l convingă pe Will că se înșelase în privința sentimentelor ei pentru Nigel, și nu-i fusese prea greu deoarece acum n-o mai interesa Nigel. Nu mai avea nici un fel de afecțiune pentru el, deși încă îi mai trezea anumite ciudate și inexplicabile sentimente. Nu-i putea ierta calmul și nefireasca lui indiferență față de avansu-

rile ei directe și lipsite de demnitate. Și el se schimbase și în oarecare măsură o speria. Trăia parcă în altă lume. Făcuse imprudența să-i spună lui Danby că Nigel făcuse practică într-un spital și că n-avea de lucru. Fusese peste putință să-l împiedice pe Danby, căruia Nigel îi fusese simpatic de la prima vedere, să-l cheme imediat și să-l angajeze. La început crezuse că prezența lui Nigel în casă îi va face viața imposibilă dar se obișnuise, deși totuși o enerva și se temea de el. Însă Nigel n-avea de unde ști ce se petrecea noaptea dincolo de ușa încuiată în încăperea din anexa casei, și chiar dacă și-ar fi închipuit era încredințată că n-avea să-i spună nimic lui Will, cu care rupsese relațiile. Dealtfel nu-i suflase o vorbă nici despre vizitele pe care i le făcuse lui.

Sentimentele ei față de Danby nu mai erau cele de la început, ceea ce nu însemna că nu era tot atît de îndrăgostită. O subjugase prin farmecul lui firesc, prin înfățișarea lui și prin buna dispoziție care nu-l părăsea nicicînd. O impresiona profund povestea soției dispărute, a cărei fotografie așezată pe pianul din salon o ștergea zilnic de praf. Ochii mari, negri și visători, părul negru și greu strîns pe ceafă, ovalul palid și dramatic al feței, gura mică și desenul perfect al buzelor senzuale. De cîte ori pomenea Danby de soția lui — și îi rostea numele adesea — i se schimba vocea și privirea i se schimba, parcă se îndepărta de ea, devenea dintr-o dată serios, chiar dacă glumea. Adelaidei îi plăcea schimbarea asta. Aducea o umbră de mister în legătura lor, care altfel era prea limpede și fără probleme. Danby era pentru ea un zeu, o zeitate a codrilor, purtînd cunună de frunze pe cap, zburdînd în libertate dar atotputernică. De cum o văzuse o bătuse pe umăr și o sărutase, dar Danby bătea pe umăr și săruta pe toată lumea, pe lucrătorii din tipografie, pe fata care servea la „Balonul“, pe fiica tutungiului din colț, pe femeia care venea la curățenie, pe lăptar. Într-o zi intrase în camera ei, o privise o clipă în tăcere, apoi o sărutase și îi spusese : „Vrei, Adelaide ?“ Iar ea aproape leșinase de bucurie.

Ca iubit, Danby își mai pierduse din dumnezeire. Nu că și-ar fi pierdut încrederea în el. Îi declarase foarte serios chiar de la început că dorea ca legătura lor să dureze și că va avea grijă să aibă din ce trăi la bătrînețe. Adelaide, care nu se gîndise la bătrînețe și care ar fi acceptat oricum să se culce cu Danby, ascultase asigurările lui cu gura căscată. Mai tîrziu îi fusese recunoscătoare. În clipele care acum nu erau deloc rare cînd i se părea că renunța la multe pentru Danby, se consola cu ideea că în schimb dobîndise ceva permanent.

Nu-i păsa prea mult că nu-i plăcea să facă dragoste cu el. Îi era teamă să nu rămînă însărcinată. Îi plăcea plăcerea lui și fusese adînc mișcată de duioșia și bucuria lui cînd aflase că fusese primul ei bărbat. Dar, reflecta ea în sinea ei, orice bărbat, de cum îl cunoști mai bine, descoperi că este egoist. Danby făcea absolut tot ce voia și nici prin cap nu i-ar fi trecut că Adelaide ar fi avut vreodată ceva de obiectat. Adelaidei îi era cu neputință să-și aducă aminte de împrejurările în care comportarea lui Danby o

supărase, însă avea senzația vagă, totuși constantă, că nu-i acorda suficientă atenție. Poate că explicația secretă a întregii situații era faptul că Danby nu o socotea din punct de vedere social egală cu el. Adelaide simțea în chip greu de definit că asta era părerea lui Danby. După ce făceau dragoste, în nopțile fără somn și fără sfîrșit, cînd se întreba ce căuta în patul ei trupul acela transpirat și păros, îi simțea aproape fizic egoismul și simțea de asemenea cît era ea de lipsită de apărare. Dar descoperindu-i slăbiciunile și chiar grosolănia lui, îl iubi și mai mult.

În tot timpul acesta, Will rămînea sub imperiul unei idei fixe. Încremenise în starea lui de uluire față de rezistența Adelaidei, plin de încredere în iminenta ei capitulare. Ea își dăduse multă osteneală ca să-l convingă că nu apăruse nimeni altul în viața ei. Se străduise să confecționeze despre ea însăși imaginea unei fete bătrîne. La un moment dat se gîndise că poate ar fi fost în avantajul ei să-l lase să creadă că nu-i plăceau bărbații, dar prima aluzie îl tulburase și îl înfuriase într-atît pe Will, încît Adelaide renunțase la idee. Nu-l suspectase cîtuși de puțin pe Danby, mai ales din pricină că Will făcea parte din acea categorie a omenirii care era total insensibilă la farmecul lui Danby. Will îl considera pe Danby un bou. Vremea, care conferă stabilitate celor mai incredibile situații, o normalizase și pe aceasta. Adelaide încetă să se mai teamă că Will ar putea descoperi legătura ei cu Danby, deși o mai cuprindea din cînd în cînd panica. Se obișnuise să-l viziteze duminica și-i accepta adorația patetică și înduioșătoare. Îi dădea bani din mica rezervă pe care și-o făcuse din sumele dăruite de Danby ca să-și cumpere rochii și pe care ea le depunea numaidecît la bancă. De fiecare dată trecea printr-un scurt impas, de obicei după masă cînd mătușica se retrăgea iar Will devenea insistent și uneori se supăra. Învățase însă cum să-l ia și știa din ce în ce mai bine cum să-l potolească. Începuse chiar să-i facă plăcere că în felul acesta îl păstra și pe Will. Adelaide făcuse însă și în privința lui Will aceeași descoperire ca și în cazul lui Danby, și anume egoismul absolut al bărbaților — dar ei tot nobil și distins i se părea. Îl admira pentru siguranța cu care-și afirma apartenența socială, pentru convingerea lui de a fi „fiu al clasei muncitoare". Ceea ce nu era întru totul adevărat. Viața boemă ștersese trăsăturile de clasă, lăsîndu-l fără apartenență socială. Îl admira chiar și pentru că șoma fără să-și facă griji. Avea realmente talent. Îi arătase de curînd niște desene cu monștri, cu fetuși anormali și vietăți hidoase cu chipuri pe jumătate omenești, care o impresionaseră și o speriaseră. Făcuse și niște desene pornografice — văzuse întîmplător unul și i se făcuse rău. Exista în Will o anumită violență, de care se temea dar care în același timp o tulbura. Păstrase însă față de el o atitudine prudentă, asumîndu-și cu vremea rolul unei surori cicălitoare.

Mătușica se învîrtea prin antreu, pregătindu-se să se retragă. Adelaide spăla vasele. Will ședea la masă și fuma.

— Cu ce-și ocupă Bruno ziua ?

— Se joacă cu timbrele. Citeşte şi reciteşte cărţile despre păianjeni. Formează numere de telefon. Răsfoieşte ziarele.
— Oribilă-i bătrîneţea, Ad. Sper să n-am parte de ea.
— S-a şi urîţit îngrozitor. Arată ca monştrii tăi.
— Ce mai contează cum arată ? Timbrele alea ale lui fac probabil o avere.
— Douăzeci de mii de lire, aşa spune Danby.
— Cui rămîn ?
— Presupun că lui Danby.
— Te pricepi la timbre, Ad ?
— Deloc. Pe vremuri colecţionai şi tu, după cîte-mi amintesc.
— Da. Şi Nigel mi le fura pe cele mai bune. Nigel e hoţ din naştere.
— Iar tu-l băteai. Tu eşti bătăuş din naştere.
— Tot ce se poate. Mă întreb dacă Bruno are vreun Cap triunghiular.
— Ce-i aia ?
— Timbre triunghiulare de la Capul Bunei Speranţe.
— Are nişte timbre triunghiulare. Am văzut că are. Da' ce anume or fi, habar n-am. Îmi dai, te rog, ceaşca de cafea ?
— Ad, ai deseori ocazia să-i vezi timbrele ?
— Nu înţeleg ce vrei să spui. Îmi petrec jumătate din viaţă culegîndu-le de pe jos, rînduindu-le în cutie, scoţîndu-le din cutie...
— Cum le păstrează ? În cataloage ?
— Stau într-o cutie, în sertăraşe, învelite fiecare în pliculeţe de celofan. Multe sînt vraişte prin cutie. Le-a stricat toată rînduiala.

— Ai putea să te uiţi şi să vezi dacă n-are vreun Cap triunghiular ? Îţi dau o fotografie ca să ştii cum arată.
— Ce te interesează ? Pe vremuri ai strîns şi tu timbre. E o joacă de copii.
— Douăzeci de mii de lire nu-i joacă de copii, Ad.
— Trebuie să fie nebun cineva să dea atîţia bani.
— Săptămîna trecută cineva a dat două sute de lire pe un Cap triunghiular. Am citit în ziar.
— Ţi-ar plăcea să ai şi tu unul.
— O să am, Ad.
— Ce vrei să spui ? Cum ai să faci rost de el ?
— Tu ai să-mi faci rost, din colecţia lui Bruno.
— Will !
— Doar unul !
Adelaide se opri din spălatul vaselor. Se întoarse cu spatele la chiuvetă, cu ochii ţintă la Will. Will şedea cu picioarele lungi întinse, lăsînd în linoleumul cafeniu din bucătărie încă două urme adînci cu tocul ghetelor. Privea spre Adelaide, iar pe chip îi apăruse o expresie şireată şi visătoare pe care ea şi-o amintea din copilărie.
— Vrei să fur unul din timbrele lui Bruno ? Sper că glumeşti !
— Cîtuşi de puţin. Ştii, aparatul acela fotografic de care ţi-am vorbit — de fapt l-am şi cumpărat. Din păcate însă n-am cu ce-l plăti. Am nevoie de două sute de lire.
— Ai înnebunit de-a binelea ! Şi-ţi închipui că Bruno n-o să observe ?

— N-o să observe. Nu spuneai adineauri că s-a ramolit complet ? Și că timbrele sînt vraiște ? Nimeni în afară de el nu se uită la timbre, nu-i așa ?

— Așa-i. Dar cred că Bruno o să-și dea seama. Și-n orice caz, e foarte urît să furi de la un om bătrîn.

— Mai puțin urît decît să furi de la unul tînăr. Te-ai zaharisit, scumpa mea. Ce-i trebuie lui Bruno timbrul ? Probabil că valoarea colecției rămîne aceeași chiar dacă lipsește un timbru. Iar mie îmi rezolvă problema aparatului de fotografiat.

— Ei bine, află că nu fac asta, și am încheiat discuția.

— Ești rea și egoistă ! Nu vrei să cîștig și eu un ban ? Cîte n-aș putea face dacă aș avea aparat de fotografiat. Am atîtea idei în cap !

— De ce nu-ți vinzi pistoalele ?

— Pentru că nu vreau.

— Sau cumpără-ți un aparat mai ieftin. Îți dau eu zece lire.

— Doar nu te rog să furi toate timbrele, Ad. Gîndește-te că Bruno nici măcar nu și-a alcătuit el colecția. A moștenit-o. Asemenea lucruri nici n-ar trebui permise. Proprietatea e hoție curată. N-am dreptate, mătușico ?

Mătușica tocmai intrase ca să-și ia jacheta portocalie uitată pe scaun.

— *Sezara sezaru, boga bogu.*

— Bau !

— Will, cred că nu ești în toate mințile.

— Așadar nu ? Nici ca să-mi faci mie plăcere ?

— Nu.

— Totdeauna spui nu, Ad. Acum că a plecat mătușa, vino și așază-te lîngă mine. Lasă vasele, le spăl eu mai tîrziu.

— Trebuie să plec.

— Dacă mai spui asta, te cîrpesc. Vino aici și șezi.

Ședeau unul lîngă altul, fiecare pe cîte un scaun cu speteaza dreaptă. Becul din tavan lumina trist încăperea. Adelaide își puse brațele pe fața de masă în pătrățele albe și roșii, măturînd cu mîneca firimiturile de pîine. Se uita drept înainte pe fereastra întunecată, la ploaia de afară, la gardul jerpelit de lîngă drum și la peretele cenușiu și igrasios al casei vecine. Will o privi stăruitor, înfigîndu-și genunchiul în pulpa ei, apoi o apucă de braț, își lunecă mîna pînă la încheietura mîinii ei și-i răsuci mîneca în sus. Adelaide simțea firimiturile zgîriindu-i dureros pielea. Cu cealaltă mînă, Will își făcea de lucru cu fusta ei. Adelaide își slobozi brațul, prinse ambele mîini ale lui Will și i le strînse de cîteva ori fără să-și ia ochii de la fereastră.

— Ad, Ad, dacă ai ști cît mă chinuiesc din pricina ta. Nu mă pot stăpîni. Cînd te-nduri să spui da ?

— Will, isprăvește cu jocul ăsta. M-am săturat.

— Ei, fir-ar să fie, nu vezi că nu-i joacă ? E cît se poate de serios. Și de adevărat, Adelaide. Uneori am impresia că trăiești pe altă lume.

Trebuie să te zgîlţîie careva ca să revii cu picioarele pe pămînt.

— Îmi pare rău, Will. Da-mi este imposibil să doresc ceva, numai dorind să doresc.

— Încearcă o dată, iubita mea. Te iubesc îngrozitor de mult. Nu mai pot suporta să trăiesc fără tine. Atîta timp ireparabil pierdut! Ah, Adelaide, de ce nu?

— Pentru că nu.

— Nu te-nţeleg. Nu se poate să nu mă iubeşti.

— Sîntem veri primari. Aproape fraţi.

— Prostii. Ştiu că nu rămîi rece cînd m-apropii de tine. Uite cum tremuri.

— Pentru că mă enervezi. Te rog, Will, nu fi iar nesuferit. Hai să nu ne certăm iarăşi. Ne-am certat şi săptămîna trecută şi zău că n-are rost.

— Adelaide, e altcineva în viaţa ta? Fii sinceră, te rog. E altcineva?

— Nu.

— Doamne, cred că dac-ar fi alt bărbat în viaţa ta, l-aş ucide.

CAPITOLUL VI

De ce oare nu vede nimeni păsări moarte? Cum de izbutesc chiar toate să se ascundă pentru a muri?

MILES ÎNCHISE caietul şi se mută lîngă fereastră. Mai devreme încercase să descrie o frunză moartă pe care ploaia o lipise de geam.

Era o frunză de anul trecut, de un brun închis, dar viu şi luminos, ca cel al ciorapilor femeieşti de mătase, un brun care-i aminti lui Miles de picioarele fetelor. Vinişoarele frunzei închipuiau silueta unui copac al cărui trunchi era coada frunzei. Numai că de unde şedea Miles, baza cozii apărea concavă, ca o pîlnie cu deschizătura mică de capătul căreia atîrna o picătură cenuşie şi aproape transparentă de ploaie, punctată în centru de o luminiţă galbenă.

Ce greu era să redai un lucru în scris. Şi mai greu era însă să-l vezi. Se întreba dacă, de cînd renunţase cu totul la băutură, văzuse într-adevăr mai bine. Nu că ar fi băut vreodată prea mult, dar i se părea că orice abatere de la abstinenţă totală îi diminua capacitatea de percepere. Chiar şi acum i se părea că nu era destul de lucid, destul de calm pentru a cuprinde toate minunăţiile care-l înconjurau. Zborul contemplativ al porumbelului, relaţia dintre doi pantofi, desenul florilor de mucegai pe brînza învechită. Ajunsese la cel de al treilea volum al *Notaţiilor asupra amănuntelor* şi încă se mai afla în stadiul cînd învăţa să privească. Ştia că deocamdată asta îi era datoria. Marile realizări aveau să vină mai tîrziu, cînd va fi pregătit pentru ele.

Miles ridică fereastra care lunecă uşor în sus. Era seara, se întuneca, tocmai momentul din zi care-i plăcea mai mult. Afară era cald şi cam umed. Întinse o mînă, o răsuci din umăr, apucă de coadă frunzuliţa de culoarea ciorapilor de fată şi o desprinse de pe geam. Frunza se

dezlipi cu un foşnet uşor. O privi o clipă, apoi o lăsă să se piardă în întunericul serii. Ploaia se oprise şi sus pe cer, chiar deasupra uriaşului acoperiş în formă de cocoaşă al salonului de expoziţie Earls Court, apăruse un nimb roşiatic. Acoperişul ud avea străluciri metalice. În schimb, grădina de dedesubt devenise o fîşie neagră cuprinsă între ziduri ; doar pe unul din geamurile chioşcului de vară se răsfrîngea o rază palidă de lumină. Miles ridicase căsuţa de vară — o clădire pătrată aproape de casa în care locuia — sperînd că acolo va putea scrie poezii mai inspirate. În privinţa asta nu-şi atinsese scopul, iar iarna umezeala era insuportabilă.

În lumina plină de vibraţii a amurgului grădina se întunecase complet ; de abia se mai întrezăreau, difuze, suprafeţele regulate ale straturilor de flori. Dincolo de ele se întindea o minusculă pajişte cu iarbă scurt cosită, străbătută drept la mijloc de o cărare, apoi urma şirul de tisă întrerupt în capătul cărării, pentru a face loc şopronului unde-şi ţinea Diana uneltele de grădinărit. Deasupra lui, arbuştii îşi întinseseră crengile subţiri încercînd să se împreune într-o arcadă care aducea o nuanţă de ireal priveliştii ; grădina părea astfel mai mare, căci îndărătul arcadei puteai bănui că se întindea altă grădină asemănătoare, la capătul căreia se deschidea încă una şi aşa mai departe. Acum şi arcada se întunecase, şi tisa părea şi ea mai deasă, din pricina nopţii.

Cît va mai dura oare ? se întreba Miles. Cît va trebui să mai aştept ? Mi se va înfăţişa oare cu adevărat vreodată ? De aproape un an avea certitudinea din ce în ce mai accentuată că în curînd avea să scrie iar versuri, incomparabil mai frumoase decît tot ceea ce scrisese pînă acum, versurile pe care fusese hărăzit să le scrie. Între timp aştepta. Se pregătea. Încetase să mai bea şi rupsese orice relaţii mondene, care şi aşa fuseseră reduse. Cel mai important lucru — decretase el în sinea lui — era să nu-şi părăsească locul. Îşi petrecea serile aplecat asupra caietului, şi dacă Diana sau Lisa se apropiau cumva de el, de-abia se stăpînea să nu ţipe la ele să plece. Lor nu le spusese nimic. La început îl crezuseră bolnav. Începuseră să-i arunce priviri în tăcere şi apoi să se uite cu înţeles una la alta. Cîteodată încerca să scrie cîteva versuri, aşa cum îşi încearcă muzicantul instrumentul. Versuri sporadice şi foarte frumoase. Dar nu se-mplinise încă vremea sorocită cînd va veni zeul.

Poeziile scrise în tinereţe îi păreau acum insipide şi minore. Pînă şi poemul scris după moartea lui Parvati avea acum o rezonanţă pretenţioasă, bombastică. Simţise nevoia să-l scrie pentru a preschimba groaza de moarte în artă şi frumuseţe, pentru a-i da un sens. Era un poem născut din voinţa lui impetuoasă de a supravieţui. Uneori socotise poemul o crimă, căci scriindu-l se ferise să vadă ceea ce ar fi trebuit să vadă, ceea ce niciodată mai apoi n-a acceptat să vadă, şi anume faţa adevărată a morţii. Îl scrisese sub imperiul necesităţii care

se manifestase cu o forță necunoscută lui pînă atunci, și nici de atunci încoace. Îl intitulase *Parvati și Shiva.*

„Dumnezeul Shiva“ — o auzea el pe Parvati rostind cu accentele precise ale vocii ei pe cînd îi explica religia hindusă. „Crezi în Shiva, Parvati ?“ „Fiecare religie își are adevărul ei.“ „Dar crezi în el ?“ „Poate. Cine știe exact ce înseamnă a crede ?“ Capacitatea caracteristic orientală a lui Parvati de a vedea că orice, dintr-un anumit punct de vedere, putea fi cu totul altceva, îl uluia și în același timp îl fascina pe Miles, european tipic de formație aristotelică. Se cunoscuseră la Cambridge, unde el studia istoria iar ea științele economice. Amîndoi erau socialiști, bineînțeles. Ea era mai pătimașă. Serile acelea lungi și friguroase de la Cambridge în fața unei sobe cu gaz, cînd Parvati, cu capul și umerii sub șalul ei de cașmir ușor ca pînza de păianjen, vorbea înflăcărată despre criza finală a capitalismului. Plănuiau să se întoarcă amîndoi în India și să lupte în slujba umanității. Să trăiască la țară, în mijlocul poporului. Miles începuse să învețe hindusa. Se căsătoriseră îndată după ultimul examen. Împliniseră amîndoi douăzeci și doi de ani.

Parvati se trăgea dintr-o familie bogată din Benares. Părinții ei se împotriviseră căsătoriei. Miles nu putuse înțelege care fusese motivul adevărat. Să fi fost din pricina rasei, a religiei, să fi fost din considerente sociale sau poate chiar financiare ? Degeaba încercase să afle de la Parvati. „Sînt multe motive. Ei nu pot accepta. Mama n-a ieșit niciodată în lume.“ O dată îi tradusese o scrisoare primită de la fratele ei. Era o scrisoare cam bombastică. Fratelui îi era cu neputință s-o ia pe Parvati în serios... să creadă că „natura putea să săvîrșească o asemenea cumplită greșeală.“ Ce semnificație avea situația din punctul lor de vedere ? Parvati fusese foarte abătută și voise să amîne căsătoria. Erau amîndoi foarte îndrăgostiți. Miles nici nu voise să audă de amînare. Se înfuriase împotriva familiei ei, a cărei atitudine nu o putuse pricepe. Se înfuriase și mai cumplit împotriva tatălui său, care îi declarase în cei mai nedelicați termeni că nu dorea să aibă o noră și nici nepoți de culoarea cafelei. Miles rupsese relațiile cu tatăl său. Se căsătoriseră și scriseseră amîndoi scrisori părinților lui Parvati cerînd iertare. După o vreme, mama răspunse spunîndu-i să vină să-i vadă. Numele lui Miles nu fusese menționat în scrisoare. Parvati fusese extrem de fericită. Nu se putea să nu-i înduplece, mai ales după ce-avea să le spună că aștepta un copil. Miles o condusese la aeroportul din Londra. Avionul căzuse în Alpi. Miles nu spusese nimănui, nici măcar Dianei, că Parvati aștepta un copil.

Miles nu-și văzuse niciodată socrii. Nu era greu de bănuit că-l socotiseră vinovat de moartea fiicei lor. Mult mai tîrziu le scrisese o scrisoare, înainte de a se însura cu Diana, dar nu primise răspuns. Rămăsese la Cambridge, unde se apucase de niște cercetări destul de vagi și nu reușise să obțină o bursă. Apoi urmase războiul, șapte ani lungi de mizerie și plictiseală.

Nu luase parte la nici o luptă. Fusese mutat de pe un front pe altul, nu putuse citi, nu putuse scrie şi către sfîrşit se alesese cu o boală ciudată de intestine. Fusese transferat la registratură şi ridicat la gradul de căpitan. Odată cu încheierea războiului intrase funcţionar la stat.

Compunerea poemului, care durase peste un an, prelungise oarecum, în ciuda circumstanţelor dureroase, senzaţia vieţii şi dragostei împlinite. Transformase accidentul de avion într-o explozie de imagini erotice. Poemul avea semnificaţia unui *Liebestod* şi deşi funcţia artei este de a tămădui durerile pe care le jeleşte, după ce-l isprăvise rămase dezamăgit şi plictisit şi definitiv convins că nu va mai avea parte de dragoste. Izolarea în care trăise în timpul serviciului militar se datorase în mare parte dezgustului pe care nu şi-l putea ascunde faţă de grosolănia colegilor ofiţeri în problemele erotice. Ocolea femeile şi ori de cîte ori începeau discuţii pe o anumită temă, părăsea încăperea trîntind uşa. Cîştigase în felul acesta dreptul la solitudine, dar şi antipatia celorlalţi. Nu dorise în chip conştient moartea, dar nopţile tînjise după o stare inexistentă, nedefinită, pe care nu ştiuse cum s-o numească.

Parvati ridicase un adevărat zid între el şi celelalte femei din lume. Parvati cu părul ei negru şi foarte, foarte lung împletit în cozi. Parvati cu gesturile ei iuţi cînd se înfăşura în sari. Parvati şezînd pe podea, cu limba puţin scoasă ca a unei pisicuţe ; faţa ei delicată, cu nasul uşor acvilin şi culoarea de miere a pielii ;

senzaţia pe care i-o dădea de a-i aduce în dar, odată cu făptura ei, o întreagă străveche civilizaţie. Cerceii pe care-i purta în urechi, şi ce surprins fusese cînd descoperise că pietrele acelea erau rubine adevărate, smaralde adevărate. Cum rîsese ea de surpriza lui. Parvati călcîndu-şi sari-ul într-o cameră din Newnham. Apoi călcîndu-i lui cămăşile. „Tu eşti Dumnezeu". „Care Dumnezeu ?" „Dumnezeu Shiva, Dumnezeu Eros... toţi poeţii au zeii lor. Tu eşti zeul meu." Mînuţele acelea foarte mici cu pielea întunecată, piciorul gol în sandale păşind pe caldarîmul umed toamna. Roşul brun al buzelor. Graţia întregii făpturi pe lîngă care orice femeie din Europa părea greoaie şi stîngace. Cît de vulgare, de îndesate, de roşii păreau colegele ei alături de ea. Simţea în mînă coada ei groasă, ca atunci cînd, tremurînd tot, îndrăznise în joacă să i-o apuce. Îi sărutase părul. Apoi sărutase marginea sari-ului, acolo unde mătasea se unduia acoperindu-i braţul subţire. Ea rîsese împingîndu-l uşor în lături. Era foarte deşteaptă, avea să-şi ia licenţa în ştiinţe economice, dar păşise de prea puţină vreme dincolo de curtea casei din Benares, unde mama ei ţesea năframe de pus în jurul icoanelor hinduse. Parvati care vorbea despre independenţa ţării ei şi despre problemele fundamentale ale unei economii agrare.

Îi închinase sute de poeme de dragoste lui Parvati. După război, poezia — ca dealtfel multe altele — păruse că murise. Eros se preschimbase în Thanatos, iar acum şi Thanatos

își ascunsese chipul. Singura ființă cu care păstrase o legătură cît de cît reală fusese Gwen. În copilărie nu fuseseră foarte apropiați. Ea era cu cîțiva ani mai mică, iar el fusese mai tot timpul plecat la școală. Începuse să-i fie dragă, de fapt de-abia atunci începuse s-o bage în seamă, cînd îi luase cu atîta patimă apărarea în fața tatălui lor care se opunea căsătoriei lui. Gwen o iubise pe Parvati și o admirase. Gwen era combativă și avea o adevărată predilecție pentru discursuri. Se întrebase mai tîrziu, cînd începuse să regrete puțin ruptura dintre el și tatăl său, dacă nu cumva Gwen făcuse mai mult rău decît bine. Bruno avea nevoie de vorbe bune și poate că o fiică mai blîndă, care l-ar fi luat cu binișorul în loc să-i țină prelegeri, l-ar fi convins să cedeze. Miles nu voise să facă nici un efort. Din partea lui, Bruno n-avea decît să se ducă dracului, numai să-i dea pace.

După moartea lui Parvati nu primise să vadă pe nimeni, nici chiar pe Gwen. Gwen venise la Cambridge, se apucase de științe morale și pregătea o teză de doctorat despre filozoful german Frege. Apoi izbucnise războiul și Gwen intrase în echipa de apărare antiaeriană la Londra. Cînd Miles fusese mutat la Londra, unde încă militar fiind lucra într-un birou, relațiile dintre ei deveniseră o vreme mai apropiate. Gwen era de obicei răpusă de oboseală. Miles se simțea vinovat de viața ușoară pe care o ducea în comparație cu soră-sa. Nu locuiseră împreună, dar mergea aproape în fiecare seară acasă la ea, în micul apartament dincolo de

Baker Street, și o aștepta pregătindu-i ceva cald de mîncare. Dacă se întîmpla ca ea să întîrzie, el asculta încordat exploziile bombelor încercînd să-ți țină imaginația în frîu. Uneori lucra noaptea și de abia apuca s-o vadă. Vorbeau mult, nu despre ei și niciodată despre Parvati, ci despre lucruri impersonale, cu efect tămăduitor, despre poezie, filozofie, artă. Curînd nu mai discutaseră decît subiecte filozofice și teologice : Karl Barth, Wittgenstein.

Intimitatea lor se terminase către sfîrșitul războiului, cînd își făcuse apariția Danby. Miles nu putuse înțelege dragostea lui Gwen pentru Danby. Totul se petrecuse cu iuțeala fulgerului. Se întîlniseră în metrou : amîndoi dădeau mare importanță acestui detaliu și repetau întruna istorisirea, cu solemnitatea imbecilă a unui ritual. Intraseră în vorbă. Se întîmpla adesea în timpul războiului ca necunoscuții să-și vorbească în metrou. Danby uitase să coboare la stația unde trebuia să coboare. La fel uitase și Gwen. Cînd ajunseră iar la locul de unde plecaseră, fuseseră nevoiți să recunoască și ei că se întîmplase ceva. Astfel începuse dragostea lor, un început absurd ; și Miles avea impresia că nu încetase să fie absurdă, pînă la deznodămînt. Danby era el însuși o absurditate, o persoană absolut întîmplătoare în existența lor și de aceea Miles se revoltase cînd acest bărbat cu personalitate ștearsă și neglijabilă absorbise personalitatea precisă a surorii lui de care el era atît de legat.

Avusese senzația că îl trădase. Gwen n-ar fi trebuit să se grăbească, ar fi trebuit să-i ceară sfatul. Din senin, într-o bună zi i-l prezentase, cu o umbră de vinovăție în zîmbet, drept logodnicul ei. Miles privise politicos și încruntat spre ofițerașul voinic, zîmbitor și evident mulțumit de sine, îmbrăcat în uniformă de artilerie. Pe vremea aceea părul lui Danby era blond și pielea feței de un roz delicat. Părea un elev de școală militară. Miles îl luase la întrebări, interesîndu-se de familie și studii. Tatăl lui fusese negustor în Didcot. Învățase la școala din orașul natal, apoi urmase cursurile de literatură engleză la Universitatea din Reading, renunțînd după primul an. Lucrase într-un birou de asigurări pînă la izbucnirea războiului cînd fusese concentrat și își slujise patria, fără drame și fără să se distingă, în cadrul unui regiment de artilerie ; mai tîrziu îi mărturisise lui Miles că petrecuse chiar destul de bine. Nu s-ar fi zis că avea preocupări intelectuale. După căsătorie preluase tipografia fără să-și facă probleme, ceea ce-l iritase nespus de mult pe Miles. Faptul că afacerile îi mergeau din plin îl iritase și mai tare. Miles nu voise în ruptul capului să-i recunoască lui Danby nici un fel de *raison d'être*. „Nu știu ce-ai găsit la Danby", îi spusese el o dată soră-si. „E-atît de plăcută viața cu el", răspunsese Gwen. În fața acestui răspuns Miles rămăsese fără replică.

Auzise că Bruno, cu care Gwen reluase raporturile, ținea la Danby, și după o vreme Miles arătase oarecare toleranță cumnatului

său. Danby era dornic să placă și, după ce Miles îl făcuse să priceapă că nu gusta glumele deocheate între bărbați cu ajutorul cărora Danby sperase să stabilească un dialog între ei, reușiseră să ajungă la un soi de înțelegere, datorită bunăvoinței cu care acceptase Danby rolul de nătărău ce trebuia ținut din scurt. Danby, care nu era lipsit de sensibilitate, reușise să extindă și asupra lui Miles sentimentul de inferioritate pe care îl nutrea sincer față de Gwen. Acceptase așadar superioritatea lui Miles, precum și convingerea acestuia că avusese un mare și nemeritat noroc de a fi obținut-o pe sora lui. În felul acesta, raporturile se normalizaseră, dar Miles îi frecventase din ce în ce mai rar. După moartea lui Gwen, nu mai existase nici un motiv ca să se vadă.

Diana apăruse mai tîrziu, prin surprindere, ca un miracol. Moartea tragică a lui Gwen îl pusese iar în prezența acelui ceva de care poemul cel lung reușise să-l apere. Dar de cum fusese în stare să înceteze de a vedea și de a simți, se retrăsese într-o singurătate desăvîrșită, ducînd o viață cumplit de plicticoasă. De scris nici vorbă să mai scrie. Citise mult, din obișnuință, mai ales biografii și istorie, dar fără plăcere. La birou își văzuse de treabă, își ocolise colegii care-l socoteau excentric și, cu încetul, urcase în grad. Superiorii lui începuseră să-l socotească oarecum dezechilibrat, dar în general nimeni nu-i acordase prea multă atenție. Trecuse peste cîteva crize grave de depresiune nervoasă, dar nu prea numeroase.

Pînă cînd într-o zi, la băcănia din Earls Court Road unde-şi făcea de două ori pe săptămînă cumpărăturile, o fată îi spusese : „Nu mai fi atît de trist". Auzind că-i vorbeşte o femeie, Miles se cutremurase şi părăsise numaidecît magazinul. Ea-l ajunsese din urmă. „Iartă-mă, te rog. Dar te întîlnesc mereu. Pot să fac drumul împreună cu dumneata ?" Iar altă dată : „Locuieşti singur ?" Şi data următoare : „Ai fost însurat ?" Diana făcuse toate eforturile. Mai tîrziu îi explicase lui Miles cum îl văzuse în mai multe rînduri în magazin, cum o impresionase aerul lui absent şi melancolic şi cum tot ce-şi închipuise despre el fusese adevărat : că locuia singur, că trecuse printr-o mare suferinţă, că fugea de lume, că n-avea legături cu femei. Diana îşi împlinise visul. Fără să-şi dea seama, îl căutase pe Miles. Îl recunoscuse de la prima vedere. Destinul ei îi unise.

Diana avea o concepţie foarte pozitivă despre rolul ei de femeie — unicul dealtfel şi singurul care o preocupase de cînd terminase şcoala. Crescuse în Leicester, unde tatăl ei fusese funcţionar la o bancă. Părinţii ei fuseseră oameni cumsecade şi indulgenţi, iar ea şi sora ei făcuseră ce voiseră. Diana căpătase o bursă la o şcoală de artă dintr-o suburbie a Londrei, dar după doi ani abandonase studiile. Era desenatoare de reclame, destul de nepricepută dealtfel, şi se angajase la o agenţie. Cîştiga cît să trăiască. Se mutase în Earls Court. Avusese şi aventuri sentimentale. Se încurcase cu cîţiva bărbaţi — unii bogaţi, pe care îi uimise şi care îi dăruiseră cadouri scumpe, alţii săraci care îi luaseră banii, se îmbătaseră şi plînseseră. Îi povestise toate astea lui Miles, amuzîndu-se de lipsa lui de înţelegere şi de expresia lui dezaprobatoare. În tot acest timp, pe el îl căutase — aşa îi mărturisise. Visase să găsească un bărbat singuratic, un bărbat trist, auster şi însingurat, un bărbat care trecuse printr-o suferinţă, un ascet. Se credea un fluture de noapte ce voia să ardă mistuită de flacăra unui foc rece.

Îl iubea foarte mult şi deşi el îi spusese de la început că era ca un vas golit, că din el nu mai rămăsese nimic şi că dragostea ei pentru el nu era nimic, reuşise în cele din urmă să-i capteze atenţia. Miles avea pe atunci treizeci şi cinci de ani, Diana douăzeci şi opt. Miles îşi dădu seama că era frumoasă. Avea părul blond şi ochi castanii, nasul drept, puţin autoritar, gura frumos desenată, fruntea înaltă, pielea sidefie şi o expresie rece şi enigmatică. Îşi aduna strîns părul pe după urechi spre ceafă, scoţîndu-şi cu îndrăzneală în întîmpinarea lumii faţa palidă cu un oval armonios şi ochii mari. La început acest fel al ei de a-şi purta capul îi păruse lui Miles neruşinat, apoi însă îşi dăduse seama că era mai degrabă curajos. În primele zile ale legăturii lor, se purtase cu ea — nu fără oarecare plăcere — cum s-ar fi purtat cu o femeie uşoară ; iar tîrziu, după ce se convinsese că-l iubea, observase că felul ei „aventuros" nu-i stinsese dragostea. După ce se căsătoriseră, continuase să-i fie amantă, spre plăcerea amîndurora.

Diana înțelesese simțămintele lui în privința lui Parvati. Intuise că pentru Miles ea fusese suprema dragoste, căreia nici moartea nu-i poate pune capăt. Se mulțumise supusă să fie a doua nu numai în timp, și umilința ei îl înduioșase pe Miles ca o dovadă în plus a dragostei ei. Își acceptase situația fără să crîcnească, conștientă că între ea și Parvati nu încăpea nici comparație, nici competiție. O parte din viața și inima lui — poate cea mai bună parte — nu-i era accesibilă. Așa îi explicase Miles pe vremea cînd încă mai încercase s-o facă să renunțe la el. Imediat după, sau poate chiar în timp ce-i vorbea, fusese prea fericit să descopere că, în ciuda cuvintelor sale convingătoare și a adevărurilor nu tocmai agreabile, ea nu se lăsase convinsă. În cele din urmă se dăduse învins, îngăduindu-i să-și folosească toată priceperea ei de femeie pentru a-l alina și a-l ademeni, să iasă din întunericul închisorii pe care singur și-o făcuse. De ani de zile nu cunoscuse bucurie mai mare decît cea pe care i-o dădea bucuria ei.

Se mutaseră în casa din Kempsford Gardens și puțin după aceea — deși Diana nu-i spusese nimic — Miles știuse că ea spera să aibă un copil. Miles nu fusese prea sigur dacă dorea sau nu un copil. Copilul lui — unicul — murise în accidentul din Alpi. Ar fi fost cu putință să mai aibă unul ? Pe nesimțite începuse să-și dorească un fiu. Dar anii trecuseră fără să se nască vreunul. Diana și Miles se priveau uneori întrebători unul pe celălalt, fără să scoată

o vorbă. Duceau o viață simplă. Miles nu simțise niciodată nevoia de a avea lume multă în jur. Acum cînd o avea pe Diana, prezența ei îi ajungea. Ar fi fost prea fericit să nu mai vadă pe nimeni altcineva. Diana își vedea prietenii la ora prînzului. Musafiri nu primeau aproape deloc.

Diana respectase, ba chiar și inventase, formalitățile vieții în doi. Datorită ei în căsuța lor din Kempsford Gardens domnea o ordine protocolară ca în conacele de odinioară. Mesele, servite cu tot dichisul, aveau loc la ore fixe. Miles n-avea voie să intre în bucătărie, vazele din toate odăile erau pline cu flori frumos aranjate, fără ca măcar o petală să strice echilibrul buchetelor. Miles fusese obligat să se conformeze unor norme de ordine care i se păruseră nefirești și absurde, dar cu care mai apoi se învățase. Diana parcă își pusese în cap să-l facă să simtă că ducea o viață pe picior mare, și cu timpul chiar așa simțise. Avea darul de a mări dimensiunile așa cum mărise grădina, creînd iluzia că dincolo de ea se întinde altă grădină, și încă una, la nesfîrșit, ca o grădină fermecată din poveștile cu zîne. Miles bănuia că aceste eforturi ale ei ascundeau năzuința de a-și depăși condiția. O dată îi spusese dusă pe gînduri : „Dintre toți bărbații care mi-au făcut curte, tu ai fost *cel mai distins*." Diana își avea și ea un program strict, formalitățile ei personale, de ea inventate și impuse. Lipsită de orice alte preocupări, își umplea timpul cu îndeletniciri și distracții casnice. Avea

ora ei pentru grădinărit, ora pentru aranjatul florilor, ora pentru lucru de mînă, ora de odihnă cînd ședea în salon citind o carte legată în piele, ora cînd asculta plăci de gramofon — plăci cu șlagăre de demult care-l scoteau din sărite pe Miles, dar și cu ele se învățase pînă la urmă. Diana s-ar fi acomodat perfect vieții pe care o duceau oamenii la țară în secolul al optsprezecelea, plictisului pașnic, formalităților obositoare și vizitelor prelungite din vremurile acelea. În mijlocul unuia din cele mai banale cartiere londoneze, izbutise să le reînvie.

În viața lui Miles și a Dianei intervenise la un moment dat o schimbare. Într-un fel fusese binevenită, deși amîndoi se temuseră de ea. Sora mai mică a Dianei urmase o cu totul altă cale. Studiase clasicii la Oxford și luase o licență. Fusese profesoară într-o școală din Yorkshire și se înscrisese în Partidul Comunist. Diana, care ținea foarte mult la sora ei, nu mai primise vești de la ea. Lisa venise la Londra să asiste la căsătoria Dianei și făcuse cunoștință cu Miles. Dispăruse iarăși și, cînd auziră din nou de ea, trecuse la catolicism și intrase în ordinul Poor Clares. „Cred că i-a plăcut numele“, comentase Diana. „Lisa a avut întotdeauna înclinații livrești.“ După cîțiva ani Lisa abandonase ordinul, și biserica Romano-Catolică și se stabilise la Paris. Revenise în Anglia bolnavă de tuberculoză, și în timpul convalescenței se mutase la Diana și la Miles. Căpătase o catedră la o școală din East End. Astfel se

născuse ideea că ar putea rămîne în continuare în casa lor. Și rămăsese.

Fiecare din cei trei trebuise mai întîi să se autosugestioneze că ideea fusese bună, în cele din urmă se convinseră cu toții și curînd situația li se păru normală. Poate că Lisa împlinise golul pe care de obicei îl umple prezența unui copil. Surorile erau profund atașate una de cealaltă și Miles ținea și el la cumnată-sa și se simțea bine cu ea în casă. Îi plăcea sentimentul care lega cele două surori și vaga asemănare dintre ele. Îi plăcea mai ales cînd le găsea seara șezînd împreună și cosînd. Lisa, care din fire nu era prea ordonată, se supusese chiar mai repede decît Miles tiraniei domestice a Dianei. După atîția ani în doi, o prezență în plus era agreabilă, și încă și mai agreabil era faptul de a avea în preajmă două femei care să-ți poarte de grijă. Poate că trăise prea multă vreme singur cu Diana. Lărgirea cercului familiei împrospătase atmosfera și lui îi dăduse posibilitatea să-și vadă nevasta într-o lumină nouă.

Lisa avea și ea nevoie de cineva care să-i poarte de grijă. Diana obișnuia să spună despre sora ei : „A făcut ce a făcut și a scăpat trenul.“ „Fata asta face parte din categoria celor care-și frîng oasele cînd cad.“ „Și-a pierdut instinctul de fericire.“ „E ca o pasăre cu aripa ruptă.“ Lisa era mai gravă, mai trasă la față, mai întunecată decît Diana și lumea o credea pe ea mai în vîrstă. Era nervoasă, reticentă, tăcută, solitară, deși uneori discuta filozofie cu Miles și ea era cea care punea mai multă patimă în susținerea argumentelor. Uneori ajungeau pînă la ceartă

și-atunci intervenea Diana obligîndu-i să pună capăt discuției. Lisa părea nemulțumită de activitatea ei la școală. Miles se complăcea în compania ei. Îl uimea și îi făcea oarecum milă. Era ca o floare cu rouă răcoroasă încă între petale, dar puțin veștejită. Uneori îi părea lipsită de consistență, o umbră în comparație cu realitatea robustă a surorii ei. El și Diana împărtășeau aceeași îngrijorare față de Lisa, și această preocupare comună le făcea bine.

Se lăsase noaptea iar pe cer apăruse strălucitoare steaua polară, înconjurată de puzderie de mici steluțe pîlpîinde. Dinspre Old Brompton Road venea zgomotul constant al traficului. Aerul începuse să se răcească. În cîmpul său vizual apăru o siluetă. O femeie îmbrăcată într-o rochie de culoare deschisă mergea încet pe aleea din grădină îndreptîndu-se spre arcadă. Care din ele două era ? Întunericul îl împiedica să-și dea seama.

Brusc se făcu lumină în odaie. Miles se întoarse și din aceeași mișcare închise fereastra și trase perdeaua.

— Ce-ți veni s-aprinzi lumina, Diana ?

— Îmi pare rău, te rog, iartă-mă.

Diana era îmbrăcată într-un kimono albastru, brodat cum purtau femeile pe vremuri. Părul ei întins nu albise încă, ci doar pălise fără să-și piardă luciul, căpătînd nuanța perlei. Fața cu pielea sidefie, nebrăzdată de cute, era limpede ca a unei miniaturi.

— Îmi pare foarte rău, dar nu știam că ești aici.

— Unde puteam fi la ora asta ? Știi că nu-mi place să mă deranjezi cînd lucrez. Ce-ai acolo ?

— O scrisoare expediată prin curier. A spus că e „urgent“ și de aceea am venit să ți-o aduc.

— Stai, iubita mea, nu pleca. Iartă-mă. De la cine dracu o fi ? Nu recunosc scrisul.

Și Miles desfăcu plicul.

„Dragă Miles,

Sînt încredințat că te va surprinde scrisoarea mea picată ca din seninul cerului. Ceea ce m-a făcut să-ți scriu este faptul că tatăl tău, care după cum știi este bolnav, deși nu există nici un motiv imediat de îngrijorare, se gîndește la ultimele măsuri pe care le are de luat. Dorește să te vadă. M-a rugat să te asigur că nu e vorba de nici un motiv special, ci doar simpla dorință de a-și vedea fiul. Sper din tot sufletul că nu-ți va veni prea greu să-l revezi, căci el ține tare mult. Și cum a trecut multă vreme de cînd nu v-ați mai întîlnit, cred că n-ar fi rău ca mai înainte să stăm de vorbă ca să-ți explic situația lui prezentă. Sper că ești de acord. Dacă-mi permiți, am să-ți telefonez mîine dimineață la birou, ca să stabilim ora cînd pot trece să-ți fac o vizită. Sper din tot sufletul că mă pot bizui pe bunăvoința ta. Tatăl tău este bătrîn, iar sănătatea lui foarte, foarte precară.

Al tău,
Danby Odell.“

— Dumnezeule ! exclamă Miles.

— Ce s-a întîmplat ?

— Mi-a scris Danby.

— Care Danby ? A, da, Danby Odell. Şi ce vrea ?

— Vrea să mă duc să-l văd pe tata.

— Ciudat, spuse Diana dîndu-şi părul după ureche, în atîţia ani nu i-am cunoscut nici pe tatăl tău, nici pe Danby Odell. De ce mi-a spus comisionarul că-i „urgent" ? E tatăl tău cumva pe moarte ?

— Aparent nu.

— Ai să te duci, nu-i aşa ? Tocmai mă gîndeam că ar trebui să faci ceva ca să te împaci cu tatăl tău.

Miles aruncă scrisoarea pe masă. Era exasperat şi avea o senzaţie neplăcută, parcă i-ar fi fost frică.

— Ei fir-ar să fie de treabă ! De ani de zile îi tot trimit scrisori cît se poate de politicoase şi nu mi-a răspuns o dată măcar. Şi-acum neisprăvitul ăsta de Danby îmi scrie de parcă eu aş purta toată vina.

Diana ridicase scrisoarea şi o citise.

— Mie mi se pare o scrisoare cît se poate de amabilă, din care nu reiese că ai fi vinovat cu ceva.

— Ba reiese. Of, Doamne !

Miles nu dorea această revedere. N-avea nevoie de emoţii, nu voia să-şi redeştepte amintirile, nu voia scene, nici încurcături neprevăzute din care să nu ştie cum să iasă. Nu voia să joace mascarada fiului care iartă şi este iertat.

N-ar fi fost decît o mascaradă. O josnicie. Care pe deasupra ar fi putut întîrzia, sau chiar împiedica pe veci, venirea acelui Dumnezeu pe care-l aştepta să pogoare asupra lui.

CAPITOLUL VII

DANBY ÎŞI POTRIVI cravata şi apăsă pe sonerie. Miles îi deschise uşa.

— Sper că n-am venit prea devreme.

— Intră !

Miles întoarse spatele şi o luă înainte pe scări în sus, lăsîndu-l pe Danby să închidă singur uşa. Descumpănit o clipă, Danby trase uşa după el şi porni pe urmele gazdei. Miles dispăruse într-una din camere. Danby se apropie de o uşă deschisă şi-l zări pe Miles în dreptul ferestrei, cu spatele pe jumătate întors. Danby intră în cameră şi închise uşa.

Danby alesese ora şase şi jumătate presupunînd că Miles avea să-i ofere ceva de băut, uşurîndu-i astfel întrevederea. Fusese totuşi destul de prudent să intre la „Lord Clarence" şi să ceară două ginuri mari înainte de a da colţul în strada Kempsford Gardens. În cameră se făcuse întuneric. Afară cerul era cenuşiu.

Pe măsură ce se apropia clipa întrevederii, ideea de a fi faţă în faţă cu Miles îl neliniştise din ce în ce mai mult pe Danby. Nu pentru că-şi făcea griji în privinţa timbrelor. Soarta lor oricum era pecetluită, fie că revederea dintre tată

și fiu avea sau nu loc. Nu crezuse că Bruno avusese realmente de gînd să-l revadă pe Miles. Și-n alte rînduri pomenise Bruno de împăcare, dar nu încercase în nici un fel să-și materializeze intenția ; și pe vremea cînd era mult mai activ și întreprinzător decît acuma. Danby crezuse că Bruno intrase și se instalase pașnic în cea din urmă etapă a vieții, nedorind nimic altceva decît să fie lăsat în pace, cu timbrele, telefonul și ziarele lui de seară, cu ochii întorși — dacă nu spre eternitate și ziua judecății de apoi — cel puțin spre acea stare iminentă de mare liniște și respingere a tot ce înseamnă surprize, demersuri și neprevăzut. Îl subestimase pe Bruno și, cînd își dădu seama cîtă voință se afla încă înlăuntrul acelei țeste imense și al trupului chircit, fusese de-a dreptul uluit și își reexaminase grabnic părerile privitoare la Miles.

Cu mulți ani în urmă clasase dosarul „Miles“ în sinea lui. Fusese încredințat, fără să se fi gîndit, că n-avea să-l mai vadă pe Miles niciodată. N-avea să se ivească niciodată, cu excepția probabil a înmormîntării lui Bruno. Danby încercase să-și închipuie înmormîntarea lui Bruno, cum avea să se desfășoare. Își imaginase propriile lui simțăminte de duioșie, de părere de rău și de ușurare, solemnitatea împrejurării, plecăciunea tăcută adresată lui Miles. Și iată că deodată devenise inevitabilă această neliniștitoare și neverosimilă întîlnire cu un om care îi era complet străin și totodată — de-abia acum își dăduse seama, de cînd intervenise hotărîrea bruscă a lui Bruno — adînc implicat în propria

lui viață. De la distanță, Miles îi putea fi indiferent. De aproape însă îi suscita interesul, îl deranja, îl incomoda ca o amenințare. Deși Miles și Danby erau de aceeași vîrstă, Danby îl socotise totdeauna mai vîrstnic. Preluase această atitudine de la Gwen, care își venerase fratele și se uita la el ca la un oracol. Danby acceptase de la început că Miles era un om excepțional, și trebuia să facă un efort ca să-și aducă aminte că în realitate Miles era un om oarecare, ba chiar din anumite puncte de vedere un ratat. Se temuse de el încă înainte de a-l cunoaște, se temuse mai ales de puterea lui asupra lui Gwen. Miles nu-și ascunsese părerea pe care i-o făcuse logodnicul surorii lui, iar Danby suferise, chiar după ce se încredințase că Gwen nu avea de gînd să renunțe la căsătorie din pricina fratelui ei. Rămas în picioare în spatele lui Miles, Danby își aminti — ceea ce uitase — cît de sincer îl admirase odinioară pe Miles. Prezența lui Miles îl făcu să simtă din nou acea veche senzație de jignire și umilință, acel amestec ciudat de teamă și admirație.

Miles se întoarse către el și îi arătă lîngă cămin un fotoliu, în care Danby se așeză.

— Uite ce e, spuse Miles care se așeză pe un scaun cu speteaza dreaptă, lîngă fereastră. Mai întîi vreau să știu despre ce e vorba ?

— Credeam că e limpede, răspunse Danby. Bruno dorește să te vadă.

— Și chiar dorește ?

— Mă rog, așa spune el, și o repetă întruna. Nu pot citi în mințile oamenilor.

Danby cugetase adînc înainte de întrevedere, fără să poată lua vreo hotărîre, asupra tonului pe care să-l folosească în timpul discuţiei. Avea să se orienteze la faţa locului. Dar de abia schimbaseră cîteva vorbe, şi devenise agresiv.

— Pare cam lipsit de sens, după atîţia ani, continuă Miles.

Împăturea o foaie de hîrtie, fără să-l privească pe Danby. În cameră se făcuse din ce în ce mai întuneric.

— E pe moarte, argumentă Danby.

Simţi un val de emoţie care parcă-i unea pe Bruno şi pe Gwen, cu profilul lui Miles proiectat pe fereastra întunecată.

— Bine, bine, spuse Miles iritat. Dar nu e obligatoriu ca părinţii şi copiii să aibă neapărat ceva să-şi spună în asemenea împrejurare. Nu ţin la convenţii şi nu bănuiam că tata ţine.

Felul în care rostise „tata" i-o aminti pe Gwen, tonul glasului ei. Danby insistă :

— Vrea să te vadă. Orice discuţie este neserioasă.

Miles deveni şi mai ţeapăn şi aruncă hîrtia, iar lui Danby i se păru ciudat şi se simţi mîndru că avusese îndrăzneala de a-i spune lui Miles că era neserios. Observă cu satisfacţie că părul ţepos al lui Miles cădea de o parte şi de alta a capului, dînd la iveală un început de chelie.

— Am impresia că n-ai înţeles bine ceea ce voiam să spun, ripostă Miles. Mă interesează în primul rînd starea sănătăţii tatălui meu. O întrevedere cu mine l-ar putea tulbura şi i-ar putea face foarte rău. Vreau să spun că trebuie

să analizăm bine situaţia. De fapt ce propune tata — să ne vedem zilnic, sau ce ?

Doamne, ce birocrat nesimţit eşti, gîndi Danby.

— Nu cred că Bruno are alte intenţii decît aceea pe care şi-a exprimat-o, adică să te revadă.

— Nu văd ce rost are să ne vedem o singură dată.

— După prima întîlnire, o să vă daţi seama ce aveţi de făcut.

— Cred că o să fie foarte greu pentru tata şi mă mir că nu l-ai convins să renunţe. Bănuiesc că după atîta vreme ştii cum să-l manevrezi.

Se referise oare la timbre ?

— Bruno face ceea ce crede el de cuviinţă ; nimeni nu-l manevrează.

— Dacă ne întîlnim o dată, fie că după aceea continuăm să ne vedem, fie că nu, va fi la fel de neplăcut.

Era într-adevăr o problemă pe care Danby n-o întrevăzuse. Dealtfel, ca şi Bruno, nu se gîndise la ce va urma după prima revedere.

— Complici lucrurile, spuse Danby. La urma urmei eşti singurul lui copil, el e pe moarte şi vrea să te vadă. După părerea mea, e vorba de o datorie care te priveşte, de nimic altceva, indiferent de consecinţe.

— Nu poţi despărţi datoria de consecinţe.

— Mă rog, spuse Danby sculîndu-se în picioare şi împingînd fotoliul. Aşadar să mă duc să-i spun că nu vrei să vii ?

— Stai jos, Danby.

Danby ezită, apoi se aşeză fără grabă.

— Iartă-mă, se scuză Miles. Îți par probabil lipsit de sensibilitate, dar vreau să-mi dau seama de toate implicațiile. Cred c-ar fi cazul să aprindem lumina.

Trase perdelele și se îndreptă spre întrerupător. Danby scrîșni din dinți.

Miles nu semăna prea mult cu Gwen, și totuși anumite amănunte ale chipului ei pe care memoria și chiar fotografiile de abia de le păstraseră reapăruseră brusc în carne și oase înaintea ochilor săi : gura puternic conturată, cu șanțul adînc de deasupra buzei de sus, sprîncenele coborîte pînă aproape de ochii cu privire intensă, calitatea părului negru, neobișnuit de greu.

Danby își luă ochii de la Miles, plimbîndu-și privirea prin încăperea acum luminată de două lămpi cu abajur verde. Erau într-un birou cu pereții căptușiți de cărți. Masa de scris era așezată sub pervazul ferestrei ; pe ea, în perfectă rînduială, se aflau teancuri de hîrtie de formă pătrată, niște caiete și un șir de pixuri. În căminul de o curățenie impecabilă era clădită o piramidă de conuri de brad, iar țiglele smălțuite dimprejur aruncau sclipiri roșii și albastre. Țiglele i-ar fi plăcut lui Gwen. Ar fi amuzat-o și să culeagă conuri. Pe polița albă a căminului era un vas cu narcise, iar deasupra o oglindă pătrată cu ramă aurită. Ici colo, printre cărți, răsărea cîte un raft anume lăsat gol pentru a face loc unor statuete de porțelan chinezesc bine lustruit, cîini, dragoni și păsări de un albastru închis. Ordinea și curățenia erau desăvîrșite. Era o cameră de bărbat, dar nici florile, nici păsările

de porțelan, nici conurile de brad n-aveau nimic comun cu Miles. Vag și cu un sentiment de neliniște, Danby își aminti că Miles era însurat.

— Ca să fiu sincer, reluă Miles după ce se așeză și începu să împăturească niște foi de hîrtie ce-i absorbeau întreaga atenție și pe care apoi le tăia cu un cuțit ascuțit, ca să fiu sincer, mi-e groază de toată povestea asta nu numai pentru că i-ar putea face rău tatii, ci și pentru că mă tem de efectul pe care l-ar avea asupra mea. Am avut parte de destule emoții în viață, mai ales de felul ăstora, și am alte lucruri de făcut. E cumva vorba de bani ?

— De bani ? se miră Danby. Nici pomeneală !

Sau poate că era totuși vorba de bani ? Poate că Bruno voia să ia o hotărîre în privința timbrelor. Fir-ar să fie de timbre, ele complicau lucrurile.

— Vezi tu, continuă Miles concentrîndu-se asupra foii pe care tocmai o împăturise, vezi tu, nu știu dacă știi, da' eu i-am scris tatii cu regularitate, ani de zile, și nu mi-a răspuns nici măcar o singură oară. Credeam că m-a eliminat din existența lui. Dorința asta bruscă de a ne revedea mă uluiește. E senil ?

— Cîtuși de puțin, sări Danby. Trebuie să ia o mulțime de doctorii, uneori își pierde din vioiciune și bate cîmpii, dar în general este foarte lucid. E încă în deplinătatea funcțiilor sale cerebrale.

— S-a schimbat... mult ?

— Din punct de vedere fizic, da. Bănuiesc că știi de ce suferă ?

— Deşi pare ciudat, ştiu, răspunse Miles rostind domol cuvintele şi ridicîndu-şi cu înţeles ochii gînditori într-un fel care-i amintea de Gwen. Deşi pare ciudat, ştiu. Acum vreo optsprezece luni i-am scris doctorului care-l îngrijeşte. A apărut vreo complicaţie ?

— Nimic. Doar evoluţia firească a... bolii.

Tăcură, Danby cu ochii la Miles şi Miles cu ochii la foaia de hîrtie.

— Foarte bine. Am să vin să-l văd. Dar cred c-o să fie îngrozitor. *Îngrozitor.*

Danby se ridică. Simţi cum îl cuprinde un val de tandreţe protectoare faţă de Bruno, odată cu dorinţa acută ca Miles să-i ofere o băutură. Dorea să fie invitat să rămînă, să i se dea ceva de băut ; de fapt simţea nevoia să fie consolat, să mai stea de vorbă cu Miles, să-şi amintească împreună trecutul.

— Bruno a fost foarte brav.

— Fără îndoială, fără îndoială. Cînd să vin ?

Miles se ridicase la rîndul lui.

— S-ar putea să se răzgîndească după ce va afla că eşti de acord. Să renunţe.

— Cu alte cuvinte, şi pe el îl nelinişteşte ideea.

— Da.

— Ciudat, rosti Miles. N-aş fi crezut să mai fie sensibil la chestia asta, mai ales acum — şi zîmbi.

Miles avea dinţi ascuţiţi şi neregulaţi, prea mari şi numeroşi pentru fălcile în care erau înfipţi, şi de aceea se îmbulzeau spre faţă ; din pricina asta cînd zîmbea, deşi chipul i se îmblînzea, căpăta o expresie de lup sălbatic pe care Danby i-o uitase. Lui Danby nu-i plăceau oamenii cu dinţii neregulaţi, dar ai lui Miles aveau ceva deosebit.

— În orice caz, te avertizez eu, spuse Danby. Am să-ţi telefonez.

Nu se simţea în largul său. Era mai înalt decît Miles. Şi asta uitase. Venise momentul să i se ofere acel binecuvîntat şi mult aşteptat pahar cu gin. Dacă Bruno va hotărî să nu-l revadă pe Miles, nici eu nu-l voi mai revedea, decît la înmormîntare, gîndi Danby. Mai împinse puţin fotoliul îndărăt — în semn că voia să-şi ia rămas bun, sau că, dacă era invitat, era gata să se aşeze din nou. Tocmai atunci zări un ghemotoc albăstrui prins între pernă şi spetează. Era o batistă de femeie.

— N-am cunoscut-o pe soţia ta, spuse Danby.

Miles îi aruncă o privire absentă şi puse mîna pe clanţă.

Trebuie să-l opresc, vreau să-i vorbesc despre Gwen, gîndi Danby. De-aş putea găsi repede ceva să-i spun despre ea. Dar nu găsi nimic. Spuse totuşi :

— Bruno ar vrea s-o cunoască pe soţia ta. (Bruno nu exprimase asemenea dorinţă.)

— Emoţii şi iar emoţii. Fără nici un rost, nici un rost.

Şi-l conduse pe scări spre uşă.

— Deci, aţi vorbit despre mine ? întrebă Bruno bănuitor, ridicînd ochii spre Danby.

— Da, răspunse exasperat Danby, bineînțeles c-am vorbit de tine. De cînd se întorsese de la Miles, Danby fusese foarte nervos și Bruno nu-și putea da seama de ce.

Danby stătea în dreptul ferestrei privind în întunericul dens al nopții londoneze. Bruno ședea proptit în perne. Amîndoi își degustau șampania. Cuvertura albicioasă și mototolită era acoperită de timbre, de foile răzlețe ale ziarului „Evening Standard", peste care trona primul volum al lucrării *Păianjenii*, deschis la capitolul despre răspîndirea păianjenilor din specia *Liphistiid* pe coasta Mării Baltice.

— Și ce-ați vorbit despre mine ?

— M-a întrebat cum te simți și eu i-am răspuns și i-am mai spus că dorești să-l vezi.

— Asta nu trebuia să-i spui.

— Doamne Dumnezeule !

— Nu sînt sigur că *doresc* să-l văd, spuse Bruno pedant.

— Hotărăște-te odată, ce Dumnezeu !

— Nu pricep de ce ești nervos !

— Nu-s nervos. Și mai lasă-mă în pace.

De cînd ideea de a-l revedea pe Miles, sau în orice caz de a-l trimite pe Danby în chip de ambasador la Miles se transformase în plan, Bruno trecuse prin felurite stări foarte complexe. Pe de o parte, avea un fel de spaimă animalică de a da ochii cu fiul său. Pe de altă parte, îi era teamă cum se va simți dacă Miles va refuza să vină. Îl apucase o panică nebună. Danby i-o alungase de cum se întorsese. Pe Bruno îl deranja foarte tare și gîndul că

Miles și Danby vorbiseră despre el, se aliaseră poate împotriva lui. Își imagina conversația lor. „Bătrînul nebun vrea să te vadă. Cred c-ar fi bine să-i faci pe plac." „S-a ramolit tare ?" „Cît crezi c-o mai duce ?" Așa or fi vorbit despre el ? Erau tineri și liberi, făceau parte din contingentul oamenilor sănătoși. Mai era mirat și de complexitatea emoțiilor pe care un bătrîn de vîrsta lui era capabil să le simtă. Repetă în sinea lui cuvîntul bătrîn pînă ce-l năpădiră lacrimile. Era încîntat în aceste momente, cînd simțea că nici boala nici bătrînețea nu-i alteraseră reacțiile. Rămăsese aceeași complicată făptură dintotdeauna, mai complicată chiar, mult mai complicată. Își adunase ghem înlăuntrul său întreaga țesătură încîlcită a emoțiilor, fără să rătăcească nici un fir. Da, îl va vedea pe Miles. Deși nu știa cum se va desfășura întîlnirea și neprevăzutul ei îl speria.

— Sigur că vreau să-l văd, spuse cu voce tare, dar în fond mi-e destul de egal. Nu trebuia să-i dai a înțelege că nu mai pot de dorul lui.

— Nu i-am dat nimic a înțelege. Am discutat fără subînțelesuri, spunînd lucrurilor pe nume.

— Ce înseamnă a spune lucrurilor pe nume ? Cum arată Miles ?

— Chelește.

— Niciodată nu l-ai înghițit.

— El nu m-a înghițit pe mine. Eu n-am avut nimic cu el, dimpotrivă. Semăna foarte mult cu Gwen. Seamănă și-acum.

— De asta ești întors pe dos.
— Da. Mai vrei șampanie ?
— Mulțumesc. Dar cum se poartă ?
— Nu-l dă politețea afară din casă și e cu gîndurile aiurea. Dar cu tine are să se poarte bine.
— Mă întreb despre ce dracu o să vorbim, izbucni Bruno.
Își trecu mîna stîngă tremurîndă peste lucrurile răvășite pe cuvertură, iar cu dreapta duse cupa la gură. Șampania era reconfortantă.
— Ar trebui să vină într-o dimineață. Dimineața arăți mai bine.
— Foarte bine. Într-o sîmbătă sau duminică ? Îi spui tu ?
— Da. Ai avea ceva împotrivă dacă aș pleca ? Mă așteaptă un individ la cîrciumă. Iată-l pe Nigel, a venit să preia ștafeta.
Nigel se strecură neauzit în odaie și Danby plecă. Șuvițele de păr negru ale lui Nigel se preling pe lîngă chipu-i oval înclinat într-o parte, îmbinîndu-se într-un arc strîmb sub bărbie. Are ochi negri visători și parcă-i înzestrat cu mai multe mîini, atît de bine se pricepe să-i deretice patul lui Bruno și să-l salte pe bătrîn, proptindu-l sus pe perne ca să-și ia cina. Timbrele sînt strînse, ziarul împăturit cu grijă, cupa lui Bruno din nou umplută cu șampanie aurie, spumoasă. Cîteva picături cad pe cearșaful proaspăt întins, căci mîna chircită, cu pielea pătată a lui Bruno tremură.
— Vrei să mergi la baie ?
— Nu, mulțumesc, Nigel, n-am nevoie.
— Ai mai avut crampe ?

— Nu.
Nigel se agită mișcîndu-se ușor ca o molie. Încheie un nasture descheiat al pijamalei, susține cu o mînă spinarea bătrînului în timp ce-i înfoaie perna, mută lampa și telefonul de lîngă pat, închide cartea despre păianjeni și o așază pe masă. Cu dosul palmei mîngîie obrazul lui Bruno cu o duioșie neasemuită. Pe Bruno iar îl năpădesc lacrimile.
— Am să-mi revăd fiul, Nigel.
— Bine ai să faci.
— Crezi că iertarea înseamnă ceva, Nigel ? Există cu adevărat, sau e doar vorbă goală ? Mi s-a făcut somn. Pot mînca mai repede ?
Prea multă șampanie. Nigel bea din paharul lui Danby. Nigel se mișcă ușurel ca o molie, umplînd încăperea cu foșnete ca fîlfîirile unor aripi mari.

CAPITOLUL VIII

DANBY ÎȘI ÎNDREPTĂ cravata și apăsă pe butonul soneriei.
Ușa se deschise și în prag apăru o femeie cu frunte înaltă și păr de culoarea ștearsă a nisipului, dat pe după urechi și bine întins spre spate.
Imaginea lui Miles dispăru.
— Ăă... Bună ziua... Eu...
— Ești Danby, nu-i așa ?
— Da. Și dumneata Diana.

— Întocmai. Ce bine-mi pare! De mult doream să te cunosc. Intră. Din păcate, Miles nu-i acasă.

Dinăuntru se auzea vag o melodie.

Danby porni pe urmele ei, străbătu culoarul întunecat și intră într-o odaie în care pătrundeau ultimele sclipiri palide ale soarelui de seară. Prin ferestrele în stil franțuzesc se vedea trotuarul umed de ploaia ce abia încetase și ici, colo, tufe fumurii. Un abur ușor se ridica din caldarîmul încins de soare. Dar Danby nu-și luase ochii de la femeie.

De abia acum își dădu el seama că muzica pe care o auzise de la intrare era de dans, o melodie de demult, demodată, un foxtrot din vremea tinereții care-i trezi în trup amintirea unor ritmuri uitate. Diana întoarse butonul pînă ce din melodie rămase un slab murmur de fond.

— Drăguț din partea dumitale că ai venit.

— Aș fi putut să telefonez, dar treceam pe aici și m-am gîndit să intru.

De fapt îl apucase nevoia subită de a-l vedea pe Miles.

— În legătură cu întrevederea dintre Miles și Bruno? Îmi pare grozav de bine că s-a hotărît. Dumitale nu?

— Ba da. Mă întreb dacă-i convine sîmbătă dimineață? Miles nu lucrează sîmbăta, nu-i așa?

— Uneori lucrează, dar dacă nu vrea nu-i obligat.

— Atunci pe la unsprezece.

— Știi că nu ești deloc așa cum mă așteptam să fii.

— Dar cum te așteptai să fiu?

— Altfel... cum să-ți spun... e greu de...

— Miles nu m-a descris în culori prea atrăgătoare, nu-i așa?

— A, nu din pricina asta. Îmi închipuiam că ești mai bătrîn și nu așa de...

— Frumos?

Izbucniră amîndoi în rîs.

Camera era împestrițată cu o mulțime de culori și multe fotolii mititele, rotunde, acoperite cu creton și împrăștiate pretutindeni. Polița căminului era albă și înaltă, în stilul *art nouveau*, și pe ea se înșiruiau bibelouri de porțelan. Pereții cu tapet în dungi albe și galbene erau împodobiți cu o colecție întreagă de miniaturi și de tablouri mărunte în ulei din perioada victoriană tîrzie. Era o încăpere încărcată, un interior aranjat cu multă grijă pentru detalii, o cameră așa cum se găseau în secolul XIX în casele din Cambridge, prin ferestrele cărora pătrundea o lumină rece și în care domnea o atmosferă hedonistă și severă totodată.

Fata, căci așa îi spuse în gînd, purta o rochie de lînă albastră, foarte scurtă, fără cordon. Era plinuță și sub rochie se vedea rotunjimea pieptului, a pîntecului și pulpelor. Irisul ochilor era de un castaniu uniform, iar părul, destul de lung și foarte drept; acum cînd razele soarelui cădeau pe el, avea străluciri de aur și argint. Avea nasul drept și o expresie enigmatică, intensă și parcă flămîndă. Danby intui într-însa o anumită aptitudine pentru drame și tendința

de a avea inițiativa. O fată cu temperament, atrăgătoare ca un magnet, așa cum rar îi mai fusese dat să întîlnească în ultima vreme.

— Dar eu, sînt așa cum te-ai așteptat să fiu ?

— Îmi pare rău că trebuie să recunosc, dar pînă acum nu m-am gîndit prea mult la dumneata. Dar de acum înainte am să mă gîndesc.

— Ești politicos.

Rîseră iar.

— Nu vrei să bei ceva ? întrebă Diana. Miles nu mai bea deloc. Spune, nu-i oribil din partea lui ?

Scoase sticlele de gin, vermut și sherry și două pahare de cristal dintr-un dulăpior alb. Danby îi fu recunoscător. Ritualul băuturii, lăsarea serii, momentul acesta unic al zilei cînd bea primul pahar îi procurau totdeauna o fericire care parcă pulsa odată cu sîngele prin vine. Mai ales acum, cînd la toate astea se adăugase și un element de surpriză, se simțea nespus de bine.

— Îmi place un pahar de băutură la vremea asta a zilei, dar nu-mi place să beau singură.

— Atunci, îmi pare bine că am venit ca să-ți ofer tovărășia mea.

— Și mie îmi pare grozav de bine. Miles s-a înstrăinat cu totul de familia lui.

— Familie, bine zici ; dacă stau și mă gîndesc, sîntem rude, el și cu mine.

— După mine, legăturile de familie sînt atît de importante !

— Depinde de familie. Cu ce te ocupi, Diana ?

— Cum cu ce mă ocup ? Cu gospodăria. Dar știu cu ce te ocupi dumneata.

— Cu afacerile. Cu tipografia. De fapt nici pînă azi n-am fost în stare să știu cu adevărat ceea ce sînt.

— Nici eu. Dar la mine e explicabil, pentru că probabil că nu sînt nimic.

— Nu lucrezi nicăieri ?

— Nu. Nu mă pricep la nimic.

— Faci curățenie ?

— Curățenie face femeia de serviciu. Eu am grijă de grădină, fac de mîncare, aranjez prin casă.

— Îndeletniciri creatoare.

— Nu-ți bate joc de mine. Să-ți umplu paharul ?

— Cînd se întoarce Miles ?

— Tîrziu. E la birou unde are loc o petrecere de care n-a putut scăpa. Miles urăște petrecerile.

— Nu cred că e prea sociabil.

— Nu-i defel. Detestă oamenii.

— Iar dumitale îți plac.

— În orice caz, sînt mult mai sociabilă decît Miles. Pot veni și eu să-l văd pe Bruno ?

— Bineînțeles. Dorește mult să te cunoască.

— Adevărat ? Nu-mi închipuiam că e conștient de existența mea.

— Ba e, cum să nu fie. E foarte lucid.

— Încep să am emoții. Am să-l las pe Miles să meargă mai întîi. Totdeauna am dorit foarte mult să vă cunosc, pe Bruno și pe dumneata. Bruno e foarte bolnav ?

— Da și nu. N-are dureri și și-a păstrat mintea întreagă. Ai să-i placi.

— Și el are să-mi placă mie.

Ce prost am fost, își spuse Danby. Nici nu-i trecuse prin cap că exista o femeie. Și ce noroc pentru Bruno. Ea va ști cum să-l ia. Femeile se pricep cum să se poarte cu bătrînii. Se uită prin cameră. O femeie care n-avea nici o treabă. Ședea în aceste fotolii mici, rotunde, îmbrăcate în creton și citea. Pe un scaun zări o carte de Jane Austen. O femeie care probabil se cam plictisea. Care aștepta.

— Tare-mi pare bine că ne-am cunoscut, spuse Danby.

Și, Doamne, muzica asta, ce îmbietoare era! Ce era ? Ceva cunoscut.

— Ce disc e ăsta ?

Ea puse discul de la început. Era un foxtrot lent, puțin solemn, foarte sentimental, încărcat de trăirile precise și totodată estompate ale trecutului. Picioarele lui Danby începură să lunece pe covor, schițînd cîțiva pași de dans.

În clipa următoare se apropie de Diana, își petrecu brațul pe după talia ei și dansară amîndoi în tăcere, înainte, înapoi, rotindu-se, frămîntînd cu picioarele podeaua în timp ce umbrele lor împreunate cădeau, repetînd mișcările lor, pe mobilele din odaie.

Cîntecul luă sfîrșit și ei se despărțiră. Ochii albaștri priviră în adîncul ochilor căprui care-și plecară privirea.

— Dansezi minunat, Diana.

— Și tu.

— Cred că foxtrotul e cel mai frumos dintre toate dansurile.

— Da. Și cel mai greu.

— N-am dansat de ani de zile.

— Nici eu. Miles nu poate suferi dansul.

— Pe vremuri am cîștigat și un premiu la un concurs de dans.

— Și eu.

— Diana, vrei să vii cu mine într-o dupămasă să dansăm ? Știi că există locuri unde se poate dansa după masă ?

— Nu. Cum îți închipui că aș merge ?

— Miles nu s-ar supăra, nu-i așa ?

— Lasă gluma, Danby.

— Diana, un slow foxtrot ?

— Nu.

— Un slow foxtrot ?

— Nu.

— Un foxtrot ?

— Nu.

CAPITOLUL IX

DESCULȚ, NIGEL se ghemuiește lîngă gard ; își ține privirea plecată. Picioarele îi sînt pline de noroi, mîinile de rugină. Un om pășește pe trotuar, trece pe lîngă el, se întoarce în loc și încearcă să-l vadă scrutînd întunericul. Nigel rămîne nemișcat și zîmbește dezvelindu-și dinții albi, pe care cade lumina unui felinar făcîndu-i să sclipească. Omul ezită, se retrage,

dispare. Nigel, continuînd să zîmbească, își întoarce capul și privește. Prin perdeaua neîmpreunată a unei ferestre din subsol vede un bărbat pregătindu-se de culcare. Bărbatul își scoate pantalonii și-i lasă pe podea, apoi se duce la chiuvetă. Partea de jos a cămășii e zdrențuită. Își scoate cămașa, se scarpină la subțiori, fiecare mînă scarpină subțioara brațului opus. Apoi, peste maioul călduț și murdar, își îmbracă haina mototolită a pijamalei și în cele din urmă se întinde greoi în pat. Zace un timp cu ochii în tavan, scărpinîndu-se prin toate locurile, apoi stinge lumina. Nigel se ridică.

Acestea sînt minunile și misterele nopților orașului său, loc de pelerinaj, tărîm al păcatelor și al spovedaniilor. Nigel alunecă desculț prin întuneric, făcînd pași mari, atingînd fiecare felinar pe lîngă care trece. A văzut oameni prosternîndu-se, zvîrcolindu-se, blestemînd și rugîndu-se. A văzut un om așezînd o pernă pe podea, îngenunchind, închizînd ochii și împreunîndu-și palmele a rugă. Pretutindeni în acest oraș binecuvîntat, în toate cutiile în care trăiesc, oamenii se-nchină, mînați de dragoste sau mînați de ură. Ca un duh, Nigel se furișează printre ei cu pașii lui mari, iar în jurul lui rugăciunile se înalță ca un abur, foșnind ușor. Orice religie poate conduce spre înălțimi. De-a lungul întunecatelor alei, credincioșii palizi, îmbrăcați în alb, poartă în tăcere ghirlande albe și înmiresmate pentru a le depune, ofrande păcătoase, la picioarele marelui Shiva.

Nigel, spectatorul mut al scenelor dindărătul ferestrelor, pășește fără zgomot, traversează

strada dintr-un salt, picioarele sale desculțe abia ating caldarîmul. Ajunge în sfîrșit la rîul sacru, care curge negru și tumultuos la picioarele sale ; rîul lacrimilor care duce cu sine cadavre de oameni. Sînt multe lacrimi în lumea asta, dar Nigel nu se numără printre cei ce plîng. Curge rîul cel larg, imens și negru, și ropotul lui e acoperit de cel al clopotelor de biserică ce străbat aerul sumbru al Londrei ca zborul de lilieci. Apele sînt îngroșate ca untdelemnul, umflate, unduite, întortocheate, cu suprafața convexă, depășind înălțimea malurilor. Nigel își aduce ofranda. Flori. Din ce grădină a nopții le-a cules ? Aruncă florile în apă, apoi aruncă tot ce găsește prin buzunare : un briceag, o batistă, un pumn de monede. Rîul le primește, suspină, și florile și batista dispar lunecînd încetișor înghițite de întuneric. Nigel — Dumnezeu și sclav — rămîne în picioare, drept, răscumpărînd prin suferința trupului său păcatele orașului bolnav.

Se reîntoarce pe trotuar, de unde poate privi prin fereastra odăiței unui șlep plutitor pe care creșterea apelor l-a ridicat la nivelul ochilor săi. Pe pat stau, unul lîngă altul, o femeie goală și un bărbat îmbrăcat. El îi vorbește supărat și o amenință ridicînd pumnul. Femeia dă din cap, ferindu-și privirea ; are fața urîțită de frică. Bărbatul începe să se dezbrace, smulgîndu-și hainele de pe el, și rămîne gol continuînd să înjure. Trage pătura de pe pat, iar femeia se ascunde sub pernă și cearșafuri ca un animal hăituit. Bărbatul smulge cearșaful și stinge lumina. Nigel s-a așezat pe caldarî-

mul umed și suspină, îndurerat de păcatele lumești.

Se ridică săltîndu-se în vîrful picioarelor spre a privi peste pervazul unei ferestre fără perdele. Deasupra unei mese de bucătărie cu farfuriile nestrînse, Will și Adelaide stau de vorbă. El o apucă de mînă, ea și-o trage îndărăt. El iar i-o apucă. Mătușica împletește o jachetă portocalie. „Deci există un timbru triunghiular din seria Capului ?“ „Da, sînt cîteva.“ „Trebuie să-l iei pe cel bun. Am să-ți arăt o fotografie.“ „N-am să iau nici unul.“ „Ba da, ai să iei, Ad.“ „Ba nu, n-am să iau.“ „Uneori îmi vine să te omor, Adelaide.“ „Dă-mi drumul la mînă, mă doare.“ „Asta și vreau, să te doară.“ „Ești îngrozitor.“ „Atunci de ce vii pe-aici să mă chinuiești ?“ „Dă-mi drumul.“ „Îți place să mă chinuiești.“ „Dă-mi drumul.“ Mătușica a surprins — și nu întîia oară — capul lui Nigel ivit ca o lună deasupra pervazului ; zîmbește misterioasă și continuă să împletească.

În altă parte, lîngă o ușă cu geam, se tupilează printre firele înalte de ierburi. A găsit o crăpătură printre perdele, prin care vede un bărbat cu față smeadă, obraji trași, ochi apropiați și păr negru țepos discutînd aprig cu o femeie slabă, suptă la față, cu brațe ca două bețe și ochi aprinși. Are părul negru zburlit, ca un nimb întunecat în jurul capului purtat cu semeție.

— Lumea există independent de voința mea.

— Dar sensurile ei se află în afara ei. În lume totul este așa cum este și totul se petrece

așa cum trebuie să se petreacă. Ea în sine nu are nici o valoare.

— Și chiar dacă ar avea, ar fi lipsită de valoare.

— Dacă voința — pozitivă sau negativă — schimbă lumea, nu-i poate schimba decît limitele. Lumea se topește și dispare ca un tot unitar.

— Lumea celor fericiți diferă de lumea celor nefericiți.

— Nici prin moarte lumea nu se schimbă, ci doar încetează de a mai exista.

— Moartea nu face parte din viață. Nu poți trăi moartea.

— Dacă prin eternitate înțelegi nu o durată temporală fără de sfîrșit, ci absența timpului, cel ce trăiește în prezent trăiește în eternitate.

— Nu modul în care este alcătuită lumea, ci însuși faptul că există este mistic.

— De aceea nu putem vorbi despre asta.

— De aceea trebuie să păstrăm tăcere despre asta.

O femeie frumoasă își făcu apariția. Avea fruntea înaltă și fața luminoasă ca zorile ; halatul lung, albastru-închis, mătura podeaua. Puse o tavă în fața celor doi, se așeză între ei, mîngîindu-le pașnic obrazul. Privind la ea cu drag, ei își sorb cafeaua cu lapte fierbinte și ronțăie biscuiți.

Nigel se duce acasă. Îngenunchează pe mușchiul umed și lunecos, în timp ce Danby se privește în oglindă. Danby zîmbește admirîndu-și cele două rînduri de dinți albi și regulați. În-

genuncheat atît de aproape, fără să fie văzut, Nigel zîmbește și el. E zîmbetul plin de dragoste, de iertare, zîmbetul nespus de trist al preaputernicului Dumnezeu.

CAPITOLUL X

FOXTROT LENT.

Cu ochii pe jumătate închiși, Danby și Diana se roteau visători unul în brațele celuilalt. Pe platoul de dans evoluau cîteva perechi — oameni între două vîrste, liniștiți, dansînd foarte bine. Lumina era roșie, nu prea puternică. Coloanele de marmură ale sălii de bal erau învăluite în fum de țigară. Pereții de mozaic auriu erau ornamentați cu flori albastre tot de mozaic. Cornuri ale abundenței, de culoare aurie, prinse cu măiestrie de coloane, înaintau înspre interiorul încăperii, deasupra ghirlandelor de franjuri din catifea roșie. În toate colțurile și în dreptul intrării, adevărate tufe de ferigi și palmieri. Un miros dens, dulceag, nedefinit de parfum și farduri ieftine, plutea în aer. Cîteva persoane ședeau în fața meselor de pe lături, dar majoritatea dansau cu ochii pe jumătate închiși și obrazul lipit de al partenerului. Unii vorbeau în șoaptă. Majoritatea tăceau. Era după-amiază.

— Danby.

— Da.

— Sîntem perechea cea mai tînără.

— Da.

— Crezi că toate femeile astea dansează cu bărbații lor ?

— Nu, bineînțeles că nu.

— Și-o să le spună bărbaților ?

— Nu, bineînțeles că nu. Tu ai să-i spui lui Miles ?

— Nu-i ciudat cînd te gîndești că afară e după-amiază și strălucește soarele ?

— Ba da.

— După-amiază e partea cea mai păcătoasă a zilei. Cred că în iad e totdeauna după-amiază.

Diana vorbea șoptit, ca prin somn. Întreaga ei atenție era absorbită de atingerea obrazului lui Danby și de presiunea brațului care, lipit de spatele ei, o conducea ușor, ferm și cu pricepere.

Diana nu prea știa cum și de ce se afla în sala de dans împreună cu Danby. Îi telefonase. Se supusese fatalității și nevoii extrem de acute și precise de a-i simți iar degetele autoritare și îndemînatice, ca ale unui violoncelist, atingîndu-i spinarea. Totul era neobișnuit. Petrecuse atîția ani în așteptarea unui copil, și de abia de curînd se resemnase recunoscînd că așteptarea era zadarnică. Petrecuse atîția ani — de fapt, cum și-i petrecuse oare ? Miles fusese singura ei ocupație : Miles cu singurătatea lui, cu neliniștea lui sufletească, cu incapacitatea de a-și lua viața în propriile lui mîini. Foarte repede renunțase la orice ambiție în legătură cu profesiunea lui. De multă vreme nu dorise altceva decît să-și păstreze intact sentimentul protector pe care-l avea pentru el, senti-

mentul că-i dăruia destulă căldură pentru a-l menține în viață. Între timp mai flirtase puțin cu prietenii ei. Era conștientă că în visurile ei erotice, destul de vagi dealtfel, Miles nu fusese totdeauna eroul principal. Totuși, nimeni altcineva n-o preocupase vreodată cu consecvența și pasiunea cu care o preocupase el. Dragostea ei din tinerețe pentru Miles îi lega ca un cordon ombilical pe care nimeni nu izbutise să-l taie. Încă se mai credea fericită. Deși în ultima vreme, în orele tîrzii ale serii, stînd în bucătărie reculeasă în sine, începuse să se privească cu alți ochi și simțise, ca o profeție, o nevoie încă nedefinită de schimbare ; simțise chiar o umbră de plictiseală.

Trăise hrănindu-se din dragostea ei inepuizabilă pentru Miles. Se mai hrănise din ceva — poate nu tot atît de inepuizabil : din imaginea pe care și-o crease despre sine însăși. Cheltuise ani de zile cu mobilatul și aranjatul casei și în răstimp își confecționase o poză. Poza după-amiezile în salon, îmbrăcată în rochii de mătase, poza în dormitor în neglijeuri străvezii de nylon. Cînd se ocupa de grădină, lua poza unei doamne care îngrijește flori. Se machia ore întregi, după-amiezile cînd era singură. Miles nu suferea lumea și rareori aveau musafiri. Era ca o prostituată jucîndu-se cu fleacurile meseriei în timp ce aștepta, numai că bărbatul pe care-l aștepta era soțul ei.

Cu pietate religioasă meditase ani în șir asupra norocului de a-l avea pe Miles. Nici în visurile ei cele mai extravagante nu visase să pună

mîna pe un bărbat atît de distins, de aristocratic. S-ar fi mulțumit cu mult mai puțin. Tatăl ei murise, dar se ducea destul de des pe la maică-sa, care locuia tot în casa în care copilărise și crescuse ; se purta bine cu ea, dar de fiecare dată îi era cu neputință să-și ascundă satisfacția constatînd diferența dintre viața mamei ei și a ei. Miles, fără să-și dea seama, o ridicase pe o altă treaptă. Diana se străduise să facă un cămin frumos și elegant în care, după mulți ani, întocmai ca animalele ce împart aceeași cușcă, își formaseră deprinderi identice și o personalitate comună.

Jucase față de Miles rolul de amantă pasionată și exigentă, îl jucase cu toată dăruirea știind că în toate privințele venea doar pe locul doi. Amintirea lui Parvati n-o făcea să sufere. Dimpotrivă, o fascina menirea de a vindeca rănile sufletului. Dacă nu-i fusese dat să fie fecioara neasemuită din palat, fusese în schimb zîna misterioasă a fîntînilor, cea care tămăduia și alina suferințele cavalerului rătăcitor, suferințe pe care nimeni alta nu le putea alina. Rolul era cu atît mai atrăgător cu cît prințesa fecioară murise de mult, fără să fie uitată, dar din fericire, rămînea absentă pentru totdeauna. Stăpînă era doar zîna fîntînilor. Iar amintirea moartei era o garanție a fidelității bărbatului ei. Parvati cea dispărută domnea ca o binecuvîntare asupra căsniciei lor.

Lisa, biata Lisa, fusese și ea o ocupație pentru Diana, cum dealtfel fusese și în copilărie, cînd din pricina idealismului și a lipsei de simț prac-

tic intra în tot felul de încurcături, din care o salva mereu. Diana îi purtase de grijă, o admirase şi se complăcuse în rolul de îndrumătoare, fiind din plin răsplătită de dragostea şi recunoştinţa Lisei. Prin firea lucrurilor, cunoscuse de timpuriu cu Lisa acea simbioză la care ajunsese cu Miles după ani de convieţuire. Viaţa le despărţise şi, în cursul rarelor întîlniri, găsiseră din ce în ce mai puţine vorbe să-şi spună, deşi se simţiseră tot aproape ca pe vremuri. Diana se bucurase că Miles ţinea la Lisa, şi după ce ea se îmbolnăvise, păruse normal s-o invite, măcar pentru un timp, să locuiască în casa lor. Fusese o schimbare în multe privinţe binevenită.

Diana o compătimea pe Lisa pentru incapacitatea ei de a se adapta ; îi era milă de ea mai ales cînd compara firea lor. Diana era veselă, nu-şi făcea griji inutile, avea o înfăţişare plăcută, strălucind de lumina lăuntrică pe care i-o dădea mulţumirea de sine. Zîmbetul uşor enigmatic care-i stăruia pe buze era de fapt un zîmbet de satisfacţie, un semn exterior de sănătate şi împlinire. Lisa nu era frumoasă, iar slabele urme de frumuseţe pe care le avusese cîndva dispăruseră cu desăvîrşire în timpul bolii. Era deşteaptă şi, pusă la încercare, se dovedise mai rezistentă decît s-ar fi bănuit. Dădea lecţii la o şcoală din East End ; Diana vizitase odată şcoala şi atmosfera de acolo îi făcuse rău. Diana o socotea condamnată, şi fusese uluită de însănătoşirea ei. „Lisa doreşte să moară", îi spuse Diana lui Miles. „În orice caz, vrea să sufere", replicase Miles. „Nu-i acelaşi lucru." „E o mistică", decretase Miles. „E masochistă", spusese ea şi Miles aprobase.

Am început să îmbătrînesc, gîndi Diana privind la perechile visătoare din sala de dans, cu toţii departe de a fi tineri. Sînt de o seamă cu ei. Prezenţa Lisei nu mai constituia o noutate. Ajunsese oare Diana la vîrsta cînd omul are mereu nevoie de alte şi alte noutăţi ? Era ăsta un păcat ? Nu-şi dădea seama. Nu-şi dădea seama decît de senzaţia de întinerire şi neaşteptata plăcere pe care i-o dăduse apariţia lui Danby în viaţa ei. Se gîndise de multe ori la Bruno şi la Danby, dar prin prisma lui Miles. Chiar după recenta întrevedere dintre Danby şi Miles, ascultase indiferentă exclamaţiile lui Miles referitoare la „imbecilul ăla gras" şi la „bufonul care rînjeşte tot timpul." Nu se aşteptase să fie atît de repede cucerită. Surpriza o revitalizase. Obrazul smead, catifelat al lui Danby, umorul lui, tufa de păr alb răvăşit, zîmbetul încrezător şi sănătos stăruiau în mintea ei în vreme ce-i povestea lui Miles, în vorbe oarecum ocolite, despre vizita lui Danby, ascultînd apoi tăcută ironiile lui Miles. Păstrase proaspătă imaginea lui pînă cînd adormise.

— Apropierea trupurilor echivalează cu apropierea sufletelor.

— Eşti un adevărat filozof, Danby.

— Cînd te gîndeşti la toţi anii ăştia pierduţi în care nu ne-am cunoscut.

— Mie mi se pare că te cunosc de cînd lumea.

— Şi mie la fel. Am impresia că sîntem fiecare exact tipul care îi convine celuilalt. N-am dreptate ?

— S-ar putea. În orice caz, cînd sînt cu tine mă simt liberă şi-n largul meu, fără probleme de ceea ce se cade sau nu se cade. Îţi închipui că nu-i uşor pentru o femeie de vîrsta mea să-şi petreacă timpul în felul ăsta.

— Ceea ce se cade sau nu se cade. Sper că n-ai senzaţia că eşti cinică sau frivolă ?

— Deloc, doar în largul meu. Veselă şi bine dispusă.

— Atunci e perfect. Ce-ai zice să ne iubim ?

— Asta nu, Danby. Îmi iubesc bărbatul. Şi e un sentiment cu caracter permanent.

— Oh. Declaraţia e destul de neavenită în gura unei femei care dansează pe ascuns cu alt bărbat.

— Şi totuşi adevărată, dragul meu.

— Dă-mi atunci voie să-ţi aduc la cunoştinţă că declaraţia ta m-a îndurerat.

— Dă-mi şi mie voie să-ţi aduc la cunoştinţă că durerea asta îmi face plăcere.

— Întemeindu-ne pe asta relaţiile, putem ajunge departe.

— Nu, nu...

— Şi ultima oară ai început prin a spune nu, apoi ai spus da, aşa că eu voi continua să sper.

— Nu spera. Mi-a făcut plăcere că ai vrut să dansezi cu mine şi nimic mai mult.

— Ba e mai mult, căci iată-ne împreună aici, în acest încîntător loc de perdiţie.

— Văd că are într-adevăr toate aparenţele păcatului.

— Atunci de ce să nu punem aparenţele de acord cu conţinutul ?

— N-ai pe nimeni, Danby ?

— O iubită vrei să spui ? Nu.

— Eşti singur ?

— Singur. Aveam o prietenă care a plecat în Australia. În prezent sînt deprimat.

— Bietul Danby. Însă părerea mea este că gîndurile şi sentimentele noastre n-au totuşi chiar atît de mare importanţă.

— Pentru mine au. De pildă, acum nu simt şi nu mă gîndesc la altceva decît că te doresc. Mă întreb cum vei proceda. Îţi dai seama ce-ai făcut din mine ?

— Am aproape cincizeci de ani. Nu mai am vîrsta nebuniilor.

— Iar eu am trecut de cincizeci. Deci ai vîrsta potrivită.

— Nu-mi face greutăţi. Tocmai acum cînd am senzaţia că sînt iar tînără.

— Muzica-i de vină. Locul ăsta aparţine trecutului. Repetăm paşii de altădată, mişcările de altădată. Şi eu mă simt tînăr. Sau, mai curînd, în afara timpului.

— În afara timpului. Ştii că eşti foarte drăguţ ?

— Atunci de ce zici nu ?

— Nu, nu.

— Sper că n-ai să te apuci să-i povesteşti lui Miles şi să-mi scrii un bileţel anunţîndu-mă că nu mai vrei să te întîlneşti cu mine. În cazul ăsta, chiar c-am să-ţi fac greutăţi.

— N-avea grijă, n-am să-i spun. Dar între noi totul trebuie să rămînă curat, discret şi romantic.

— Termenii ăştia mi se par contradictorii. Cu alte cuvinte doreşti flori, bomboane...

— Doresc o prietenie plină de romantism.

— Bărbaţii nu prea se pricep la prietenii romantice. Eu doresc să te am alături de mine în pat.

— Nu mă iubeşti cu adevărat, şi nici eu nu te iubesc. Sîntem doar puţin prinşi, eu de tine şi tu de mine.

— De unde ştim dacă ne iubim sau nu ? Şi ce e rău dacă sîntem prinşi unul de celălalt ? Mie încaltea nu mi se întîmplă prea des să mă prind de o femeie.

— Nu ţinem unul la celălalt cu ceea ce este mai bun în noi.

— Acum e rîndul tău să filozofezi. Pot să te conduc pînă acasă ?

— Nu.

— Miles nu s-a întors încă. E prea devreme.

— Nu.

— Diana, trebuie să fiu o clipă singur cu tine. Vreau să te sărut.

— Nu.

CAPITOLUL XI

— NIGEL !

Era ora trei dimineaţa, dintre toate cea mai deprimantă oră a nopţii. Bruno avusese un vis. Visase că omorîse o femeie — nu-şi mai amintea pe cine anume — şi că îngropase cadavrul

în grădina din faţa casei din Twickenham unde locuise în copilărie. O mulţime de oameni veneau şi se uitau la locul unde fusese îngropată moarta, arătînd cu degetul, pînă ce Bruno îşi dăduse îngrozit seama că adînc în pămînt se vedea trupul femeii înconjurat de o lumină roşie. Apăruse apoi în faţa instanţei judecătoreşti prezidate de Miles, care-l condamnase la moarte. Se trezise cu inima bătînd să-i spargă pieptul. Simţi o mare uşurare cînd îşi dădu seama că visase, dar în clipa următoare descoperi că era adevărat : era condamnat la moarte.

În camera cu perdelele trase, întunericul era desăvîrşit, totuşi putu citi ora pe cadranul fosforescent al ceasului. Întinse mîna încercînd să aprindă lumina, dar nu găsi lampa. Fusese probabil mutată de pe noptieră pe masa din dreptul ferestrei. Adelaide o muta uneori cînd ştergea praful şi uita s-o pună la loc. Nigel stinsese lumina pe la unsprezece. Bruno îşi ţinea podul palmei apăsat pe piept, în dreptul inimii. Inima bătea repede, sărind din cînd în cînd o bătaie, ca alergătorul care fuge prea repede şi din pricina asta se împiedică. Îl înjunghia inima şi pieptul îi era parcă prins într-o chingă ce se strîngea din ce în ce mai mult. Îşi mişcă picioarele captive în cuşca lor, sperînd să se ridice ca să aprindă lumina, dar era mult prea slab ca să reuşească. Îl apucă un cîrcel dureros la piciorul stîng. Încercă să-l frece de piciorul drept pentru a domoli durerea. Îşi spuse în sinea lui că a sunat ceasul senilităţii, al neputinţei totale, al ploştii. Ceasul halatului de casă. Numai că

— ce ciudat ! — nu va mai avea nevoie nici de halat. Halatul va deveni un spectator, aşteptîndu-şi şi el ceasul. Dar gîndurile astea erau absurde. Mai avusese şi altădată asemenea momente de slăbiciune, şi trecuseră. Viaţa este alcătuită dintr-un şir de neplăceri care trec. Doar că există totuşi o ultimă neplăcere care nu trece.

Bruno făcu o sforţare să-şi reţină lacrimile. Ciudată treabă — comentă el trudnic în sinea lui — să-ţi reţii lacrimile. Au viaţa lor undeva îndărătul ochilor, poţi să le simţi cum se mişcă întocmai ca nişte animale. Şi apoi urmează plăcerea abandonului, cînd cedezi înfrînt valului cald ce se înalţă şi se revarsă prelungindu-se pe obraji. Dar lacrimile aduceau prea puţină alinare. Îşi mişcă anevoie mîna şi-şi atinse obrazul, apoi duse degetele sărate la gură. Poate că totuşi n-am să-l văd pe Miles. Fiul său devenise imaginea morţii. Inima continua să bată împiedicată. Şi ce era oare zgomotul acesta, bîzîitul acesta intermitent, ca un motor ? Concentrîndu-şi toată atenţia, Bruno nu se putea dumiri dacă era un zgomot puternic venit de departe, sau un zgomot uşor foarte apropiat. Apoi îl recunoscu. Era bîzîitul unei muşte prinse într-o pînză de păianjen. În pînza unui *tegenaria atrica,* de a cărui prezenţă prietenoasă Bruno fusese conştient. Accesele disperate de bîzîit continuară, apoi deveniră mai scurte şi-n cele din urmă încetară. Groaza îl cuprinse iar pe Bruno. Ceasul halatului de casă. Începu din nou să strige :

— NIGEL !

Uşa se deschise încetişor.

— Şşş, să nu-l trezeşti pe Danby.

Nigel aprinse lumina răsucind întrerupătorul de lîngă uşă, se îndreptă spre masa de lîngă fereastră, aprinse lampa cu abajur verde, apoi stinse lampa din plafon.

Bruno zăcea fără vlagă. Temerile pieriseră şi se simţea mai liniştit.

— Te rog, Nigel, adu lampa şi aşaz-o mai aproape de mine. Vai, cred că am răsturnat paharul cu apă ! Îl ridici tu, te rog ? Sper că n-a ajuns apa la cărţi.

— Nu te simţi bine ?

— Ba da. M-am speriat. Am un cîrcel la piciorul stîng. Apucă şi strînge, strînge tare — aşa, acu-i mai bine.

Mîna voinică a lui Nigel apucă piciorul şi durerea dispăru pe dată.

— Mulţumesc. Mi-a trecut. Îmi pare rău că te-am trezit.

— Eram treaz.

— Nigel, eşti bun să mă salţi puţin ? Vreau să văd dacă-mi pot da picioarele jos din pat.

Brusc, se trase spre marginea patului ajutîndu-se cu mîinile, în timp ce Nigel îl ridica petrecîndu-şi braţele pe sub subţiorile sale. Nigel ridică pătura şi cearşaful, iar Bruno izbuti să-şi ducă picioarele pînă la marginea patului. Aşadar, totul era în regulă.

— Vrei să te scoli ?

— Nu. Voiam doar să mă conving că pot. M-am simţit teribil de slăbit. Am avut un coş-

mar. Aşa e perfect, dă-mi drumul. Nigel, ţi-ar fi greu să mai rămîi cîteva minute pînă îmi revin ? Nu vrei să stai lîngă mine ?

— Cum să nu.

Nigel îşi trase scaunul lîngă pat. Apucă mîinile lui Bruno, răsfirate ca doi păianjeni uriaşi pe cuvertură, şi începu să i le mîngîie. Mîngîierea aceasta, ca un masaj de la încheietură pînă spre capetele degetelor, avea totdeauna darul să-l liniştească pe Bruno. Avea probabil un efect binefăcător asupra reumatismului.

Vorbeau cu voci scăzute.

— De ce eşti atît de bun cu mine, Nigel ? Ştiu cît sînt de hîd. Nimeni altul nu s-ar atinge de mine. O faci pentru a te mortifica ?

— Vorbeşti prostii !

— Sînt o povară.

— Asta-i rostul meu pe lume, să port poveri.

— Ciudat om eşti tu, Nigel. Crezi în El, nu-i aşa ?

— În El ? Da.

— Şi-l adori ?

— Da.

— Ciudat cum El se schimbă. Cînd eram copil, spuse Bruno, îmi închipuiam că Dumnezeu este un spaţiu imens, de necuprins, cum e cerul bunăoară ; de fapt, cred că asta şi era El pentru mine — cerul protector, prietenos aşa cum îl văd ochii de copil. Parc-o zăresc pe mama arătînd în sus, arătînd cu degetul spre cer, şi-mi amintesc sentimentul minunat de fericire şi siguranţă care mă cuprindea. La Iisus Christos nu m-am gîndit niciodată cu adevărat, asupra existenţei sale nu-mi puneam întrebări. Cerul însă îl întrebam, aveam senzaţia că mă învăluie, că mă ocroteşte de parcă m-aş fi aflat într-un ou. Eram înlăuntrul lui ca într-un ou. Apoi s-a schimbat, cam pe vremea cînd începusem să urmăresc viaţa păianjenilor. Ştii, Nigel, că există un păianjen numit *amaurobius*, care-şi face gaură în pămînt unde-şi depune ouăle şi, de cum dă îngheţul, moare ; generaţia tînără se naşte şi ştii ce face ? — rezistă hrănindu-se din cadavrul mamei. E cu neputinţă de conceput că asemenea lucruri sînt întîmplătoare. Nu ştiu precis dacă pe atunci gîndeam că Dumnezeu hotărîse că aşa trebuie să fie, dar îmi părea că o legătură între El şi rînduiala lucrurilor există, ba chiar că El însuşi era rînduiala lucrurilor, El *era* păianjenii pe care-i priveam în nopţile de vară la lumina lanternei de buzunar. Minune de sine stătătoare, tainică minune, dumnezeire — asta vedeam privind cum îşi duceau aceşti păianjeni viaţa lor ciudată. Mai tîrziu, la vîrsta adolescenţei, noţiunile şi-au pierdut limpezimea, răvăşite de emoţii. Dumnezeu se prefăcuse în Dragoste, o dragoste mare, copleşitoare care îmbiba lumea cu sărutări umezi, tămăduind orice dureri. Eu însumi mă transformasem, mă purificasem, înflorisem. Nu ştiusem ce însemna inocenţă, atunci am descoperit. Eram un adolescent fericit, mă simţeam împlinit. Eram adînc impresionat de existenţa mea. Îl iubeam pe Dumnezeu, îl iubeam mult, şi pretutindeni vedeam dragoste. Pretutindeni îl vedeam pe Dumnezeu. Cu vremea şi-a mai pierdut din măreţie, s-a mai uscat, s-a mai mic-

șorat, a început să semene din ce în ce mai mult cu un legiuitor care decretează legi. Începusem să mă păzesc de El. Era un fel de birocrat însărcinat cu verificările. Îmi pierdusem inocența și senzația de împlinire. Am încetat să-l iubesc, gîndul la El mă deprima. Dimensiunile Lui s-au redus din ce în ce mai mult, și s-a preschimbat într-o îndeletnicire femeiască, în ceva cu care se ocupau femeile, deși uneori, foarte rar, Îl reîntîlneam în cîte o biserică de țară, de exemplu, cînd mă aflam singur și dintr-o dată îi simțeam prezența. În cursul acestor întîlniri căpăta iarăși o înfățișare nouă. Nu mai era un birocrat, un funcționar. Era puțin derutat și patetic, avea parcă și o notă de nebunie și era foarte mic. Îmi părea rău pentru El. Dacă L-aș fi putut lua de mînă, I-aș fi îndrumat pașii ca unui copil. Dar tot își mai păstrase anumite locuri unde se ascundea — colțuri și văgăuni nebănuite, unde din cînd în cînd aveam surpriza să-L găsesc. Apoi a dispărut cu desăvîrșire, a rămas o ficțiune intelectuală, o ipoteză veche de cînd lumea, un subiect de literatură.

Era liniște în încăpere. Lampa cu abajur verde răspîndea o lumină difuză. Nigel încetase să maseze mîinile lui Bruno și-l privea atent cu picioarele lui lungi încolăcite în jurul picioarelor scaunului. Nigel avea ochi rotunzi și șterși, iar gura cu buzele subțiri rămăsese deschisă, căci pînă atunci mestecase vîrful unei șuvițe de păr. Cum ședea așa, arăta de parc-ar fi fost o felie doar dintr-o făptură omenească. Mîrîi încet în semn că înțelesese spusele lui Bruno.

— Ciudat, continuă Bruno. Există oameni cu care totdeauna vorbești despre femei. Și există oameni cu care totdeauna vorbești despre Dumnezeu. Cu tine totdeauna vorbesc despre Dumnezeu. Alții nu m-ar înțelege.

Nigel mîrîi din nou.

— Din ce-o fi făcut Dumnezeu, Nigel ?

— De ce nu din păianjeni ? Păianjenii mi se par o idee bună.

— *Au fost* o idee bună. Dar nu mai am energia, nu mai am curajul să le rămîn credincios. Poate că de aici mi se trage totul.

— N-are importanță din ce e făcut.

— La urma urmei, poate că Dumnezeu înseamnă dragoste erotică. Ea e sursa de energie în lume. Ce zici, Nigel ?

— Chiar din dragoste erotică de-i plăsmuit, tot n-are importanță.

— Dar în cazul ăsta înseamnă că sîntem fără salvare ?

— Nici asta n-are importanță.

— N-o fi avînd pentru tine, spuse Bruno, eu însă vreau să mă salvez. Îl iubești, Nigel ?

— Da, Îl iubesc.

— De ce ?

— Fiindcă mi-a dăruit suferința.

— Poate fi ăsta un motiv ?

— Da, căci sînt făcut pentru a suferi.

Urmă o tăcere, după care Bruno spuse :

— Presupun că omul este ceea ce iubește. Sau că iubește ceea ce-i seamănă. Orice Dumnezeu este de fapt un Dumnezeu particular. Spune, Nigel, te rogi ?

— Îl ador. Rugăciune înseamnă adorație. Înseamnă să accepți să fii anihilat de către Dumnezeu.

— Crezi că e necesar ca orice om să adore ceva ?

— Da. Dar adorația adevărată presupune așteptare. Dacă aștepți, El va veni și va ști unde să te găsească.

— Eu n-am crezut în eficiența suferinței, continuă Bruno. Dar acum aș fi gata s-o accept dacă m-aș putea convinge că are vreun rost ; că prin ea mi-aș putea răscumpăra păcatele. Aș fi gata în orice clipă să accept să sufăr o eternitate numai să scap de moarte.

— Eu cred că moartea poate fi uneori frumoasă, cred că de moarte te poți chiar îndrăgosti.

— Ești tînăr, Nigel. Tu nu vezi moartea cu ochii. Se întrebă dacă să-i spună lui Nigel despre halatul de casă și hotărî să nu-i spună. Schimbă vorba : Am să-mi revăd fiul. Ne vom ierta unul pe celălalt.

— Va fi foarte frumos.

Oare revederea o să fie frumoasă ? Împăcarea o să fie deplină, desăvîrșită ? Mai putea fi oare ceva desăvîrșit ?

— Înțelegi aproape totul, Nigel.

— Iubesc totul.

— Dar moartea nu o înțelegi. Știi ce-am început să cred ? întrebă Bruno cu ochii ațintiți la halatul din cui. Am început să cred că Dumnezeu înseamnă moarte. Da, da, chiar așa. Dumnezeu e moartea.

CAPITOLUL XII

DANBY ÎNCHISE în urma lui ușa salonului scăldat într-o lumină palidă și rămase pe loc. În piept inima-i bătea ca un ciocan acționat de aburi sub presiune.

Diana stătea în picioare, dreaptă și încordată lîngă fereastră. Se priviră fără să zîmbească.

Distanța dintre ei devenise un spațiu aerian uriaș, încărcat cu forță magnetică. Danby înaintă încet, înlăturînd cu piciorul din calea lui scaunele rotunde îmbrăcate în creton. Diana rămase nemișcată. Cînd ajunse la mai puțin de jumătate de metru de ea, Danby se opri.

Apoi, încet, se apropie tot mai mult, desfăcînd mîinile — nu pentru a apuca ci mai degrabă într-un gest de rugăciune sau, poate, de binecuvîntare. Mîinile alunecară apoi în jos mîngîind, fără s-o atingă, conturul siluetei ei. Suspinînd adînc își duse mîinile la spate. Mai făcu un pas și-i atinse pieptul cu haina. Ea își lăsă ușor capul pe spate și el, cu mîinile tot la spate, o sărută pe buze. Rămaseră un timp așa, neclintiți, cu ochii închiși și buzele împreunate.

— Metafizica sărutului, rosti Danby.

O cuprinse în brațe mîngîindu-i gîtul suplu și plimbîndu-și mîinile pe spatele ei, domol spre șale. Fragilitatea, supletea unui gît de femeie ! Simțea zbuciumul inimii ei lovind puternic în inima lui.

— Ai oficiat ca la o ceremonie.

— Prima sărutare merita o ceremonie. Prima din miile ce vor urma.

— Sau prima din puţinele ce vor urma. Cine poate şti ?

— Am spus mii ? Vor fi milioane.

Ea-şi ţinea în continuare mîinile de-a lungul trupului.

— Sînt un hedonist, Diana, hotărît şi foarte organizat.

— Nu sîntem îndrăgostiţi unul de altul.

— Ba da, sîntem. În felul potrivit vîrstei noastre înaintate.

— „În toiul vieţii sîngele şi-a potolit năvala“ ?

— În ceea ce mă priveşte, nu mă simt cîtuşi de puţin potolit, ba chiar foarte înfierbîntat. Hai, Diana !

— Ţi-am mai spus. Îmi iubesc bărbatul.

— Drăgăstoasă sărutare mi-ai dat pentru o nevastă care-şi iubeşte bărbatul, n-am ce zice. Hai, fii fată bună, cuprinde-mă în braţe. Sau, dacă-ţi este peste poate, atunci măcar rîzi de mine !

— Dragul, dragul meu Danby ! Doamne, că drăguţ mai eşti ! — rîse ea, apoi îşi aruncă braţele în jurul gîtului lui şi-şi afundă capul în umărul lui.

Danby încercă să i-l ridice. O apucă de păr, trase pînă ce-i dădu capul pe spate şi o mai sărută o dată.

— Cea de a doua. Hai să ne aşezăm, vrei ?

Lîngă perete era o sofa mică şi-ndesată în care abia încăpeau două persoane. Soarele rece, lucid al după-amiezii pătrundea acum în încăpere.

— Cea de a treia.

— Nu trebuia să-ţi îngădui să vii aici, spuse Diana.

Nu mai era încordată şi se simţea bine în braţele lui ; cu o mînă îi mîngîia părul alb, dezvelindu-i fruntea.

— Dar mi-ai îngăduit pentru că doreai să mă vezi.

— Teamă mi-e că doream foarte mult.

— Grozav !

— Da-i absurd, Danby. Asemenea conversaţii sfîrşesc de obicei în pat...

— Şi mai grozav !

— Numai că, în ceea ce ne priveşte pe noi, nici vorbă nu poate fi de aşa ceva.

— Vedem noi. Nu-i nici o grabă. Nu te-am sărutat decît de trei ori. Acum abia urmează cea de-a patra sărutare.

Danby începu să-i descheie nasturii din faţă ai rochiei. Mîna ei făcu un gest slab pentru a-l opri, dar se retrase. Afundîndu-se în dantelele albe ale lenjeriei, mîna lui îi cuprinse sînul stîng. Încremeniră amîndoi, cu ochii măriţi, cătînd unul spre celălalt.

După cîteva clipe Diana se smulse din îmbrăţişarea lui, îndreptîndu-şi spatele. Numai că uită să-şi încheie rochia, lăsînd-o răsfrîntă.

— Hai să stăm de vorbă ca doi oameni serioşi. Vorbeşte-mi despre tine. Mi-ai spus că ai avut o prietenă care a plecat în Australia. Cînd a plecat ?

— Cam acum patru ani.

— Şi cît timp aţi fost împreună ?

— Trei ani.
— Cum o chema ?
— Linda.
— Şi n-ai vrut să te însori cu ea ?
— Nu.
— De ce ?

Danby părea că se gîndeşte. Renunţase la poziţia foarte agreabilă pe care-o găsise pentru mîna lui şi acum încerca să-i mîngîie genunchiul. Diana purta azi o rochie elegantă, dintr-o mătase de culoarea făinii de ovăz, încheiată cu nasturi de sus pînă jos. O rochie care nu punea probleme.

— Pentru că nici ea nu voia. Cît despre mine, cred că nu m-aş mai fi putut recăsători.

— După Gwen ?

— După Gwen.

Diana suspină.

— Linda a suferit din pricina lui Gwen ?

— Nimeni şi nimic n-o făcea pe Linda să sufere. Era foarte veselă din fire.

— Mă întreb dacă şi la mine veselia ţine tot de fire. Şi de atunci ai fost singur ?

— De atunci am fost singur.

Danby n-avea impresia că minţea. Dintr-un punct de vedere poate că minţea. Cînd îi pusese Diana prima oară întrebarea în sala de dans, o alungase imediat pe Adelaide din mintea lui, dar bineînţeles doar provizoriu. Nu se îndoia că va continua să aibă grijă de Adelaide. Diana apăruse ca o fermecătoare surpriză. N-avea rost să-şi facă probleme, înainte de a vedea cum se

vor desfăşura lucrurile. N-avea rost să renunţe la Diana chiar de la început.

Danby îşi juca puţin cam visător rolul de bărbat hotărît să seducă o femeie. De fapt nu ştia prea bine ce voia de la Diana. Voia să se culce cu ea. Asta îi era cît se poate de limpede. Dar în ce fel şi ce-ar putea urma după, încă nu se gîndise. Nici nu încercase să se lămurească ; fiecare pas fusese făcut la întîmplare şi numai pentru că nu se putuse stăpîni. Cum nu se putuse stăpîni de dimineaţă să-i telefoneze Dianei, rugînd-o să-l întîlnească.

În general Danby n-avea scrupule cînd era vorba să se culce cu nevestele altora, deşi rareori se culcase cu femei măritate. Era de părere că trebuia evitat pe cît posibil de a-i face pe alţii să sufere, dar o aventură discretă nu producea nimănui suferinţă, ci dimpotrivă putea deveni un izvor de plăceri în plus. Această idee de izvor „de plăceri în plus“ şi senzaţia de a stoarce de la viaţă mai mult decît se-ndura ea să dea îl fascina şi îl făcea să se considere un binefăcător pentru Linda şi pentru Adelaide. De ce să nu fie un binefăcător şi pentru Diana, o nevastă între două vîrste, neglijată şi dînd semne evidente de plictiseală ? Băgase numaidecît de seamă cît de mult dorise ea să-l revadă. Cît despre Adelaide, va găsi el o soluţie să le împace pe amîndouă ; în orice caz, deocamdată problema nu se punea încă. Poate că nici n-are să se culce cu Diana. Şi dacă are să se culce cu ea, poate va descoperi că e mai îndrăgostit decît

credea. Va rezolva problemele pe măsură ce se vor ivi. Între timp, ideea tot timpul prezentă în mintea lui de a-i pune coarne lui Miles era destul de ispititoare. Pierduse de mult speranţa că între el şi Miles ar putea exista vreo legătură. Şi iată că apăruse, fără ştirea lui Miles, un mod agreabil de colaborare între ei doi.

— Orice poveste de dragoste are un început, un mijloc şi o încheiere, spuse Diana apucîndu-i mîna întreprinzătoare.

— Atunci, hai să dăruim poveştii noastre un început.

— Femeile, cînd îşi doresc ceva, şi-l doresc pentru totdeauna.

— Femeile au exasperantul obicei de a teoretiza. Cînd şi unde vom începe ?

Era într-adevăr o dificultate ce trebuia luată în consideraţie. Ar fi preferat ca acţiunea să nu se petreacă în casa lui Miles. Dar într-a lui se afla Adelaide.

— Nu vreau să mă încurc cu tine, Danby. Îmi eşti foarte drag. Mă faci să mă simt fericită...

— Eşti drăguţă că-mi spui !

— Şi vreau ca această fericire să dureze. Nu vreau s-o stric acceptînd să... Poate reuşesc să te păstrez printr-o prietenie romantică... lasă-mă să-ncerc.

— Ceea ce numeşti tu prietenie îmi pare o imorală pierdere de vreme şi lipsă de respect faţă de zei. Recunoaşte că tu însăţi eşti surprinsă. Ne potrivim, nu-i aşa ? Ştii că nu se întîmplă prea des.

Danby era de-a dreptul impresionat de excepţionala uşurinţă cu care comunicau : schimbul de replici se desfăşura ca un impromptu spumos executat impecabil. Discuţia îi făcea imensă plăcere. Uitase cît poate fi de agreabil flirtul cu o femeie inteligentă.

— Doresc să te păstrez ca prieten, să rămîi o prezenţă dragă mereu alături de mine, nu vreau ca între noi să intervină drame, doar...

— Pot fi o prezenţă dragă mereu alături de tine, chiar dacă-ţi sînt amant. Aş zice chiar, cu atît mai aproape.

— Nu. Sigur vor începe dramele. Şi te voi pierde.

— Bag de seamă că te-am făcut să treci de la condiţional la viitor. Tot am izbutit ceva.

— Nu, n-am vrut...

— În orice caz, nu mi se pare că ar fi prea mare diferenţa între ceea ce facem acum şi ceea ce am face dacă am fi împreună în pat.

— Aşa spun bărbaţii totdeauna. Ştii prea bine că e o diferenţă.

— Nu cumva eşti pe cale să-mi propui să ne vedem în continuare, dar fără să ne atingem ?

— Nicidecum. Vreau să mă cuprinzi în braţe şi să te sărut. Dar nimic mai mult. Doresc mai mult, dar ar fi curată nebunie.

— Şi de ce să nu fim nebuni ? Eu ştiu ce vreau. Îmbrăţişările şi sărutările m-ar scoate din minţi.

— Ah Doamne ! Poate că n-ar trebui să ne mai vedem.

— Haide, haide. Ai mers prea departe, Diana, pentru a mai face cale-ntoarsă. Şi tu eşti o hedonistă, ca şi mine. Nu te mai poţi lipsi de mine, acum că mă ai. Sau poţi ?

Diana privi spre fereastra însorită, apoi încet întoarse ochii spre el :

— Nu.

Îşi petrecu braţele pe sub braţele lui şi-l strînse cu putere. Danby se uită în jos, admirînd părul auriu cu reflexe argintii revărsat pe umărul său. Cuprinzînd-o şi încercînd să-i găsească buzele şopti :

— Cea de a...

Danby îşi dădu seama că, privind dincolo de capul abandonat al Dianei, întîlnise ochii unei fete cu părul negru şi trupul subţire, care rămăsese stînjenită în prag.

Îşi desfăcu braţele din jurul Dianei, făcîndu-i semn şi tuşind. Diana îşi scutură capul, privi îndărăt, apoi fără să se grăbească îşi încheie nasturii rochiei, cu o expresie vagă şi puţin disperată în ochi.

— Iertaţi-mă, spuse fata din prag, cu voce spăsită şi puţin tăioasă, şi se întoarse vrînd să plece ; dar ezită.

— Nu pleca, spuse Diana. (Se ridică, iar Danby o imită.) Danby, ea e sora mea, Lisa Watkin. Iar el e Danby Odell.

— Îmi pare bine, ezită fata apoi întinse mîna şi i-o strînse puternic pe a lui.

— Şi mie. Nu ştiam că ai o soră, i se adresă el Dianei, făcînd efortul de a da impresia unei conversaţii.

Lisa, care dusese mîna la inimă, părea mai tulburată de întîmplare decît Diana. Cerceta îngrijorată chipul surorii ei. Apoi deodată zîmbiră amîndouă şi zîmbetul le făcu o clipă să semene între ele. Doar că zîmbetul Dianei era mai mult lăuntric şi leneş, pe cînd al Lisei era deschis, ca o manifestare simplă, animalică.

— Ei bine, acum plec, urc sus. Lisa ţîşni stîngace pe uşă de parcă ar fi vrut să prindă o muscă, fără să-i arunce lui Danby nici o privire. Uşa se închise şi paşii se îndepărtară.

— La naiba ! exclamă Danby.

— Nu-i nimic, îl asigură Diana schiţînd un zîmbet.

Se îndepărtaseră unul de celălalt, încremeniţi şi — pentru moment — răcoriţi.

— O să-i spună lui Miles.

— Nu. Am să-i spun eu că ai trecut pe aici.

— Fără să intri în detalii, sper ?

— Fără.

— Găseşte un pretext. Spune-i că am trecut să-l anunţ că voi veni mîine la unsprezece jumătate, în loc de unsprezece. Eşti sigură că n-o să-i spună lui Miles ?

— Sigură. În privinţa discreţiei, este perfectă. Dealtfel este perfectă în toate privinţele.

— Nu seamănă prea mult cu tine. E bolnavă ?

— Nu. A fost. Dar acum şi-a revenit.

— O soră frumoasă şi una urîtă.

— Lisa-i frumoasă, dar trebuie mai întîi s-o cunoşti.

— Cu cît e mai mare decît tine ?

— Are cu patru ani mai puțin decît mine.
— Nu pare. A venit în vizită ?
— Nu. Locuiește cu noi.
— Ei, fir-ar să fie ! Și atunci cum o să ne organizăm noi, Diana ?
— Nu văd ce avem noi de organizat împreună ?
— Nu începe iar. Și acum, iubita mea, voi pleca. Apariția surorii Lisa a avut asupra mea efectul unui duș rece. Dar ne vom revedea curînd, nu-i așa ? Nu lua nici o hotărîre și nu fi neliniștită. Vedem noi cum se aranjează lucrurile. Dar trebuie să ne vedem curînd, nu-i așa ?
— Da, Danby, și eu am impresia că trebuie. Își luă ochii de la el, privind spre fîșia verde de grădină peste care tocmai începuse să se lase seara.
— Nu-i un motiv să fii tristă, scumpa mea. Telefonează-mi luni la tipografie. Dacă nu-mi telefonezi, îți telefonez eu.
— Am să-ți telefonez.
— Cea de a... vezi că le-am și pierdut șirul ? Diana rămase lîngă fereastră, cu brațele spînzurînd de-a lungul trupului așa cum o văzuse el prima oară ; întoarse spatele și-și lipi fruntea de geam. Danby ieși pe poartă și, cînd coti spre Old Brompton Road, își aruncă privirea înapoi și văzu o siluetă la una din ferestrele de la etaj și o față palidă care se uita la el. Fata se retrase grabnic. Danby avu din nou senzația de răcoare, senzația unei atingeri reci pe inimă. Chipul acesta îi amintea de cineva.

CAPITOLUL XIII

Il est Cocu, le chef de gare !

MILES SE OPRI furios în fața casei. Îl auzea pe Danby cîntînd. Toată dimineața Miles se simțise de parcă s-ar fi pregătit să meargă la o înmormîntare. Se îmbrăcase ca pentru înmormîntare. Era indispus, parcă chiar bolnav. Savura solemnitatea gestului său de a veni să-și vadă tatăl și ar fi vrut ca toți cei în cauză să fie conștienți de această solemnitate și să arate respectul cuvenit. Își netezi fruntea încruntată și sună.

Il est Cocu, le chef de gare !

Danby deschise ușa cîntînd.

— A, ai venit, hai intră. Adelaide, să ți-l prezint pe tînărul domn Miles Greensleave. Adelaide de Crecy.

O femeie tînără cu fața preocupată și o claie de păr castaniu adunată în vîrful capului, purtînd un șorț verde pepit, îl salută în fugă apoi dispăru îndărătul scării.

— Adelaide e fata în casă, explică Danby. Cred că nu vrei să urci numaidecît ? Ar fi mai bine să stăm de vorbă mai întîi. Vrei o cafea ? Adelaide — cafele !

— Nu vreau cafea, mulțumesc, spuse Miles.

— Adelaide, nu-i nevoie de cafele !

Danby coborî cîteva trepte și, deschizînd o ușă, îl conduse într-o încăpere care părea să fie dormitorul lui.

— Vrei să bei ceva ? Am o băutură olandeză, dătătoare de curaj.

— Nu, mulțumesc.

Miles, care nu mai vizitase casa din Strada Stadium, strîmbă din nas dezgustat de mirosul și aspectul ei igrasios. Pe scări părea să fi crescut mușchi și să se fi lipit pămînt. Sau poate erau rămășițele unui linoleum învechit. Camera lui Danby era mare și întunecoasă. Se vedea că era locuită de un bărbat. Într-însa domnea o neglijență austeră : un pat cu tăblii de lemn ; o masă de toaletă pe care erau dispuse cîteva perii cu dosul de fildeș cam prăfuite și ustensilele de bărbierit ; un raft cu romane polițiste. Draperiile de creton ieftin erau subțiate de vreme. Prin fereastra mare cu geam glisant se vedea o curticică pavată parțial cu ciment, în care ici-colo creștea cîte o tufă de gura leului. Deasupra gardului de cărămidă înnegrită se ridica silueta fumurie, lipsită de grație a uzinei electrice, care-și înălța hornurile spre un cer înnorat neliniștit. Ploua mărunt și cimentul cenușiu din curte părea aproape negru. Miles se simți brusc deprimat, o deprimare acută și necunoscută lui pînă atunci. Îl cuprinse teama de experiența prin care avea să treacă, teama ca întîmplarea aceasta să nu se transforme într-o obsesie, să-l degradeze. Se temea de contaminare.

— De ce nu-ți scoți trenciul ? Ți-l ia Adelaide și-l pune la uscat în bucătărie.

— Nu, mulțumesc. Am impresia că n-avem nimic de vorbit. Aș prefera să-l văd și să termin odată.

— Atît voiam să-ți spun, vorbi Danby cu voce scăzută, că ai să-l găsești foarte schimbat. M-am gîndit să te previn. Nu mai arată deloc cum arăta.

— E normal să fi îmbătrînit.

— Nu-i numai bătrînețea. Mă rog, ai să vezi. Caută să nu-l indispui.

— Îți închipui că nu pentru asta am venit !

— E un biet bătrîn. Nu dorește decît să facă pace cu toți ai lui.

— Mă așteaptă ?

— De-ai ști cît ! E complet întors pe dos. N-a putut dormi toată noaptea. Vezi tu, el...

— N-aș putea merge chiar acum la el ? N-am chef de conversație.

— Cum să nu. Hai, îmi pare rău că te-am reținut.

Danby îl conduse pe Miles înapoi pe unde venise, apoi urcară două etaje. Lipiturile de pe scîndurile scărilor erau rămășițe de linoleum. Cînd ajunseră pe palierul întunecat din capul scărilor, Danby deschise o ușă, fără să bată, și intră.

— Iată-l, Bruno, a venit, și Miles intră înăuntru.

Miles fu conștient că Danby se furișase afară din odaie, închizînd ușa. Miles se uită la Bruno și rămase pironit locului. I se tăie respirația și-și duse mîna la gură, uluit și îngrozit. Simți

că roşeşte din pricina şocului şi a ruşinii. Bruno se schimbase mult, într-adevăr.

Miles modificase de mult imaginea tatălui său. Îşi închipuise că părul argintiu i se rărise, că spatele era uşor încovoiat, că obrajii se scofîlciseră. Ceea ce avea însă înaintea ochilor nu era o faţă însemnată de moarte. Era un cap ca de animal imens, bulbucat, pe un trup chircit şi uscat ca un băţ. Capul lui Bruno crescuse parcă, creştetul fără urmă de păr i se umflase, rotunjindu-se deasupra celor două urechi mari şi clăpăuge. Faţa, departe de a se scofîlci, se buhăise. Nasul era uriaş, devenise o excrescenţă informă de carne. Fire de păr — de păr ce nu avea nimic omenesc— creşteau pe nas şi pe obraji, printre nişte pete ca ciupercile şi nenumăraţi negi. Părţile cele mai umflate ale feţei erau netede, cu pielea întinsă, roz ca a pruncilor. Pe sub sprîncenele stufoase, din care ţîşneau cîteva fire ţepoase deosebit de lungi, se ascundea deschizătura ochilor, ciudat de luminoşi şi de lichizi. Grumazul slab se continua cu trupul îngust, pe care pijamaua atîrna ca pe o prăjină. Două braţe ce-şi expuneau indecent oasele la vedere îşi preumblau cioturile pătate şi chircite peste cuvertură.

— Miles ! — vocea tremură ca vocea unui actor care interpretează un rol de bătrîn. Băiatul meu !

— Bună ziua, tată.

— Aşază-te aici, lîngă mine.

Miles simţi că i se face greaţă, o greaţă în care intra şi nevoia de a plînge, de parcă vărsînd

lacrimi s-ar fi uşurat. Voia cu orice preţ să ascundă ceea ce se petrecea în sinea lui. Se aşeză ţeapăn pe scaunul de lîngă pat. Din fericire, probabil că Bruno nu ştia cum arăta. În cameră plutea miros de bătrîneţe şi cearşafuri murdare, miros greoi de vizuină.

— Cum te simţi, tată ?

— Dimineaţa mă simt bine, e partea cea mai bună a zilei. Şi serile după şase, încep iar să mă simt bine. Dar bine cu adevărat nu mă mai fac, Miles. Ai aflat, nu-i aşa ? Ţi-au spus ?

— Fii serios, tată. Cum se încălzeşte vremea, te pui iar pe picioare.

— Nu mă minţi, Miles. Ştii că nu-i adevărat. Soarta-i atît de crudă...

Spre oroarea lui Miles, două lacrimi mari şi cristaline ţîşniră din adîncitura umedă în care se ascundeau ochii, şi se rostogoliră printre şanţurile obrajilor.

Miles se aşteptase ca întîlnirea cu tatăl său să-l irite aşa cum îl iritase întotdeauna ; se aşteptase ca totul să fie penibil şi enervant în felul obişnuit de odinioară. Hotărîse să-şi joace vechiul rol, într-o versiune ceva mai blîndă ; se şi închipuise în pielea personajului — acelaşi personaj ca în trecut, dar mai politicos şi mai abstract. Întîlnirea ar fi putut lua înfăţişarea unor negocieri de pace, foştii inamici şezînd calmi în jurul mesei. Vechile emoţii şi conflicte nu puteau fi evitate, dar puteau fi ţinute în frîu şi sub tăcere. Se temea de emoţii, dar teama asta îi era familiară. Situaţia în care se găsea era cu totul neprevăzută. Nu ştia cum să procedeze

în fața acestui monstru hidos care era totuși, fără nici un dubiu, tatăl său și care părea să aibă atîta nevoie de dragoste și milă. Tatăl său, cel pe care-l cunoscuse, nu avusese niciodată nevoie de milă. Pe Miles îl cuprinse panica. Se bizuise pe demnitate, dar din primul moment orice urmă de demnitate se evaporase, dînd la iveală, în toată înspăimîntătoarea ei goliciune, nevoia unei ființe omenești de o altă ființă omenească, total nepregătită de a-i da ajutor. Bruno se schimbase îngrozitor. Nu poate fi în toate mințile, gîndi Miles, așa cum arată acum, nu poate fi în toate mințile.

— Îmi... îmi pare rău, tată. Te rog... nu te obosi. N-am să stau mult.

— Vai, să nu pleci, să nu pleci, și mîinile ca niște clești cu pielea pătată și încheieturi noduroase se întinseră tremurînde spre el.

Mîinile voiau să-l atingă. Miles își dădu scaunul îndărăt. Se retrăgea neavînd puterea să privească spre chipul imens, animalic, inundat de lacrimi, pe care-l avea în față.

— Nu plec, dar... n-aș vrea să te obosesc, tată.

— Miles, vreau să-ți explic totul de la început. Am timp puțin și știu c-ai să fii bun și ai să mă asculți. Trebuie să-ți spun tot, tot, tot. Janie n-a înțeles, n-a vrut să înțeleagă, n-a văzut decît partea urîtă a lucrurilor. Vezi tu, fata aceea, Maureen, — juca șah într-o cofetărie...

— Tată, mă tem că habar n-am despre ce vorbești.

— Juca șah.

— Da, sigur că da. Cred că ai început să te enervezi. Mai bine-l chem pe...

— Ai știut, Miles ? A știut și Gwen ? V-a povestit Janie despre mine și Maureen ? Ah, ce crudă a fost Janie cu mine... la urma urmelor, nici n-a fost mare lucru, zău că n-a fost...

— N-am știut nimic, tată.

— Deci Janie nu v-a spus ? Eu credeam că v-a spus, eram sigur. Erați atît de severi cu mine, și tu și Gwen. Ah ! Doamne ! Iartă-mă, Miles.

— Zău, tată...

— Iartă-mă ! Iartă-mă ! Spune că mă ierți.

— Sigur că da, bineînțeles, numai că...

— Trebuie să-ți spun totul. Vreau să știi fiecare amănunt. Am avut o aventură cu fata aceea pe care o chema Maureen...

— Nu cred, tată, că are rost să-mi povestești.

— Mergeam acasă la ea...

— Nu vreau să aud...

— O mințeam pe Janie.

— *Nu vreau să aud !*

— M-aș fi împăcat cu Parvati, Miles, aș fi acceptat-o și aș fi iubit-o, dacă mi-ați fi dat măcar prilejul s-o întîlnesc, dacă mi-ați fi dat prilejul s-o cunosc — dar totul s-a întîmplat atît de repede, am apucat să rostesc niște vorbe fără să mă gîndesc, și vorbele alea au rămas, nu le-ați uitat ; dacă mi-ați fi dat puțin timp, dacă nu v-ați fi supărat atît de repede.

— Tată, te rog, n-are nici un rost. Nu vreau să vorbesc despre Parvati.

— Dar eu vreau, Miles. Nu înțelegi că în toți anii ăștia n-am încetat o clipă să mă gîndesc și să mă chinuiesc ?

— Îmi pare rău tată, dar n-am cum...

— Am nevoie de iertarea ta. Trebuie să *înțelegi.*

— N-a mai rămas nimic de înțeles. Lucrurile astea s-au întîmplat de mult, au trecut.

— N-au trecut, sînt aici, aici.

— Tată, te rog, liniștește-te.

— M-aș fi împăcat cu Parvati. Aș fi iubit-o. Am fi putut fi fericiți, și aș fi iubit copiii — Oh ! Miles, copiii tăi !...

— Te rog, încetează.

— Trebuie să mă ierți, Miles, să mă ierți din toată inima după ce ai să înțelegi. Dacă Parvati...

— *Nu vreau să vorbesc despre Parvati.* N-are nici o legătură cu tine. Te rog.

Urmă o tăcere. Bruno se retrase printre pernele lui. Își tîrî mîinile spre grumaz. Ochii lui înguști și luminoși sclipiră. Privi țintă la fiul său.

— Ani de zile n-ai venit să mă vezi.

— Nici tu n-ai răspuns la scrisorile mele.

— Erau scrisori mincinoase.

— Dacă asta este părerea ta, tată, nu văd de ce...

Genunchii ascuțiți ai lui Bruno se strînseseră lîngă piept. Își bălăngănea capul uriaș pe perne, încercînd să se salte într-o mînă ca să-și îndrepte spatele. Un tremur trecu peste fața

bulbucată. Apoi vocea țîșni dintre buze ca șuieratul aburilor sub presiune.

— Ai venit aici ca s-arăți cît poți fi de rău față de un bătrîn ? Niciodată nu m-ai iubit, totdeauna ai ținut partea mamei tale, niciodată n-ai încercat să te apropii de mine, n-ai încercat să arăți dragoste sau îndurare, ca alți copii, ai fost întotdeauna rece cu mine, iar acum mă urăști, ai vrea să mă știi mort, mort și dispărut din lumea asta, ca toate lucrurile alea despre care spuneai că au trecut, că nu mai există. Foarte bine, am să mor curînd, ai să mă uiți, ai să mă îngropi bucuros c-ai isprăvit pe vecie cu mine. Nici măcar acum nu găsești de cuviință să-ți dai osteneala să afli cum sînt eu, cel adevărat. Te gîndești doar c-am să mor, că miros a mort, că mi-am pierdut mințile, că nu-s decît o grămadă de carne putrezită și urît mirositoare de care ți-e scîrbă și nu-ți vine s-o atingi. Dar să știi că atîta putere ca să te blestem tot mi-a rămas...

— Tată, te rog.

— Ieși, ieși afară ! Mîna tremurîndă a lui Bruno înhăță paharul cu apă de pe noptieră. Încercă să-l arunce, dar mîna era prea slabă ca să-l ridice ; apa curse peste pătură, iar paharul se sparse de podea. Ah, Danby, Danby !

Miles se retrase de-a-ndaratelea spre ușă, ieși, o luă la fugă prin întuneric pe scări în jos. La capătul scărilor îl aștepta Danby. O clipă, Danby îl ținu strîns de încheietura mîinii :

— L-ai enervat, fir-ar să fie. Ți-am spus să nu-l enervezi.

Miles se smulse şi ieşi din casă, auzind vocea bătrînului care striga după el :

— N-am să-ţi las timbrele ! N-ai să pui mîna pe ele !

Fugi pe stradă, prin ploaie. N-ar fi trebuit să se ducă la Bruno. Fusese mult mai rău decît își imaginase. Soarta îl obligase să facă cale întoarsă spre lumea aceea stupidă, plină de violență şi murdărie de care voise să scape. Era defintiv contaminat.

CAPITOLUL XIV

TE ROG, ne dai voie să-l vedem ? N-am întrebat la telefon, de teamă să nu spui nu.

Danby se holba la cele două femei. Ploaia stătuse şi un vînt dinspre răsărit răvăşea cerul fumuriu. Femeile purtau trenciuri şi-şi acoperiseră capul cu cîte un fular. Aveau feţele îngrijorate, mari, palide şi luminoase. Trenciul Dianei avea un desen în carouri, roz şi alb ; în mînă ţinea un buchet de narcise. În urma lor strada era pustie, măturată de vînt.

— Poftiţi înăuntru, spuse el, dar nu cred... Haideţi mai bine la mine în odaie.

Le conduse prin holul întunecos pe scări în jos, în dormitorul lui, închizînd uşa după el.

— Aude tot ce se petrece în casă. Aş prefera să nu afle. Foarte drăguţ din partea voastră că aţi venit.

Diana îşi scoase fularul, descoperindu-şi fruntea şi părul lucios strîns în coc spre ceafă.

— Miles e aşa de întors pe dos din pricina vizitei de ieri.

— Să-l ia dracu pe Miles. Vă rog să mă iertaţi.

— Da, ştiu, sînt convinsă că s-a purtat rău, fără tact, şi aşa mai departe. Mi-a spus că s-a simţit de parc-ar fi îngheţat. Iar Bruno a fost sentimental şi Miles urăşte sentimentalismele.

— Situaţia în sine era sentimentală. Miles ar fi trebuit să-şi dea mai multă osteneală.

— A vrut să încerce, ştiu precis că asta era intenţia lui. A avut impresia că Bruno a fost... şi-a cam pierdut busola.

— Bruno nu şi-a pierdut busola. Miles, în schimb, e un idiot şi s-a comportat ca un criminal.

— Era nepregătit să...

— Pentru că dumnealui se grăbea. Înainte de a urca, am încercat să stau de vorbă cu el, să-i explic, dar dumnealui nu asculta. Trebuia să insist.

— Ne dai voie să-l vedem şi noi pe Bruno ?

— Bruno nu prea este de văzut astăzi.

— E indispus ?

— La el nu-i vorba de o simplă indispoziţie. Bruno este un om grav bolnav. Un om în starea lui nu poate adopta o atitudine filozofică. Scena aia idioată cu Miles l-a dărîmat complet. Am să-i duc florile. Îmi pare rău, dar nu...

— Nu putem intra şi noi doar o clipă să-l vedem ?

Vorbise Lisa, care avea încă fularul pe cap și stătea sprijinită de ușă, cu mîinile în buzunar.

— Poftim ?

Danby o privi pentru prima oară atent pe Lisa. Avea pielea mult mai oacheșă decît a surorii ei și capul foarte îngust. Smocuri de păr întunecat ieșeau ca țepii de sub fularul galben, ud de ploaie. Nasul destul de lung era roșu din pricina vîntului.

— Cred că e foarte important, argumentă Lisa, să intervenim și să facem ceva înainte de a le intra în cap că între ei comunicarea nu este posibilă.

— Sînt sigură că Lisa are dreptate, spuse Diana. A fost ideea ei să venim să facem încercarea asta. Poate că Bruno... o să-i spunem că lui Miles îi pare rău... vezi tu, două femei...

— Două femei ! rîse Danby. Voi, femeile, vă credeți atotputernice. Aveți de a face cu un om foarte bolnav, care pe deasupra are și o fire sucită. Să nu vă închipuiți că Bruno o să vă mănînce din palmă.

— Nu stăm decît o clipă, pledă Lisa, atît cît să-i dăm florile și să-i spunem un cuvînt. Va avea la ce se gîndi după aceea. Ceva mai plăcut decît scena de ieri, ceva care ar putea deveni o punte între ieri și azi.

Danby ezita.

— Mă rog, mă duc să-i spun că ați venit. Însă mă îndoiesc că are să vă primească. S-a montat din ce în ce mai tare și acum e într-un hal fără

de hal. Nici prea lucid nu este, în fine, nu-i într-una din zilele lui bune.

— Te rugăm.

— Bine, văd eu ce-i de făcut. Urcați odată cu mine și așteptați la ușă. A ! uite-o pe Adelaide. Ea e Adelaide. Fata în casă. Doamna Greensleave, domnișoara Watkin.

Danby urcă cele două etaje, deschise puțin ușa camerei lui Bruno și-și vîrî capul prin crăpătură. Odaia, cu lumina stinsă, era ca o cușcă mică, cenușie, agățată de fereastra prin care se vedeau nori grei, vineți și luminoși, aruncînd în goana lor umbre mișcătoare pe zidul înnegrit al uzinei electrice. Bruno ședea drept, sprijinit de perne, într-o poziție care nu-i era firească : de obicei luneca și zăcea întins, pierzîndu-se printre cearșafuri. Pijamaua în dungi roșii și albe era încheiată pînă sub gît. Brațele, înțepenite de-a lungul trupului, băgate de la cot în jos sub cuvertură. Fața îi era atît de contorsionată, încît era aproape cu neputință să-i deslușești trăsăturile și era greu de presupus că această bucată fleșcăită de carne era parte dintr-o făptură omenească. Nigel, care declarase că „briciul nu putea pătrunde în șanțuri“, nu-l bărbierise de două zile ; partea de jos a feței și gîtul erau acoperite de un fel de mucegai fumuriu. Danby încercă să-i atragă atenția :

— Au venit să te vadă nevasta lui Miles și sora ei.

Capul lui Bruno se rostogoli pe pernă și Danby îi simți privirea.

— Te rog, nu vrem decît...

Danby simți o mișcare în spatele său, auzi foșnetul impermeabilului roz cu alb și o atingere pe braț.

Bruno nu rosti nici o vorbă.

Danby se întoarse și, deschizînd ușa, șopti femeilor :

— Puneți florile pe pat și plecați.

Îl tulburase prezența celor două femei ; privindu-l pe Bruno cu ochii lor, se speriase. Ar fi trebuit să le prevină de felul în care arăta.

Diana pătrunse în odaie și încremeni pe loc. Danby auzi cum i se tăiase respirația. Lisa o urmase, descoperindu-și capul rămas puțin în urma capului Dianei. Danby se uită la cele două chipuri suprapuse — văzu privirea ochilor căprui luminoși și privirea ochilor căprui întunecați. După o clipă Diana se aplecă înainte și întinse brațul spre pat, lăsînd să-i cadă din mînă buchetul de narcise, peste ridicătura sub care erau picioarele lui Bruno. Gestul cu care se depun florile pe un monument funerar. Numai că acest mormînt nu era gol.

Cu fața spre pat și ochii privind aiurea, Diana începuse să se retragă spre ușă, trecînd pe lîngă Lisa care se dădu în lături din calea ei.

— Cine zici că-s fetele astea ? întrebă Bruno.

Vocea lui nesigură avea acea răgușeală din zilele lui proaste, dar tăria cu care rostise întrebarea îi făcu pe toți să tresare.

— Ți-au adus flori. Sînt...

— Cine sînt ?

— Sînt soția lui Miles și cumnata lui.

— Soția lui Miles și...

— Cumnata lui. Doamnele sînt surori.

— Surori — repetat de Bruno cuvîntul suna greoi, dezbrăcat de sens.

Diana ajunsese la ușă.

— Și ce vor ? întrebă iar Bruno ; ședea tot drept, nemișcat, și era greu de ghicit încotro căta privirea lui.

— Ne-a trimis Miles să-ți spunem că-i pare foarte rău că te-a supărat ieri, spuse Lisa, vorbind încet, cu voce limpede.

Capul cel mare se mișcă.

— Ce ?

— Miles îți transmite că-i pare rău.

Acum era evident că Bruno o privea pe Lisa. Chipul lui începu să se descrețească puțin ; se putea bănui unde se aflau gura și ochii.

— Cine ești ?

— Sînt...

— Cred c-ajunge pentru azi, spuse Danby. Poți fi mulțumit, au venit să te vadă două fete frumoase care ți-au adus flori. Asta nu se întîmplă în fiecare zi, Bruno. Dar nu trebuie să te obosești. Acum spune-le frumos la revedere. Te lăsăm să te odihnești.

De cînd intraseră cele două femei în încăpere, Danby se simțise atît de stînjenit de parcă i s-ar fi făcut rău. Văzînd chipurile lor suprapuse, situația i se păru dintr-o dată intolerabilă. Îl copleșise probabil un val nou de milă, de rușine chiar, băgînd de seamă cîtă groază produce imaginea lui Bruno reflectată în ochii celor ce nu erau obișnuiți cu el ; imaginea acestei încăperi sordide, cu tapetul pereților pă-

tat şi cu cearşafurile murdare, imaginea acestui muribund bătrîn cu cap de monstru, prizonier în coteţul lui puturos. Danby se obişnuise cu Bruno ; nu mai vedea în Bruno un om ţintuit de timp. Acum însă nu dorea decît să le scoată pe cele două femei din odaie, şi să iasă şi el. Răsuci clanţa şi întinse braţul spre Diana, invitînd-o spre uşă.

— Taci, Danby ! Pentru Dumnezeu — Se opriră cu toţii în prag. — Nu-mi vorbi ca unui copil idiot ! Vrei să creadă că-s senil ? Sînt un om cu mintea încă întreagă, aşa că, te rog, fă bine şi vorbeşte-mi ca atare. Iar dumneata ia loc, aşază-te aici, te rog.

Bruno rămăsese cu ochii la Lisa. Cu greu îşi extrase una din mîini de sub cuvertură şi arătă cu degetul spre scaunul de lîngă pat. Lisa se aşeză.

Diana, ascunsă în spatele lui Danby, îi făcea semn cu cotul. Danby sări într-o parte, mărind pe cît posibil distanţa dintre ei. Diana îi şopti ceva, apoi dispăru pe uşă. Vrînd să-l ia de mînă, îi apucase un deget şi-l trase după ea. Danby o urmă, ezitînd, apoi cînd ajunseră în capul scărilor, îi dădu a înţelege printr-un gest al mîinii că totul era în ordine, şi se întoarse în odaie, închizînd uşa după el. Mirosul narciselor se amestecase cu mirosul de bătrîneţe şi murdărie al încăperii. Lisa îl ţinea pe Bruno de mînă.

Danby se sprijini de canatul uşii ; încă mai era ameţit din pricina panicii. De ce se temea ? Vedea profilul Lisei, obrazul ei aproape de

obrazul lui Bruno. Îl speria bătrînul fiindcă îl privea cu ochii ei ? Nu, nu ăsta era motivul.

— Nu te-ai speriat de mine, nu-i aşa, draga mea ?

— Nu, dimpotrivă. Mă bucur că te-am văzut.

— Şi mi-ai adus flori.

— Ţi le-am adus împreună cu sora mea. Sînt şi din partea lui Miles.

— Miles — tu — da, da. Miles a fost necruţător, crud şi necruţător cu tatăl lui.

— Acum îi pare foarte rău. E întors pe dos şi nu ştie ce să facă. Îi pare foarte rău. Speră că ai să-i îngădui să vină să te vadă.

— Danby susţine că revederea cu Miles a fost o greşeală. Cînd s-apropie sfîrşitul, ai nevoie de pace. Miles urlînd la mine — nu ştii ce groaznic a fost. Am încercat să-i explic anumite lucruri, dar n-a vrut să asculte, a spus că nu vrea să ştie nimic.

Vocea lui Bruno se preschimbase în şoaptă. Atenţia încordată cu care-l asculta fata părea că adusese linişte în odăiţă. Cele două capete unul alăturî de celălalt — ciudată privelişte.

— Nu trebuie să fii prea supărat pe Miles. A fost o neînţelegere.

— El spunea că trecutul nu există, dar trecutul există, nu-i aşa ?

— Fără îndoială că are putere asupra noastră.

— Întocmai. *Tu* înţelegi.

— Trebuie mai întîi să te apropii din nou de Miles. Vorbeşte-i despre lucruri obişnuite. Aşteaptă să treacă puţină vreme.

— Tocmai asta nu mai am, decît foarte puțină — vreme. Și pentru mine nu mai există lucruri obișnuite, căci fiecare poate fi ultimul. Danby !

— Da, Bruno.

— Toarnă-ne niște șampanie.

Denby luă o sticlă prăfuită din șirul de pe raftul de sus al bibliotecii. Pe masă erau două pahare. Începu să miște dopul, care sări vesel zburînd pînă în colțul cel mai îndepărtat al tavanului, speriind păianjenul *tegenaria atrica* ce dormita acolo, iar șampania spumoasă se revărsă în pahar. Atmosfera se înviorase. Danby întinse paharul Lisei, care i-l trecu lui Bruno. Umplu apoi celălalt pahar și i-l întinse și pe acesta Lisei.

— Voi doi beți dintr-un pahar — vreau să beți cu mine.

Bruno sorbi șampania. Lisa, care nu lăsase mîna lui Bruno, zîmbi și-i înapoie paharul lui Danby. Danby bău. Totul era foarte, foarte ciudat.

— Vrei, te rog, s-aprinzi lumina, Danby ?

Fereastra și cerul cu norii lui grăbiți dispărură. Lumina blîndă a lămpii cădea pe nasul imens a lui Bruno, care veghea peste miriștea cenușie crescută anevoie printre rîpele din obrajii pe care Nigel nu se încumetase să treacă cu briciul ; cădea peste mîinile prelungi ale Lisei. Își ridicase tocmai una dintre mîini, pentru a-și slobozi pletele întunecate adunate sub fularul care-i rămăsese atîrnat în jurul gîtului.

— Vezi, draga mea, cînd ajungi la vîrsta mea nu-ți mai rămîne aproape nimic, în afară de dorința de a fi iubit.

— Dar ești iubit.

Lisa privi spre Danby, care se afla de partea cealaltă a patului. Fața ei pe care nu cădea lumina lămpii abia se vedea.

— Cînd ajungi la vîrsta mea, viața ți-o trăiești în minte, ca-ntr-un fel de vis.

— Cred că toți trăim în minte.

— Dar la sfîrșit nu mai poți nimic. Decît în gînd.

— A gîndi înseamnă a face ceva.

— Și cînd se-apropie sfîrșitul sfîrșitului, te preschimbi într-un monstru. Știu că oamenii se sperie de mine, vederea mea îi indispune, îi îngrozește. Dar nu mai sînt în stare să schimb nimic pe lumea asta.

— Ba da, ești. Poți gîndi gînduri frumoase, poți să-i trimiți un mesaj lui Miles. Te rog, trimite-i un mesaj lui Miles.

— Un mesaj. Ei bine, spune-i — spune-i că ultimele mele vorbe cînd a fost la mine — nu sînt adevărate.

— Îmi pare bine.

— Crezi că are vreo importanță dacă te blestemă cineva ? Am săvîrșit un lucru îngrozitor — cînd a murit soția mea, nu m-am dus lîngă ea, n-am vrut să fiu lîngă ea — cred că m-a blestemat — am vrut să-i spun lui Miles — și despre fata aceea și chiar despre păianjeni...

— Gata, Bruno, îl întrerupse Danby. Nu trebuie să te obosești prea mult. Ajunge pentru azi. Și, te rog, nu te supăra pe mine.

Bruno se relaxă, lunecă printre perne ; lumina îi căzu peste ochii care acum se vedeau — două crăpături negre, apoase, pline de viață, tăiate în fața aceea răvășită în care gura fără buze, ascunsă în miriștea bărbii de cenușă, se căscă pentru a spune :

— Bine.

— De obicei nu-și bea șampania atît de devreme.

— Ai să mai vii, nu-i așa, draga mea ? Ai să mai vii să mă vezi și să asculți poveștile mele de om bătrîn ?

— Sigur c-am să vin, răspunse ea. Are să vină și Miles. Și am să-i transmit ce mi-ai spus.

— Ce ți-am spus ? La urma urmei, ce importanță are ? Mai beți un pahar, voi doi.

Danby luă o înghițitură și-i dădu paharul Lisei. Bău și ea, privind în sus spre el, apoi îi întinse paharul și se aplecă deasupra lui Bruno, mîngîindu-i mîinile chircite și brațul slab, cu pielea pătată.

— Ce mîini frumoase ai, cu degete fine, de parcă...

Lisa se aplecă și mai mult și-l sărută pe obraz, aproape de gură, apoi se ridică iute. Făcu un gest care semăna cu o binecuvîntare, apoi porni spre ușă.

— O conduc și mă întorc, mormăi Danby. Ieși pe ușă imediat după ea și o ajunse din urmă. O privi o clipă în lumina slabă din an-

treu, apoi cu un gest timid o trase ușor de mîneca trenciului maron și-o conduse în camera lui Nigel, unde nu se afla nimeni.

— Voiam să-ți mulțumesc c-ai fost atît de bună cu el.

— Sînt învățată cu bătrînii.

— Și chiar ai să mai vii să-l vezi ?

— Bineînțeles, dacă-i face plăcere. Dar pînă mîine poate mă uită.

Vorbea repede, rostind vorbele cu o siguranță de parcă s-ar fi aflat în exercițiul funcțiunii. Își trase fularul galben peste cap, băgîndu-și șuvițele grele de păr sub gulerul ridicat al hainei.

— N-are să te uite. Crezi că-ți poți face timp într-una din diminețile astea ?

— În cursul săptămînii mi-e cu neputință dimineața. Lucrez într-un birou, la Poplar. Ajung acasă cu metroul abia pe la cinci și jumătate. Nu pot veni înainte.

— Mîine crezi c-ai putea veni ?

— Mai bine îți dau un telefon. Îți telefonez înainte de a pleca de la birou. Are cine să răspundă la ora aceea ?

— Sigur, sigur, am eu grijă, am să fiu acasă. Nici nu știi cît îți sînt de recunoscător.

Danby coborî scările după ea. Ușa din față era deschisă. Afară se mai luminase, norii strălucitori revărsînd asupra pămîntului raze umede, metalice. O zări pe Diana stînd de vorbă cu Will Boase, care vopsea grilajul de fier din fața casei. Diana se-ntoarse spre el și-i făcu cu mîna. Danby ezită, apoi îi răspunse și închise

ușa în urma Lisei. Se întoarse în întunericul trist dinăuntru și se așeză pe o treaptă. Deodată îl podidiră lacrimile.

CAPITOLUL XV

ADELAIDE, care auzise prin ușa deschisă că cineva cobora scara, încercă să-și smulgă mîna pe care i-o apucase Will. Will nu voi să-i dea drumul, îi strînse degetele cu putere, lipindu-și trupul mare și voinic de ea. Adelaide îl lovi voinicește cu piciorul peste gleznă și fugi spre ușă. În prag dădu peste doamna Greensleave, care urmărise amuzată finalul luptei.

— Fii bună și spune-i domnului Odell cînd coboară că sînt în grădină.

Adelaide nu răspunse ci-și continuă drumul, coborî cîteva trepte și intră în bucătăria care se afla sub nivelul străzii. Bucătăria semăna cu o hrubă și mirosea a pămînt ud. De acolo îi putea vedea și auzi pe doamna Greensleave și pe Will stînd de vorbă lîngă grilajul pe care tocmai cădea soarele ieșit o clipă de după nori. Adelaide studie picioarele doamnei Greensleave.

— Ce albastru frumos pentru grilaj, spuse doamna Greensleave.

— Da, e destul de potrivit. Aduce cu albastrul lui Cézanne.

— A, ai auzit de Cézanne ! Bravo dumitale! Dumneata ai ales culoarea, sau domnul Odell ?

— Eu am ales-o. Domnul Odell nu știe să deosebească o culoare de alta.

— Nu mă miră ! Lucrezi aici ?

— Acum lucrez aici, dar de obicei nu lucrez aici.

— Cîtă iscusință la un slujitor !

— Shakespeare ! Fac orice treabă, oricînd se ivește.

— Și ești și învățat pe deasupra ! Ești angajat la vreo firmă sau lucrezi pe cont propriu ?

— Sînt ceea ce se cheamă propriul meu patron. Și cum nu sînt un patron prea exigent, de obicei nu fac nimic. Primesc ajutor de șomaj.

— O duci greu ?

— Avînd în vedere că nu fac nimic, trăiesc ca un prinț.

— Ești și filozof pe deasupra ! Cum te cheamă ?

— Will.

— Vrei să vii să ne vopsești și nouă casa, Will ?

— De ce ?

— Aș vrea să te ajut. Iar casa trebuie vopsită.

— Poate. Să mă mai gîndesc.

— Îmi dau seamă că ești un zugrav bun, avînd în vedere că-l admiri pe Cézanne.

— Mă pricep și la altele, mult mai bine decît la vopsitorie.

— Ca de exemplu ?

— Desene, fotografii, teatru.

— Teatru ? Așa se explică cum de-l cunoști pe Shakespeare.

— Sînt un om cult, așa se explică cum de-l cunosc pe Shakespeare.

— Iartă-mă, Will ! Îmi dau seama că ești un actor bun. Și un cap interesant. Și dacă te interesează părerea mea, îmi place cum îți tunzi mustața.

— Și dumneata ai un cap interesant. Aș putea să-ți fac fotografia. Te-aș face să arăți și mai grozavă.

— Poate. Să mă mai gîndesc. Ești un băiat drăguț, Will. Ești prietenul fetei ăsteia — nu știu cum o cheamă — fata din casă, cum o cheamă ?

— Adelaide. Adelaide de Crecy.

— Doamne, ce nume !

— Doamne, ce fată !

— Ei, îți doresc noroc.

— Unde-i casa dumitale ?

— În Kempsford Gardens, lîngă stația de metrou West Brompton. Să-ți scriu adresa.

— Poate telefonez. Sau poate nu telefonez.

— Te rog, telefonează. Stai o clipă, Will, ai vopsea albastră în păr. Să încerc s-o șterg cu bucățica asta de hîrtie. Ai păr atît de frumos, e păcat să-l vopsește în albastru.

Adelaide întredeschise geamul de la bucătărie, atît cît închizîndu-l să-l trîntească cu zgomot. Alese penultima ceașcă dintr-un serviciu vechi de ceai Wedgwood și o izbi de podeaua de piatră. Apoi părăsi bucătăria, trîntind ușa și se duse în odaia ei. Observă o dîră lungă de vopsea albastră pe fusta creață a rochiei pe care o îmbrăcase pentru că știa că Danby își petrecea

ziua acasă. Își scoase rochia, și o aruncă peste grămada de rufe adunate într-un colț. Își scoase colierul de email irlandez de la gît. Își puse halatul cel mai vechi și se întinse pe pat. Cîteva lacrimi i se prelinseră pe obraji.

Danby nu dormise la ea noaptea trecută, nici cu o noapte înainte. Nu era ceva neobișnuit, dar de fiecare dată se simțea deprimată. În prima seară îi lăsase un bilet anunțînd-o că va întîrzia. Noaptea trecută avusese o ezitare în glas cînd îi spusese : „Astă-noapte nu cred c-am să vin, Adelaide — am să dorm la mine. Am de citit.“ Dar după cum știa ea prea bine, el nu citea niciodată serile, căci era prea obosit și prea amețit de băutură și, odată în pat, nu mai era în stare de nimic decît să facă dragoste și să adoarmă ; de multe ori adormea chiar în timp ce făcea dragoste și, oricît l-ar fi înghiontit ca să-l împingă pe locul lui, tot nu se trezea. Iar noaptea trecută de cum se despărțise de ea și intrase în camera lui, stinsese lumina și imediat după aceea sforăitul lui se auzise în toată casa.

Adelaide trăia într-o permanentă stare de angoasă, într-o lume plină de semne, a căror semnificație îi scăpa. Trăia ca un animal, neînțelegînd nimic din ceea ce se petrecea dincolo de ambianța ei imediată, ascunzîndu-se la cea mai mică mișcare, adulmecînd, ascultînd și așteptînd. Vedea bucătăria, vopseaua de pe rochia ei, ceașca din serviciul Wedgwood spartă. Dar chiar și Strada Stadium pe care locuia era

pentru ea un mister : cele două personaje importante din viața ei — Danby și Will — erau pentru ea mistere de nepătruns de care, fără ca ei să bănuiască, era terorizată. În privința lui Will senzația de teroare nu era pe de-a-ntregul dezagreabilă, dar pe el îl cunoștea de atîta vreme. Felul în care țipa la ea Will, în care o speria sau îi răsucea brațul, deși era de neînțeles, îi era cel puțin familiar. Pe cînd comportarea calmă și leneșă a lui Danby, zîmbetul său preocupat și iremediabila lui lipsă de atenție, cu care pînă acum ar fi avut destulă vreme să se obișnuiască, erau tot atît de greu de descifrat cum ar fi fost pentru un inculpat lectura actului de condamnare la moarte, redactat într-o limbă străină.

Se întrebă dacă la fel era și viața celorlalți oameni. Nu putea fi la fel. Era evident că pentru Danby viața nu era la fel. Și-apoi, existau atîția oameni căsătoriți care *știau* că vor fi totdeauna împreună și că orice greutate sau încurcătură va trece. Și mai existau și oameni cu îndeletniciri importante, oameni ale căror nume apăreau în ziare și publicații oficiale. Și oameni care aparțineau unor familii cunoscute și care posedau averi. Aceștia constituiau structura, scheletul lumii de care Adelaide nu se putea în nici un chip lipi. Avea senzația că era foarte mică și neînsemnată și că se învîrtea pe undeva, în partea cea mai de jos a acestei structuri, putînd oricînd aluneca printr-o crăpătură și dispărea fără ca măcar cineva să bage de

seamă că a dispărut. Singura ei certitudine era Danby, dar ce fel de certitudine era aceasta ? Îi vorbise despre bătrînețe, dar ce însemnau vorbele lui ? Oricine ar fi putut asigura o pensie unei foste servitoare. El avea o putere absolută asupra statutului ei social și asupra existenței ei. Și ce puțin îl cunoștea ! Își imagina cu ușurință vocea cu care i-ar putea spune într-o bună zi : „Hai să isprăvim ce-a fost între noi, Adelaide, de acord ?“ Același ton cu care îi spusese seara trecută : „Astă-noapte n-am să vin“, și cu mult timp în urmă : „Vrei, Adelaide ?“

Adelaide era conștientă că devenea din ce în ce mai iritabilă și mai nervoasă. Era conștientă că n-ar fi trebuit să spargă ceașca, și chiar îi părea rău c-o spărsese. Hotărîse să nu vorbească cu Will în timp ce vopsea grilajul, de teamă ca Will să nu facă vreun gest deplasat și să-i surprindă Danby, dar toată dimineața simțise nevoia de a se apropia de Will, deși mai apoi își exteriorizase această nevoie fiind urîcioasă cu el. Pe urmă urmase scena aceea dezgustătoare cînd doamna Greensleave, cu aerele ei de superioritate, flirtase cu Will, iar Will, maimuțărindu-se, îi răspunsese ca o slugă obraznică și o lăsase să-și bage mîinile în părul lui. În clipa aceea Adelaide simțise cum o înăbușe un val de gelozie dar mai ales de dezgust față de Will, care păcătuise împotriva propriei sale demnități. Pentru Adelaide, demnitatea lui Will — sau poate doar încrederea în sine, ori mîndria lui — avea o importanță vitală, pentru că

era trăsătura cea mai de seamă care-l făcea să fie acelaşi băiat pe care-l cunoscuse în copilărie. Will devenise o problemă şi o veşnică primejdie pentru ea, dar era ultima ei legătură cu Adelaide cea de odinioară, fata cea drăguţă cu doi veri primari gemeni în cursul superior, care îi dădeau cărţi de citit şi o admirau, în timp ce ea, în forul ei interior, se întreba fericită care dintre ei îi era hărăzit de bărbat.

Adelaide se ridică şi se aşeză pe marginea patului. Unul din ciorapi se rupsese la genunchi şi prin gaură ieşea o mică umflătură de carne. Se plecă înainte şi-şi desfăcu părul, care căzu greu de o parte şi de alta a feţei. Avea acea senzaţie greoaie, de oboseală şi grăsime, care — credea ea — era senzaţia de îmbătrînire şi de iremediabil. Făcuse în viaţa ei cîteva greşeli iremediabile — de aceea avea să-i meargă din ce în ce mai prost, şi niciodată mai bine. Nu exista oare nici un descîntec care, rostit, să răstoarne faţa lumii şi, ca-n poveştile cu zîne, să dea la iveală adevărata identitate a Adelaidei ? Numai că Adelaide n-avea nici o identitate ascunsă. Se ridică alene şi-şi vîrî părul — parte din el — sub halat. Apoi deschise uşa camerei.

Uşa din faţă, care dădea în dormitorul lui Danby, era deschisă, aşa că Adelaide putea vedea dezordinea ce domnea dincolo, patul nestrîns cu cearşafurile măturînd podeaua. N-are decît să şi-l facă singur — spuse în sinea ei, dar se răzgîndi şi porni spre odaia lui Danby. Se apucă să adune mai întîi aşternutul. Cutia mare neagră cu sertăraşe, în care se afla cea

mai mare parte a colecţiei de timbre, era pe masa de toaletă a lui Danby. Bruno fusese prea indispus de dimineaţă ca s-o ceară. Adelaide trăgea de cuvertura decolorată de lînă. Încăperea, patul erau impregnate de mirosul lui Danby, un miros familiar, bărbătesc, un amestec de miros de tutun şi transpiraţie. Adelaide rămase cu ochii la cutie. De obicei Danby făcea oarecare ordine printre timbre seara, înainte de a lua cutia în păstrare, şi Adelaide — care cotrobăise de multe ori prin pliculeţele de celofan căutînd „timbrele frumoase" — ştia cam cum erau aranjate. Se duse la cutie, trase puţintel de unul din sertăraşe şi scoase cîteva plicuri de celofan. Într-unul se afla seria de timbre triunghiulare. Scoase unul la întîmplare şi-l băgă iute în buzunarul halatului.

— La revedere, Will. Şi nu uita să telefonezi! Vezi să nu-ţi mai murdăreşti părul cu vopsea.

Lisa şi Diana o luară în jos pe stradă înspre Cremorne Road. Diana sperase că Danby le va însoţi, dar fără îndoială că renunţase gîndind că n-avea rost de vreme ce era şi Lisa de faţă.

Cînd văzuse cămăruţa aceea sordidă şi ocupantul ei hidos, Diana simţise că i se face rău. Ceea ce avea dinaintea ochilor semăna mai degrabă cu o bucată informă de carne, o bucată de carne vie, *in extremis*, cum rareori îi e dat cuiva să vadă — nu cu o persoană. Se aşteptase la cu totul altceva : crezuse că avea să găsească un domn bătrîn cu părul argintiu, semănînd înduioşător de mult cu Miles, un bătrînel pe care

va şti cum să-l ia şi-l va cuceri şi care, fermecat în cele din urmă, îi va face complimente. Se aşteptase ca Bruno să fie arţăgos, afurisit, plăpînd chiar, dar totuşi un om cu care se putea sta de vorbă. O ispitise ideea Lisei de a-l vizita şi se şi văzuse pe sine în rolul generos al femeii aducătoare de flori şi pace, neutralizînd prin graţia ei răul făcut de soţ. Însă de cum ajunsese îşi dăduse numaidecît seamă că acesta era un caz pentru experţi, pentru profesionişti. Cuvintele pe care ştia să le folosească — ca de exemplu „bătrîn domn" — nu-şi aveau corespondenţă în realitatea de aici. În schimb Lisa era foarte bună în împrejurări extreme. Diana se simţise şi de rîndul acesta tot atît de stîngace, de tulburată şi speriată ca în cele cîteva dăţi cînd fusese împreună cu Lisa prin văgăunile din East End. Se bucură pentru bătrîn că venise cu Lisa.

Diana ieşi direct în stradă ca să scape de impresia îngrozitoare pe care i-o făcuse bucata aceea patetică de carne şi, în timp ce flirta cu băiatul frumos cu păr negru care vopsea grilajul, gîndurile îi erau la Danby. În ultimele zile nu încetase o clipă să se gîndească la Danby, într-un fel care, hotărîse ea, nu era primejdios. Dragul de el, era atît de inconştient şi de dezinvolt — dezinvoltură care, era convinsă, nu ascundea frivolitate ci se datora sincerităţii — încît avea un efect calmant asupra ei. Cu un om ca Danby ştiai exact la ce să te aştepţi. N-avea pretenţiile şi violenţa celor ce caută absolutul. Voioşia cu care-o rugase să-i cedeze

o încîntase. Îi fusese atît de uşor să-l refuze, fără să fi fost nevoie să-l pună la punct şi prin asta să se lipsească de complimentele lui. Nu se temea nici că Danby, refuzat, ar putea deveni nesuferit. Sigur că un timp va continua să încerce s-o convingă. Dar deocamdată nu credea că discuţiile se vor încheia în pat ; pe moment n-o speriau, nici nu i se păreau penibile. Dimpotrivă, fiind conştientă că nu puteau fi evitate, le aştepta cu oarecare nerăbdare. Căci din ele aveau să crească rădăcinile acelei prietenii sentimentale durabile la care rîvnea Diana. Cum el era mai presus de orice un bărbat căruia îi plăcea să dăruiască fericire, nu-i rămînea decît să-i demonstreze care era calea spre fericirea ei. Şi datorită acestor gînduri, Diana descoperise de cîteva zile că, oricît de ideală ar fi fost căsnicia ei, ea nu era pe de-a-ntregul fericită.

Îi spuse lui Miles despre cele două vizite ale lui Danby, dar nu pomenise nimic de întîlnirea din sala de bal. Dealtfel, episodul acesta devenise în amintirea ei atît de ciudat şi de romantic, atît de ireal de parcă ar fi fost un vis, aşa încît nu se simţi prea vinovată trecîndu-l sub tăcere. Dar aşa ceva nu se va mai repeta ; va reuşi să obţină tot ceea ce avea nevoie pentru împlinirea ei sufletească, organizîndu-se astfel încît nici o faptă a ei să nu implice minciună. De fapt, chiar spunîndu-i-se adevărul, Miles s-ar fi lăsat înşelat pentru simplul motiv că i s-ar fi părut de neconceput ca prezenţa lui Danby să-i fie cuiva agreabilă. O compătimise

pe nevastă-sa aflînd de vizitele lui Danby. „Nărodul ăla !“ Diana zîmbise și surîsul ei era plin de duioșie față de amîndoi bărbații. Nu voia să-l înșele pe Miles. Avea să-i dea, cu încetul, suficiente informații despre evoluția stării ei sentimentale. „Mie îmi place, zău.“ „Eu îl găsesc simpatic.“ „Ghici cu cine iau masa azi ? Cu Danby !“ Miles se va obișnui, și chiar dacă nu va crede cu adevărat în simpatia ei pentru Danby, în ciuda dărilor ei de seamă făcute cu conștiinciozitate, va fi cu atît mai bine. Avea să întindă pe nesimțite coarda, puțin în partea lui Miles, puțin în partea lui Danby, pînă ce va obține ceea ce dorea acum cu toată ființa ei — o dragoste nouă fără s-o deterioreze pe cea veche. Îl va iubi pe Danby fără să facă nimănui nici un rău. Luînd această definitivă hotărîre, își simți inima debordînd de nevoia de a iubi și suspină adînc.

— Ce-i cu tine, Di ?

Începuse din nou să plouă și cele două femei, cu capetele înfofolite în fulare, mergeau în pas vioi de-a lungul străzii Edith Grove.

— Bătrînul acela, vai de el !

— Vai de el, bietul Bruno !

— Să ajungi în halul ăsta — să fii atît de hîd și respingător. Trebuie să fie îngrozitor pentru un om să fie conștient că e respingător. Sper că nu-și dă seama cum arată.

— Fiecare dintre noi are tendința să-și interpreteze și să-și idealizeze înfățișarea. Probabil că și Bruno are o părere proprie despre înfățișarea lui, care în ochii lui se reflectă altfel decît într-ai noștri.

— Să sperăm că ai dreptate. Nu știu cum reușește Danby să se descurce. Să te comporți față de ceva care nu mai are nimic omenesc, ca față de un om.

— Bruno nu-i chiar cu totul terminat. După ce-ai plecat, am stat de vorbă și vorbea foarte coerent.

— Tu ești atît de bună ! Aș vrea să am și eu darul tău de a te purta cu nenorociții.

— Sînt obișnuită cu ei.

— Și ce-a spus ?

— Mi-a spus să-i transmit lui Miles că ultimele vorbe pe care i le-a spus n-au fost adevărate.

— Știi, am impresia că el te crede pe tine soția lui Miles !

— Habar n-am drept cine m-a luat.

— Te-a luat drept altcineva. În orice caz, pe tine te-a băgat în seamă.

— Îmi pare rău că nu l-am cunoscut mai demult.

— E vina lui Miles. Doamne, sper să n-ajung niciodată ca el. Prefer moartea de o mie de ori. Nu crezi că euthanasia are și părțile ei bune ?

— Nu sînt convinsă. E atît de greu de știut ce se petrece în sufletul unui om foarte bătrîn.

— Nu mă mir că Miles și-a pierdut cumpătul.

— Va trebui să încerce din nou.

— N-ai decît să i-o spui tu. Numai tu ești în stare să-l convingi. Era supărat azi dimineață ?

— Se simţea vinovat.
— Danby era de-a dreptul furios pe el.
— Da.
Cele două femei dădură colţul şi o luară pe Fulham Road, cu capetele plecate sub ploaie.
— Lisa.
— Poftim.
— Să ştii că între mine şi Danby nu e nimic.
— Nici nu m-am gîndit că ar fi.
— E nestăpînit şi cam nebun, dar să ştii că-i foarte drăguţ. Nu trebuie să-l judeci greşit.
— Nu-l judec în nici un fel.
— Eşti exact ca Miles, prea intransigentă. Din pricina asta eşti uneori cam severă.
— Îmi pare rău.
— Danby e un sentimental şi cred că-i prea singur. Bănuiesc că n-a mai schimbat o vorbă cu o femeie de ani de zile. Acum îşi închipuie că s-a îndrăgostit de mine, dar ştiu eu cum să-l iau. La început nu mi-am dat seama, dar acum sînt prevenită. Îi place uneori să facă pe prostul, dar să ştii că nu-i prost. Nu-i nici o dramă la mijloc.
— Nici n-am presupus c-ar fi, Di.
— Atunci e-n regulă. Ai darul să-ţi faci griji din orice şi ştiu că nu-i suporţi pe cei ce-ţi par neserioşi. Tu şi Miles semănaţi atît de mult. Mă şi întreb ce v-a venit la amîndoi să mă iubiţi ?
Lisa rîse, îşi petrecu braţul pe după braţul surorii ei şi-l strînse uşor. Puţin mai departe, trecînd prin cimitirul Brompton ca să scurteze drumul, Lisa spuse :

— Azi, văzîndu-l pe Bruno, mi-am amintit de tata.
— Ah, Doamne, m-am gîndit şi eu de multe ori la el, dar nu mi-a venit să te întreb. Erai lîngă el cînd a murit ?
— Da.
— Mi-e groază să mă gîndesc la lucruri de astea. Sînt foarte laşă ; ştii că mi-a părut bine că eram plecată cînd s-a întîmplat. A fost greu ?
— Da.
— Cum s-a întîmplat ?
— Am impresia că omul uită cu desăvîrşire adevăratul conţinut al unor asemenea scene.
— Îi era frică ?
— Da.
— Cred că a fost îngrozitor pentru tine.
— Frica asta nu seamănă cu nici o altă frică. E foarte profundă. Aproape că devine impersonală. Filozofii spun că sîntem stăpînii morţii noastre. Eu nu cred. Moartea infirmă noţiunea de persoană şi de stăpînire. Bine ar fi să pricepi lucrul ăsta din vreme.
— Atunci înseamnă că omul e un animal.
— Înseamnă că atunci e ca un animal. Nu-i acelaşi lucru.
— Şi ce curajos a fost la începutul bolii !
— Pentru că pe atunci nu credea c-o să moară, cum nu credem nici noi acum.
— Am încercat să-l minţim.
— Am încercat să ne minţim pe noi înşine. A fost îngrozitor să-l vezi cum începea să-şi dea seama de adevăr.
— Doamne ! Şi tu ce făceai ?
— Îi ţineam mîna, îi spuneam că-l iubesc.

— Cred că ăsta-i singurul lucru pe care mai dorește omul să-l afle.

— Ceea ce era îngrozitor era tocmai faptul că nu-l interesa. Ne-am obișnuit cu ideea că dragostea consolează. Dar în fața morții, nici dragostea nu mai contează.

— Nu poate fi adevărat.

— Știu ce vrei să spui. Nu poate fi adevărat. Dar poate că abia în momentele acelea realizezi cît de uriașe sînt dimensiunile pe care ar trebui să le aibă dragostea — ca ale unei bolți infinite ce se deschide dintr-o dată deasupra capului...

— I-a fost greu... i-a fost greu să moară ?

— Da. Ca și cînd s-ar fi luptat cu tot trupul. De fapt a fost o luptă fizică, încerca din răsputeri să facă ceva.

— Convingerea mea e că moartea presupune acțiune. Însă sper că în ultimele clipe nu mai era conștient.

— N-am de unde ști. Cine poate ști cum sînt ultimele clipe ?

— Ce discuție sumbră. Ce ? Plîngi ?! Lisa, te rog, nu plînge, Lisa, pentru Dumnezeu, nu plînge !

CAPITOLUL XVI

DANBY STĂTEA printre ierburile înalte din cimitirul Brompton. Era miercuri după-amiază. Ziua se scursese — mai bine-zis ultimele zile se scurseseră ca într-un vis. La tipografie totul

era ca de obicei, aceleași mici crize care se țineau zilnic lanț și pe care le rezolva cu plăcere. Presa cea mare pe care o foloseau pentru tipărirea afișelor se defectase și unul dintre lucrători încercase s-o repare, stricînd-o și mai rău. O firmă care comandase materiale de reclamă își schimbasă hotărîrea asupra formatului după ce comanda fusese executată. Sistemul de securitate al mașinii de tăiat se defectase și el, așa încît încălcau legea ori de cîte ori o puneau în funcțiune. Căruciorul cu plumb nimerise într-o stivă cu suluri de hîrtie și hîrtia nu mai era bună de nimic. O pictură modernă care apăruse în ziarul local fusese tipărită de-a-ndoaselea. Piesele noi pentru unul dintre linotipuri costase de două ori mai mult decît își făcuseră inițial socotelile. Una dintre fetele de la ambalaj căzuse în depozit de pe o scară și-și fracturase glezna. Bătrînul excentric căruia îi executau gravurile telefonase de cinci ori să întrebe dacă sosise hîrtia japoneză. Școala de arte cu care Danby intrase în tratative să cumpere un Albion vechi își trimisese reprezentantul ca să discute prețul ; Danby însă, preocupat și indiferent, plecase devreme lăsînd totul pe seama lui Gaskin care rămase uluit, întrucît crezuse că Danby va profita de ocazie să pună mîna pe acest tip de Albion, foarte vechi și foarte frumos, la care rîvnea de mult.

Danby fusese ispitit să dea pe gît un pahar ca să prindă curaj, fie la Tournament fie la Lord Ranelagh care tocmai se deschiseseră, dar gîndindu-se că era mai bine să fie treaz, renunțase — de rîndul acesta fără greutate. Treaz sau

amețit — starea lui era aceeași. Plouase, iar acum în soarele molcom de seară totul strălucea. De cealaltă parte a gardului înalt de fier, puzderie de vehicule goneau pe Old Brompton Road ca-n orele de vîrf. Dincoace de gard, din pricina ierburilor netăiate, cimitirul părea un cîmp necosit sau o cetate în ruină, cu vechile ei străzi și piețe năpădite de iarbă: Ostia, Pompei, Micene. Cavouri de mărimea caselor — maiestuoase locuințe ale morților — se aliniau de o parte și de alta a aleii centrale, la capătul căreia, în depărtare, sub razele reci ale soarelui, se întrezăreau niște coloane în semicerc. De-a lungul cărărilor lăturalnice se înșirau mormintele modeste, năpădite de ierburi, ici-colo cîte un petic de pămînt plivit, un spațiu înconjurat de lanțuri, o moviliță sau o lespede de granit cît lungimea unui trup, cîteva flori proaspete ofilindu-se lîngă un nume. Deasupra coroanelor ca de ceață verde ale teilor înmuguriți, se ridicau cele trei turnuri negre ale centralei electrice din Lots Road. *Ați purces spre muntele Sion și ați pătruns în cetatea Domnului.*

Danby nu fusese surprins cînd Bruno îi spusese după plecarea ei : „Fata asta seamănă puțin cu Gwen." Danby își dăduse seama de asemănare cînd văzuse capul Lisei aproape de capul lui Bruno. Același păr negru și greu, aceeași expresie meditativă întipărită pe fața prelungă, aceeași intensitate în privirea ochilor larg deschiși, aceeași gură gravă, cu șanțul adînc săpat deasupra buzei de sus. Îi privise îndelung chipul în serile următoare, cînd Lisa venise să-l vadă

pe Bruno, și Danby șezuse nemișcat și neobservat într-un colț, sculîndu-se doar ca să toarne șampanie, în timp ce Lisa îl purtase pe Bruno prin labirintul amintirilor ; vorbiseră împreună așa cum Danby nu mai auzise niciodată doi oameni vorbind și nu înțelesese mai nimic din conversația lor fără întreruperi și fără șovăieli. Se așteptase să fie dat afară. Dar cum nici unul nu-i spusese să plece, rămăsese pe loc. După ce plecase Lisa, el și Bruno se uitaseră uluiți unul la celălalt. De cîteva ori Bruno fusese pe punctul de a pune o întrebare. Voise probabil să întrebe cine era femeia. Sau își închipuise că era nevasta lui Miles. Sau poate că voise să întrebe cu totul altceva. Dar nu-și spuseră nici un cuvînt.

Cînd Danby observă asemănarea tulburătoare, își aminti spaima ciudată prin care trecuse cînd o văzuse pe Lisa privindu-l de la fereastra de sus a casei din Kempsford Gardens și de abia atunci înțelese de ce se speriase. Nu doar din pricină că-l privea o fată cu chipul grav, gură frumoasă și ochi pătrunzători. În fiecare din zilele ce urmaseră, încercase în timpul cît stătuse la tipografie să-și împrăștie gîndurile, să execute mecanic tot ceea ce era de făcut, fără să se gîndească, și mai ales fără să-și facă griji pentru ziua de mîine. Își iubea acum propria persoană — cu care de atîta vreme se obișnuise — cu o conștiință de sine exacerbată. Avu grijă să glumească cu Adelaide, dar îi spuse că era bolnav. Cînd îl sună Diana, hotărîră să se întîlnească, dar apoi o căută el și amînă întîl-

nirea. Era bucuros că Bruno trecea printr-o stare de interiorizare şi nu părea dispus să discute fenomenul la care se referise mai înainte. Danby spera că senzaţia asta nouă va dispărea, deşi ştia prea bine că nu era trecătoare.

Danby avusese totdeauna impresia, chiar atunci la început, că relaţia lui cu Gwen nu fusese firească, Gwen apărîndu-i mai degrabă ca o făptură pogorîtă de pe alte tărîmuri. Pricepuse foarte bine uluirea lui Miles. Gwen nu era tipul lui de femeie, şi nici el tipul de bărbat pe gustul ei. Gwen avusese asupra lui autoritatea cu care o învestise depărtarea, nu simpla autoritate a superiorităţii raţionale. Fusese poate pur şi simplu autoritatea conferită de o dragoste înspăimîntător de mare. Privind retrospectiv, Danby îşi vedea căsnicia ca un ceremonial oficiat de zeul iubirii — ceva petrecut aproape din întîmplare dar sub imperiul necesităţii, ceva născut în închipuirea acestui zeu şi desfăşurat sub diriguirea lui capricioasă, fără nici un suport de natură umană. Deşi nu deschisese în viaţa lui vreun tratat de psihologie, Danby ştia totuşi că natura în acţiunea ei alege deseori căi ascunse şi că ceea ce-i apropiase atît de ireversibil pe el şi pe Gwen ar fi putut, la urma urmei, avea o explicaţie foarte naturală. Dar el nu voia să ştie ; prefera să creadă că Dumnezeu personal intervenise în viaţa lui, săvîrşind un act *sui-generis* unic.

După moartea lui Gwen şi după îndelungata lui convalescenţă sufletească, revenise la un mod de viaţă mai potrivit naturii sale, fără să

aibă însă nici o clipă senzaţia de uşurare. Gwen fusese pentru el un izvor de bucurii şi de uimire atît de tumultuos, încît tensiunea extremă în care trăise şi de care nu devenise conştient decît după aceea, nu fusese pe atunci insuportabilă. Redevenind din nou el însuşi, Danby îi resimţise absenţa, ca şi cînd pierzîndu-şi centrul în jurul căruia gravitase atîţia ani ar fi rămas fără pondere, pierdut în spaţiu. Cu Linda, Danby ajunsese să discute despre toate astea, şi în concluziile ce-l priveau şi pe care împreună le trăseseră îşi găsise o oarecare consolare. Nu pentru că Gwen ar fi început să-i apară ca aparţinînd unui vis. Pentru Danby sfîntă ca adevărul Bibliei era credinţa că Gwen fusese realitate, iar viaţa lui de după aceea, vis. Dar, cu ajutorul Lindei, hotărîse că, întocmai ca mulţi alţi oameni, nu era făcut pentru realitate. În orice caz, altă alternativă n-avea. Acum, fără Gwen, nici măcar să conceapă nu putea că ar exista altă soluţie în afara acestui vis, care era viaţa unui *homme moyen sensuel* — cum dealtfel şi era Danby din cap pînă în vîrful degetelor.

Pe măsură ce anii treceau, după ce se despărţi de Linda care-i făcuse atîta bine şi începuse legătura calmă şi comodă cu Adelaide, gustînd plăcerea ce-o dăruieşte puterea de iniţiativă a omului strîns în sine ca într-o cochilie, începu, fără a se gîndi că era un sacrilegiu, să se întrebe dacă, chiar alături de Gwen, trăise din plin. Gwen fusese un miracol, a cărui natură nu avea s-o înţeleagă niciodată. Un miracol ce nu se putea repeta şi după dispariţia căruia rămăsese

cu o relicvă sfîntă asupra căreia putea medita pînă la sfîrşitul zilelor lui. Dar exista el cu adevărat în lumea pe care dragostea lui pentru Gwen îi dăduse putinţa s-o intuiască ? Pe măsură ce trecea vremea, începea să se îndoiască. Nu că s-ar fi îndoit de valoarea lui Gwen. Dar cum odată cu vîrsta creştea şi siguranţa cu care-şi explora adîncurile propriei sale persoane, începu să se întrebe în ce măsură un bărbat ca el se înfruptase cu adevărat din festinul dragostei. Danby era conştient că multe fapte se uită. Totuşi, în ciuda entuziasmului său frenetic, avea senzaţia că îşi dezamăgise Dumnezeul din cer. Iubise din toată inima, dar cu o inimă prea obişnuită.

Apariţia Dianei nu îl cutremurase pe Danby. Diana era o combinaţie reuşită între Linda şi Adelaide, şi îi plăcea mai mult decît fiecare din ele. Avea luciditatea Lindei, farmecul şi drăgălăşenia de animal a Adelaidei. Îi plăcea s-o asculte şi s-o îmbrăţişeze. Reacţia ei îl făcuse să-şi dea seama cît îi scăzuseră pretenţiile în privinţa femeilor şi ce puţine întîlnise în ultima vreme. Îl mai făcuse să-şi amintească de puterea de atracţie pe care o avea asupra femeilor. De ani de zile nu simţise plăcere mai mare ca atunci cînd dansase cu ea. Bineînţeles că i-ar fi plăcut să se culce cu ea. Dar era măritată cu Miles ; deşi la început ideea de a-i pune coarne lui Miles îl ispitise, gîndindu-se mai bine îşi dădu seama că nu-i surîde.

Deşi n-ar fi admis că-i era teamă de Miles, acesta păstrase în ochii lui Danby un oarecare

mister, de o natură deosebită, care merită să fie respectat. La urma urmei, Miles era fratele lui Gwen, şi nu acesta era teritoriul în care îi era îngăduit să păcătuiască. Danby n-avea nici o îndoială că ar fi putut învinge cu uşurinţă scrupulele mărturisite ale Dianei. Dar, gîndindu-se mai bine, se întrebă dacă nu cumva ar fi fost mai amuzant de explorat filonul prieteniei sentimentale propuse de Diana. Era şi ea, întocmai ca şi el, partizană a amorului propriu lucid ; ar fi fost greu de presupus că hedonismul lor conjugat n-ar fi găsit o cale să-şi dăruiască unul altuia plăceri, fără să rişte nici unul nimic. Un alt efect al întîlnirii cu Diana a fost decizia lui Danby de a ieşi din nou la vînătoare. Avea să găsească o altă fată — cu mai puţine probleme şi tot atîta farmec — cu care să se culce. Va avea în continuare grijă de Adelaide. Totul va fi bine şi toţi vor fi pe deplin mulţumiţi. Aceste gînduri aparţineau perioadei de pînă sîmbăta trecută. Nu mai aveau însă nici o legătură cu ceea ce se petrecuse apoi.

Danby, care se oprise lîngă perimetrul afectat pensionarilor din azilul Chelsea, se apropie de gard, împiedicîndu-se de pietroaiele ascunse printre ierburi. Avea ochii înceţoşaţi şi obosiţi de încordarea cu care urmărea valul nesfîrşit de oameni ce se revărsau din staţia de metrou West Brompton. Ea spusese că nu va trece astă-seară, pentru ca Bruno să nu se înveţe să depindă de vizitele ei. În cursul după-amiezii Danby îşi dăduse seama cît de groaznică era perspectiva de a nu o vedea şi încetase să pretindă că nu în-

țelegea ce i se întîmpla. Ea spusese că se întorcea de obicei acasă pe la cinci și jumătate. Danby o pîndea de la cinci, iar acum era trecut de șase. Era posibil să n-o fi zărit, era posibil ca ea să-și petreacă seara altundeva, era posibil să fi venit pe alt drum și să fi ajuns în Kempsford Gardens prin Warwick Road. Danby era amețit și zăpăcit de parcă i-ar fi lipsit aerul. Pe stradă goneau mașinile, iar oamenii treceau șiruri-șiruri în lumina soarelui nemilos de seară. În cimitir, pustiu, spații și întinderi verzi umbrite. Danby n-avea intenții precise și se ferea să și le precizeze. Pur și simplu trebuise neapărat să vină și s-o vadă.

Danby o zbughi spre poarta cimitirului și țîșni în stradă. Lisa tocmai trecuse de gard și aștepta să treacă strada. Cînd Danby ajunse în dreptul ei, Lisa se întoarse către el și se încruntă din pricina soarelui.

— Iartă-mă, te rog.

— A, bună ziua.

Cînd ochii Lisei se întorseseră și-l priviseră drept în față, Danby simți ca un fel de explozie neagră înlăuntrul său și inima strîngîndu-i-se dureros în piept.

— Te-am zărit... și... am vrut... un cuvînt doar... dacă ai o clipă...

— Sigur că da. S-a întîmplat ceva ? Sper că Bruno nu se simte mai rău ?

— Bruno ? Nu — e la fel. Adică îi lipsești îngrozitor.

— Dar știe că vin mîine ?

— Da, da.

— Mi-e imposibil să vin în fiecare zi. Uneori trebuie să particip la o ședință, sau am alte obligații — și e mai bine să nu se obișnuiască cu un program fix.

— Am înțeles.

— Ce-ai vrut să-mi spui ?

— Ceva în legătură cu Bruno, cu vizitele tale, n-ai putea... N-ai vrea să intri o clipă în cimitir, e-atîta lume pe stradă.

Danby îi atinse mîneca. Lisa purta același trenci, dar de astă-dată Danby nu fu în stare să apuce cu mîna mîneca ei. Intră pe poarta cimitirului, simțind că ea-l urma. O luă pe una din aleile laterale și se opri sub un tei, lîngă un mausoleu înalt de piatră, cu pete de mușchi verzui și cu o urnă în vîrf.

Lisa veni lîngă el și-și propti mîna de monumentul funerar. Își plimbă degetele prelungi pe suprafața zgrunțuroasă a pietrei.

— Sper că vizitele mele nu-l obosesc din cale afară pe Bruno ?

— Dimpotrivă, nu știi cît de bine îi fac.

— Uneori oamenii, după ce mărturisesc ceea ce au pe suflet, regretă.

— Ești exact ființa de care avea Bruno nevoie. Îl chinuia îngrozitor că n-avea cui să-și descarce conștiința.

— Curînd o să începem să vorbim de lucruri obișnuite. Asta-i doar o fază de tranziție.

— Ești minunată cum știi să-l iei pe Bruno. Poți să-l faci să vorbească despre orice.

— Sper că dacă-mi spune mie toate lucrurile astea, nu va mai simți nevoia să i le spună lui Miles.

Își scoase fularul și lăsă părul să-i cadă pe umeri. Părea obosită.
— Pari obosită.
— Nu foarte. Uite, în privința venirii lui Miles...
— Ai avut o zi grea ?
— Obișnuită. Miles a spus că o să vină din nou duminică, dacă crezi că Bruno e pregătit să-l revadă.
— Vii și tu ?
— Poate.
— Cred c-ar fi bine dacă l-ai conduce tu pe Miles în camera lui Bruno.
— S-ar putea să ai dreptate. Am să mă mai gîndesc. Atunci, rămîne ca Miles să vină duminică dimineață ; aceeași oră ca rîndul trecut. Îi convine lui Bruno ?
— Da, perfect.
— Ei, și acum mă duc acasă.
— Mai stai o clipă, Lisa.
Lisa, care dăduse să plece, se întoarse și-l privi atentă. În spatele ei erau morminte de copii, mărunte pietre patetice înghițite de verdeață. Somnul de veci al celor din pămînt clădise-n aer un dom de liniște. Zgomotul traficului și al străzii părea că vine din altă lume.
— Ce s-a-ntîmplat ?
— Vii mîine, nu-i așa ?
— Sigur. Ți-am spus doar.
— Nu te superi că-ți spun pe nume ?
— Nu, de ce să mă supăr ?
Se uita la el cu privirea aceea a ei atentă, insuportabil de atentă, cu buzele ușor strînse și ochii pe jumătate închiși din pricina soarelui.

— Lisa, mîine după ce-l vezi pe Bruno, rămîi puțin cu mine, să bem ceva împreună ?
— Ai ceva anume să-mi spui ?
— Nu, ba da, adică...
— În legătură cu Miles și Bruno ?
— Nu... de fapt... E greu de explicat.
— Îi e cumva lui Bruno mai rău ?
— Nu, Bruno se simte bine.
— Atunci, ce ai să-mi spui ?
— N-am nimic special de spus, voiam numai... mă gîndeam că am putea să bem ceva împreună, sau să luăm masa împreună. Vrei să ieșim mîine seară să luăm masa împreună ?
Lisa surîse.
— Nu-i nevoie să-mi fii atît de recunoscător. Îmi face plăcere să vin să-l văd pe Bruno. Nu trebuie să te simți obligat să mă inviți la masă.
Danby mormăi ceva. Parcă își încîlcise picioarele în iarbă.
— N-ai înțeles, Bruno n-are nici un amestec, e vorba de mine.
— Ce vrei să spui ?
— Mi s-a întîmplat ceva foarte grav.
— Îmi pare rău.
Lisa era încruntată și privea în jos, jucîndu-se cu nasturii impermeabilului. Făcu un pas spre ieșire, încă un pas într-o parte, uitîndu-se către poartă :
— Aș prefera să nu discut cu tine despre sora mea !
— Dumnezeule !
— Socotesc că povestea asta— povești de astea în general — nu mă privesc. Așa că, dă-mi voie să plec.

— *Nu-i vorba de sora ta.* Doamne, Dumnezeule !

— Atunci chiar că nu înţeleg. Şi în orice caz, trebuie să plec.

— Lisa, iei mîine seara masa cu mine ?

— La ora aceea sînt totdeauna ocupată.

— Lisa, nu înţelegi că vreau să te văd ?

— Mă îndoiesc că aş fi în stare să te ajut să rezolvi vreo problemă personală.

— Dar nu-i vorba de asta. Rămîi mîine, după ce ieşi de la Bruno, să stăm de vorbă ?

— Nu prea văd rostul — acum îl privea ostilă în timp ce-şi ridica gulerul trenciului.

— Poate pentru tine n-are rost. Dar pentru mine...

— Trebuie să plec.

— Te rog, vino, te rog — şi îşi întinse mîinile rugător, dar şi pentru a o împiedica să iasă pe poartă.

— Nu ştiu ce se petrece între tine şi sora mea, dar te asigur că nici nu vreau să ştiu. Şi acum, te rog lasă-mă să trec.

— Nu vreau să crezi că... Nu-i ce-ţi închipui... Cu Diana n-am... n-a fost aproape nimic între noi... nimic..

— N-am de gînd să discut despre nimicurile tale. Trebuie să mă duc acasă.

— Lisa, te rog, spune-mi măcar c-ai să te gîndeşti dacă ai să vii sau nu, am să-ţi scriu, nu fi crudă.

— Nu sînt crudă defel. Dar nu văd rostul unei asemenea convorbiri. Mi se pare că ai un punct de vedere foarte special asupra...

— Nu ţi-am explicat cum trebuie. Dă-mi voie să-ţi explic. Dă-mi voie să te revăd ca să putem vorbi, te rog.

— Sînt o persoană foarte ocupată, cu o viaţă personală plină, aşa cum bănuiesc dealtfel că ai şi tu. Şi acum, eşti bun să mă laşi să trec ?

— Nu pot să te las să pleci aşa, am să-ţi scriu, vii mîine, nu-i aşa că vii ? Danby se frămînta în faţa ei, apoi cînd ea trecu brusc pe lîngă el, întinse o mînă care-i atinse impermeabilul : Lisa !

Ea grăbi pasul spre poartă. O clipă mai tîrziu era în stradă pierzîndu-se în mulţime. Danby privi în urma ei. Apoi se întoarse şi începu să se plimbe încet pe aleea lungă dintre morminte.

CAPITOLUL XVII

ÎNTORCÎNDU-SE de la slujbă, Miles Greensleave se opri deodată locului în Old Brompton Road, căci îi zărise pe Lisa şi Danby Odell stînd de vorbă de partea cealaltă a gardului care împrejmuia cimitirul.

În peisajul verde şi umbros avînd în perspectivă coloanele ude de ploaie lucind în soare, siluetele celor doi, văzute de după grilaj, se decupau netede căpătînd dimensiuni şi semnificaţii neaşteptate. Atitudinea lor, felul pătimaş în care vorbeau dovedeau că subiectul discuţiei avea o mare importanţă. Miles avu un şoc neplăcut, parcă i se făcu teamă. Se opri şi-i ob-

servă. Tocmai atunci Danby întinse mîinile înainte, încercînd parcă s-o împiedice pe Lisa să plece. Miles continuă să privească, uluit de spectacol. Fără să-i piardă din ochi grăbi pasul spre poarta cimitirului. Dar înainte de a ajunge la poartă, o văzu pe Lisa trecînd pe lîngă Danby, care parcă vru să se arunce după ea, și ieșind în stradă. O luă înaintea altor trecători și traversă strada. Miles fugi după ea și o ajunse din urmă tocmai cînd dădea colțul spre Eardley Crescent.

— Lisa !

— A, Miles ! Bună seara.

— Lisa, pentru Dumnezeu, ce s-a-ntîmplat ? L-am văzut pe dobitocul ăla de Danby — ce voia de la tine ?

— O, îmi spunea... am vorbit despre Bruno.

— S-a legat cumva de tine ?

— Nu, nu. Are niște probleme. M-a invitat să luăm masa împreună.

— Să luați *masa* împreună ?

— Spunea că voia să mă vadă.

— Să te *vadă ?* El ? Sper că l-ai trimis la dracu. Am avut impresia că s-a purtat foarte obraznic ; se așezase în fața ta și încerca să te rețină...

— Nu-i mai da importanță, Miles.

— Cum să nu-i dau ? Sper că n-ai acceptat să iei masa cu el ?

— Nu, n-am acceptat.

— Cred și eu ! Ce măgar, și patetic pe deasupra, să facă o asemenea scenă în public.

— Nu cred că era serios.

— Probabil că era beat criță. Auzi, să te invite să iei masa cu el !

— Ți se pare chiar atît de ciudat ca un bărbat să vrea să ia masa cu mine ?

— Nu, Lisa, nicidecum. Vreau să spun că tu... Dar nu nătărăul ăsta de Danby. Nu mi-aș fi închipuit să aibă neobrăzarea să se lege de tine. Bea ca o bute. Și probabil că agață toate femeile care-i ies în cale.

— S-ar putea. Atunci comportarea lui are o explicație.

— Să-mi spui dacă te mai plictisește.

— Zău, Miles, mă crezi o fecioară din epoca victoriană ? Știu să mă apăr și singură.

— Sper că n-ai să te mai duci în casa aceea de pe Strada Stadium.

— Ba am promis să mă duc să-l văd pe Bruno.

— Mă rog, dar să te duci cînd Danby e plecat la lucru. Bănuiesc că lucrează. Sau să se ducă Diana. Oricum, bătrînul nu cred că face vreo deosebire între voi.

— Diana nu...

Începură să urce treptele casei din Kempsford Gardens. Diana care-i aștepta la fereastră, cum făcea adesea, le deschise ușa.

— Hai, intrați, bieții de voi. Sînteți obosiți. Lăsați-mă să vă iau hainele. Lisa, trenciul tău e ud, nu l-ai agățat dimineața cum trebuie ca să se usuce, nu ești cuminte. Vai, Miles, mi-ai adus „Evening Post“, tocmai vroiam să-ți aduc aminte. Haideți în casă, am făcut focul în salon, dar pe urmă a ieșit soarele și era gata să se

stingă. Am cumpărat o carafă veche, din secolul al XVIII-lea, de la prăvălia aceea din Fulham Road — am pus în ea sherry ; să vă dau cîte un pahar înainte de masă. Priviți-o, nu-i așa că-i frumoasă ? Și n-am dat nici mult pe ea. Așezați-vă, sînteți obosiți, v-ați întîlnit în metrou ?

— Nu, în fața stației, spuse Miles.

Se așezase. Soarele invadase salonașul colorat de a cărui curățenie avea Diana grijă cu atîta fanatism. Focul ardea vesel în cămin. Pe măsuța scandinavă cu tăblia de ceramică se afla carafa cu sherry și alături trei pahare. Acesta era căminul său.

Diana turnă sherry în pahare, și-i întinse unul Lisei, care rămăsese în prag și tocmai își scotea fularul.

— Nici o întîmplare dramatică ? era întrebarea obișnuită pe care le-o punea Diana cînd se întorceau seara acasă.

— Nici una, răspunse Lisa luînd paharul.

Miles ridică privirea spre ea, dar Lisa apucase să iasă pe ușă luînd paharul cu ea.

De fapt își dăduse seama, chiar înainte de răspunsul Lisei, că era mai bine să nu-i pomenească Dianei de scena cu Danby. De ce oare ?

„Plăpînda codiță sidefie cade pe masă în locul unde se află o pată roșie întunecată, un roșu de umbră care nu-i roșu, ci umbră de floare. Deasupra — la ce distanță oare — se întinde fața granuloasă a lemnului, suprafață vărgată de un brun intens. Roșul cel mai roșu dintre cuvinte. Brun cuvînt savuros de zahăr ars. Și totuși cea

mai singuratică dintre culori, exilată din spectru, cuvîntul culoare, culoare de lemn, culoare de pămînt, de copac, de pîine, de păr."

Miles închise *Notațiile asupra amănuntelor* și rămase cu ochii la anemonele roșii și purpurii pe care nevastă-sa i le pusese pe masa de scris. O pagină ruptă pe care o mototolise se desfăcea pe încetul, cu zgomot de șoarece, în coșul de hîrtii. Era seara tîrziu și perdelele fuseseră trase. Femeile știau că n-aveau ce căuta în camera lui la ora asta. După lăsarea întunericului, timpul îi aparținea. Totuși nu putea lucra. Voise să descrie anemonele, să continue ceea ce începuse ieri seară, înainte de a se întuneca. Voise să prindă în cuvinte paloarea umedă a unei imagini răsfrînte în luciul lemnului. Și deodată, această intenție îi păru fără rost. Anemonele, a căror tulpină cam groasă dar plină de forță îl fascinase cu o zi înainte, deveniseră dintr-o dată niște flori oarecare, cu fețele lor obraznice împopoțonate cu gulere încrețite. Diana le așezase într-o vază ieftină de porțelan care le sublinia vulgaritatea. Nu le mai vedea cu aceiași ochi. Nici nu meritau să fie privite. Se simți nenorocit, jignit.

Scena aceea idioată din cimitir între Lisa și Danby îl tulburase, îi trezise o senzație de inutilitate, vechea senzație a inutilității care-l obsedase pe vremuri, în timpul războiului. Își cunoștea vulnerabilitatea și limitele forței sale. De cînd îl revăzuse pe Bruno, toate îi merseseră pe dos, se simțise vinovat și odată cu sen-

timentul vinovăției, îi apăruse și conștiința slăbiciunii lui. Miles detesta să aibă păreri proaste despre sine, detesta complicațiile. Bine ar fi fost dacă ar fi știut să se stăpînească și să nu se enerveze cînd se întîlnise cu Bruno. Ce simplu era acum să recunoască în ce fel greșise și cum totul s-ar fi desfășurat firesc dacă el s-ar fi comportat altfel. Dar fusese atît de uluit și de impresionat de Bruno, de revederea cu tatăl său, încît nu apucase să-și revină. Acum știa că în mod deliberat nu voise să-și închipuie dinainte scena revederii, nu voise să-și folosească imaginația. Tatăl căruia îi trimitea cu regularitate de două ori pe an scrisori pline de respect și din vina evidentă a căruia relațiile dintre ei încetaseră fusese de multă vreme instalat în trecut, preschimbat într-o imagine venerabilă, ca înțelepții din desenele lui Blake, așezată într-o nișă anume păstrată în mintea lui Miles. Bătrînul inform și bolnav din cămăruța imundă a casei din Strada Stadium era cu totul altcineva, era un necunoscut care-l nedumerea, care-i cerșea ceva, care-l speria.

Trebuie să mă duc din nou la el, își spuse Miles chiar înainte ca Lisa să-i aducă mesajul de pace. Prea era încurcată și mai ales urîtă situația pentru a rămîne așa. L-ar fi împiedicat să lucreze, s-ar fi transformat în coșmar. Toată acea mizerie umană îi făcuse greață lui Miles. Nu voia să asculte mărturisirile lui Bruno. În ceea ce-l privea pe el, Bruno n-avea trecut. Îl iertase de mult, adică își amputase din inimă și din minte acele părți în care mai mocnea încă revoltă față de Bruno. Nu dorea să-și amintească

trecutul împreună cu tatăl său. Trecutul era înfricoșător, era sacru, era numai al *lui*. Fusese pregătit să joace rolul fiului prevenitor dacă i s-ar fi permis să-l joace cu demnitate, într-un fel cît mai impersonal. Ar fi fost în stare chiar să stea de vorbă cu Bruno dacă ar fi fost necesar, dar despre ce să vorbești cu un străin muribund? Să stabilească însă un raport viu cu tatăl său — ceea ce ar fi implicat pătrunderea laolaltă în teritoriul trecutului — asta îi era peste poate. Nu putea suporta să readucă în prezent acele întîmplări trăite și să le contemple în tovărășia tatălui său. Ideea îl îmbolnăvea, îl umplea de groază. Desigur că nu putea cere nimănui să-l înțeleagă. Neputința lui era inexplicabilă, dar iremediabilă. Nu putea împărți nici o trăire cu Bruno. Și nu era dispus să primească indicații din partea lui Danby. Totuși, trebuia să se întoarcă, să treacă încă o dată prin această experiență, să-și joace rolul cum s-o pricepe. Și cînd se gîndi cum să-l joace, își spuse în sine : Dumnezeu din cer e scutit de asemenea încurcături.

Gîndul se întoarse la scena din cimitir. Și ea avea oarecare legătură cu cealaltă poveste ; simțea că motivația ei trebuia căutată tot în cămăruța sordidă din Strada Stadium. Bineînțeles că Danby era un dobitoc, dar scenea avea totuși ceva care-l înspăimîntase pe Miles. Danby era în mare parte vinovat de toată povestea asta. Miles nu-și închipuia că Danby l-ar fi convins pe Bruno să-l cheme. Danby fusese mai degrabă derutat de intrarea în scenă a lui Miles. Miles își amintea de mesajul pe care Bruno i-l transmisese prin Lisa : „spune-i că ultimele cu-

vînte nu sînt adevărate.“ Le ce se referise oare? La blestem sau la faptul că timbrele avea să i le lase totuşi lui Miles ? Miles nu se gîndise de ani de zile la colecţia de timbre, presupunînd că vor reveni lui Danby. Dar dacă totuşi le-ar căpăta el, ar fi binevenite. Ar putea renunţa la slujbă şi şi-ar consacra timpul poeziei.

Miles alungă timbrele din minte, era un gînd prea vulgar. Se sculă, cuprins de nelinişte, şi începu să se plimbe prin odaie. Trei paşi de la un perete la celălalt, apoi trei paşi înapoi, trecînd pe lîngă masa de lemn lustruit pe care îşi ţinea cu atîta grijă *Notaţiile asupra amănuntelor,* ustensilele multicolore de scris, stiloul, călimara de argint dăruită de Diana, teancul ordonat de foi albastre de scris, şi vasul cel mic de porţelan cu anemone roşii şi purpurii. Se opri să-şi privească chipul în oglinda cea mică, pătrată. Îi plăcea să-şi închipuie că semăna cu Yeats tînăr. Ceea ce văzu însă încadrat între rame aurite, uşor estompat de parcă ar fi fost tăiat dintr-un tablou, era un chip prelung, strîmb, cu gură asimetrică, nas ascuţit, ochi încruntaţi, un chip exprimînd îngrijorare şi nesiguranţă, încununat de-o creastă cam teşită şi rărită de păr de culoare închisă, fără luciu, presărat cu şuviţe cenuşii. Îşi dezveli dinţii de lup, fără să zîmbească. Nu mai avea importanţă cum arăta. Începu iar să se plimbe. Şi iar îşi aminti de Lisa şi de cimitir.

Reacţia sa fusese, aşa cum bine remarcase Lisa, potrivită epocii victoriene. Bineînţeles că Lisa se putea apăra şi singură. Era de o sută de ori mai tare decît un beţivan nemernic ca

Danby. Era ciudat că, deşi se învăţase s-o vadă pe Lisa prin prisma Dianei, ca „o pasăre cu aripa frîntă“, îi atribuia totuşi — şi, i se părea lui, că-i atribuise dintotdeauna — o mare forţă. Lisa era cineva. Nu era uşor să fii profesoară la şcoala aceea. Miles o vizitase odată şi fusese înspăimîntat de atmosfera de murdărie şi sărăcie, de mirosul de acolo, de mamele nenorocite şi de copiii care se încăierau în stradă. Lisa trăia într-o lume reală, total diferită de realitatea în care încerca el să pătrundă prin poezie. Asta era vocaţia ei pentru care el o respecta şi o admira.

Atunci, de vreme ce nu încăpea nici o îndoială că Lisa ştia cum să-l pună la punct pe Danby, de ce era oare Miles atît de îngrijorat ? Şi de ce păruse atît de evident că nu trebuia să-i spună nimic Dianei ? Lisa făcea parte din familia, din viaţa lui. El şi cu Diana ajunseseră de multă vreme la concluzia că Lisa nu se va mărita şi că va rămîne la ei. Diana îl întrebase dacă era de acord. El fusese de acord, se bucurase că Lisa va rămîne, se bucurase chiar foarte mult. Lisa îi devenise necesară. În tovărăşia ei găsea ceea ce nu-i putea da Diana, cu ea putea vorbi despre lucruri pe care Diana nu le-nţelegea. Miles avea impresia că Lisa era o persoană retrasă, izolată, închisă în sine. Îşi avea munca ei şi locuia împreună cu ei. Nu semăna cu alte femei ; în felul ei era ca o călugăriţă. Dealtfel, fusese cîţiva ani călugăriţă şi experienţa o marcase, făcînd-o să pară mai distanţată şi mai calmă. De aceea poate că-l şocase scena, ca şi cînd ar fi asistat la acostarea unei maici de către un bădăran ce-o trăgea de mînecă.

„De ce ți se pare atît de ciudat că mă invită un bărbat să iau masa cu el ?“ Nu, de fapt nu era ciudat. Lisa nu era frumoasă ca Diana. Trebuia s-o cunoști bine ca să-ți dai seama de farmecul ei. Miles i-l descoperise. Acum în urmă descoperise că era chiar frumoasă, descoperise frumusețea secretă a ochilor ei întunecați, a buzelor încordate. Frumusețe pe care cineva din afară n-o putea vedea. Nu-i era greu să-și închipuie cum arăta Lisa în ochii străinilor : o profesoară între două vîrste, uscată și cam neglijentă. Dar li se poate întîmpla chiar și unor astfel de femei să primească o invitație la masă din partea unui bărbat. Lisei însă nu. Încercarea lui Danby fusese desigur o neghiobie, băuse probabil — dar ridicase o problemă pe care pînă atunci Miles nu și-o pusese niciodată : ce ar fi simțit el dacă Lisa ar fi avut un pretendent ?

De fapt, știa foarte puțin despre Lisa. Formula „pasăre cu aripa frîntă“ fusese ca un paravan care o ferise de investigațiile lui. Nu vorbise niciodată cu ea despre trecutul ei. Își închipuise — nu știa nici el de ce — că prefera să nu abordeze acest subiect. Nu știa nimic despre viața ei de femeie, nici măcar dacă era femeie. Diana emisese teoria că pe Lisa nu o interesau bărbații și el își însușise teoria Dianei. Serile, cînd îi punea obișnuita întrebare „Cum a fost ziua ?“, niciodată nu-i trecuse prin cap că în cursul zilei Lisa s-ar fi putut întîlni cu un bărbat. Niciodată nu-i trecuse prin cap că Lisa ar fi putut avea o viață neștiută de ei. Ceea ce intuise asistînd la scena surprinsă în cimitirul

Brompton fusese eventualitatea de a o pierde pe Lisa. Ideea că *era posibil* ca un bărbat să-i facă curte devenise o obsesie de care era conștient că nu va putea scăpa. Exista primejdia de a o pierde pe Lisa. Era liberă. În timp ce se plimba prin odaie, Miles începu cu încetul să înțeleagă semnificația spaimei profetice ce-l cuprinsese lîngă gardul cimitirului. Descoperise ceva nebănuit, cumplit, ceva care creștea și cu care trebuia să se obișnuiască, ceva care-i amenința din temelii liniștea. Ceva care-și avea rădăcinile în miezul lumii și al ființei lui, ceva care pînă acum mocnise neobservat dar care acum se trezise cu o vitalitate formidabilă. Locul Lisei era în casa din Kempsford Gardens. O iubea pe Lisa. Lisa era a lui.

CAPITOLUL XVIII

— DANBY ?

Danby tocmai isprăvise de scris și băgase scrisoarea pentru Lisa în plic ; înjură și puse aparatul electric de bărbierit peste plic. Cum nu era o masă de scris în odaie, scrisese scrisoarea pe scrin, stînd în picioare.

— DANBY !

— Îndată, Bruno, vin numaidecît !

Danby urcă scările, cîte două trepte odată.

— Nu mai striga așa, Bruno.

— Danby, a dispărut un timbru.

— Nu-i de mirare avînd în vedere cum le risipeşti prin toată odaia.

— Îţi spun că a dispărut, era aici în sertarul lui cînd l-am văzut ultima oară şi azi sînt sigur că nu l-am scos.

— Ba l-ai scos, ştii prea bine. Nu te da jos din pat, Bruno. Lasă că-l caut eu.

— E unul din seria Capului triunghiular, valorează două sute de lire.

— Nu te da jos din pat ! Şi nu te mai agita. Îl caut eu, are să-l caute Adelaide, trebuie să fie pe undeva prin cameră, pe jos.

— N-are cum fi...

— Adelaide ! ADELAIDE !

Era seara tîrziu, şi se apropia ora de culcare a lui Bruno. Ploaia bătea în ferestre. Lumina lămpii cădea peste cuvertura mototolită de pe pat, peste tava cu mîncarea aproape neatinsă a lui Bruno, peste timbrele ca de obicei răvăşite, peste volumul *Păianjenii din estul Angliei*, peste ediţia de seară a ziarului „Evening Standard". Danby se frămîntase frenetic toată seara. Lisa îl vizitase pe Bruno în cursul după-amiezii şi, cînd se întorsese Danby, ea plecase.

Un pahar de şampanie se rostogoli de pe pat şi se sparse de podea. Adelaide intră, enervată şi cu faţa obosită şi începu să adune cioburile.

— Adelaide, Bruno a pierdut un timbru, unul de formă triunghiulară. Trebuie să fie pe undeva pe jos. Caută în jumătatea asta a odăii, eu o să caut în cealaltă.

— Nu-i în cameră. Sînt sigur că era în cutie.

— Taci, Bruno. Ridică marginile covorului, Adelaide. Te ajut eu să dai la o parte cărţile.

Vezi să nu-ţi intre vreun ciob în genunchi. Oh Nigel, bună seara, Bruno a pierdut un timbru triunghiular. Ne ajuţi să-l căutăm ? Trebuie să fie pe jos.

Danby şi Adelaide se tîrau în patru labe pe podea, în timp ce Nigel sprijinit de uşă îi privea visător.

— Caut eu sub pat, Adelaide. Vezi că-i o gaură în covor, n-o fi lunecat dedesubt ?

— N-are rost să căutaţi, Danby, *ştiu* că nu-i în cameră.

— Atunci unde-i dacă nu-i în camera asta ?

— Nu ştiu, dar ştiu...

— Ah, încetează şi nu ne mai pisa. Nu ţi se pare c-ai putea să ne dai şi tu o mînă de ajutor, Nigel ? Bruno, urcă-te înapoi în pat. Am impresia că nu-i pe jos ; să mă mai uit o dată în sertare şi pe rafturi. Poţi pleca, Adelaide, ia numai paharul, te rog, nu-l lăsa în coşul de hîrtii. Şi tava. Şi nu mai trînti uşa după tine.

O auziră pe Adelaide coborînd scara, dîndu-şi toată osteneala să facă gălăgie. Nigel continua să-l privească pe Danby în timp ce acesta trase scrinul de la perete, se uită în dosul lui, căută prin sertare, căută apoi pe după bibliotecă, pe după cărţile din bibliotecă.

— S-o fi rătăcit prin vreo carte. Şi-atunci, Dumnezeu cu mila cînd o ieşi la iveală. Oricum, ce importanţă are ? Zău, Bruno, încearcă să fii mai înţelept, merită să-ţi faci atîta sînge rău pentru un amărît de timbru ?

— Dar era cel mai valoros din serie. Face două sute de lire.

— Şi ce importanţă are pentru tine ? Doamne, Dumnezeule, Bruno, n-o lua aşa în tragic. Am avut o zi îngrozitoare şi nu mai suport circul ăsta. Şi pentru ce ? Pentru un timbru. Nigel, ori mă ajuţi ori du-te la dracu ! Bruno, iartă-mă ; nu te mai necăji.

— Ştiu că n-aşteptaţi decît să mor, n-aşteptaţi decît...

— BRUNO, isprăveşte ! Poftim, am să caut pe culoar şi pe scări, treaptă cu treaptă, pînă la mine în odaie. Poate o fi căzut pe drum. Încearcă, te rog, să-ţi vii în fire. Nici n-ai apucat să deschizi ziarul.

— Vreau timbrul !

— Nu fi copil. Voi continua să-l caut. Tu, între timp, citeşte ziarul. Vezi ce scrie despre revărsarea Tamisei, ca să nu te gîndeşti numai la timbre.

Danby ieşi, urmat de Nigel, şi închise uşa. Cînd începu să examineze linoleumul de pe culoar, simţi o atingere pe umăr.

— Lasă-mă în pace, Nigel. Azi iar parcă visezi cu ochii deschişi.

— Pot să-ţi vorbesc o clipă ?

— Nu !

— Despre timbru.

Danby se îndreptă din şale. Nigel intră în camera lui şi Danby se luă după el.

Odaia lui Nigel avea un aspect deprimant. Mobilele fuseseră împinse la perete, iar masa de toaletă scoasă pe culoar. Lumina becului din mijlocul tavanului cădea pe o bucată de covor, pătrată şi zdrenţuită ; de jur împrejurul lui era

mai întîi o porţiune de scînduri curate, apoi urma restul podelei murdare şi pătate. Pe scrin erau înşirate nişte animale indiene din lemn vopsit, lîngă două borcane, unul cu anemone, celălalt cu narcise. Narcisele se uscaseră căpătînd culoarea şi consistenţa unei foi subţiri de hîrtie foarte veche. Nigel stătea într-un picior în centrul bucăţii de covor, mîngîindu-şi cele două şuviţe negre de păr ce se împreunau pe sub bărbie. Îi făcu semn lui Danby să închidă uşa.

— Ce faci ? întrebă Danby. Dansezi ?

— Ştiu unde se află timbrul.

— Unde ?

— Ce poţi să faci pentru mine dacă-ţi spun ?

— Nimic.

— Îmi rămîi dator.

— Termină odată cu bolboroseala asta, Nigel. Unde-i timbrul ?

— L-a luat Adelaide.

— Adelaide ?

— Da.

— Nu se poate, spuse Danby. Fabulezi, ai luat prea multe porcării de alea cu care te îndopi.

— E adevărat. Nu l-a luat pentru ea. L-a luat pentru Will Boase. El a îndemnat-o.

— Pentru Will Boase ? De ce, pentru numele...

— Voia să-şi cumpere un aparat de fotografiat.

— Dumnezeule ! Dar de ce-a făcut Adelaide aşa ceva pentru Will Boase ?

— Mai bine întreab-o pe ea.

— Nigel, vorbeşti serios ?

— Da, da, da. Jur.

Danby ieşi din odaie, repezindu-se în jos pe scări.

— Adelaide !

Adelaide era la ea în cameră. Şedea pe pat privind drept înaintea ei şi era plînsă.

— Adelaide, Nigel spune că tu ai luat timbrul, ceea ce e ridicol...

— Ba-i adevărat.

Danby se aşeză pe pat alături de ea.

— Spune că l-ai luat pentru Will Boase.

— Da.

— De ce ?

Adelaide îşi clătina capul dintr-o parte în tr-alta şi lacrimile-i curgeau şiroaie pe obraji. Nu spunea nimic.

— Ei, spuse în cele din urmă Danby, oricare ar fi motivul, poţi foarte bine să i-l ceri înapoi şi, dacă hoţul de văr-tu l-a vîndut, n-are decît să ne dea banii sau să se ducă la puşcărie. Am să-i scriu o scrisoare pe care să i-o duci chiar acum. Bruno vrea timbrul. Am să-i spun că l-am găsit pe undeva. Cum ai putut să fii atît de rea faţă de bietul bătrîn ?

Adelaide începu să hohotească.

— Încetează, Adelaide. Mi-ajunge pe ziua de azi. Îmi pare rău dac-am fost prea aspru, dar mi-ajunge.

Adelaide începu să ţipe. Şezînd ţeapănă, fără să-şi ia ochii de la uşă, scoase un şir de ţipete joase, prelungi, adunate mai întîi în gîtlej, de unde se luptau să se elibereze. Spume de salivă i se prelingeau pe bărbie.

Danby o răsuci cu faţa spre el şi-i trase cîteva palme.

Ţipetele încetară, dar în clipa următoare Danby se simţi apucat de umeri şi ţintuit cît era de lung pe pat. Bătîndu-l cu pumnii şi picioarele, muşcîndu-l, Adelaide se năpusti asupra lui. Pierzîndu-şi echilibrul, Danby nu reuşi să-şi împreune mîinile. Simţi dinţii ei înfigîndu-i-se în grumaz. În clipa următoare se prăvăliră amîndoi pe podea.

Danby se ridică. Adelaide zăcea pe jos, sprijinită-ntr-un cot, cu părul căzîndu-i peste ochi, privindu-l cu faţa răvăşită.

— Adelaide, te rog... ce s-a întîmplat... ţi-ai ieşit din fire...

— Mă dispreţuieşti, spuse ea. Mă socoteşti o slugă. Mă tratezi ca pe-o sclavă. Nici prin cap nu-ţi trece să mă iei de nevastă. Pentru aşa ceva nu sînt bună. Sînt bună doar să te culci cu mine pînă cînd te vei sătura. Îţi sînt la îndemînă, la dispoziţie. Dar de mine puţin îţi pasă. *Te urăsc, te urăsc, te urăsc.*

Danby tremura din tot trupul.

— Adelaide, te rog, nu vorbi aşa. Nu te mai gîndi la timbru. Vedem noi mîine ce-i de făcut. Hai mai bine să te bagi în pat. Să-ţi aduc ceva fierbinte de băut, poate-ar fi bine să iei o aspirină.

— *Te urăsc.*

Danby se opri o clipă în prag. Apoi ieşi pe uşă, închizînd-o în urma lui. Traversă holul, ajunse cît putu de repede în stradă şi porni

drept înainte prin ploaia măruntă și deasă, pierzîndu-se în întunericul fără sfîrșit.

Adelaide se sculă din pat. Își simțea trupul țeapăn și plin de vînătăi și-o durea fața de plîns. Gîndi : „Am să mă omor". Se privi în oglindă și, văzînd cît era de desfigurată, o podidiră din nou lacrimile. Se sprijini de perete plîngînd în hohote.

Era aproape trei dimineața și Danby nu se întorsese. Sau poate se întorsese și ieșise din nou. Două sau trei ceasuri după plecarea lui plînsese cu capul îngropat în pernă, cu atîta disperare încît nu-și putuse da seama ce se petrecuse împrejur. Mai tîrziu îl auzise parcă pe Bruno strigînd. Acum nu se mai auzea nimic decît ploaia.

Tot nu înțelesese încă ce se petrecuse și de ce. Fusese de-a dreptul nebună să ia timbrul și-și dăduse seama chiar înainte de a i-l da lui Will. Se dusese la Camden Town cu timbrul în poșetă, fără să fi hotărît dacă să i-l dea sau să-l pună înapoi în cutie. După ce mătușica se culcase, începuse ca de obicei să se certe cu Will. Adelaide făcuse cîteva aluzii sarcastice la adresa flirtului lui Will cu doamna Greensleave. Amintirea acestei scene o scotea din sărite. O înciudase mai ales ușurința cu care doamna Greensleave intrase în vorbă cu Will. Adelaidei nu-i era deloc ușor să stea de vorbă cu Will ; chiar și cînd flirtau, schimbul de cuvinte era stîngaci, primejdios, întretăiat de lungi pauze. Doamna Greensleave nu avusese asemenea dificultăți. Adelaide îi spusese lui Will că se comportase ca o slugă și se maimuțărise ca un băiețaș alintat. Will se înfuriase. Adelaide declarase că dacă Will îi telefona doamnei Greensleave, n-avea să-l mai vadă niciodată. Will se prefăcuse că nu lua în seamă amenințarea și răspunsese că-i va telefona. Învinsă de lacrimi și disperare, Adelaide aruncase timbrul pe masă. Will, fericit, atent, drăgăstos, îi promisese că nu va lua legătura cu doamna Greensleave și scena se isprăvise.

Îi era silă și scîrbă să se gîndească la cele petrecute, totul i se părea încurcat, urît, murdar. Doamne, cîte lacrimi vărsase în ultimele zile ! Iar izbucnirea dementă din urmă cu siguranță că alungase pentru totdeauna orice urmă de dragoste din sufletul lui Danby. Chiar dacă avea să fie atent cu ea, o va socoti o nebună. Îi va fi mereu frică, se va păzi de ea ca nu cumva să riște o nouă scenă. Chiar ea se speriase de violența cu care își ieșise din fire. Totuși Adelaide știa prea bine că nu era nebună ; se întîmplase însă ceva, de neînțeles pentru ea, care o împinsese dincolo de limitele capacității ei de suferință.

Deschise ușa și ieși pe palier. Ușa dormitorului lui Danby era deschisă și în încăpere era întuneric. Intră și aprinse lumina. Patul era neatins. Danby n-apucase să se culce, perdelele erau date în lături, prin ferestrele întunecate se vedea luciul umed al ploii ; odaia era părăsită și pustie. Ochii Adelaidei se umplură iar de lacrimi. Traversă camera și trase perdelele. Apoi dădu cuvertura în lături și întinse plapuma ; lacrimile îi picurau pe cearșaf. Rămase în picioare privind în jurul ei.

Apoi zări scrisoarea uitată pe scrin. Se gîndi că Danby se întorsese în timp ce ea plîngea încă şi îi lăsase un mesaj. Se îndreptă spre scrin şi ridică aparatul electric de ras. Plicul era adresat domnişoarei Lisa Watkin. Nu era lipit.

Adelaide rămase cu urechile la pîndă. Nu se auzea decît ropotul ploii. După încă o clipă de ezitare, scoase scrisoarea din plic.

„Draga mea Lisa,

Regret felul în care m-am purtat în cimitirul Brompton şi mi-e teamă că te-am speriat. Nu prea mă pricep să scriu scrisori, dar trebuie să-ţi scriu această scrisoare. Vreau să te fac să înţelegi că ceea ce se întîmplă cu mine e foarte grav. N-am nici o speranţă, şi nici nu văd cum aş putea să am. Dar s-a întîmplat ceva foarte grav. Ţie poate să-ţi pară de neînţeles. Te-am văzut doar de cîteva ori. Dar, Doamne, Lisa, crede-mă că e grav ! E cumplit ! Te iubesc şi trebuie să te văd şi să te cunosc şi te rog, te implor, îngăduie-mi să mă apropii de tine. Mă voi purta ireproşabil şi voi face ce-mi ceri. Nu mă respinge sub motiv că n-are rost. Cum poţi şti înainte de a face o încercare ? Ştiu că-s un nimic în comparaţie cu tine, dar te iubesc cumplit şi *asupra unui sentiment de asemenea forţă nu te poţi înşela.* În felul acesta n-am mai iubit decît o singură dată pînă acum. Nu este o afecţiune obişnuită, trecătoare şi nu este vorba de o simplă atracţie fizică. Simt intervenţia destinului, Lisa. Nu se poate să nu mă asculţi. N-are importanţă dacă ţi-am făcut o impresie proastă (din pricina a ceea ce ai văzut prima oară) şi crezi că sînt neserios. Sînt neserios, dar nu în ceea ce te priveşte pe tine şi dacă îmi acorzi puţină atenţie, mă vei ierta şi vei observa că am şi început să mă schimb datorită ţie. Nu lua vorbele mele drept vorbe spuse la beţie. Îţi vorbesc din inimă. Asupra unui asemenea sentiment nu te poţi înşela. Te rog, ţine seama şi — îndrăznesc să-ţi cer — respectă faptul că te iubesc. Şi îngăduie-mi să te văd, Lisa. Trebuie. Nu se poate altfel. Îţi voi scrie din nou ca să hotărîm o întîlnire. Te rog, gîndeşte-te cu toată seriozitatea la dragostea mea. Te iubesc, Lisa, şi orice altceva nu mai are nici un fel de importanţă.

Robul tău,
Danby“

Adelaide vîrî scrisoarea în plic şi puse plicul la loc sub aparatul de bărbierit. Stinse lumina, se întoarse la ea în odaie şi încuie uşa. Se întinse în pat şi rămase încremenită, cu ochii uscaţi, pînă ce zorile începură să coloreze geamurile ferestrei.

CAPITOLUL XIX

FOARTE ÎNCET, Miles deschise în întuneric uşa camerei în care dormea Lisa.

Era sîmbătă dimineaţa spre orele două. În timpul ultimelor două zile Miles mîncase, mersese la slujbă, lucrase şi stătuse de vorbă cu cele două surori, ca de obicei. Comentase ştirile

apărute în ziarele de dimineață, plecînd apoi din vreme spre birou ca să nu întîrzie și întorcîndu-se seara acasă la fel de punctual. Dar în interiorul vechiului mecanism al vieții sale, inima era într-o stare de mistuitoare neliniște. O privise pe Lisa de aproape. Spațiul dintre ei căpătase dintr-o dată o nouă și înfricoșătoare semnificație. Atingerea întîmplătoare a mîinilor în timpul micului dejun, înmînarea unei cărți, mișcarea unui cești, o întîlnire pe scară — produseseră reacții neașteptate, de-a dreptul dureroase. Casa care-i fusese cămin, în care trăise liniștit, dispăruse. Un eșafodaj de mișcări, priviri și spații îi luase locul, un eșafodaj care-i chinuia trupul ca un instrument de tortură.

Îi era cu neputință s-o privească, dar îi era cu neputință să n-o privească. Făcînd un efort de voință își aținti ochii asupra ei, și avu impresia că în aceeași clipă și-i întoarse și ea asupra lui. O forță magnetică împotriva căreia ar fi fost curată nebunie să se opună îi îndrepta ochii spre ochii ei și o obliga și pe ea să se uite în ochii lui. Nu mai putea îndura acest schimb de priviri, atît de grele acum de înțelesuri. Se abținuse, oarecum deliberat deși nu pe deplin conștient, să nu-și modifice obișnuințele și programul zilnic. Nu încercase să rămînă singur cu ea. Și cum plecau și veneau la ore diferite, iar Diana nu lipsea niciodată de acasă, unde dealtfel toate ușile erau veșnic deschise ca să-și poată vorbi între ei din diferite încăperi, nu rămăsese niciodată singur cu ea.

Dar există anumite lucruri pe care oamenii și le comunică fără vorbe. Vineri seara, Miles

știa că Lisa știa, și mai știa că Lisa știa că și el știa. Habar n-avea ce gîndea Lisa și, absorbit cum fusese în a urmări dureroasa evoluție a propriilor sale sentimente, nici nu-l preocupase ce se petrecea în mintea ei. Pe deasupra, nu era încă pregătit să recunoască cît de dezastruoasă era situația în care se afla. A te îndrăgosti —sau, după părerea lui Miles, a descoperi că ești îndrăgostit — poate fi o tortură, dar este în același timp și o mare bucurie ce înlătură orice alte preocupări. Această neagră bucurie încă îl mai împiedica pe Miles să întrevadă viitorul sau să-și facă planuri. Revenea mereu asupra următorului raționament : Lisa nu voise să-i spună nimic Dianei despre Danby. Ceea ce, la urma urmei, putea fi reacția firească — și fără îndoială că nu era decît reacția firească — a unei persoane rezervate și discrete, de vreme ce n-avea cum bănui efectul pe care scena din cimitir avea să-l producă asupra cumnatului ei.

Vineri seara, tîrziu, tocmai cînd cele două surori care de obicei mergeau mai devreme la culcare decît Miles se pregăteau să se retragă, se întîmplă ceva. Diana stătea de vorbă cu Lisa în capul scărilor. Miles, care nu părăsise încă salonul, se afla lîngă fereastra pe care voia s-o închidă. Lisa se întoarse ca să ia o carte și o clipă fură singuri, ascunși de privirile Dianei. Miles își întoarse ochii spre ea. Lisa luă cartea, apoi rămase neclintită, o frîntură de secundă, cu ochii la el. Miles întinse mîinile într-un gest de supunere și rugăminte, un gest căruia nu i se putea atribui altă semnificație. Lisa îl privi ab-

sentă, apoi se îndreptă spre ușă, răspunzînd unei întrebări puse de Diana.

Miles urcă în biroul său, ca-n fiece seară. Timpul trecea. Agonia creștea. În cele din urmă, pășind în vîrful picioarelor, se duse la ușa Lisei.

Dormitorul în care dormeau Diana și Miles era la același etaj cu biroul. Odaia Lisei se afla cu cîteva trepte mai jos. Miles nu se temu c-ar fi putut-o trezi pe Diana, care adormea cum punea capul pe pernă și avea un somn sănătos.

Nu bătu la ușă, ci apăsă încetișor clanța și se strecură fără zgomot în întunericul din cameră.

Densitatea întunericului și tensiunea tăcerii din încăpere îl opriră în loc. Își duse mîna la gît. Bătăile violente ale inimii îi dădeau senzația de greață și leșin. Fără să se clintească, dădu drumul clanței și încercă să respire normal. Nu izbuti să deslușească nimic, dar după puțin începu să audă respirația ușoară a Lisei. Înaintă foarte încet, cu mîinile întinse în față, pipăind cu piciorul podeaua înainte de a păși. Curînd putu deosebi albul patului, capul ei conturîndu-se vag pe pernă și negrul părului răsfirat. Dormea pe spate, cu unul din brațe odihnindu-se pe pătură. Miles întinse o mînă spre pat. Tremura atît de tare, încît zgîrie cearșaful cu unghiile producînd un zgomot ca de sfîșiere. Cu un geamăt înăbușit îngenunche lîngă pat. Îi atinse părul.

— Ah ! Miles !

Lisa se răsuci iute, sculîndu-se pe jumătate.

Miles o căută cu brațele. Ea își aruncă brațele în jurul gîtului lui și-i trase capul la pieptul ei.

Mai tîrziu Miles nu-și putu aminti cît stătuseră astfel, fără să se miște. Probabil că multă

vreme. O clipă de moarte adîncă și binecuvîntată. O certitudine absolută, totodată.

— Doamne ! exclamă Lisa.

— Te iubesc, Lisa.

— Știu. Și eu te iubesc.

— Iubita mea !

— Îmi pare rău, Miles !

— N-are de ce să-ți pară rău. E minunat.

— Niciodată n-aș fi crezut că tu... De ce acum, așa, deodată ? Ce s-a-ntîmplat ?

— Nu știu. Îmi dau seama că te iubesc de ani de zile, dar n-am știut. Mi-ai fost totdeauna atît de necesară.

— Da, poate. Dar pînă acum...

— Așa-i, însă acum, deodată, m-am trezit. Și Doamne, Lisa, de-ai ști ce violentă a fost trezirea. Mi-e teamă să nu mor.

— Are cumva trezirea ta vreo legătură cu Danby ?

— Sînt un imbecil, Lisa, un imbecil. Soco-team prezența ta ca pe ceva care mi se cuvenea. Nu-mi dădeam seama cîtă nevoie aveam de tine.

— Chiar aveai ?

— Da, sigur că da. Nu că m-aș teme că idiotul ăsta de Danby... Dar dintr-o dată am descoperit că ești liberă.

— Dar nu sînt, Miles. Și nici n-am fost. Din clipa cînd te-am întîlnit.

— Lisa, vrei să spui...

— Întocmai. M-am îndrăgostit de tine în ziua căsătoriei tale, în ziua cînd te-am cunoscut.

— Sufletul meu !

— Îmi pare rău. E-o asemenea bucurie să mă pot destăinui ţie. Dar e şi un fel de condamnare la moarte. Eu sînt vinovată, Miles. Nu trebuia să vin să locuiesc aici. Nu-mi închipuiam c-ai putea găsi ceva la mine, c-aş putea să te interesez în alt fel decît ca parteneră de discuţii filozofice. Am acceptat să stau cu voi numai pentru că mi se părea de neconceput să-ţi mărturisesc vreodată ceea ce ţi-am mărturisit acum.

— Ah, Lisa, iartă-mă !

— Nu spune prostii.

— Toţi anii ăştia irosiţi. Ah, iubita mea...

— Nu trebuie să judeci astfel.

— Pot s-aprind lumina ?

— Nu, Doamne fereşte ! Diana doarme, nu-i aşa ?

— Da.

— Miles, e minunat ceea ce se-ntîmplă acum, deşi e ca o moarte. Nici în visul visurilor mele nu mi-aş fi închipuit c-o să-mi fie dat să te ţin în braţe.

— Vai, Lisa, cum să-ţi cer iertare ? Cînd mă gîndesc că ai suferit... Că s-ar fi putut să nici nu aflu...

— Ei, acum ai aflat, iar eu va trebui să plec.

— Nu spune asta. Nu vei pleca. N-am să te las. Vrei să mă ucizi ?

— Miles, nu vezi că nu există nici o speranţă ? Ah Doamne, să te găsesc în sfîrşit, să te ţin în braţe cum te ţin acum şi să ştiu în acelaşi timp că am ajuns în pragul morţii.

— Lisa, nu, te rog, nu plînge, inima mea. Trebuie să rămînem împreună, înţelegi ? Trebuie.

Nu se poate să nu găsim o modalitate. Aceasta este abia prima clipă...

— Este şi cea de pe urmă, Miles. Încearcă să priveşti realitatea în faţă, dragul meu. N-avem voie să ne păcălim. Iar tu... Ah ! totul a fost atît de neaşteptat şi de cumplit, ca o furtună iscată din senin. Dar realitatea înseamnă Diana, toţi anii ăştia în care aţi convieţuit...

— Lisa, Lisa !

— Nu nesocoti realitatea, Miles. Nu-ţi face probleme din pricina mea. Îţi sînt nespus de recunoscătoare pentru această clipă, unică şi nepreţuită, care mă lasă cu mult mai bogată decît eram înainte. Îţi sînt foarte recunoscătoare şi mă bucur că ai venit la mine, aşa cum ai venit acum, în puterea nopţii. Dacă nu veneai aşa, nu ţi-aş fi mărturisit niciodată. Sînt îngrozitor de fericită că ştii, deşi durerea e mare şi zadarnică. De acum încolo nu mai poate urma nimic. Nu e nimic de făcut, nimic de aşteptat. Asta a fost tot.

— Nu te înţeleg, Lisa, şi nici n-am de gînd s-ascult ce spui. Am fost amîndoi luaţi prin surprindere şi încă nu ne-am dumirit. Trebuie să ne gîndim...

— Tocmai de gîndire trebuie să ne ferim. Nu trebuie să ne gîndim. Îţi dai seama unde ajungem dacă ne gîndim ?

— Vai, Doamne.

— Îţi dai seama, nu-i aşa, Miles ?

— Lisa, ştiu atît de puţin despre tine.

— Mai bine.

— Spui că-i o furtună iscată din senin. Dar nu-i tocmai adevărat. Izbucnirile neaşteptate

urmează întotdeauna după o îndelungată gestație. Știi, de pildă, ce am constatat și încă de multă vreme ? Că semănăm unul cu altul, vreau să spun că semănăm chiar la înfățișare.

— Da. Și eu am observat că semănăm. Pentru că te-am avut mereu în gînd.

— Nu, ci pentru că am fost făcuți unul pentru altul. Tu ești femeia vieții mele.

— Nu, Miles, nu-i adevărat. Vorbești astfel pentru că ți-ai pierdut capul și pentru că sîntem în toiul nopții. Nu știi ce vorbești. Ce-ai spus e-o blasfemie.

— Te gîndești la Parvati.

— Și la Diana.

— Diana e altceva. Știi bine că Diana n-a însemnat ce însemni tu pentru mine. Nimeni n-a însemnat ce însemni tu.

— Așa îți pare acum, dar...

— Aș vrea să-ți vorbesc despre Parvati. Ție cred că aș putea. Nimănui n-am putut pînă acum să-i vorbesc.

— M-am gîndit atît de mult la Parvati. Voiam să văd o fotografie de-a ei, dar n-am îndrăznit să-ți cer.

— Aștepta un copil cînd a murit.

— Ah, Miles...

— N-am spus nimănui, nici Dianei.

— Dispariția lui Parvati încă ți se pare foarte aproape ?

— Foarte. Uneori am impresia că încă nu mi-am dat seama cu adevărat că am pierdut-o. Trebuie să mă întorc în timp, să-mi închipui c-a fost ieri, dar îmi este cu neputință. E ca un coșmar din care nu mă pot trezi. Încă nu pot crede că e adevărat. Am scris un lung poem după moartea ei.

— Ți-a fost de folos ?

— Da. Trebuia să — cum să spun ? — să celebrez moartea ei. Nu știu dacă înțelegi.

— Da, cred că înțeleg.

— Am uneori impresia că nu *am trăit* cu adevărat moartea ei. Am poetizat-o, am transformat-o în ceva ireal, ceva frumos. Trebuia.

— Toți am face la fel, dacă am putea, în fața morții.

— Poate. Dar astfel îți ridici singur o barieră în calea cunoașterii și rămîi cu senzația de falsificare. Cred că asta mă împiedică de la scris. E ca un blestem. Și totuși, chiar după atîta timp tot mă tem că n-aș avea puterea *să trăiesc* această moarte.

— Poate o să ai — cînd o veni timpul.

— Tu m-ai putea ajuta. Am retrăi împreună totul.

— Nu, sînt ultima ființă cu care... n-am voie să mă ating de lucrurile astea. Și mai există un motiv.

— Lisa, ești singurul om din lume cu care mă pot apropia de Parvati. Cu tine alături, ar căpăta un sens.

— Este o experiență prin care trebuie să treci singur.

— Lisa, nu se poate să mă părăsești acum, după ce ne-am găsit. Ar fi de neconceput. Sîntem oameni inteligenți. Vom găsi o soluție. Îmi făgăduiești că nu pleci ?

— Nu, Miles, nu-ţi pot făgădui.

— Făgăduieşte-mi măcar că nu pleci mîine.

— Îţi făgăduiesc că nu plec mîine.

— Mulţumescu-ţi Ţie Doamne. Mîine stăm de vorbă ca lumea, cu capul limpede. Trebuie să învingem, să fim stăpîni pe situaţie, Lisa. *Trebuie.*

— Acum, te rog, pleacă, Miles. Să nu se trezească Diana.

— Bine. Lasă-mă să te sărut. Doamne, nu te-am sărutat niciodată pînă acum !

O clipă se străduiră stîngaci să-şi găsească buzele în întuneric.

— Pleacă, du-te.

— Iubita mea, nu trăda dragostea noastră, n-o părăsi.

— Pleacă, te rog.

— Făgăduieşte că vei încerca. Vom încerca împreună. Vom învinge.

— Pleacă, Miles.

— Pe mîine, Lisa. Spune : „pe mîine".

— „Pe mîine".

Miles ieşi cu paşi împiedicaţi din odaie. Era copleşit de fericire. Îngenunche pe scări şi închise ochii, ameţit şi nebun de fericire. Cîteva minute mai tîrziu se ridică şi porni în vîrful picioarelor spre dormitor.

Perdelele fuseseră date în lături, iar lumina palidă a felinarului din stradă pătrundea în încăpere. Diana şedea pe spate, cu mîinile deasupra păturii întinse de-a lungul trupului. Cînd intră, Miles zări ochii ei lucind. Se apropie şi o privi. Îi atinse obrazul cu mîna. Era ud de lacrimi.

— Miles, de-acum între noi nimic nu mai poate fi cum a fost. Niciodată, niciodată, niciodată.

Miles se dezbrăcă şi se băgă în pat. Se culcă alături de nevasta lui, şi rămase nemişcat ca şi ea, întins pe spate cu mîinile de-a lungul trupului. Niciodată, niciodată, niciodată. Îl cuprinse din nou acea neagră bucurie, copleşindu-l şi răvăşindu-l ca un chinuitor extaz.

CAPITOLUL XX

BRUNO ŢINEA MÎNA LISEI. Perdelele fuseseră trase peste strălucirea soarelui de după-masă şi în încăpere era umbră.

— Tare mult aş vrea să ştiu cum sînt.

— Probabil că aşa ceva nu se poate.

— Aş vrea să ştiu exact ce a însemnat viaţa mea.

— Nu-i obligatoriu să ai o imagine limpede asupra trecutului. Sîntem alcătuiţi din părţi atît de diverse.

— Sînt o maşinărie învechită făcută din bucăţi ruginite şi disparate, draga mea.

— Aşa sîntem cu toţii. Iar cînd încercăm să facem ordine printre amintiri, există aproape totdeauna un motiv precis — fie vrem să ne răzbunăm, fie să ne consolăm, sau...

— Am impresia că atunci se îndepărtează.

— Lasă-le să se îndepărteze.

— Dar ce s-a întîmplat cu adevărat ? Ce a însemnat Janie în viața lui Maureen ?

— N-ai cum ști. Poate că tu însuți n-ai fost decît un interludiu fără importanță pentru ea.

— Tot ce se poate.

— Pari dezamăgit. Dar pentru majoritatea oamenilor din jurul nostru, nu sîntem altceva decît instrumentele unei forțe oarbe.

— Dar în viața lui Janie n-am fost un interludiu fără importanță. Lui Janie i-am stricat viața.

— Nu sîntem stăpîni pe întîmplare. Gîndește-te, în cazul acela, ce rol a jucat întîmplarea.

— Atunci cînd a descoperit că o înșel ?

— Nu numai atunci. Toate cîte s-au petrecut n-au fost decît întîmplări. Dar asumarea vinei are un efect consolator.

— Față de ea am fost ca un diavol.

— Oamenii nu sînt diavoli. Sînt mult prea confuzi.

— Ar fi trebuit să stau lîngă ea cînd a murit.

— Există fapte care nu se mai pot îndrepta. Încearcă să te împaci cu ele și să le elimini cu încetul din minte.

— Nu pot să le elimin. Fac parte din mine. Există în mine. Sînt eu.

— Trăiești prea mult în tine.

— Unde altundeva ai vrea să trăiesc, fetițo ?

— În afara ta. Ieși din tine. Te frămînți ca o marionetă dezarticulată. Gîndește-te la altceva, gîndește-te la lucruri sau fapte plăcute, frumoase, bune.

— O marionetă dezarticulată. Ai dreptate. Am obosit tot dînd din brațe.

— Gîndul la trecut e de cele mai multe ori un exercițiu de imaginație ; îți închipui cum ar fi fost dacă ai fi tras lozul cîștigător, apoi ți-e ciudă că nu l-ai tras. Și ciuda asta o iei drept căință.

— Știi că e ceva care mă doare chiar mai mult decît că nu m-am dus la Janie cînd m-a chemat ?

— Ce ?

— Atunci cînd și-au bătut joc locatarii de mine.

— Adică ?

— Atunci cînd a intrat Janie în apartamentul lui Maureen și a încuiat ușa — ții minte, ți-am povestit. Ba nu, asta nu ți-am povestit, prea a fost penibil. Cînd Janie m-a obligat s-o duc la Maureen, Janie a intrat singură în apartament și a încuiat ușa ca să nu pot intra după ea, iar eu o auzeam pe Maureen plîngînd și băteam în ușă și au ieșit ceilalți locatari și au început să-și bată joc de mine.

— Bietul Bruno.

— Și iată cum ceva care părea neînsemnat a căpătat cu timpul o foarte mare importanță.

— Un diavol n-ar avea astfel de sentimente. Vezi că trecutul nu poate fi limpezit ?

— Dacă ar exista Dumnezeu, am putea lăsa totul în seama lui.

— Dacă ar exista Dumnezeu, am putea lăsa totul în seama lui.

— Crezi în Dumnezeu ?

— Nu. Ascultă. Are să vină Miles să te vadă. Fii foarte calm și nu-i cere să te înțeleagă.

— Cred că aveam de gînd să-i cer să săvîrşim împreună un ritual, un fel de exorcism. Ce ciudat, am şi uitat ce îngrozitor m-am supărat pe el !

Rîseră amîndoi.

— În orice caz, poartă-te frumos cu el.

— Îl iubeşti pe Miles, nu-i aşa ?

— Da.

— Are noroc. Fata aceea care a fost înainte e sora ta ?

— Da.

— Locuieşte cu voi ?

— Da.

— Nu-l deranjează pe Miles ?

— Nu.

Lisa îşi trecu mîna răcoroasă, fără inele, peste faldurile de cărnuri moi şi umede ale frunţii lui Bruno, spre bolta lucioasă şi osoasă a creştetului, apoi în jos pînă la semicercul de păr rar şi subţire.

— Nu-ţi fac silă, draga mea ?

— Nicidecum.

— Ştii că nu îndrăznesc să mă privesc în oglindă ? Şi am impresia că miros îngrozitor.

— Nu-i adevărat.

— Ştii că oricît ar fi de bătrîn un bărbat, totuşi există momente cînd îşi dă seama că e bărbat ?

— Ştiu.

— Nu ştii cîtă plăcere îmi face să-ţi ţin mîna.

— Mă bucur. Şi-am să-ţi spun ceva care-ţi va părea poate de necrezut.

— Ce ?

— Ai încă mult farmec.

Lacrimile inundară protuberanţele feţei lui Bruno, prelingîndu-se spre suprafaţa invadată de părul ce începuse să-şi piardă aspectul ţepos, semănînd mai degrabă cu o blană. Crescînd, firele îşi făceau dureros şi anevoie drum printre cutele şi brazdele adînci ale obrajilor căzuţi. Dar Bruno nu încercase să-l convingă pe Nigel să-l bărbierească. De la o vreme începuse să nu-i mai pese.

— Şi acum trebuie să plec, Bruno.

— N-ai să-l vezi pe Danby. Se întoarce abia peste o jumătate de oră.

— Nu-i nimic. Nu te-ai supărat că am venit neanunţată ?

— Dimpotrivă, mi-ai făcut o surpriză cum nu se poate mai plăcută. A fost ca un fel de... apariţie.

— Ca o nălucă.

— O apariţie cerească.

După plecarea fetei, Bruno se afundă în perne şi-şi mîngîie părul de pe faţă. De mult, pe vremea cînd îi făcuse curte lui Janie, avusese mustaţă. Dar barbă nu purtase niciodată. Îl înţepa şi îl irita. Poate că totuşi fusese o idee bună. Barba ascundea conturul obrajilor căzuţi ca nişte pungi fleşcăite. Îl făcea să semene mai mult a om. Sigur că Lisa nu fusese sinceră, dar ce drăguţ din partea ei să-i spună vorbele acelea. Vizita ei fusese o surpriză foarte plăcută, iar acum Bruno avea o mulţime de lucruri noi şi agreabile la care să se gîndească. Ce bucurie să descoperi că mai există surprize plăcute şi gîn-

duri noi! Bruno își spuse că poate doctorul avea dreptate, că poate mai avea cîțiva ani de trăit. Întinse o mînă și luă cartea despre păianjeni a lui Vladimir Pook.

— Îl omor pe Nigel.
— Mă rog, dar nu-i aici.
— Și poți să-i spui porcului ăluia de Danby să se ducă dracului. După ce mă răfuiesc cu Nigel, am să mă ocup și de el.
— Nu mai zbiera așa, Will.
— Auzi, să-mi scrie cu atîta obrăznicie să fiu bun să înapoiez timbrul. Și că dacă am nevoie de o mică sumă de bani, e dispus să-mi facă el serviciul ăsta!
— Tot nu mi-ai dat timbrul.
— Iată-l, lua-l-ar naiba. Bine făceai dacă nu mi-l aduceai!
— M-am luat după capul tău!
— Nu mai repeta întruna vorbele astea!
— Ai grijă de aparat! Vezi că-l lovești de masă.
— Să-l ia dracu! Numai aparatul de fotografiat e de vină.
— Că tu, bineînțeles, ești total nevinovat.
— Taci din gură, Ad, dacă nu vrei să-ți mut fălcile.
— Nu mai zbiera și pleacă, pentru numele lui Dumnezeu. Știi că nu-mi place să vii în casa asta.
— Așa cum te porți, curînd n-o să-ți placă să mă mai vezi deloc.
— Este dorința mea cea mai mare!

— Prea bine, prea bine — *la revedere.*

Will smuci peste cap cureaua de care atîrna aparatul de fotografiat și-l trînti de podeaua de piatră a bucătăriei. Ieși ca o vijelie, urcă scările și trînti ușa de la intrare în urma lui. Adelaide se preschimbă într-un potop de lacrimi.

După un timp luă un pahar de pe polița de lîngă chiuvetă unde ședeau vasele spălate să se scurgă de apă, îl șterse și se îndreptă spre bufetul din bucătărie. Dimineața trăsese o fugă pînă la cîrciumă să-și cumpere o jumătate de sticlă de gin. Băutura îi făcu bine.

Nu-l mai văzuse pe Danby. Ținuse închisă și încuiată ușa de la camera ei, ca și pe cea de la bucătărie. Îl auzise venind și plecînd. De două ori bătuse la ușă, o strigase pe nume, dar ea nu răspunsese. Începuse să simtă nevoia din ce în ce mai imperioasă de a sta de vorbă cu el, dar nu putea suporta să reîntîlnească expresia aceea speriată, care-i făcea milă, cum i-o surprinsese ultima oară pe față. Își dădea seama că înainte de a-l vedea trebuia să pregătească argumente, să-și facă un plan și să ia o atitudine, dar nu era în stare nici de plan, nici de atitudine, ci numai de lacrimi și nefericire. Fusese bucuroasă de vizita lui Will, numai că, binențeles, se certaseră.

După ce înghiți cîteva picături amestecate cu lacrimi, se aplecă și ridică aparatul de fotografiat de pe podea. Își simțea trupul greoi, înțepenit, bătrîn. Se uită să vadă dacă aparatul se stricase. Probabil că da. Totuși cînd îl clătină, n-auzi nimic, așa că poate nu se stricase. Îl atîrnă de gît și mai vărsă cîteva șiroaie de lacrimi.

Mai tîrziu auzi pe cineva coborînd scările. Auzise mai înainte pe cineva urcînd și intrînd în camera lui Bruno și presupuse că era Nigel, deși în fața lui Will, din prudență, afirmase că Nigel nu era acasă. Ieși pînă în dreptul scărilor. N-ar fi trebuit oare să-l avertizeze pe Nigel de furia lui Will ?

Lisa Watkin traversă holul îndreptîndu-se spre ușă. Fără nici o ezitare, Adelaide țîșni după ea.

O ajunse din urmă cînd Lisa tocmai dădea colțul în strada Ashburnham.

— Domnișoara Watkin !

— A, bună ziua.

— Pot sta de vorbă cu dumneata ?

— Da, cum să nu. Sper că nu te-ai supărat că am urcat direct la Bruno. N-am vrut să sun ca nu cumva să-l trezesc dacă dormea.

— Nu-i nimic. Despre altceva vreau să-ți vorbesc.

— În legătură cu Bruno ?

— Nu. Cu Danby.

— Cu Danby ?

— Da. Știu ce este între dumneata și Danby.

Lisa grăbi ușor pasul și pe față îi apăru o expresie rece și puțin amuzată, care-o scoase din sărite pe Adelaide.

— Nu știam că există ceva între mine și Danby.

— Nu mă duci dumneata așa de ușor. Ți-a făcut declarații. Ți-a scris o scrisoare.

— Nu mai spune ?

— Sau ai curajul să negi ?

— Nu-ți îngădui tonul acesta obraznic și agresiv cu care-mi vorbești.

— Ba o să trebuiască să-l îngădui.

— N-am de gînd. Am impresia că este o neînțelegere la mijloc. Dar nu găsesc de cuviință să discut cu dumneata.

— Chiar dacă-ți dai aere, pot să jur că mori să știi ce vreau să-ți spun.

— Dacă ai ceva de spus, spune.

— Vezi că am dreptate ? Ei bine, înainte de a te încurca cu Danby, cred că ar fi bine să știi ceva despre el.

— Nici vorbă nu poate fi ca eu să mă încurc — așa cum spui dumneata — cu Danby. De abia îl cunosc.

— Asta-i o minciună, sînt sigură. În orice caz, să-l lași în pace ! Danby este iubitul meu. Trăim împreună. Sîntem împreună de ani de zile.

— Nu văd de ce te ostenești să-mi oferi asemenea informații. Nu mă interesează în nici un fel și nu mă privesc. Îmi dau seama că ești necăjită și-mi pare rău c-am fost poate aspră cu dumneata. Și acum, te rog, du-te înapoi acasă. S-ar putea ca Bruno să aibă nevoie de dumneata.

— Nu-s sluga dumitale, cucoană. Nu mă crezi, nu-i așa ? Ei bine, atunci n-ai decît să-l întrebi pe Danby, întreabă-l pe el personal.

— N-am de gînd să-l întîlnesc pe Danby. Te frămînți de pomană. N-am intenția să-ți stric rostul dumitale. Și acum, fii te rog bună și scutește-mă de asemenea prostii. Bună seara.

Ajunseră în King's Road. Lisa se strecură iute printre mașini și traversă strada. Adelaide ră-

mase o clipă pe marginea trotuarului, apoi se întoarse încet spre casă. Se opri iar și-și smulse aparatul de fotografiat care-i atîrna de gît și-l trînti cu furie de caldarîm. De data asta se sparse și toate piesele dinăuntru se răspîndiră pe jos. Adelaide le lăsă acolo.

CAPITOLUL XXI

ERA DUMINICĂ. Miles mergea în ploaie pe Strada Fulham care era înțesată de lume. Cu ochii deschiși, fără să privească, își făcu drum prin mulțime. Părul i se lipea ud de pielea capului descoperit, iar picăturile de ploaie i se prelingeau pe față ca niște lacrimi. Ajunse în dreptul ușii lăturalnice a Bisericii Servitorilor Domnului și intră. Avea nevoie să se așeze și să se gîndească.

Miles fusese să-l vadă pe Bruno. Totul decursese bine. Spusese că-i părea rău și aproape că fusese sincer. Bruno îi istorisise ceva despre pierderea unui timbru, pe care Danby îl găsise sub covorul de pe scări. Nu pomeniseră nici un nume de femeie. Vorbiseră la întîmplare, trecînd de la un subiect la altul, ceea ce lui Bruno îi păruse firesc. Vorbiseră despre casa în care locuiseră pe vremuri în Strada Fawcett și Miles spusese că acuma era împărțită în apartamente și închiriată. Vorbiseră despre tipografie și despre slujba lui Miles și despre situația economică. Își amintiseră de Sambo, un cîine care

făcuse parte din familie pe vremea cînd era Miles copil. Miles se interesase dacă nu cumva lui Bruno i-ar plăcea să aibă o pisică, căci cunoștea pe cineva care avea una care tocmai fătase niște pisoi foarte drăgălași, iar Bruno spusese că nu, că s-ar atașa prea tare de ea ș-apoi într-o bună zi ar fugi sau ar fi călcată de vreo mașină. Comentaseră deosebirile dintre cîini și pisici. Vorbiseră despre păianjeni. Nu făcuseră nici un efort să se înțeleagă. Bruno fusese mult mai relaxat, se comportase normal și arătase mult mai puțin înfricoșător. Nu stîrniseră amintiri dureroase, ci vorbiseră doar despre lucruri banale sau puțin triste. Miles nu se gîndise la Sambo de ani de zile. Plecase înduioșat de la bătrîn și cu o optică nouă, oarecum ciudată și patetică asupra propriei sale persoane.

Acum însă nu se mai gîndea la Bruno. Trecu printr-un coridor și ajunse în lumina rece din interiorul bisericii. Auzi frînturi de cîntec monoton și melancolic, dar oprindu-se o clipă în prag, își dădu seama că nu se slujea. Probabil că membrii corului repetau într-una din capelele din partea opusă. Biserica era goală, doar ici-colo, printre coloanele fumurii și masive de granit, se zăreau cîțiva credincioși îngenuncheați în fața altarelor cuibărite în peretele din față, ca niște caverne încununate de arcade și bogat ornamentate, săpate în stîncă. Cîntecul încetă, și se lăsă o tăcere intensă. Miles cunoștea biserica. Venise și în alte rînduri cînd simțise nevoia să mediteze. Își scoase trenciul ud

leoarcă şi-l agăţă în cuiul înfipt în spatele stranei din faţă. Se aşeză şi-şi uscă faţa şi părul cu batista.

Ce Dumnezeu o să facă cu Lisa ? Sîmbătă îl evitase, plecînd devreme la slujbă şi întorcîndu-se tîrziu. Reuşise s-o prindă singură azi dimineaţă o clipă în grădină, cînd ea nu-i spusese decît : „Trebuie să plec, Miles. Dragostea noastră trebuie să rămînă fără început." Dar era cu neputinţă : dragostea lor avea un început. Sîmbătă seara, Lisa se instalase dinadins cu Diana în salon, iar el se retrăsese în biroul lui. Ce-şi vorbiseră oare cele două surori, după plecarea lui ? Poate că nimic. Înainte de a se culca încercase uşa Lisei. Era încuiată.

Nici cu Diana nu mai discutase după cele cîteva cuvinte schimbate în zorii zilei de sîmbătă, cînd venise în dormitor să se culce. Fără îndoială că Diana *văzuse* ce se petrecuse între el şi Lisa. Nici nu fusese greu dealtfel : privirile, suspinele lor, tremurul mîinilor şi atingerile neduse pînă la capăt... Diana spusese : „Ştiam că o să se întîmple pînă la urmă." Miles n-o crezuse. Nu putuse să creadă că Diana se gîndise vreodată că ar fi fost posibil ca el şi Lisa... „E mai potrivită pentru tine decît mine. Ar trebui să plecaţi împreună," adăugase ea. Miles ripostase : „Spui prostii, Diana. Tu eşti nevasta mea. Şi acum, taci." Stătuseră alături în pat, nemişcaţi şi fără somn pînă se luminase de ziuă.

La început Miles raţionase astfel : de vreme ce este imposibil şi de neconceput să mă despart de una din ele, nu există nici o problemă reală. Problema se pune cum să aranjăm lucrurile, cum să ne organizăm. Că organizarea e posibilă şi din toate punctele de vedere justificată, nu încape nici o îndoială. Şi din fericire nu trebuiau nici să umble cu ascunzişuri. Acest foarte simplu şi — i se părea lui — radical mod de a privi situaţia dură toată ziua de sîmbătă, împreună cu o senzaţie de nebună bucurie. La birou fusese aproape o plăcere să-şi îndeplinească obişnuitele îndatoriri cu gîndul la Lisa, fără să-şi bată capul cu planuri şi măsuri concrete. Dar în seara de sîmbătă trecuse printr-o grea încercare, mai ales după ce le lăsase pe cele două femei citind amîndouă în salon. Nici una nu-şi ridicase ochii din carte să-l privească în timp ce zăbovise în prag. Capul întunecat şi capul blond rămaseră plecate asupra cărţilor. După ce parcursese aproape jumătate de milă, plimbîndu-se în biroul lui de la un perete la celălalt, îi venise ideea să coboare scările pe furiş şi să asculte dacă nu cumva vorbeau de el ; dar n-avusese curaj.

Astfel aspectul de coşmar al situaţiei începuse să-i devină din ce în ce mai limpede. Îşi dăduse seama că pînă atunci privise întreaga problemă numai din punctul lui de vedere, ca şi cînd numai el ar fi fost în cauză. Trebuia să ia o hotărîre în privinţa celor două femei, să găsească o soluţie convenabilă pentru amîndouă : dar tocmai latura aceasta a poveştii nu-i era limpede; însă oricum, de vreme ce nu exista altă alternativă, se va ivi pînă la urmă o soluţie

convenabilă. Trebuia să fie stăpîn pe situație ; formula pe care o folosise în prezența Lisei îi reveni, reconfortîndu-l : va fi stăpîn pe situație, neîngăduind să-i scape din mîini. Această „stăpînire a situației" îi apărea ca o îmbrățișare care le cuprindea pe Lisa și Diana deopotrivă. În cele din urmă, dragostea avea să învingă.

Dar acum începuse să înțeleagă, și descoperirea îl făcu să scrîșnească din dinți într-atît era de dureroasă și înfricoșătoare, cît de îngrozitoare era situația pentru cele două femei. Diana îl iubea mult, definitiv, era nevasta lui de atîția ani. Vorbiseră împreună de Lisa, ca și cînd Lisa ar fi fost copilul lor. Discutaseră împreună cu o bunăvoință plină de înțelegere și superioritate despre călugărița ratată și pasărea cu aripi frînte. Se îngrijoraseră împreună din pricina sorții ei, împreună făcuseră presupuneri în legătură cu viața ei sentimentală, întrebîndu-se dacă nu cumva îi ura pe bărbați și tot împreună făcuseră planuri cum s-o ocrotească și să-i dea dovezi de afecțiune. Cum ar fi putut tolera Diana această subită și monstruoasă schimbare de situație ? Cele două surori se iubeau. Ce se va întîmpla oare ? Cum ar fi putut Lisa, care nu admitea compromisul și avea un simț al datoriei atît de dezvoltat, cum ar fi putut ea accepta să distrugă căsnicia surorii ei ? Miles ignorase drepturile Dianei și conștiința Lisei cînd își construise despre sine imaginea — vagă dealtfel — de stăpîn al situației. Ah ! cît de fericit fusese, gîndi el deodată, pe vremea cînd trăia cu amîndouă femeile în casă, fără

să-și dea seama de sentimentele lui. Dar în tot acel timp Lisa cu siguranță că suferise.

Existau cîteva imposibilități. N-o putea părăsi pe Diana. Și nici n-avea cea mai mică dorință de a se despărți de ea. O iubea și avea nevoie de Diana, care îl salvase de singurătate, îi fusese credincioasă și îl slujise ; îl lega de ea datoria, cît și o profundă dragoste dintre cele mai casnice. Diana și Lisa erau foarte deosebite una de cealaltă. Le iubea pe amîndouă, dar pe fiecare în alt fel. De ce nu exista oare un remediu pentru o situație care, de fapt, era destul de simplă. Cînd îi spusese Lisei : „Tu ești femeia vieții mele", crezuse în vorbele spuse, și încă mai credea. Nu săvîrșise o blasfemie față de Parvati. Parvati avea douăzeci și trei de ani ; Miles cincizeci și cinci. Parvati ar fi înțeles. Era cît se poate de adevărat că Lisa i se potrivea, era făcută pe măsura sufletului lui, pe cînd Diana nu. Și tot atît de adevărat era — își dădu el de abia acum seama cu o nouă strîngere de inimă — că dacă ar fi cunoscut-o pe Lisa întîi, cu ea s-ar fi însurat.

Ce-ar fi să închirieze pentru Lisa o locuință într-alt cartier al Londrei ? Și-ar putea împărți săptămîna între ele. Li s-ar fi părut ciudat la început, dar cu vremea s-ar fi obișnuit cu toții și li s-ar fi părut normal. Dar cînd încercă să-și închipuie cum ar putea fi pusă în practică această idee, realiză cît era de odioasă. Nu-i putea cere Dianei, pentru care a-i purta de grijă și a-l aștepta constituiau întreaga viață, să suporte zile în șir o absență pe care ar fi vrut

s-o ignore. Şi mai greu îi era, ba socotea chiar monstruos, să-i ofere Lisei altceva decît totul. Dar totul era exact ceea ce hotărîse de la început că nu-i putea da. Mintea lui începu să imagineze soluţii, una mai insuportabilă şi mai imposibilă decît alta. Incapabil să mai îndure priveliştea unor perspective atît de sumbre, Miles îşi spuse desperat : Ce-ar fi dacă la urma urmei aş fugi cu Lisa.

Kyrie eleison, kyrie eleison, kyrie eleison. Corul începu iar să cînte. Răsuna ca un strigăt de pasăre, ascuţit, insistent, obosindu-l pînă şi pe Dumnezeu prin stăruinţă. Sau ca un fel de caznă, o muncă trudnică şi sîrguincioasă. Cît de fericiţi erau cei ce credeau că rugîndu-se vor primi ajutor, sau chiar dacă nu vor primi ajutor, vor fi măcar ascultaţi. Dacă ar fi existat cu adevărat o forţă atotştiutoare, în stare să rezolve dilema lui — chiar dacă de această forţă ar fi depins întreaga lui linişte — conştiinţa că totuşi există o soluţie i-ar fi împăcat cugetul. Pe cînd aşa, în faţa evidenţei că nu exista nici o soluţie, că prea puţină importanţă avea pe care cale apuca, se simţea ca un cal speriat ce se zbate şi se smuceşte să scape de hăţurile care-l ţin legat de o căruţă răsturnată. Brusc, Miles avu viziunea haosului : dispariţia lumii obişnuite, cu toate obligaţiile fireşti pe care oamenii, din obişnuinţă, le respectau în relaţiile dintre ei. Poate că aceste obligaţii fireşti erau false şi orice viaţă trăită cinstit, o iluzie ?

Miles se aplecă înainte, încleştîndu-şi mîinile în dreptul ochilor. Îi reveni în minte — nu ca

o amintire ci ca un soi de halucinaţie — momentul cînd aflase de moartea lui Parvati. Un cunoscut care citise ştirea în ziare, odată cu numele victimelor, venise la el acasă. Miles îl dăduse afară. Apoi rămăsese singur în hol cu ziarul în mînă. Crezuse din prima clipă că Parvati murise. Speranţa ar fi fost o agonie prea insuportabilă. Lui Miles i se părea acum că începuse chiar din primele secunde să plănuiască cum să se înşele pe sine, pentru a nu-şi da pe deplin seama de cele întîmplate. Avea o scuză convingătoare : dacă şi-ar fi dat pe deplin seama, ar fi înnebunit. Procedase aşa cum procedaseră şi alţi oameni, dar printr-un mijloc oarecum diferit şi mai rafinat. Începuse să scrie un poem înainte de a fi trecut primele trei zile. Continuase vreme de un an. Din durerea lui, în formă aproape brută, turnase acest poem.

În orice caz, acum cînd se gîndea, i se păru straniu că toată viaţa lui — din care mare parte se scursese atît de anost — fusese convins că era poet. Publicase un volum de versuri de tinereţe, cu puţin înainte de moartea lui Parvati. Mai publicase cîteva poezii în diverse reviste. Îi mai apăruse şi o mică culegere. Lucrări de ale lui erau menţionate în una sau două antologii. Dar considerase aceste scrieri doar ca o pregătire. Clipa hotărîtoare, aceea în care trebuiau să se pogoare îngerii, nu venise încă. Dar nu-şi pierduse încrederea. Deşi, după toate aparenţele, nu prea era nădejde să mai vină vreodată. Devenise din ce în ce mai anost, din ce în

ce mai comod şi din ce în ce mai puţin conştient. Toţi anii aceia lîngă Diana, întorcîndu-se seara cu metroul acasă unde-l aştepta paharul de sherry, cina şi florile aranjate în vaze de Diana. Nici chiar venirea Lisei nu oprise evoluţia orbirii sale. De abia mai tîrziu, cînd începuse *Notaţiile asupra amănuntelor*, încrederea vagă pe care încă o mai avea în sine deveni iar o speranţă — dar nu cumva oare şi de rîndul acesta se înşelase asupra celor întîmplate ? Oare nu cumva această nouă trezire la viaţă, această inedită şi palpitantă emoţie pe care i-o dădea conştiinţa de a exista se datora prezenţei în casă a Lisei şi dragostei ce, fără să ştie, i-o purta ? Poate că Lisa, şi nu poezia, era destinul lui.

Kyrie eleison, kyrie eleison, kyrie eleison. Christie eleison, Christie eleison, Christie eleison. Oare nu-s în stare să-mi rezolv singur dilema ? se întrebă Miles. A fi îndrăgostit — *l'amour fou* — seamănă foarte mult cu o condiţie spirituală. Platon era de părere că orice dragoste are puterea de a ne introduce în viaţa spiritului : poate pentru că atunci cînd ne îndrăgostim devenim dintr-o dată conştienţi de realitatea şi puterea dragostei înseşi, noţiune care, dacă ducem o viaţă anostă, ne rămîne necunoscută. Dar a fi îndrăgostit presupune în acelaşi timp înviorarea şi amplificarea unui eu pasionat şi rapace. Asemenea dragoste acceptă suferinţa, absenţa, despărţirea, durerea, uneori găseşte în ele chiar plăcere : ceea ce nu poate

însă accepta este moartea, pierderea ireversibilă. Această viziune îi este insuportabilă, va încerca cu orice preţ s-o înlăture, s-o transforme, s-o ascundă ochilor minţii. Miles lupta şi se chinuia în gînd : altundeva trebuie căutată cheia, altundeva, dar unde ? se întreba el. Gîndurile ce-mi trec prin cap au oare vreo legătură între ele ? De abia de le înţeleg eu însumi, delirez, aiurez.

Ca şi cînd l-ar fi apăsat cineva pe umeri, lunecă în jos şi se lăsă în genunchi. Mai îngenunchease de cîteva ori în biserică în anii din urmă, de fiecare dată însă conştient de gest şi de impulsul căruia îi dăduse ascultare şi care avea mai mult de a face cu emoţii pornite din viscere decît cu virtutea. Acum însă nu-şi dădu seama cînd îngenunche. Eros şi Thanatos : pereche mincinoasă şi totuşi adevărată. Transformînd moartea lui Parvati în ceva spre care avea puterea să privească, utilizînd pentru această transformare unicul său talent pe care-l socotea sacru, se comportase omeneşte, deci putea fi iertat ; şi totuşi, i se părea lui acum, această crimă inevitabilă schimbase cursul întregii sale vieţi îndreptînd-o într-o direcţie greşită. O iubise pe Parvati, o iubise cu toată pasiunea — încă lipsită de experienţă — de care e în stare un bărbat tînăr. Dar o asemenea dragoste nu era făcută să reziste morţii, şi înfrîngerea îl costase îngrozitor. De ce îmi pare iar totul dintr-o dată atît de viu, atît de aproape, atît de important ? I se acorda oare încă o şansă ? Delirez, îşi spuse Miles, delirez.

Știa și aflase, înfricoșat și tremurînd, că arta adevărată se naște din curaj, umilință și virtute ; și în cele mai deznădăjduite clipe ale veghei lui îndelungate, simțise că ratarea lui nu era altceva decît rezultatul firesc și necesar al mediocrității sale, al deșertăciunii și al firii sale de om calm, binecrescut și înclinat spre comoditate. Avea în fața lui o barieră peste care nu putea trece, o barieră morală. Mai era oare cu putință să-și sfîșie inima în jumătăți și s-arunce jumătatea cea proastă ? Miles știa că această operație nu era deloc simplă, abia de putea fi închipuită. Făptura umană este o mlaștină, o baltă, o junglă. Nu putea veni decît de departe, de dincolo de lume, ca un vis, ca o viziune minunată, acea imagine a dragostei adevărate, a dragostei care acceptă moartea, care se împacă cu moartea.

Lisa, strigă Miles în sinea lui, Lisa. Nu pot și nu vreau să renunț la tine. Dar cum să fac, ah Doamne, cum să fac, și oare veni-va vreodată în ajutorul meu viziunea aceea minunată, pătrunzînd pînă în cele mai ascunse și chinuite răni ale sufletului meu, ca să le tămăduiască ? *Kyrie eleison, kyrie eleison, kyrie eleison.* Ajută-mă, ajută-mă, se ruga Miles, apăsîndu-și cu desperare mîinile pe ochi. Nu fiindcă simțea că strigătul său nu fusese auzit. Dar știa, își dăduse seama cu un spasm dureros de desperare, că Dumnezeul către care își înălțase ruga era îngerul său poetic și că îngerul, de rîndul acesta, era neputincios să-l ajute.

CAPITOLUL XXII

DANBY COBORA SPRE Kempsford Gardens. Era duminică seara pe la ora zece. Cădea o ploaie deasă și în lumina felinarului se vedeau picăturile în șiruri dese și lucitoare ca acele de patefon.

Danby umbla în neștire, cu trenciul descheiat ; avea părul ud leoarcă și ploaia i se prelingea pe gît și pe spate. Fusese toată ziua de o nervozitate din ce în ce mai greu de stăpînit ; nici să mănînce nu putuse, dorise să i se facă rău, dar nu i se făcuse. Îl cuprinsese nebunia cînd se întorsese acasă și aflase de ultima vizită pe care o făcuse Lisa în absența lui. Cu greu se reținuse să nu urle ascultîndu-l pe Bruno vorbindu-i placid de ea. Și mai expediase două scrisori. N-o mai văzuse pe Adelaide, de care se temea și față de care se simțea vinovat. Bătuse la ușa ei și fusese fericit că nu-i răspunsese. Îi scrisese un bilet, spunîndu-i că spera că se simțea mai bine ; mai tîrziu găsise biletul rupt în bucățele mărunte, aruncate pe scări. De fapt, atît sîmbăta cît și duminica — de cînd Lisa îi spusese bătrînului că nu avea să vină — fusese mai tot timpul plecat de acasă, ieșind devreme și întorcîndu-se tîrziu, umblînd aiurea pe străzi și petrecîndu-și cît mai mult timp posibil prin cîrciumi. La ora asta era complet beat.

La cîrciuma „Șase Clopote“ din King's Road, încercase să-i scrie Dianei o scrisoare. Scrisese :

„Dragă Diana,

Ai să crezi că am înnebunit, dar sînt îndrăgostit de sora ta. Nu-mi pot explica cum s-a întîmplat. E un sentiment definitiv. Te rog, iartă-mi purtarea. Nu lua în serios cele ce ţi-am spus ; n-ar fi trebuit să ţi le spun. Ceea ce mi se întîmplă acum însă e serios. Iartă-mă şi uită-mă.

DANBY

Un timp privi scrisoarea, făcînd cercuri cu paharul pe ea. Apoi o rupse. Nu-i putea scrie astfel Dianei. Prea era penibil. Nu-i putea cere să-l ierte, ar fi fost o imbecilitate. Apoi îşi dădu seama de ceva şi mai important : dacă scrisoarea cădea în mîinile lui Miles ? Nici aşa n-avea Miles o părere prea bună despre el, dar să fi aflat că el, Danby, flirtase şi încă cu nevastă-sa ? Existau toate premisele ca Miles să nu afle. Probabil că Miles o socotea pe Lisa ca pe o soră şi fără îndoială că în actualul context, ca şi pe vremuri, şi din aceleaşi motive, Danby ar fi găsit în el un adversar. Are şi dreptate dealtfel, gîndi Danby, are dreptate ; dar o iubesc cu adevărat, şi asta mă face alt om.

În ce fel, alt om ? Dragostea nu-l făcea pe Danby mai acceptabil, nici mai prezentabil, nici mai treaz. Cum putea el oare convinge pe cineva că devenise dintr-o dată serios ? Măcar dacă Lisa nu l-ar fi surprins sărutînd-o pe Diana ! Scrisoarea către Diana părea penibilă pentru că faptele erau penibile. Cuprins de umilinţă, Danby se analiza în timp ce umbla pe

străzile bătute de vînt şi ploaie, aşteptînd deschiderea cîrciumilor de seară. Fusese o curată obrăznicie din partea lui să se îndrăgostească de Lisa. N-avea nici una din calităţile care ar fi putut s-o intereseze. Rămăsese, în chip absurd, sigur de farmecul său personal chiar după ce celelalte atribute de bărbat cuceritor începuseră să pălească. Pentru că biata Adelaide îl iubea, îşi închipuise că la un semn orice femeie ar fi gata să-i cedeze. Nu era decît un bătrîn obez cu păr alb şi faţa buhăită de băutură. Era ridicol, era patetic, n-avea nici o şansă, insistenţele lui erau zadarnice şi, dacă nu-şi recunoştea înfrîngerea, nu făcea decît să prelungească o agonie fără sens.

Dar dragostea nu ţine niciodată seama de argumente de acest fel şi umilinţa lui Danby coexista în mod ciudat cu o încredere oarbă în victorie. După o oră sau două de la deschiderea cîrciumilor, Danby era iarăşi plin de speranţă şi se simţea în pragul unei aventuri minunate. Această senzaţie, întărită de alte cîteva pahare, îi îndreptase paşii spre Kempsford Gardens.

Ploaia curgea pe el în timp ce, clătinîndu-se, verifica numărul de pe poarta casei. La ferestrele din faţă nu era nici o lumină. Nu se putea însă ca cei dinăuntru să se fi culcat. Danby nu ştia cît era ceasul, dar cîrciumile nu se închiseseră încă, aşa că nu putea fi prea tîrziu. Urcă treptele pînă la uşă şi puse mîna pe clanţă. Acum, cînd se afla în faţa uşii, teama şi emoţia îl treziră puţin din beţie. Ce oare căuta el acolo ? Se aplecă şi privi prin crăpătura cutiei

de scrisori. Văzu o lumină venind de undeva, dintr-o cameră din fund. Danby se îndreptă și mîngîie suprafața netedă a ușii. Ridică mîna, dar nu se putu hotărî să atingă mînerul cu care se bătea în ușă.

Gîndi : nu cred că-i bine să încerc să-i vorbesc acum. Sînt prea beat. Dacă mă vede în halul ăsta, are să fie dezgustată. Și-apoi înăuntru sînt Miles și Diana. Mai adînc în sinea lui gîndi : să-i mai dau timp să reflecteze. Voi aștepta să-mi răspundă mai întîi la scrisori. Și mai adînc încă, gîndi : așa cum stau lucrurile pot cel puțin spera. Dacă stăm de vorbă, s-ar putea să-mi ucidă speranța. Se întoarse cu spatele spre ușă. Dar faptul de a o ști atît de aproape îl opri în loc de parcă ar fi fost legat de-o funie. Nu-i va vorbi. Dar nu putea pleca. Rămase o clipă descumpănit. Măcar de-ar putea-o vedea fără să fie văzut.

Casele din Kempsford Gardens erau înșiruite una lîngă cealaltă, fără loc de trecere între ele. Danby o luă înapoi spre Old Brompton Road. Trebuia să găsească o cale de a ajunge în spatele casei. Merse de-a lungul unor garaje și privi apoi șirul de case dindărătul lor ; grădinile împrejmuite de zid se sfîrșeau unde începeau cele aparținînd caselor cu fațadele spre strada Eardley Crescent. Între ele nu existau nici cărări, nici porți. Danby măsură înălțimea zidului lîngă care se afla. În clipa următoare era sus. Așa cum se simțea în momentul acela, ar fi fost în stare să se cațere pînă în vîrful catedralei St. Paul. Se lăsă să lunece de cealaltă

parte, traversă o grădină și se urcă pe zidul următor. Rămase călare pe el să-și tragă sufletul. De fapt, ce voia să facă ? A, da ! Dar ar fi trebuit să numere casele. Le pierduse socoteala. În spatele lui cineva deschise o fereastră și Danby își dădu drumul, aterizînd într-o tufă foarte deasă și plină de țepi din grădina vecină. Reuși să iasă dintre crengi. Spinii se agățaseră de pantaloni, iar unul, foarte lung, pătrunsese adînc în carnea moale din pulpă. Cînd scăpă, încercă să se dumirească încotro s-o apuce. Drept înainte, dincolo de fîșia de iarbă verde udată de ploaie peste care cădea lumina unei ferestre fără perdea, era alt zid — sau poate erau două ziduri, trei ziduri...

Tot mai multe bucăți de cărămidă și tencuială cădeau peste el din creștetul zidului, nimerind prin buzunare și pantofi și îngreunîndu-l. Încercă să facă un pas înainte, dar piciorul i se poticni de ceva peste care îngenunche spărgîndu-l, tocmai cînd să-și dea seama că era un pitic de grădină cu scufie roșie. Deci în nici un caz nu se afla în grădina lui Miles. Dar unde se afla oare ? Gîfîind, începu să se cațere pe zidul următor, săltîndu-se pe o cracă ce pîrîi sub el. Se simți deodată obosit și fără putere : senzația euforică dinainte, cînd ar fi fost gata s-ajungă în vîrful catedralei St. Paul, îl părăsise cu totul. Îl durea genunchiul stîng unde se lovise destul de rău fără să-și dea seama. Rămase în picioare în mijlocul ierbii cosite, răsuflînd adînc și făcînd sforțări desperate să-și smulgă spinul din pulpă, unde se afunda parcă

tot mai tare. Cînd deodată, în lumina incertă ce venea din casa alăturată printr-o ușă deschisă, recunoscu arcada de iederă și cărarea pavată. Și tot atunci izbuti să scoată spinul.

Ușa cu geam era acoperită de perdele grele care lăsau totuși să treacă un tiv de lumină. Danby, ale cărui deplasări fuseseră destul de gălăgioase, porni drept înainte, trecînd din iarbă pe cărarea pavată fără să facă zgomot. Tălpile pantofilor se lipeau de cimentul umed și cînd se dezlipeau scoteau un sunet care însă se pierdea în ropotul constant al ploii. În mijlocul ușii, acolo unde se întîlneau cele două jumătăți ale draperiei, care însă nu erau perfect unite, parcă rămăsese un locșor pe unde ar fi putut privi în casă. Mîna tremurîndă a lui Danby atinse geamul ; simțindu-i fragilitatea, îl trecu un fior, își depărtă picioarele puțin și se înțepeni în ele. Se aplecă din mijloc și, holbîndu-se spre a ajunge cu ochii cît mai sus, încercă să se uite prin crăpătura dintre draperii. Făcu cu grijă un pas înainte și în sfîrșit putu să vadă. În încăpere domnea liniștea și pacea. Miles, Lisa și Diana erau adînciți fiecare în cîte o carte. Miles și Diana ședeau în cele două fotolii așezate de o parte și de alta a căminului în care ardeau vesel cîteva lemne. Lisa se ghemuise pe divanul de lîngă peretele opus, cu fața spre ușa ce da în grădină. Danby își stăpîni suflarea și, cu mîna pe inimă, încercă să-i potolească bătăile violente.

Miles, care-i întorcea pe jumătate spatele lui Danby, își ridică ochii din carte. Privi întîi spre

capul plecat al Dianei, apoi spre capul plecat al Lisei. Cînd Diana dădu să ridice capul, Miles își concentră iar atenția asupra cărții. Diana privi mai întîi capul plecat al lui Miles, apoi capul plecat al Lisei. Cînd Lisa începu să ridice capul, Diana își concentră iar atenția asupra cărții. Lisa privi mai întîi capul plecat al Dianei, apoi capul plecat al lui Miles. Apoi Miles începu să ridice capul, și Lisa își concentră iar atenția asupra cărții. Erau cufundați într-o tăcere profundă. Danby rămase cu ochii la Lisa. Își ghemuise picioarele sub ea, și pletele negre cădeau grele atingînd pagina cărții. Purta un fel de rochie de casă de un albastru închis, iar la gît avea o eșarfă verde cu capetele băgate sub gulerul rochiei. Danby își dădu seama că era pentru prima dată că o vedea fără trenci. Era pentru prima dată că o vedea în rochie. Era pentru prima dată că vedea tensiunea trupului ei dincolo de îmbrăcăminte, că observa linia armonios unduită a piciorului strîns în ciorap, prima dată că-i privea picioarele. Purta niște papuci moi în pătrățele verzi și albastre. Danby contemplă suplețea trupului ghemuit, mișcarea sînilor sub pînza albastră a rochiei, curba netedă a coapsei, oasele subțiri ale gleznei, închipuindu-și cum ar fi dacă ar putea îngenunchea și cuprinde ușor în mînă unul din picioarele încălțate în papuci. Închise ochii o clipă. Cînd îi deschise, observă că Diana privea uluită spre crăpătura dintre draperii.

Danby se răsuci iute și se îndepărtă de fereastră, călcînd pămîntul muiat de ploaie și

pășind printre ierburile ude. Se împiedică de o lespede de pe cărarea pavată și o luă direct peste peluză, spre fundul grădinii. Trecu pe sub arcada de iederă și pătrunse printre tufișurile care o despărțeau de zid. Nimeri într-un morman de vreascuri lipicioase, rămășițe ale unui foc în aer liber probabil. Acum parcă toate ferestrele caselor din jur erau luminate și se holbau la el ca niște ochi răuvoitori. Vru să se cațere pe zid, dar acesta se înălțase parcă. Încercă să se ridice în brațele care însă nu-l ascultară. Se prăbuși pe spate în mormanul de vreascuri arse.

Deodată văzu o siluetă foarte aproape de el.

— Danby, tu ești ?

— Diana !

— Ssst ! Ceilalți nu te-au văzut.

— Diana, sînt dezolat...

— Vorbește încet, nu țipa. Cum ai ajuns aici ?

— M-am cățărat peste ziduri.

— Trebuie să te mai cațări o dată ca să pleci.

— Sigur că da. Chiar asta și încercam să fac cînd ai venit.

— Ești complet nebun. Nu trebuia să vii aici, noaptea, în felul ăsta.

— Diana, am vrut să-ți scriu.

— Slavă Domnului că nu te-a văzut Miles. Și-acum, pentru Dumnezeu, dispari fără să faci gălăgie. Te poți ridica ?

— Nu prea. Diana, adevărul este că am vrut să-ți scriu...

— Prostule, să nu-mi scrii. Ne putem vedea oricînd în timpul zilei. N-ai decît să-mi telefonezi.

— Diana, vreau să-ți explic...

— Nu știam ce s-a întîmplat cu tine. Credeam că nu te mai gîndești la mine, că te-am speriat. Și acum, poftim !

— Diana, *trebuie* să-ți...

— Ai băut ?

— Da.

— Ai face bine să pleci. Dragul meu Danby, nu sînt cu adevărat supărată pe tine. Te înțeleg. Ai avut un moment de desperare și ai simțit nevoia să mă vezi. Te înțeleg. Dar acum, pentru numele lui Dumnezeu, pleacă.

— Diana, trebuie...

— Hai, lasă vorba, Danby. Pleacă.

— Bine. Dar nu mai am putere. Nu mă mai pot urca pe zid.

— Ar fi bine dacă ai avea pe ce pune piciorul. Era pe-aici, pe undeva, o ladă de lemn. Așteaptă puțin.

— Dar cum naiba ies din grădina de alături?

— Puțin îmi pasă cum ieși din grădina de alături. Tot ce vreau e să te văd ieșit din grădina mea.

— Pot lua lada cu mine ?

— Ah, Danby ! Uite...

— Ssst ! Diana, am impresia că am auzit pe cineva mișcînd.

— Nu-i nimeni. Nu m-au văzut cînd am ieșit din casă. Vrei să m-ajuți să mut lada ?

Danby se aplecă. Zărea mîneca trenciului ud al Dianei lîngă el. Lada era pe jumătate îngropată în pămînt. O săltară cu o bufnitură și cu zgomot de pietre rostogolite.

— Ssst !

Danby ridică anevoie lada și o puse lîngă perete. Se urcă pe ea.

— Vai, Danby, ce-ai făcut e curată nebunie.

— Mă tem că nebunia mea este chiar mai mare decît îți închipui, draga mea.

— Ai grijă. Vezi să nu-ți sucești glezna.

— Ești udă pînă la piele, Diana. Du-te mai bine în casă. Acum mă simt perfect.

— Dă-mi mîna.

Danby întinse mîna prin întuneric. Diana o strînse tare cu amîndouă mîinile. El răspunse printr-o strîngere ușoară și și-o retrase numaidecît.

În clipa următoare o lumină puternică străbătu prin arcul de iederă și se opri asupra lui Danby, care tocmai își ridica piciorul ca să încalece zidul.

— Ce dracu se petrece acolo ? se auzi vocea lui Miles.

Diana se dădu repede la o parte. Danby își retrase piciorul dar rămase cocoțat pe ladă. Își acoperi ochii cu brațul ca să nu-l orbească lumina.

— Ce-i scamatoria asta ? spuse Miles. Ce dracu cauți în grădina mea ?

Danby coborî de pe ladă.

— Ești, te rog, bun să iei lumina din ochii mei ?

Lumina își schimbă direcția, lunecînd în jos prin sita deasă a ploii și descoperind un cerc de iarbă bătătorită și noroi amestecat cu vreascuri arse. Danby îl văzu acum pe Miles stînd foarte țeapăn sub o umbrelă mare și neagră.

— Îmi pare rău, spuse Danby.

— Nu mi-ai răspuns la întrebare, vorbi Miles. Ce cauți aici ?

— Nu voiam decît să mă uit...

— Adică să ne spionezi ?

— Nicidecum. N-am avut curajul să bat la ușă, și de aceea am sărit peste zid și...

— Ce obrăznicie fără pereche, să te cațeri pe zidul nostru, să ne distrugi trandafirii !

— Apoi m-a văzut Diana și...

— Unde te-a văzut Diana ? Cum de te-a văzut ?

— Se uita în salon prin crăpătura dintre draperii, rosti Diana cu o voce rece și limpede ; se retrăsese în întuneric lîngă celălalt zid al grădinii.

Miles îndreptă lanterna spre ea, descoperindu-i picioarele în papuci de casă uzi, plini de noroi.

— De ce dracu nu mi-ai spus și mie ?

— Nu eram sigură cine era.

— Vrei să spui că ai ieșit singură din casă, crezînd că ai de a face cu un individ necunoscut ?

— Ba vreau să spun că de fapt știam că era Danby, dar...

— Am impresia că ați înnebunit cu toții.

— Iartă-mă, te rog, interveni Danby, dar trebuie să plec. Și se urcă iar pe ladă.

— Nici gînd să pleci. Ai să stai aici și ai să asculți ce am să-ți spun.

— Nu prea sînt dispus acum să fac conversație, declară Danby și începu să-și ridice piciorul.

— Ai băut, nu-i așa ?

— Da. Și acum, crede-mă, trebuie să plec.

— Știu de ce ai venit aici.

— Miles, încercă Diana...

Danby coborî piciorul.

— Miles, stărui ea, cred c-ar fi mai bine să stăm de vorbă.

Danby se dădu cu greutate jos de pe ladă. Spuse :

— Diana, taci, nu spune nici un cuvînt. Totul se va lămuri mai tîrziu.

— Chiar așa. Diana, fii te rog bună și du-te în casă, zise Miles. Nu-i spune nimic Lisei. Am eu grijă de bețivul ăsta scrîntit.

Schițînd resemnată un gest de rămas bun, Diana dispăru în întuneric.

Lanterna arunca o roată de lumină pe jos, între ei.

— Vreau să-ți spun ceva, începu Miles, și sper să ai bunul simț să mă asculți.

— Ce ?

— Voiai s-o vezi pe ea, nu-i așa ?

Danby încercă să-și adune mințile. Despre cine vorbea Miles ?

— Da. Nu.

— Ți se-ncurcă limba-n gură. Nu mă mir că ți-a fost rușine să bați la ușă.

— Nu voiam să vă deranjez, spuse Danby. Nu voiam să deranjez pe nimeni.

— N-avea nici o grijă în privința asta, în casa mea nici nu vei putea deranja pe cineva. Deși recunosc că potențialul tău de a produce pagube și plictiseli atinge nivelul maxim.

— Cum adică nu voi putea deranja pe cineva ?

— Foarte simplu : pentru că vei dispărea chiar acum și nu vei mai apărea niciodată.

— Mă întreb dacă nu cumva e o neînțelegere la mijloc, spuse Danby. Eu voiam s-o văd pe Lisa.

— Știu. Dar n-ai s-o vezi. Și încetează s-o inoportunezi cu scrisorile tale obraznice.

— Dumnezeule ! Ți-a arătat cumva scrisorile mele ?

— Nu. Dar mi-a spus că i-ai scris, și nu numai o dată.

— Și, mă rog, de ce să nu-i scriu ? Nu-i o crimă să iubești. Și cine-ți dă dreptul să vorbești cu asemenea autoritate ? Nu-i treaba ta. După cîte știu, nu îi ești tată, nici măcar frate. E o femeie în toată firea. Și liberă.

— Tocmai asta e. Nu-i liberă.

— Ce vrei să spui ?

— Că nu dispune de sentimentele ei. Are obligații față de altcineva. Iubește pe altcineva.

Danby se sprijini de zid. Ploaia îi curgea pe față, lunecînd apoi în jos pe șira spinării, rece

la început, încălzindu-se treptat pînă ce ajungea spre șale.

— Ești sigur ?

— Da, sînt sigur. Îmi pare rău dac-am fost prea aspru, și ți-am vorbit fără înconjur, dar e bine să știi. Poate că în felul ăsta ai să stai la locul tău.

Danby respiră adînc. Privi absent cenușa liliachie amestecată cu pămînt, peste care lanterna arunca un cerc de lumină.

— Înțelege-mă, Miles. Am auzit ce-ai spus. Dar o iubesc. Nu-mi ajunge să-mi spui tu...

— O iubești !

— Da. E logodită cu altcineva ?

— Nu te privește. Chiar dacă Lisa n-ar avea obligații față de altul, n-ar avea ce găsi la tine. Avansurile tale o plictisesc. Sper ca de-acum înainte să dispari din calea ei.

— Nu cred că ai dreptul să-mi poruncești în felul ăsta, să știi...

— Știu care este punctul ei de vedere în privința ta. N-am făcut decît să ți-l aduc la cunoștință. Am impresia că asemenea escapade nocturne după fete constituie una din distracțiile tale favorite cînd ești beat. Cu Lisa ai dat greș. Te sfătuiesc să-ți îndrepți atenția asupra altei persoane de sex feminin.

— Lisa nu-i o distracție. Sentimentul meu față de ea e serios.

— Mă plictisești. Acum poți pleca. Șterge-o din grădina mea. Du-te pe unde ai venit.

Cercul de lumină tremură, apoi se ridică, și Danby își feri ochii cu mîna. Lanterna se stinse dar umbrela rămase nemișcată.

— Ascultă, *te rog*...

— Nu mai am nimic de adăugat. Vreau să intru în casă, dar aștept să văd mai întîi c-ai trecut zidul.

— Du-te dracului. Nu de la tine trebuie să aflu eu ce gîndește Lisa. Și am să mă port așa cum cred eu de cuviință.

— Dacă încerci să-i vorbești, înseamnă că te porți ca un mîrlan.

— N-are nevoie de protecția ta. Drept cine te crezi, pentru numele lui Dumnezeu ?

— Miles, ce s-a-ntîmplat ?

O siluetă neagră apăru în mijlocul arcadei, estompîndu-se pe măsură ce se apropia de Miles și intra în zona întunecată a frunzelor. Ploaia se întețise. Danby se dădu îndărăt cu brațele în lături și-și lipi palmele la spate, de zidul cu suprafața rece și zgrunțuroasă.

— Lisa !

— Cine-i acolo ? Cu cine vorbești ?

— Cu Danby.

— Ah ! Mi s-a părut mie c-aud gălăgie.

— I-am spus că n-are ce căuta aici. Intră înapoi în casă, te rog, Lisa.

— Stai puțin.

Un ropot de ploaie umplu tăcerea ca un suspin prelung.

— Miles, aș vrea să stau o clipă de vorbă cu Danby. Ești, te rog, bun să ne lași singuri ?

— Lisa, nu se poate, e beat.

— Te rog, Miles.
— Nebunul e în stare de orice.
— N-avea grijă.
— Atunci să intrăm cu toţii în casă. N-are rost să te ude ploaia şi să vorbeşti pe întuneric.
— Noi rămînem aici. Tu du-te, Miles. Vin şi eu numaidecît. Te rog.
— Ai să te uzi leoarcă. Nu-mi place să te las singură.
— Doar o clipă, Miles.
— Mă rog. Eu mă duc pe terasă. Strigă-mă dacă e nevoie. Ia umbrela şi lanterna.
— Nu am nevoie de umbrelă şi lanternă. Te rog, du-te. Vin imediat.
Miles păşi greoi pe sub arcada de iederă, scuturîndu-şi umbrela de apă ; apoi se auzi călcătura sa pe iarba îmbibată de ploaie.
Danby se dezlipi de lîngă zid şi făcu un pas înainte. Apoi se lăsă în genunchi, căzînd aproape peste mormanul de pămînt lipicios, amestecat cu cenuşă şi vreascuri.
— Ah Lisa, Lisa...
— Te rog, ridică-te. De ce-ai venit aici ?
— Voiam să te văd. M-am uitat prin geam. Ah, Doamne...
— Ai băut foarte mult ?
— Nu.
— Atunci ridică-te.
— Lisa, trebuie să-ţi dai seama că e grav, că e cumplit, că dragostea mea este definitivă.
— Îmi pare rău.
— Lisa, Miles mi-a spus că iubeşti pe altcineva. Mi-a spus că nu eşti liberă...

— Dumnezeule !
— E adevărat ?
— Da, e adevărat, răspunse Lisa după un moment de tăcere.
Danby se ridică încet în picioare. Îi era greu să se ridice. Îl durea genunchiul îngrozitor. Spuse cu vocea sugrumată :
— Eu totuşi voi continua să sper.
— Nu spera. Am vrut să-ţi mulţumesc pentru scrisori. Îţi sînt recunoscătoare. Dumnezeu mi-e martor că nu vreau să lovesc în tine. Dar, te rog, încearcă să mă uiţi. N-am nici un sentiment faţă de tine şi n-ai nici un temei să speri. Te rog, crede-mă. Nu vreau să-ţi pierzi vremea fără rost. Fără rost.
— Te rog, nu mai repeta, spuse el ridicînd glasul, nu mai repeta. Iartă-mă.
— Vino să ieşi prin casă. Nu-i nevoie să...
Dar Danby era deja pe creştetul zidului. Cum trecu prin celelalte grădini, nu-şi putu aduce aminte mai tîrziu. Poate că zburase. Cineva strigase în urma lui. Nu Lisa. Căzu de pe ultimul zid pe iarba de lîngă garaj, apoi se ridică şi porni poticnindu-se. Se izbi de uşa unui garaj şi din nou căzu la pămînt. Se tîrî, se ridică şi ajunse în sfîrşit pe trotuarul ud, în lumina felinarului.
Rămase un timp în ploaie, între două felinare privind îndărăt, ameţit şi clătinîndu-se pe picioare, spre Kempsford Gardens. Apoi o luă spre Old Brompton Road. Se mai opri o dată, şi

iarăşi privi îndărăt, la început absent apoi din ce în ce mai atent. O siluetă neagră se desprinse de lîngă el, lunecînd fără zgomot în direcţia opusă, spre Warwick Road. Danby se căzni să vadă prin ploaia deasă. Silueta subţire cu mişcări lunecoase îi era cunoscută.

Danby porni iute pe urmele ei. Omul din faţă grăbi pasul. Danby începu să fugă. Omul o luă şi el la fugă. Danby fugi mai repede şi îl prinse, puţin după ce trecură de Warwick Road, sub un felinar. Îl apucă de gulerul hainei :

— Nigel !

Nigel se zbătu şi se răsuci, dar Danby îl ţinea cu putere.

— Nigel, porcule, spionule ! Ai fost în grădină ?

— Dă-mi drumul ! Mă sufoc.

— Ai fost în grădină ?

— Da, am fost. Dă-mi drumul.

— Şi-ai auzit totul ?

— Mă ucizi !

— Spion neruşinat !

— Te rog, te rog, te rog...

Danby îl scutură încă de cîteva ori cu violenţă, apoi îl îmbrînci în lături. Părăsit de puteri, Nigel se clătină, lunecă pe trotuarul ud şi căzu izbindu-şi cu zgomot capul de felinar. Rămase nemişcat. Danby, care apucase să facă cîţiva paşi, se opri în loc pînă ce văzu că Nigel începu să se mişte şi încerca să se ridice. Danby îi întoarse iar spatele şi porni, înfruntînd ploaia şi vîntul, mergînd drept înainte prin mijlocul străzii.

CAPITOLUL XXIII

NIGEL ÎNGENUNCHE lîngă patul fratelui său geamăn. Will dormea adînc. Ploaia se prelingea liniştit, fără încetare, pe geamul ferestrei de mansardă. În lumina slabă a felinarului din stradă care pătrundea în încăpere, se vedea patul cu tăblii de alamă şi faţa mare a lui Will, afundată cu toată greutatea în pernă, cu buza de sus, acoperită de mustaţă, zvîcnind uşor.

Cuvertura fusese dată la o parte şi sub mîneca roşie cu picăţele albe a pijamalei se distingea braţul drept depărtat de trup, o mînă atîrnînd de marginea patului şi talpa stîngă, mare şi groasă, iţindu-se de sub alt capăt de pijama. Nigel, înarmat cu funie, două benzi late de cauciuc perforat şi un baston de vreo jumătate de metru, contempla analitic poziţia piciorului şi a mîinii.

Hotărî să înceapă cu piciorul. Puse bastonul şi unul din capetele funiei încetişor pe podea şi apropie celălalt capăt de talpa mirositoare care parcă-l privea cu obrăznicie. Funia se termina printr-un laţ, prin care trecea una din făşiile de cauciuc perforat. Cu multă agilitate Nigel începu să petreacă laţul peste laba obraznică fără să atingă talpa. Pe cînd banda de cauciuc cobora spre bază, atinse uşor marginea întărită a călcîiului, şi Nigel ridică iute capul. Un zîmbet trecător apăru pe chipul lui Will, dar acesta continuă să doarmă, începînd chiar să sforăie

ușor. Mișcă puțintel picioarele și în timpul acesta Nigel — ținînd cu mîna stîngă partea de sus a lațului ca să nu se strîngă, își adînci mîna dreaptă în saltea și petrecu lațul pe sub călcîi în jurul gleznei. Lăsă cu grijă partea de sus a lațului peste piciorul îmbrăcat în pijama, uitîndu-se iar la chipul lui Will, care continua să zîmbească și să zvîcnească printre sforăituri.

Ridicîndu-se, Nigel apucă celălalt capăt al funiei de pe podea și, după ce examină barele de la piciorul patului, îl petrecu printre barele apropiate de talpa lui Will, sări alte două bare, apoi înfășură funia de tăblia de alamă din partea opusă. Cu capătul liber și restul funiei în mînă, Nigel se îndreptă fără zgomot spre căpătîiul patului ; strecură cel de al doilea laț cu brățară de cauciuc printre barele patului, așa cum făcuse în cealaltă parte, înfășurînd-o și aici de tăblie. Încheietura mîinii, care se balansa liberă, prezenta mai puține dificultăți. Ținînd mijlocul funiei sus în mîna stîngă, Nigel prinse mîna spre încheietură în lațul pe care-l strînse, pînă ce acesta cuprinse de jur împrejur manșeta pijamalei.

Mașinăria era aproape gata. Nigel petrecu mijlocul funiei pe după umeri și se plecă încă o dată asupra piciorului, strîngînd cu grijă lațul peste oasele articulației. Aranjă funia la cele două capete ale patului, avînd grijă s-o tragă în jos cît mai aproape de saltea, apoi se dădu îndărăt, trăgînd de mijlocul funiei spre el. Luă bastonul, îl aduse lîngă funie, și începu calm să învîrtă funia în jurul bastonului, scurtînd-o din ce în ce.

Will se trezi furios și uluit. Nigel se depărtă mai mult, trăgînd cu nădejde de sfoară și învîrtind-o în jurul bastonului. Lațurile se strînseră, brățările de cauciuc se lipiră de carne, încheietura mîinii și glezna lui Will fură trase pînă ce atinseră barele de la cele două capete ale patului. Will scoase un răcnet.

— Sst, Will, să n-o trezești pe mătușica.

— Lua-te-ar dracu, iar mi-ai făcut-o !

— Cu mai multă grijă, de rîndul ăsta, spuse Nigel. Nu cred să poți scăpa iar.

— Nemernicule !

— Brățările de cauciuc sînt totul. Trebuia să mă fi gîndit de mult.

— Dă drumul la funie, pentru Dumnezeu, îmi rupi oasele.

— Mă îndoiesc. Scuză-mă o clipă pînă iau scaunul de colo.

Ținînd funia bine într-o mînă, Nigel întinse cealaltă după scaunul de lemn cu spetează care stătea lîngă perete. Trecu funia pe după spetează de care sprijini bastonul, învîrti scaunul ca bastonul să rămînă fixat, apoi se așeză.

— Nigel, dă drumul la funie, lua-te-ar dracu, mi-a intrat în carne, o să-mi taie vîna.

— Am mai auzit povestea asta și altădată. În locul tău nu m-aș mai zbate, căci doare mai rău.

Will, întins între capetele patului, încerca zadarnic să-și petreacă mîna stîngă pe după bara de alamă ca să ajungă la încheietura mîinii legate. Degetele căutau neputincioase să apuce brățara de cauciuc.

— O să mi se oprească circulaţia. Vrei să mă ucizi ?

— Nu de tot. Nu te mai zbate, Will, şi ai să te simţi mai bine.

— Dă drumul la funie, că mă rupe în bucăţi.

— Spune : „te rog“.

— Te rog, lepădătură.

Nigel mută scaunul cîţiva centimetri mai aproape de pat.

— Nu-i destul.

— Stai locului, relaxează-ţi muşchii şi ascultă.

— Cum dracu s-ascult cînd mă doare de nu mai pot ?

— Ba poţi. Nu-i o durere insuportabilă. Ascultă.

— Du-te dracului.

— Dacă sînt nevoit să te supun acestui tratament, vina o porţi tu, pentru că eşti prea violent. E un lucru pe care l-ai fi înţeles de mult dacă ai fi fost capabil să gîndeşti. Oamenii violenţi sînt închişi îndărătul gratiilor sau traşi pe roată de către oamenii care sînt mai puţin violenţi dar mai deştepţi. Este singurul mijloc de a-i face să asculte.

— N-am să ascult chiar de-ar fi să urlu un ceas. Dă drumul la funie că-mi rupi încheietura.

— Nu, nu se rupe. Dealtfel ai ascultat, Will. Pînă în cele din urmă, ascultă ei, oamenii violenţi, căci e spre binele lor. Îţi aduci aminte cînd aveam zece ani şi te-am legat de încheieturile mîinilor, şi te-am atîrnat de schelele unei case în construcţie pentru că nu voiai să faci ce voiam eu ?

— Da, şi-mi aduc aminte şi ce ţi-am făcut după ce mi-ai dat drumul.

— Mă rog, dar ai făcut şi ce-am vrut eu.

— O mare prostie, bineînţeles. Totdeauna ai fost ţicnit şi ticălos.

— Vezi c-ai uitat că te doare de nu mai poţi ?

— Să ştii că mă doare. Într-o bună zi ai să mă ucizi cu una din invenţiile tale idioate. Îmi sîngerează mîna. Vrei să te uiţi ?

— Nu mă duci tu pe mine aşa de uşor, Will. Dacă n-ai nimic împotrivă, am s-aprind lumina. Merită spectacolul.

Nigel înclină puţin scaunul ca s-ajungă cu mîna la întrerupător şi-l învîrti. Becul gol atîrnat deasupra patului îl lumină pe Will, întins şi răsucit, cu o mînă şi un picior priponite de pat. Prin jacheta întredeschisă a pijamalei se zărea pieptul cu muşchii încordaţi, uniţi la mijloc printr-o adîncitură acoperită cu păr creţ negru ca tăciunele. Will se smuci iar, încercînd din nou să-şi apuce mîna legată cu cea liberă. Apoi se linişti, gîfîind, cu ochii ieşiţi din orbite, cu faţa congestionată întoarsă spre Nigel, scrîşnind din dinţi.

— Iar ai strîns funia, lua-te-ar dracu.

— Se poate. Acum e bine ?

— Dacă îmi mai faci vreodată festa asta, te ucid.

— Nu mă ucizi tu. Recunosc că ultima dată execuţia a cam lăsat de dorit, dar numai tu porţi vina vătămăturilor pe care ţi le-ai făcut ca să scapi. Dacă stăteai liniştit şi ascultai ce aveam de spus, n-ai fi păţit nimic.

— Ar trebui să ți se pună cămașa de forță.

— Nu fi idiot. Încă de cînd eram copii ai folosit mereu pumnul ca argument față de mine. Eu am de partea mea inteligența și inventivitatea, așa că sîntem chit. Trebuie să-ți aduc ceva la cunoștință, și o fac numai și numai în interesul tău. Dar cum știam că, dacă nu iau precauțiile de rigoare, vei sări la mine ca taurul înfuriat, am hotărît să te mai leg o ultimă oară.

— Lasă că știu cîtă plăcere îți fac chestiile astea.

— Poate. Tu însă trebuie să încerci să iei conduita mea drept o dovadă de dragoste fraternă.

— Dumnezeule !

— Sîngele apă nu se face, Will, mai cu seamă cînd e vorba de sîngele unor frați gemeni. Ești jumătatea mea, o jumătate abjectă și înstrăinată, fără îndoială jumătatea cea proastă, dar ne leagă unul de altul o nevoie de natură ectoplasmică, pentru care numele de dragoste nu-i suficient.

— Totdeauna m-ai detestat, Nigel.

— Teamă mi-e că ești foarte prost și nu înțelegi nimic.

— M-ai turnat că am luat timbrul.

— Pedeapsă firească, dragul meu Will. Trebuie din cînd în cînd să pun o margine nesocotinței tale.

— Totdeauna m-ai persecutat.

— Ca să mă apăr. În oarecare măsură și pentru că ai nevoie de mine. Ai nevoie de mine, cum are bruta nevoie de un înger, spinarea încovoiată de un bici, grumazul plecat de un jug.

Îmbinarea dintre materia brută și spirit implică durere.

Nigel împinse scaunul cu doi centimetri înapoi și Will scoase un răcnet.

— Încetează, Nigel, încetează, îmi vine rău de durere.

— Da de unde. Vezi, parcă te-ai mai cumințit. Acum stai frumușel nemișcat și-ascultă ce am să-ți spun.

— Cine te-a bătut ? Îmi pare bine să văd că te-a bătut cineva.

O parte a feței lui Nigel era învinețită, umbra albăstruie căpătînd nuanțe roșii în apropierea ochiului.

— Danby.

— Danby ? Cum poate să ridice Danby mîna la tine ? Nu că mi-ar păsa. Cum scap, îți învinețesc și celălalt ochi.

— N-are importanță. Ascultă, Will. Ai de gînd să asculți sau vrei să strîng ?

— Ascult, nemernicule, începe odată. Și mai dă drumul la sfoară, măcar puțin.

— „Te rog."

— Te rog.

— Bine. Acum ascultă. E vorba de Adelaide.

— De Adelaide ? Ce vrei să-mi spui despre Adelaide ?

— O iubești, nu-i așa ?

— Chiar dacă o iubesc, nu-i treaba ta. Știu că i-ai dat tîrcoale. La început cînd te-ai întors la Londra ai încercat să pui mîna pe ea.

— N-am încercat.

— Pe Adelaide s-o lași în pace sau te nenorocesc. Fata asta e a mea și a mea are să fie. Chiar de-ar fi s-o ucid. Pe deasupra mă iubește.
— Așa îți închipui. Dar dacă ar exista altcineva în viața ei ?
— Ce vrei să spui prin altcineva ? Nu poate exista altcineva, nu vede pe nimeni, nu se duce nicăieri.
— Nici n-are nevoie. Totul se petrece acasă la ea.
— Ce vrei să spui, pentru numele lui Dumnezeu ? Nu cumva tu și...
— Nu eu, Danby.
— Ce are a face Danby cu Ad ? Nu mă mai chinui.
— Danby e iubitul Adelaidei. Adelaide este amanta lui Danby. Legătura lor durează de ani de zile. Am crezut de cuviință că trebuie să știi.
Will zăcea nemișcat, respirînd adînc. Apoi spuse foarte calm :
— Nigel, dezleagă-mă. Promit și jur că nu-ți fac nimic.
Nigel se ridică și scoase bastonul de după scaun. Apoi desfășură funia și-l eliberă pe Will care se întoarse înțepenit și încercă să se ridice în șezut. Mormăind, începu să tragă de cauciucul din jurul mîinii. Nigel îl ajută să-l scoată, apoi lărgi funia din jurul gleznei. Gemînd încet, Will își frecă carnea învinețită. Spuse :
— Nu te cred, Nigel !
— Totuși e adevărat.
— Dovedește.

— Întreab-o pe Adelaide. Pînă atunci citește asta. Cunoști scrisul lui Danby.
Nigel îi întinse o hîrtie ce fusese ruptă în bucățele, lipite apoi între ele. Pe hîrtie era scris : „Dulcea mea Adelaide. Cred că la noapte voi dormi în patul meu, nu într-al tău, căci mă întorc tîrziu. Somn ușor, fetița mea. Al tău, D."
Will studie petecul de hîrtie. Apoi scoase un urlet prelung, se întoarse și-și afundă fața în pernă.
— Ssst, nu face gălăgie.
Will se sculă, cu chipul răvășit, cu falca tremurîndă, scrîșnind de furie și durere.
— Îl omor. Și-o omor și pe ea.
— Potolește-te, Will.
— Îi omor. De ani de zile, spui. Ani de zile. Și-n toată vremea asta, pe mine m-a chinuit și mi-a jurat că nu există nimeni, și m-a lăsat să-i fac cadouri și să-i sărut mîinile.
— Știu. Dar calmează-te și ascultă-mă...
— ...susținînd că nu-i genul de fată care să se mărite. Nici nu e, e o curvă, asta e. Și eu care mi-am pus viața la picioarele ei. O tai în bucățele. Și pe el îl omor. Mă duc chiar acum, să-i găsesc în pat. „Dulcea mea Adelaide." Ah, Doamne, simt că din asta mi se trage moartea. Unde-mi sînt hainele ?
— Liniștește-te, Will, liniștește-te și ascultă. Oricum, hainele n-ai să le găsești, ți le-am ascuns. Ascultă...
— Atunci plec în pielea goală. Dă-te la o parte, Nigel. M-ai scos din minți.
— Ușa e încuiată. Așază-te. *Așază-te.*

Will lăsă clanța de care tot trăgea. Rămase o clipă țeapăn, apoi se lăsă să cadă pe spate în pat, îngropîndu-și fața în mîini.

— Ah Adelaide, Adelaide. Cît te-am iubit, cît te-am iubit.

Nigel își trase scaunul aproape de el. Mîngîie tufa de păr negru, zbîrlit din creștet, apoi umerii zguduiți de suspine.

— Liniștește-te, Will. În noaptea asta tot nu poți face nimic. E mai bine să stai să te gîndești mai întîi. Acum știi adevărul și-i ai la mînă pe amîndoi. Gîndește-te înainte de a face ceva. Nu încerca să lovești în Adelaide. Las-o în plata Domnului și a spinilor care-i împung și-i chinuiesc conștiința. Cît despre Danby, găsim noi o cale să-l pedepsim. Te voi ajuta. Îl vom pedepsi împreună.

Will încetase să suspine și se ridicase, din nou, frecîndu-și și sucindu-și încheietura mîinii. Avea ochii tulburi și privirea pierdută din pricina suferinței și ținea gura pe jumătate deschisă.

— Cînd te gîndești că ea...

— Da. Chiar și ea. Sper că nu ți-am smuls mîna din încheietură.

— Nu. După ce am copilărit și am crescut împreună. Credeam... E ca și cum te-ar înșela propria ta mamă...

— Orice bărbat e înșelat de propria lui mamă.

— Aveam o încredere oarbă în ea. Credeam că nu-mi ascunde nimic. De ani de zile, spui. Cu porcul ăla gras. Îl ciopîrțesc. Și mă iubea așa

de mult cînd era fetiță. Și era atît de frumușică. Și atît de curată. Pe vremea aceea eram fericiți.

— Toți trei.

— Toți trei. Îți amintești cum umblam ținîndu-ne la braț ?

— Cu ea între noi.

— Cum ne luam la luptă prin jurul felinarelor ?

— Tu ieșeai totdeauna învingător.

— Îți amintești ziua cînd i-am spus cum se fac copii ?

— Și ea nu voia să ne creadă.

— Doamne ! Parc-a fost ieri.

— Și șantierul unde ne jucam, și pajiștea unde culegeam gura leului.

— Cum ne cocoțam pe schele.

— Și cum furam cărămizi.

— Ea e parte din viața noastră, de la început, cînd totul era frumos și bun.

— Înainte de a fugi în lume.

— Înainte de a ne apuca de teatru.

— Înainte de a ni se întîmpla tot ce ni s-a întîmplat, știi tu.

— Știu. Cu ce s-a întîmplat apoi, n-are nici o legătură. Totdeauna am avut impresia că ea ne-a păstrat copilăria, că a ținut în păstrare copilăria noastră, pentru mine.

— Că a păstrat-o proaspătă, curată.

— Îți bați joc de mine, Nigel ?

— Defel. Bagă de seamă, ai promis.

— A fost Adelaide la tine, acolo unde locuiai tu, după ce te-ai întors la Londra ?

— Nu.

— În epoca aceea se purta foarte ciudat cînd vorbea de tine. Credeam că i-ai dat tîrcoale.

— Nici gînd.

— Dar ce oare te-a făcut să-mi spui ? Ce ai tu din asta ? Nu cumva o iubești și vrei să ne desparți ?

— Nu !

— Fiindcă n-o poți avea tu, vrei s-o pierd și eu ?

— Nu, jur.

— Atunci, de ce ? Din simplă nebunie ? Ai vrut să mă lovești ? Sau să lovești în Danby ?

— Din simplă nebunie.

— Îl urăști pe Danby. Ai avut o răfuială cu el. Asta să fie motivul ? Ce l-a făcut să te lovească ?

— Nu, Will, nu-i ăsta motivul.

Ploaia se intețise și bătea în fereastra mansardei, prelingîndu-se șiroaie de-a lungul geamului. Cei doi frați se priveau în ochi, șezînd unul lîngă celălalt cu genunchii lipiți, sub becul aprins atîrnat de tavan.

CAPITOLUL XXIV

STICLA DE WHISKY era aproape goală. Danby stătea pe pat cu fața în palme. Adelaide ședea pe jos, cu spatele sprijinit de scrin. Avea fața umflată și ochii abia și-i mai putea

deschide de atîta plîns. Ținea gura căscată și respira greoi. Din cînd în cînd o trecea cîte un fior și două lacrimi i se prelingeau din ochi. Îmbrăcase o bluză peste jupon, dar n-avea fustă.

Perdelele de la fereastră erau pe jumătate trase. Era în ziua următoare, pe la nouă seara, și se făcuse întuneric. Ploaia turna. Bătea un vînt puternic, vijelios, care izbea ploaia în rafale de fereastră, cu pocnituri stridente de parcă de fiecare dată cineva ar fi aruncat un pumn de pietricele în geam.

O voce îndepărtată strigă : „Danby !"

Danby gemu și-și frecă fața în palme.

— Danby !

Danby se ridică și, fără s-o privească pe Adelaide, păși peste picioarele ei și porni pe scări în sus. Era înțepenit, îl dureau toate oasele și era plin de vînătăi.

— DANBY !

Danby împinse ușa odăii lui Bruno și privi înăuntru, încruntîndu-se din pricina luminii și holbîndu-se la Bruno. Lumina lămpii cădea pe patul răvășit în care bătrînul se zvîrcolise toată ziua.

— Danby, ce se întîmplă ?

— Nimic. Vrei ceva ?

— De ce te uiți așa la mine ?

— Așa cum ?

— Ca și cum nu m-ai vedea.

— Sînt beat. Ce dorești ?

— Unde-i Nigel ?

— Nu ştiu.
— A lipsit toată ziua. A lipsit şi azi-noapte.
— N-are importanţă. Culcă-te, Bruno.
— E prea devreme să mă culc. Nu mi-am băut nici ceaiul. Am strigat şi am tot strigat, dar nu mi-a răspuns nimeni.
— Îţi fac eu un ceai.
— Danby, te rog, nu pleca, intră şi închide uşa. Ai să-l ierţi pe Nigel, nu-i aşa ? N-ai să fii supărat pe el.
— Bănuiesc că Nigel şi-a luat tălpăşiţa.
— Nigel ? Nu se poate. Nu se poate să mă fi părăsit.
Vocea lui Bruno se subţiase, tremura. Se afundase cu totul în dezordinea patului, nu i se vedea decît capul uriaş şi o mînă ca o gheară. Danby se încruntă iar, uitîndu-se la el peste cuvertura făcută morman deasupra picioarelor. Părea să fie foarte departe.
— Mă duc să-ţi fac un ceai. Vrei ceva la ceai ?
— Nu pleca, Danby. Toarnă cumplit şi bate vîntul. Adineauri mi s-a părut că aud pe cineva ţipînd jos.
— Mă aşteptam s-auzi.
— Cine a fost ?
— Adelaide, rîdea în hohote. Vrei pîine prăjită ? Îţi aduc şi „Evening Standard".
— Cum o cheamă pe fata aia ?
— Cum o cheamă pe cine ?
— Fata aia care vine pe-aici. Pe care Miles a luat-o...

— Lisa?
— N-a venit azi.
— Uit-o, Bruno.
— Cum adică s-o uit ?
— Nimic nu mai contează.
— Cum adică, nimic nu mai contează ? Ce ţi-a spus doctorul ? Ţi-a telefonat astăzi ?
— Nu, bineînţeles că nu.
— Ţi-a spus că s-a isprăvit cu mine şi de aceea l-ai dat afară pe Nigel şi i-ai spus fetei să nu mai vină.
— Ah, termină, Bruno, doctorul nu mi-a spus nimic.
— Sigur că nimic nu mai contează de vreme ce-am să mor.
— Bruno, taci. Aiurezi. Mă duc să-ţi aduc un ceai.
— Nu vreau ceai.
— Mă rog, atunci culcă-te şi dormi. Sting lumina.
— Nu pot dormi în zgomotul ăsta, cu ploaia care izbeşte în geam. E ploaie sau grindină ?
— Ploaie. Pare doar că-i grindină.
— Danby, nu pleca. Stai cu mine puţin. Toată ziua am fost singur. Doar la prînz cît ai intrat să-mi laşi tava cu mîncare.
— Îmi pare rău, Bruno.
— Şezi puţin lîngă mine, Danby, te rog.
— Nu pot. Sînt beat.
— Te rog.
— Vrei să las lumina aprinsă sau s-o sting ?

Cu greu își aținti Danby ochii asupra capului ce se clătina pe pernă, văzu bărbia nerasă adîncită sub cearșaf, trupul sfrijit care abia se bănuia sub pătură și mîna chircită care se ridică puțin, cerșind parcă milă.

— Vrei să-mi aranjezi puțin patul, Danby ? Măcar să-mi potrivești pernele.

Danby traversă odaia, umflă puțin pernele și porni spre ușă.

— Vrei să las lumina aprinsă sau s-o sting ?

— Danby, mi-e frică. Te rog, nu pleca.

Danby observă două lacrimi prelingîndu-se pe obrajii lui Bruno, făcîndu-și cale printre șanțurile pielii și pungile de sub ochi.

— Ah, culcă-te odată și dormi, Bruno.

Danby stinse lumina și închise ușa. Se opri în capul scărilor și ascultă, dar bătrînul nu-l mai chemă. Coborî scările și intră în camera lui. Adelaide nu se mișcase.

Danby luă sticla de whisky și turnă tot ce rămăsese în pahar. Se așeză greoi pe pat.

— Mai bine te-ai duce să te culci, Adelaide.

Ploaia izbea în fereastră, de parcă cineva ar fi tras cu pușca. Vîntul urla, apoi urletul se subția pînă ce devenea strigăt și strigătul se transforma iar în urlet.

— Te iubesc, te iubesc, te iubesc.

— Isprăvește, Adelaide ; hai, fii fată cuminte.

— Te-ai gîndit vreodată să te însori cu mine, ți-a trecut măcar prin minte ?

— Nu știu. Dar isprăvește, te rog. Mi-ajunge.

— Știam eu că n-o să dureze. N-am fost decît o distracție trecătoare, bună atîta timp cît n-a apărut alta mai de soi, o femeie de condiția ta.

— Condiția socială n-are nimic a face în cazul de față.

— N-are ? Atunci de ce crezi că ai dreptul să m-arunci la gunoi ca pe-o cîrpă ? Să mă părăsești fără să-ți pese, după ce ai dormit atîta vreme în patul meu ?

— Erai destul de bucuroasă să dorm în patul tău.

— Ce-ai spus acum e o măgărie.

— De acord. Hai să încheiem discuția.

— Niciodată n-ai luat în serios legătura noastră.

— Ba da, Adelaide. Dar nu m-am gîndit c-o să mi se întîmple un lucru ca ăsta. Nu m-am gîndit că ar fi cu putință.

— Nu te-ai gîndit ! Sigur că nu te-ai gîndit ! N-ai făcut decît să te bucuri de plăcerile pe care ți le oferea viața.

— Dacă asta îți dă vreo satisfacție, află că știu că sînt un nemernic.

— În orice caz, îți doresc să fii fericit cu ea după ce m-ai distrus și mi-ai stricat viața.

— Ți-am mai spus o dată că n-o interesez, că are pe altcineva, că nu mă vrea și că mi-a spus s-o las în pace.

— Nu cred o vorbă. Îmi spui asta ca să mă liniștești. Iar mîine ai să mă dai afară.

— Nu fi proastă, Adelaide. Hai să n-o luăm de la început.

— Nu sînt proastă. Sînt o slugă. Sînt sluga ta. Ai uitat. Sînt servitoarea pe care o plătești.

— Ai mai spus asta o dată.

— Şi am fost fericită să fiu servitoarea ta, *fericită*.

— Ah, pentru numele lui Dumnezeu, du-te şi te culcă.

— Cînd mă gîndesc cum te-am adorat ! N-ai să ştii niciodată cum te-am adorat.

— Ai fost o proastă.

— Ai profitat de dragostea mea, îţi făcea multă plăcere pe vremea aia, ca acum să-mi spui că sînt o proastă.

— Iartă-mă, n-am vrut.

— În orice caz, i-am spus şi ei, i-am spus.

— Ce dracu vrei să spui ?

— I-am spus otravei ăleia înţepate că eşti încurcat cu mine. Nu ştiai, nu-i aşa ? I-am spus că trăim împreună. Că trăim împreună de ani de zile. I-am spus să facă bine să te lase în pace.

— Doamne Dumnezeule ! Danby se ridică ; rămase în picioare, adus din spate, cu ochii la sticla goală de whisky. Cînd ai vorbit cu ea ?

— Săptămîna trecută.

— Ea ce-a spus ?

— S-a prefăcut că nu-i pasă.

— Adelaide, îmi pare rău de ce-ai făcut.

— Îmi pare bine că-ţi pare rău.

— Nu pentru că şi-ar fi putut face o impresie şi mai proastă despre mine decît avea înainte. Ba şi-ar fi putut... În orice caz, nu contează.

— Ai tăcut chitic, nu i-ai spus de mine. Credeai că sînt o cantitate neglijabilă, un gunoi. Iei mătura şi huşt ! cu mine sub covor.

— Nu-i nimic, nu-i nimic. Ce mai contează ? Nimic nu mai contează.

— Cît de mult te-am iubit.

— Nu începe iar să plîngi. Nu mai suport.

— Cît de mult te-am iubit şi ce fericită eram... ce fericită ! Adelaide se prăvăli în hohote.

— Du-te la culcare, altfel plec de-acasă.

— Am să mă sinucid. Nu mai pot trăi de-acum înainte. Am să mă sinucid.

Danby se îndreptă spre uşă.

Brusc, se auzi o bătaie în fereastră. Ropotul ploii fu acoperit de ciocănituri puternice, insistente. Danby înţepeni. Adelaide se opri din plîns. Bătaia se auzi din nou, mai tare, mai agresivă, întovărăşită de urletul jalnic al vîntului. Adelaide şi Danby priviră unul spre celălalt, apoi spre fereastră. În porţiunea dintre perdele, geamul era negru şi reflecta obiectele din odaie. Danby se îndreptă spre fereastră, se aplecă şi privi atent. Văzu de partea cealaltă o mînă lipită de geam. Adelaide scoase un strigăt. Danby putu în sfîrşit deosebi în întuneric silueta unui bărbat voinic. În clipa următoare se auzi zgomot de sticlă spartă ; Danby făcu o săritură înapoi, urmat de o rafală de cioburi.

Danby se răsuci în loc, sări peste picioarele Adelaidei şi urcă în goană scările, cîte două deodată. Deschise uşa de la intrare. Prin perdeaua deasă a ploii văzu un bărbat fugind şi dispărînd după colţ. Danby stătu o clipă în prag ; vîntul îi aducea ploaia în obraz şi inima-i bătea puternic. Cînd închise uşa, îşi dădu seama că sub talpa lui era un plic. Îl ridică şi porni încet pe scări în jos.

Adelaide se ridicase. Stătea în picioare, strîngîndu-şi cu mîna bluza în jurul gîtului. Aerul rece pătrundea prin fereastra spartă.

— Cine-a fost ?

— Nu ştiu. Cineva care a lăsat scrisoarea asta. Mi-e adresată mie. Danby desfăcu plicul şi citi conţinutul scrisorii :

„Ştiu despre legătura ta cu Adelaide. Îmi era sortită mie, dar mă lepăd de ea ca de un gunoi. Poţi s-o păstrezi. Spune-i netrebnicei atît : că dacă nu vrea să-i pocesc mutra, să nu-mi iasă în cale. Pe tine te voi pedepsi cum cred eu de cuviinţă. Te provoc la duel. Vom folosi pistolul. Locul îl poţi alege tu. Dacă refuzi, am să aduc la cunoştinţa tuturor că eşti un laş, am să fac publică legătura ta cu o servitoare, nu-ţi voi da pace nici acasă, nici unde lucrezi, te voi prigoni fără încetare pînă ce viaţa îţi va deveni insuportabilă. Dacă accepţi, voi face tot ce-mi stă în putinţă ca să te ucid sau să te schilodesc.

Will Boase."

Danby citi această scrisoare ciudată cu sprîncenele ridicate. Apoi i-o întinse Adelaidei.

Adelaide o citi şi scrisoarea îi căzu din mînă. Îşi băgă pumnul în gură, căznindu-se să-şi stăpînească răcnetul gata să iasă. Apoi hohoti, înecîndu-se în sughiţuri :

— L-am pierdut, l-am pierdut, l-am pierdut ! Singurul bărbat care m-a iubit cu adevărat.

CAPITOLUL XXV

LISA APĂRU în uşa salonului, îmbrăcată în trenciul cafeniu, cu gulerul ridicat. Alături avea un geamantan mare, ecosez, pe care-l lăsase din mînă. Lumina cu străluciri ciudate din pricina ploii umplea încăperea. Miles şedea lîngă fereastră.

— Închide uşa, Lisa.

Lisa făcu un gest interogativ, arătînd spre antreu.

— E sus, spuse Miles. Şi în nici un caz nu-şi închipuie că vei pleca fără să mă vezi.

— Nu vreau să adaug nimic suferinţelor ei.

— Suferinţelor ei ? N-ai ce adăuga. Ce ai de spus însă de suferinţa noastră ?

— Mai bine să nu vorbim, răspunse Lisa şi închise uşa.

— Dar am vorbit. Era necesar.

— Poate. Dar am fost destul de înţelepţi ca să nu vorbim mai mult decît era absolut necesar.

— Aplici sentimentelor noastre un tratament chirurgical.

— E unica soluţie.

— Poate că e soluţia cea dreaptă. Nici măcar de asta nu sînt sigur. Dar unică nu este, în mod cert. Mi se pare împotriva firii.

— Dreptatea este adeseori împotriva firii.

— Doamne, faci să-mi îngheţe sîngele în vine, Lisa.

— Ştiu. Te iubesc, Miles.

Rosti vorbele cu răceală.

— Te iubesc, Lisa. Te iubesc îngrozitor de mult. Am să te iubesc pînă în cea din urmă zi a vieţii mele. Am să mă gîndesc la tine tot timpul.

— Nu chiar tot timpul, Miles.

— Dacă îţi închipui că povestea noastră se încheie cu plecarea ta, te înşeli amarnic. Nu poţi pune capăt unui sentiment de asemenea proporţii în felul acesta rece.

— Inima mea nu-i defel rece, Miles. Şi-acum s-o chem pe Diana.

— Nu, nu, nu încă.

Miles traversă salonul oprindu-se în uşă. Lisa păşi iar în odaie. Rămaseră faţă în faţă.

— Lisa, scoate-ţi trenciul.

— Nu.

— Nu-i prea tîrziu ca să-ţi schimbi hotărîrea. Niciodată nu va fi prea tîrziu ca să hotărăşti altfel. În nici un caz, nu-i prea tîrziu acum.

— Să nu mai vorbim, spuse ea. Cu cît vom vorbi mai mult, cu atît va fi după aceea agonia mai lungă. Şi ştim prea bine că altă cale n-avem.

— Am stat atît de puţin de vorbă.

— Ştii bine ce înseamnă statul de vorbă în cazul de faţă.

— Ah ! Lisa, ceea ce facem este curată nebunie.

— *Dă-ţi seama*, Miles, că nu există altă soluţie. *Dă-ţi seama*. Înainte de a mă iubi, adică înainte de a descoperi că mă iubeşti, puteam trăi în casa asta. Îmi era greu, dar îmi era şi bine. În orice caz era o viaţă suportabilă. Acum ar fi un chin şi pentru mine şi pentru Diana. Şi ştii bine

că pe Diana n-o poţi părăsi. O iubeşti şi pe ea. Şi nu ne poţi ţine în două case. N-aş accepta, chiar dacă tu şi Diana aţi fi de acord. Gîndeşte-te puţin, imaginează-ţi programul nostru de viaţă, închipuie-ţi cum ar arăta combinaţia asta. Nu poţi lupta împotriva necesităţii.

— Poate că totuşi există altă soluţie la care nu ne-am gîndit încă ?

— Nu există.

— M-aş putea despărţi de Diana. La asta încă...

— N-ai putea. Miles, ăsta este exact genul de discuţie de care trebuie să ne ferim. Trebuie să continuăm să ne comportăm ca nişte fiinţe vii — şi asta putem. Nimeni nu moare din dragoste. Acum ne aflăm într-un moment de criză şi totul ia proporţii nemăsurate. Dar peste şase luni ne vom simţi mai bine, deşi cei ce iubesc nu vor în ruptul capului să recunoască efectul timpului.

— Nu mă voi simţi mai bine peste şase luni, Lisa. Cred că nu-ţi dai seama cît de importantă este dragostea noastră pentru amîndoi. Am aşteptat-o o viaţă întreagă.

— Îmi dau seama, Miles. Ştii cît de mult te iubesc. Şi eu am aşteptat dragostea asta toată viaţa. De ani de zile trăiesc cu ea. Nu bănuiam că se va sfîrşi astfel. Deşi, chiar dacă aş fi ştiut, tot aşa aş fi iubit şi aşteptat. Dar nu putem merge cu bună ştiinţă spre distrugere, distrugerea Dianei, distrugerea ta, distrugerea mea. Cum am putea trăi noi doi dacă ai părăsi-o pe Diana ? Ai mai fi în stare să scrii versuri, sau eu

aş mai fi în stare să încerc să uşurez viaţa altor oameni, după ce am fi săvîrşit asemenea faptă ?

— Spuneai că am pierdut măsura lucrurilor. Poate că exagerăm şi drama Dianei. Poate că n-o să-i fie chiar atît de greu, va avea din ce trăi...

— Eşti căsătorit cu Diana, ţi-a dăruit viaţa ei. Legătura dintre voi nu-i un simplu calcul.

— Doamne, ştiu că nu-i un simplu calcul !

— Acum te impresionează situaţia mea. Dacă am pleca împreună, te-ar impresiona situaţia Dianei.

— A venit clipa despărţirii, şi nu pot suporta, Lisa. Pînă acum nu credeam în ea, de aceea te ascultam cînd spuneai că pleci, că altfel nu se poate. Acum, cînd trebuie să îndur ceea ce este de neîndurat, ştiu, sînt sigur că argumentele tale sînt greşite. *Trebuie* să existe o alternativă. Simt că nu se poate să pleci, să te duci atît de departe...

— Încredinţează-te, Miles, c-aşa am să fac. Uite biletul de avion. Londra-Calcutta.

Lisa deschise poşeta şi scoase biletul roşu de avion. I-l arătă, ţinîndu-l cu amîndouă mîinile.

— Cînd ?

— Mai bine să nu ştii. Miles, te iubesc cu desperare, în clipa asta te iubesc mai mult decît te-am iubit vreodată. Te iubesc atît de mult în clipa asta în care văd că ai început să te convingi că plec. Dragostea asta trebuie s-o păstrăm intactă, chiar de-ar fi s-o *ucidem*. Înţelegi, Miles ?

— Dragoste şi moarte. Nu mi se pare prea romantic, Lisa.

— Nu e romantic, Miles. Aceasta e o moarte adevărată. *Vom uita, Miles ; tu mă vei uita şi eu te voi uita la rîndul meu.*

— Nu, nu, nu. Te sacrifici — pentru mine, pentru Diana — plăteşti prea scump...

— Nu mă sacrific pentru tine şi Diana. Fac un sacrificiu pentru propria mea dragoste. Iubind atît de mult, nu pot face altfel.

— Adică nu poţi accepta un compromis ?

— Nu pot accepta *nici un* compromis. Singurul lucru posibil este imposibil — dacă te-aş fi întîlnit înainte de....

— Ah, Doamne Dumnezeule ! Înainte, la începutul începuturilor. De ce e imposibil, nu se poate să fie imposibil.

— N-am să mai fiu aici.

— Ne vom mai întîlni.

— Nu ne vom mai întîlni niciodată.

— Pleci în ţara lui Parvati.

— Totdeauna mi-am dorit s-o cunosc.

— Chiar ai găsit o slujbă ?

— Da. Voi lucra la Fondul de Salvare a Copiilor Subnutriţi. La început la centrul din Calcutta, apoi prin diverse filiale din ţară. Va trebui să învăţ limba hindi. Voi avea îngrozitor de multă treabă.

— Eu n-am să am nici o treabă. Rămîn aici cu suferinţa mea. Are să-mi fie dor de tine.

— Ai să scrii versuri. Ah, Miles, crede ce-ţi spun, deschide ochii, acceptă realitatea.

— Nu pot. Nu mi-ar folosi la nimic, Lisa. Plecarea ta mă lasă infirm.

— Ai o chemare, Miles. Împlinind-o, îţi vei găsi consolarea.

— Nu mă poate consola de ceea ce pierd acum.

— N-ai de unde şti.

— Ai să-mi scrii ?

— Nu.

Miles întinse mîna şi-şi trecu degetele de-a lungul mînecii, pînă simţi atingerea caldă a mîinii ei. Foarte încet o luă în braţe. Ea rămase nemişcată în îmbrăţişarea lui, plecînd capul şi sprijinindu-l de umărul lui Miles. Spuse, şoptindu-i în haină :

— A fost vina mea, Miles, fiindcă am venit să locuiesc în casa asta. N-ar fi trebuit. Există taine ce nu pot fi păstrate.

— Te iubesc. Nu e doar taina ta.

— Te-ai molipsit de dragoste de la mine.

— Dragostea nu-i ca ciuma. Ah, Lisa, n-o să-mi treacă. Fie-ţi milă — şi începu desperat să-i sărute fruntea, obrajii.

Ea se desprinse uşor din îmbrăţişare.

— N-ar fi trebuit să stăm de vorbă, Miles. Încearcă s-o ajuţi pe Diana, îmi făgăduieşti ? Asta să fie datoria ta. Vezi că vei avea o treabă ? S-o ajuţi să-şi revină. Suferinţa ei nu seamănă cu a noastră. Dar despre asta nu se cade să vorbesc.

— Lisa, nu mai vorbi pe tonul ăsta, de parcă ne-ai condamna la moarte.

— Şi-acum trebuie să plec. O chem pe Diana.

— Nu, nu, nu încă, te rog. Ah, Lisa, trebuie să mai fie ceva de spus — nu ne-am spus încă totul — nu ştiu unde să te găsesc — trebuie să

ne întîlnim peste cîteva zile, pînă atunci avem timp să ne gîndim. Nu *pot* să te las să *pleci*.

Lisa deschise uşa şi strigă : „Diana".

Diana coborî fără grabă scara. Era îmbrăcată îngrijit, elegant chiar, într-o rochie de stofă albastră. Îşi pusese cercei. Era plînsă.

— Plec, Diana. Nu fi supărată pe mine. Şi nu uita să treci pe la Bruno.

— Bruno tot de tine are nevoie, nu de mine, răspunse Diana cu vocea sugrumată, privind spre sora ei.

— Curînd se va obişnui cu tine. Ţine-l de mînă şi mîngîie-l, mîngîie-l cu adevărat.

— Bine, bine.

— Diana, mă conduci pînă la staţia de metrou ? Nu, Miles, tu nu veni. Diana, vrei să mă conduci pînă la staţie ? Ia-ţi impermeabilul, draga mea, căci încă mai plouă.

Lisa traversă antreul şi Diana o urmă fără să se uite la Miles. El rămase în prag cu ochii la ele. Uşa era deschisă şi se vedea strada scăldată în lumina albastră pe care o trimitea soarele prin ploaie, de după un nor.

— Rămîi cu bine, Miles.

Uşa se închise. Plecaseră. Miles se întoarse în salon şi se aşeză.

Se gîndea : „Nu-i ceva definitiv. Acum trebuie să mă *gîndesc*." Speranţa renăscu, alungînd durerea. Privi pe fereastră spre grădina îmbibată de apă, peste care ploaia continua să cadă mărunt. N-a vrut să spună unde va sta, dar avea el să descopere adresa. Poate o ştia Diana. Putea oricînd să plece cu avionul la Calcutta.

Lisa nu murise, nici nu plecase pentru totdeauna. Nu. Nu și nu, gîndi el, nu voi accepta sentința la moarte dată de Lisa.

CAPITOLUL XXVI

BRUNO ADORMISE. Capul lui uriaș, și mai mare parcă din pricina bărbii nerase, se clătina greoi de la dreapta la stînga ; ținea gura deschisă, și buza de sus se vedea umedă printre țepii cenușii. Trăgea aerul în piept apoi îl dădea afară, expirînd prelung ca și cînd ar fi suspinat. Mîinile cu pete brune și articulații umflate tremurau agățate de marginea răsfrîntă a cuverturii de culoare alb-gălbuie. Diana se întrebă dacă nu cumva Bruno visa.

La început el se interesase de Lisa. Diana îi spusese că Lisa plecase. O întrebase cît va lipsi și dacă plecase și Miles. Părea să creadă că Lisa era măritată cu Miles. Diana dăduse răspunsuri vagi. Bruno rămăsese prost dispus și absent și mormăise de cîteva ori destul de tare, ca și cînd nu și-ar fi dat seama de prezența ei : „Bietul Bruno, bietul Bruno.“ În cele din urmă Diana reușise să lege un fel de conversație și vorbiseră de casele în care locuise el și despre particularitățile diverselor cartiere ale Londrei. Apoi vorbiseră despre cum se schimbase Londra în ultima vreme și dacă era tot atît de frumoasă ca Roma sau Paris. Bruno se însuflețise oarecum. Diana nu se putea hotărî să-l mîngîie așa cum o

învățase Lisa, dar conștiincioasă îi luase mîna într-ale ei și din cînd în cînd i-o strîngea, însă fără prea multă căldură. Nu avea o repulsie fizică prea mare față de el, dar îi era foarte greu să suporte mirosul lui și senzația că simte cum pătrunde moartea în măruntaiele lui. Trupul acesta uscat și emaciat, abia perceptibil sub așternut, încercînd parcă din răsputeri să dispară lăsînd în urma lui doar capul, avea ceva ciudat și patetic. Stătuse cu el o oră a după-amiezii, căznindu-se să poarte împreună o conversație. Nu voia să-l întîlnească pe Danby, nesimțindu-se încă în stare să dea ochii cu el, și tocmai se pregătea să spună că a venit vremea să plece, cînd deodată Bruno adormise.

Diana se sperie, întrebîndu-se dacă nu cumva era pe cale să moară. Îi lăsă mîna și se ridică. În timp ce-și împingea scaunul să se scoale în picioare, putu măsura intensitatea atenției cu care îl observa pe Bruno prin violența suferinței pe care o resimți amintindu-și de Miles și Lisa. Privi în jos spre Bruno pînă cînd i se păru că acesta se făcuse aproape nevăzut, căpătînd înfățișare de nălucă. Cînd era gata să pornească spre ușă, ochii îi căzură asupra unui flacon cu pilule de dormit așezat pe polița de marmură a bibliotecii, deasupra vrafului de cărți. Se impuse ochilor ei cu acuitatea și limpezimea detaliilor dintr-o pictură flamandă. Știa ce conținea, pentru că Bruno îi pomenise de pilule cînd îl întrebase dacă avea somn bun. Diana rămase locului, privind fix la flaconul de pilule.

Pînă în clipa aceasta, Diana fusese incapabilă să discute cu Miles despre situaţia lor. El încercase o dată sau de două ori să aducă vorba, dar fusese prea fericit cînd ea, cu o mişcare de animal supus, îşi întorsese uşor capul şi refuzase să răspundă. În cele două zile de după plecarea Lisei, convieţuiseră ca doi nebuni, fiecare închis în infernul furtunos al gîndurilor sale. Cu toate astea, reuşiseră să se comporte aparent normal. Diana făcuse ca de obicei cumpărăturile necesare casei, Miles se dusese la birou. Dormiseră în acelaşi pat, sau mai corect zis zăcuseră treji ceasuri la rînd, unul lîngă celălalt, tăcuţi şi nemişcaţi, Diana plîngînd fără să-şi şteargă lacrimile care-i udau perna. În cursul zilei fuseseră foarte politicoşi, atenţi şi prevenitori unul faţă de celălalt. Singura schimbare evidentă survenită în obişnuinţele lor apărea în timpul meselor. Printr-un acord tacit şi mutual, conveniseră să nu se mai prefacă unul faţă de celălalt că mănîncă. Pe masa din sufragerie Diana aranjase un fel de bufet rece ; de cîteva ori pe zi punea acolo de mîncare şi veneau, de obicei pe rînd, să guste cîte ceva, puţin jenaţi că erau totuşi în stare să mănînce.

Diana nu discutase nici cu Lisa. Nu-i pomenise nimic surorii ei, nici Lisa nu încercase să-i dea vreo explicaţie, deşi în două rînduri luase mîna Dianei strîngînd-o uşor şi lipindu-i palma de obrazul ei ; Diana o privise fără nici o expresie în ochi şi nu răspunsese în nici un fel acestui gest de afecţiune. Diana presupunea că Lisa se hotărîse să-i părăsească imediat după vizita nocturnă a lui Miles. Nu spusese nimic pînă nu aranjase cu slujba aceea în India. Îşi anunţase plecarea în chiar ziua cînd se despărţiseră, şi Diana observase că Miles fusese tot atît de uluit ca şi ea. În drum spre metrou Lisa fusese calmă, vorbind mult despre diferite probleme practice, iar Diana tăcuse. Lisa încercase s-o facă să înţeleagă că nu trebuia ca Miles să-i afle adresa în India, şi că oricum n-ar fi putut s-o afle chiar dacă ar fi încercat. Nu-i spusese Dianei unde se ducea. Cînd ajunseseră în staţie, îi vorbise iar de Bruno. Se îmbrăţişaseră cu ochii închişi, agăţîndu-se strîns una de alta. Apoi Lisa plecase.

Diana umblase în neştire pe străzi în ziua aceea şi în ziua următoare. Şezuse pe bănci prin parcuri şi biserici, recapitulînd la nesfîrşit întreaga situaţie, încercînd să găsească un unghi de vedere din care, privind-o, să sufere mai puţin, dar nu izbutise. La început crezuse că Miles şi Lisa vor pleca împreună. Dar văzuse că îşi sacrificaseră dragostea de dragul ei. Nu-şi dăduse imediat seama ce era mai rău. Considerîndu-i capabili să plece împreună, nu lipsa lor de onestitate — asupra căreia nici nu zăbovi prea mult — o impresionase, cît forţa şi caracterul implacabil al dragostei lor. Diana realizase pe deplin dimensiunile acestui sentiment, după cum realizase, cu primul fior de spaimă, că se petrecuse ceea ce nici cu gîndul nu gîndise şi că viaţa ei se schimbase ireversibil. Atunci cînd surprinsese schimbul de priviri peste masă dintre Miles şi Lisa, avusese conştiinţa certă

că ceva monstruos, inevitabil și cumplit avea să izbucnească. Nu presimțise nimic înainte. Mila pe care atîta vreme și-o manifestaseră împreună, ea și Miles, față de Lisa o făcuse incapabilă să bănuiască în sora ei o rivală.

Închipuirea ei îngrozită și înfricoșată nu se putea împăca defel cu soluția impusă. Odată eliberată de teama de a fi părăsită, descoperi că era cu mult mai greu și mai rău să accepte sacrificiul lor. Ar fi fost de preferat să fie victima lor. Astfel și-ar fi putut măcar justifica și ușura cumplita ei gelozie și acel sentiment de nedreptate pe care nu și-l putea stăpîni și care nu trecea, ci dimpotrivă devenea din ce în ce mai copleșitor cînd îl vedea pe Miles măsurînd în lung și-n lat odăile din Kempsford Gardens și zbătîndu-se între pereții casei ca un leu în cușcă. Și pentru ea casa, grădina se schimbaseră, transformîndu-se într-o închisoare, într-un pustiu. Miles nu-i putea cere să-i fie recunoscătoare, deși se purtase impecabil. Dar tocmai această purtare impecabilă o chinuia mai mult ca orice. Situația prezentă îi impunea să-și manifeste într-un fel gratitudinea, ceea ce o umilea profund. Cum vorbiseră ei despre ea ? Făcuse eforturi supraomenești să nu-i supravegheze. Și-ar fi putut petrece cele două zile altundeva, împreună, în timp ce ea, acasă, le aștepta verdictul. „N-o poți părăsi pe biata Diana." „Bietei Diana i s-ar frînge sufletul." „La urma urmei, e nevasta ta, Miles. Nu te are decît pe tine." „Ea nu e tare ca tine, nu poate trăi singură." Ce ciudat cum schimbaseră între ele, ea și cu Lisa, pozițiile. Acum Diana era pasărea cu aripi frînte, sortită să-și tîrască penele prin praf.

Dacă m-ar fi părăsit, se gîndi Diana, aș fi putut supraviețui. Bineînțeles c-ar fi fost groaznic. Încercă să-și imagineze casa goală, lipsită de prezența lui caldă care-i era atît de dragă. Ea și Miles trăiseră atît de mult timp împreună ca două animale într-o vizuină. Tot ceea ce simțea acum limpede era searbăda și dureroasa nefericire a transformării iremediabile a căsniciei lor. „Nimic nu va mai fi ca înainte". Dacă ar fi părăsit-o, și-ar fi adunat toate gîndurile, toată energia și mîndria ei ca să reziste, ca să supraviețuiască. Atunci aș fi putut să le arăt, lor și oamenilor, cît de bine reușesc să supraviețuiesc. Nu m-aș fi lăsat copleșită de amărăciune. Aș fi căutat sprijin în altă parte, și l-aș fi aflat. În situația de nevastă victorioasă, decența nu-mi permite să mă plîng nimănui, nici chiar în sinea mea. Oricum aș lua-o, pierderea e de partea mea. Mi l-a luat, mi-a distrus căsnicia, dar n-am viața în față, mi-a rămas doar tiparul mort al vechii mele vieți. S-au purtat ireproșabil și tocmai prin asta m-au răpus. Durerea și amărăciunea trebuie să rămînă pentru totdeauna ferecate în mine. De unde să trag vlaga și energia necesare, ca să joc acest rol nesuferit de soție căreia ei au hotărît să-i sacrifice dragostea lor ? M-au umilit pînă la anihilare. Mai curînd sau mai tîrziu, Miles va începe să vorbească. Îmi va vorbi cu blîndețe, cu bunătate, încercînd să mă convingă că ține la

mine cu adevărat. Dar *am văzut* cu ochii mei dragostea lor. Eu și Miles nu ne-am iubit niciodată în felul ăsta.

Luaseră hotărîrea de a nu pleca împreună. Dar ce-ar fi fost dacă Diana ar fi plecat, lăsîndu-i împreună ? Să fi fost oare aceasta posibilitatea de a ieși din cercul închis al nefericirii ei ? Gîndul o porni orbește spre această direcție. Ar fi putut pleca din Anglia fără să lase adresă. Dar ei n-ar fi crezut că-i plecată pentru totdeauna. Ar fi căutat-o împreună, plini de grijă și afecțiune. Diana n-avea bani și nici nu se pricepea să cîștige. Se gîndi chiar, conștientă că ar fi o nebunie, să se ducă la Danby. Dacă s-ar fi dus la Danby, oare Miles și Lisa ar fi fost convinși, s-ar fi simțit ușurați ? În tot acest răstimp de frămîntări nu-l uitase de tot pe Danby, îl păstrase undeva în minte ca pe o idee de rezervă. Avea pentru el un sentiment de recunoștință și afecțiune ; îi dăduse totdeauna o senzație de vacanță, mai ales cînd îl comparase cu Miles. Cel puțin lîngă el ar fi găsit un loc unde era nevoie de iubire. I se păruse ciudat că Miles nu-i pomenise nimic de vizita pe care le-o făcuse Danby în seara aceea. Desigur că tot suferința îl împiedicase pe Danby să dea un semn de viață. Dar avea oare într-adevăr vreun rost să se ducă la Danby ? Poate că el nici n-ar fi știut cum să reacționeze. Cine știe ce încurcătură ar mai fi ieșit, din care s-ar fi constatat cît de irevocabil și de total era atașamentul ei față de Miles. Oare nu exista totuși altă cale ?

Diana se uită la flaconul cu pilule, apoi la Bruno. Rămăsese proptit pe perne, așa cum șezuse cînd stătuseră de vorbă, iar capul îi căzuse într-o parte. Era greu de spus, chiar cînd îl priveai drept în față, dacă ținea ochii închiși sau deschiși. Poate o pîndea pe furiș. Diana se apropie din nou de pat. Ținîndu-și răsuflarea, se aplecă asupra lui. Printre cutele pielii, văzu că ochii erau strîns închiși ; buza de sus se întindea, apoi se țuguia în ritmul respirației.

Diana se opri în mijlocul odăii, la jumătatea drumului spre ușă, și-și întoarse capul la fereastră, privind norii mari și grei care treceau grăbiți dincolo de hornurile centralei electrice. Simți un nod în gît, o senzație de greață amestecată cu frică. Stătea în puterea ei să pună capăt anilor de suferință care o așteptau. Îl iubise pe Miles și încă îl mai iubea cu o dragoste desperată și definitivă. Ce altceva putea aștepta de la viitor decît lunga și chinuitoarea agonie a dragostei ? El nu-i va ierta sacrificiul la care îl obligase. Și nici ea nu-l va ierta. Vor îmbătrîni alături, observîndu-l fiecare pe celălalt cum devine mai rece, mai nesimțitor. Dar dacă părăsea scena, dacă pleca pe vecie, ar fi păstrat intactă dragostea : a lui, a ei, a Lisei. Nu asta era oare soluția, unica soluție, pentru toți trei ?

Diana își ținu răsuflarea. Se îndreptă spre ușă și luă flaconul cu pilule. Apoi deschise ușa.

În prag stătea un bărbat deșirat, cu părul negru lung și lins.

— Ah ! exclamă Diana.

Această bruscă apariţie şi neaşteptata ei apropiere erau neliniştitoare, o ameninţare parcă.

— Iartă-mă, rosti încet bărbatul. N-am vrut să te sperii. Voiam să-mi dau seama dacă e cineva cu Bruno. Diana închise uşa şi strecură flaconul cu pilule în poşetă.

— Am stat de vorbă cu el, dar a adormit.

— Numele meu e Nigel. Eu sînt îngrijitorul. Nigel Îngrijitorul. Avînd în vedere că această îndeletnicire e de obicei atribuită femeilor, ar fi trebuit poate să specific dacă sînt bărbat sau femeie, cum se întîmplă în cazul scriitorilor ; deşi mă întreb dacă în privinţa scriitorilor specificarea îşi mai are rostul, căci mult mai adesea se întîmplă ca femeile să scrie, decît ca bărbaţii să îngrijească bolnavi. Nu eşti de acord ?

— Îmi pare rău dar trebuie să plec, răspunse Diana şi începu să coboare scările.

Dar înainte de a ajunge la uşă, Nigel trecu iute pe lîngă ea, luîndu-i-o înainte. O aşteptă rezemat de uşă.

— Nu pleca încă.

— Mă grăbesc, spuse Diana.

— Nu încă.

Se opri nehotărîtă în faţa lui. Nu putea descifra nici o expresie pe acest chip uşor adormit ; el se sprijinea neglijent de uşă, cu braţele întinse în lături ca s-o împiedice să iasă.

— Fii bun şi lasă-mă să plec.

— Nu încă, doamnă Greensleave.

— Ştii cine sînt ?

— Te cunosc foarte bine. Intră aici o clipă, vreau să-ţi vorbesc. Te rog.

Apucă de geantă şi o trase pe Diana încetişor după el spre camera din faţă. Camera, nelocuită, mirosea a praf şi a igrasie, iar perdelele erau pe jumătate trase.

— Acesta este salonul. Dar după cum se poate remarca, nimeni nu intră aici. Te rog, ia loc.

O împinse uşurel pe Diana, care se lăsă să cadă pe o canapea îmbrăcată în catifea cafenie. Din canapea se ridică un nor de praf. Diana strănută. Nigel dădu draperia în lături, lăsînd să pătrundă lumina rece a după-amiezii ploioase.

— Ce vrei de la mine ?

— E ceva ce-ar trebui să ştii.

— Ce ?

— Danby o iubeşte pe sora dumitale.

Diana se holbă la el. Cu spatele la fereastră, Nigel se legăna, mutîndu-şi greutatea de pe un picior pe celălalt.

— Danby abia de o cunoaşte pe sora mea.

— Destul ca să fie nebun după ea.

— Cred că o confunzi pe sora mea cu mine. Nu fiindcă Danby ar... Oricum asta nu te priveşte pe dumneata.

— Nu vă confund. Pe dumneata te-a plăcut. Apoi a întîlnit-o pe Lisa şi s-a îndrăgostit de ea.

— Greşeşti, spuse Diana ridicîndu-se.

— Atunci priveşte.

Nigel îi puse în mînă o foaie de hîrtie, ce fusese ruptă în bucăţele mărunte apoi lipită

între ele. Era ciorna celei de a doua scrisori a lui Danby către Lisa.

Diana o citi de la un capăt la altul. Apoi o lăsă să-i scape din mînă şi se aşeză înapoi pe canapea, cu ochii pierduţi în gol. Acesta era cu siguranţă un semn. Acum înţelese, înţelese limpede că dragostea lui Danby ar fi oprit-o să se sinucidă. Dar Lisa i-l luase şi pe Danby. Diana strînse în mîini poşeta, pipăind flaconul dinăuntru. Îşi spuse : mă voi duce acasă, nu, mă voi duce la hotel şi isprăvesc cît mai repede. Acesta este finalul. Şi Danby. Lisa cucerise pămîntul. O lacrimă i se rostogoli pe obraz. Uitase de prezenţa lui Nigel.

El şedea alături de ea.

— M-am gîndit că trebuie să ştii, în cazul în care schimbă cu ceva situaţia.

— N-o schimbă cu nimic, răspunse Diana ştergîndu-şi lacrima ; dădu să se ridice.

— Aşteaptă. Mai am ceva să-ţi spun.

— Despre ce ?

— Despre Miles şi Lisa. Nu trebuie să deznădăjduieşti.

— De unde ştii toate lucrurile astea ?

— Le ştiu pentru că sînt Dumnezeu. Probabil că aşa apare acum Dumnezeu oamenilor pe pămînt, sub înfăţişarea unui nebun oarecare pe care-l îmbrînceşte toată lumea şi-l calcă în picioare. S-ar putea întîmpla să fiu un fals Dumnezeu, unul dintre miile şi milioanele de Dumnezei falşi. N-are importanţă. Falsul Dumnezeu e Dumnezeul cel adevărat. Pe cele mai

înalte trepte spirituale omul se poate ridica prin intermediul oricărei religii.

— Lasă-mă să plec, spuse Diana.

Nigel o apucase de umeri.

— Nu fi mînioasă. Nu fi supărată pe ei. Înlătură orice urmă de mînie, orice urmă de supărare. Asta ţi-e datoria. Asta este Datoria. Să construieşti un rai nou, o lume nouă. Numai tu o poţi construi. Şi e cu putinţă, crede-mă că este cu putinţă.

— Lasă-mă să plec. Viaţa mea nu te priveşte.

— Ba mă priveşte. Te iubesc.

— Nu spune prostii. Nici nu te-am văzut pînă azi.

— Ba m-ai văzut. Eu sînt cel care vopsea grilajul. Aveam vopsea în păr.

— Nu erai dumneata, era altcineva...

Diana îşi duse mîna la obraz. Avea impresia că era pe cale să înnebunească.

— Eu iubesc toţi oamenii.

— Atunci nu-i iubire adevărată. Ia mîinile de pe mine, te rog.

— De ce nu-i iubire adevărată ? Doar ţi-am spus că sînt Dumnezeu.

— Cred că eşti nebun sau drogat.

— Poate. Îmi dai voie să-ţi spun pe nume ? Diana. Ştii că eşti frumoasă ?

Nigel îşi petrecu braţele pe după umerii ei. Diana se împotrivi, dar el era uimitor de puternic.

— Vrei să strig ?

— Nu vei striga. Chiar dac-ai striga, cine s-audă. Bruno ? Nu vreau decît să te ţin la pieptul meu cît timp îţi vorbesc.

Diana, cu braţele imobilizate, încercă să scape luptîndu-se cu genunchii. Nori de praf se ridicară din canapea. Diana începu din nou să strănute, iar Nigel o strînse şi mai tare. Lacrimi de neputinţă şi nefericire îi şiroiau pe faţă. Încetă lupta.

— Aşa, aşa, nu te împotrivi bietului Nigel, el te iubeşte. Trebuie să-i ierţi pe Miles şi pe Lisa.

Diana îşi lăsă lacrimile să curgă în neştire. Nu putea să şi le şteargă din pricina îmbrăţişării lui Nigel. În cele din urmă, întrebă :

— Cum ?

— Lasă-i să te calce în picioare cum vor. Poate că au făcut ceea ce era de aşteptat să facă, dar s-au purtat cu prea multă mîndrie, cu prea mult aplomb. Mîndria lor are micile ei necesităţi. Înţelege şi iartă.

— Dar am şi eu mîndria mea, spuse Diana.

— Leapădă-te de ea. Leapădă-te ca de un pietroi. Să se prăvale cît mai departe de tine.

— Ce mă interesează dac-au făcut sau nu ceea ce era de aşteptat ? Au făcut un mare sacrificiu. Iar eu sînt obligată să le fiu recunoscătoare. Dar nu pot. Se iubesc foarte mult.

— Fiecare se iubeşte pe sine mult mai mult. Dragostea lor pentru ei înşişi şi pentru propria lor viaţă nu le-a îngăduit să aleagă altă cale. N-au sacrificat nimic. N-au alt merit decît de a fi ştiut să ia hotărîrea care îi va face să înflorească.

— Nu pot vorbi cu tine despre asta, spuse Diana.

Dar nu mai încercă să se desfacă din braţele lui.

— Dar chiar asta faci, draga mea. Mai cumplit e însă faptul că nimănui nu i se trage moartea din asta. Miles va înflori, iar tu, bună şi blîndă, îl vei păzi ca pe un copil.

— Ar fi trebuit să plece împreună. N-am să le-o iert niciodată. El mă va dispreţui. Între noi nu mai poate fi vorba de dragoste. Nu pot suporta gîndurile lui, gîndurile lui despre ea, gîndurile lui despre mine.

— Omul rareori se gîndeşte la alţi oameni. Contemplează fantasme care iau înfăţişare de oameni şi pe care le inventează în interesul lui. Gîndurile lui Miles nu te pot atinge. Sînt gînduri despre Miles. Şi asta trebuie să înţelegi şi să ierţi. Va fi mulţumit de sine şi-l vei vedea zîmbind.

— Dar cu mine ce se va întîmpla ?

— Asta-i întrebarea pe care şi-o pun cu toţii. Fii calmă. Lasă-i să te calce în picioare. Leapădă-te de ură şi de mînie. Iubeşte-i şi lasă-i să te calce în picioare. Iubeşte-l pe Miles, iubeşte-l pe Danby, iubeşte-o pe Lisa, iubeşte-l pe Bruno, iubeşte-l pe Nigel.

Diana îşi odihnea capul pe umărul lui Nigel. Lacrimile i se uscaseră pe obraz.

— Nu cred că ştiu cum.

— Ştii cum să încerci. Oricine ştie.

— A fost o nebunie. Şi dragostea lui Danby pentru Lisa. Parc-a fost un vis, un vis urît şi tulbure.

— Chiar vis a şi fost în mare parte. Doar cîteva frînturi sînt limpezi şi nu se lipesc în mod necesar între ele. Cînd suferim, ne închipuim că sîntem înlăuntrul unei maşinării infernale.

— Asta e senzaţia pe care o am.

Începu să se ridice şi-şi trecu mîna prin păr. Nigel o eliberase din îmbrăţişare.

— Vezi că începe să treacă ?

Ea se dădu îndărăt şi-l privi. Observă vînătaia întunecată de sub unul din ochi, pe jumătate închis.

— Ce-ai păţit la ochi ?

— Am dat o clipă de lumea cea adevărată. Care uneori loveşte.

— Bietul Nigel.

— Şi-acum lasă-mă să-ţi iau astea. N-ai nevoie de ele.

Nigel îşi băgă mîna în poşeta ei şi luă flaconul cu pilule. După ce-l scoase, îl băgă în buzunar.

Diana îşi frecă obrazul şi şterse urmele lacrimilor uscate.

— Nu, cred că nu mai am nevoie. Dar nu ştiu de ce. Tot ce mi-ai spus e absurd.

— Bineînţeles, bineînţeles. Sînt preotul absurd al unui Dumnezeu absurd. Un fals doctor nu-i un doctor bun, dar un Dumnezeu fals e totuşi un Dumnezeu. Dă-mi voie să te conduc pînă acasă, Diana.

CAPITOLUL XXVII

DANBY APRINSE LUMINA. Încăperea cea mare de la parter a fabricii, mirosind a mucegai, a cerneluri şi hîrtii şi a deşeuri adunate de ani de zile, părea pustie, murdară, rece, surprinsă parcă de un ochi străin pe neaşteptate, şi totuşi neobişnuit de liniştită şi brusc atentă. Fără prezenţa gălăgioasă a oamenilor şi hărmălaia maşinilor, aspectul ei era întotdeauna ciudat. Era aproape cinci dimineaţa.

Danby traversă sala. Se opri în drum lîngă tiparniţa veche de tip Albion care fusese adusă cu două zile înainte de la şcoala de arte. Fierul îşi pierduse luciul şi era puţin ruginit. Avea nevoie de ulei, vopsea şi dragoste. Dar chiar neîngrijită şi în stare de nefuncţionare, tot un obiect frumos şi solid era. *Cope, London, 1827.* Mîngîie floarea mare de fier care servea de greutate, răsuci bara şi presa se porni uşor, fără zgomot, plină de vigoare. O părăsi şi-şi continuă drumul.

La capătul celălalt, o uşă ducea spre nişte scări de piatră. Scările dădeau spre un fel de debarcader în miniatură, nefolosit, de unde o scară de fier ducea drept în apă sau, cînd scădea nivelul apei, pe ţărmul mîlos al Tamisei. Danby descuie uşa, o deschise şi privi afară. Cerul începuse să se lumineze puţin, bolta ca un abur cenuşiu contrastînd cu umbra întunecată de la bază. Danby încercă să deosebească silueta centralei electrice din partea opusă, dar nu

reuşi. De dincolo de apă cîteva ferestre luminate îi atraseră privirea ; se gîndi o clipă la Bruno, deşi ştia că Strada Stadium nu se zărea de la fabrică. Suprafaţa apei începuse să devină vizibilă. Sau poate era o iluzie. I se părea că aude un uşor clipocit de ape, sau poate îi vîjîiau urechile. Simţea miros slab de mîl şi umezeală. Mai era încă puţin pînă la ora refluxului.

Danby se uită la ceas. Îşi scoase trenciul, începu să tremure şi şi-l puse din nou. Umărul lovit îl durea mai tare din pricina aerului rece. Intră în biroul din scînduri, improvizat ca un fel de cabină în sala principală, şi aprinse lumina. În birou, de care se foloseau Danby şi Gaskin, nu se făcuse curăţenie, iar masa de scris era plină de scrisori, unele nedeschise încă. Danby fusese incapabil să lucreze în ultima vreme. Pereţii erau plini de afişe de teatru şi licitaţii, vechi de peste şaizeci de ani. Danby deschise dulapul de lîngă perete şi-şi turnă un pahar de whisky curat. Se simţea de o nervozitate ridicolă.

Acceptase absurda provocare la duel a lui Will Boase din motive pe care atunci le socotise întemeiate, dar care acuma nu i se mai păreau clare. Îşi dăduse bineînţeles seama că „duelul“ avea să fie o farsă, o înscenare a celor doi gemeni, cu pistoale luate din recuzita unui teatru şi încărcate cu pocnitori, o înscenare care urmărea să-l inducă în eroare şi să-l umilească. Totuşi, în adîncul minţii lui, totul lua proporţiile unei grele încercări, cu sfîrşit neprevăzut, năprasnic poate, ale unei întîmplări în care va avea de jucat un rol neaşteptat despre care nu

ştia nimic ; trebuia să se dovedească demn şi hotărît şi nu se simţea în stare. Avea senzaţia că se predase unor duşmani.

La început, i se păruse că a-şi preda soarta în mîna altora era exact ceea ce dorea mai mult. Dorise să devină victima unor împrejurări năprasnice. Îl fascinase cuvîntul „pedeapsă“ folosit de Will în scrisoare ; gemenii, pe care acum Danby îi privea ca pe o unitate, deveniseră dintr-o dată un instrument de distrugere folosit de propria lui soartă împotriva lui. În mintea lui duelul căpătase valoare de final, un final fals bineînţeles, un fel de măruntă catastrofă provocată anume, prin care îşi încheia simbolic o etapă a vieţii.

Ştia că Lisa plecase. Trecuse pe la casa din Kempsford Gardens şi Diana îi arătase camera părăsită. Diana îi spusese că plecase definitiv în străinătate. Danby nu întrebase nimic. Presupunea că nu plecase singură. Zăbovise împreună cu Diana în camera Lisei, fără să schimbe o vorbă. Abia după ce plecase îşi dăduse seama că Diana ştia despre el şi Lisa. Probabil că-i spusese Miles. Fusese la birou în ziua aceea, şi în ziua următoare. Avusese grijă de Bruno, ca de obicei, întorcîndu-se la prînz ca să-i dea de mîncare. După o absenţă de trei zile, Nigel îşi făcuse apariţia preluîndu-şi vechea funcţie. Numai că acum Nigel devenise o prezenţă ostilă, un fel de înger justiţiar, efilat şi sardonic. În faţa lui, Danby se fîstîcea, nu ştia cum să-i vorbească. Adelaide îşi făcuse geamantanele, pe care şi le desfăcea însă zilnic, căutînd

diverse lucruri de care avea nevoie. Își anunțase hotărîrea de a pleca, dar nu plecase încă. Lipsea mai toată ziua de acasă. Bucătăria era plină de vase murdare și mîncare stricată. De cîte ori trebuia să-l hrănească pe Bruno, Danby trebuia să spele cîte o farfurie murdară. În ceea ce-l privea, mînca în oraș.

Lui Danby îi părea rău de Adelaide. Ceea ce păruse normal și simplu și plăcut cîtă vreme durase, căpătase acum aspectul unei crime. Nu-și dădea seama de ce devenise o crimă. Nu era adevărat ce spusese Adelaide — că nu voise s-o ia de nevastă pentru că îi era inferioară din punct de vedere social. N-o socotea inferioară lui. N-o luase pentru că nu-i venea să se însoare cu o femeie pentru care avea un sentiment atît de minor. Nu s-ar fi însurat nici cu Linda. Crimă era, probabil, că îi îngăduise să-l iubească mult mai mult decît o iubise el. Îngăduise ca acest sentiment de mîna a doua s-o lege prea mult de el. Nu că ar fi fost un sentiment lipsit de valoare. Avea meritele și realitatea lui, era o dragoste domestică, care ținea, așa cum țin anumite duhuri casnice, de căminul din Strada Stadium, de bucătăria și odăile de dormit de aici. Era însă o dragoste măruntă și slabă, distrusă numaidecît de atingerea a ceea ce acum îi părea lui Danby reîntoarcerea la o realitate de care uitase în chip rușinos.

Dar care era realitatea ? Uneori își spunea că Lisa era de fapt un vis, o iluzie, o nălucă, și pe măsură ce trecea vremea era din ce în ce mai convins ; în cele din urmă avea să-și dea seama

că nici n-o întîlnise vreodată, că nu existase cu adevărat. Își pierduse mințile din pricina unei fete care semăna cu Gwen, o fată serioasă și pătimașă cu păr negru și gură meditativă, o fată pe care o văzuse de vreo șase ori în viața lui. Își pierduse mințile pentru că își amintise deodată ce fusese înainte, cum fusese el, cum era pe vremuri, în timpul căsniciei sale. Lisa nu era decît un înger al aducerilor aminte, o întruchipare a ceea ce nu mai era.

Și totuși, știa că nu era doar o nălucă. Nu era Gwen reîntoarsă printre cei vii. Se deosebea mult de Gwen. Și el se deosebea mult de cel ce fusese bărbatul lui Gwen. Era mult mai bătrîn, mai gras și mai bețiv decît bărbatul pe care Gwen îl iubise cu o dragoste atît de neobișnuită. Era în același timp — și descoperirea asta se amesteca în străfundul sufletului lui cu suferința — și mult mai înțelept. Dobîndise în timpul anilor care trecuseră peste el ceva care, chiar dacă nu-l făcuse mai bun, l-ar fi putut face. Tocmai acel ceva se chinuia înlăuntrul lui, și-l durea, cînd Danby își închipuia nelămurit, dar cu toată ființa, cît de altfel ar fi fost viața lui alături de Lisa. I se părea că, în ciuda modului său de existență, a comportării față de Adelaide și a lipsei lui de seriozitate în general, dobîndise și el pe lumea asta o fărîmă, nu mare, dar prețioasă, de înțelegere care, la apariția Lisei, devenise brusc vie și luminoasă. Simțea, fără să-i fie foarte limpede, că era alcătuit din părți deosebite, intuia proporțiile a ceea ce era grosolan și necioplit, precum și neglijabila can-

titate și valoarea a ceea ce era altfel. Dar gîndurile acestea nu erau limpezi, căci își petrecea zilele afundat în cea mai neagră deznădejde, imaginîndu-și-o pe Lisa lîngă celălalt bărbat ; dorul și gelozia aveau violența unei suferințe fizice și-i zădărniceau orice efort de a se aduna.

În această stare, perspectiva duelului apăruse ca un fel de ușurare. Căpătase aparențele unui eveniment destructiv și dement, dar necesar totodată. Inima pustiită și chinuită tînjește după necesitate. Danby ar fi fost fericit să fie arestat, închis, bătut, judecat. Dealtfel, visase chiar că se afla într-o sală de judecată, imensă, haotică, și că o voce de femeie enumera păcatele de care se făcuse vinovat încă din fragedă pruncie. Orice dovadă că situația prezentă era inevitabilă însemna o binefacere. Nu îi erau suficiente argumentele pe care i le furniza propria lui judecată despre improbabilitatea succesului său. Avea nevoie de dovezi care să-i demonstreze imposibilitatea lui. Căci altfel continua să se învîrtească la infinit, în circuitul presupunerilor. Dacă ar fi întîlnit-o mai devreme, dacă cel puțin n-ar fi apărut celălalt bărbat, dacă măcar nu l-ar fi surprins sărutînd-o pe Diana, dacă ar fi un alt fel de om, omul care i se părea că putea cu ușurință fi. Acceptase, socotise chiar binevenită ideea duelului, pentru că aparținea unei alte categorii — a legalității, a necesității.

Dar acum, pe cînd tremura în biroul improvizat și neîncălzit sub lumina becului din tavan, simțind că obiectele familiare din jur deveniseră străine și îndepărtate, confruntarea plă-

nuită i se păru nu numai nebună, ci și sinistră. Din clipa cînd auzise bătaia în fereastră și primise scrisoarea pretențioasă a lui Will, Danby nu se gîndise decît la sine. Se gîndise la întîlnirea lor numai în funcție de sine însuși, ca la o acțiune pe care urma s-o facă sau nu. Nu se gîndise la Will decît ca la o unealtă a sorții. De abia acum, în timp ce-și turna al doilea pahar de whisky, începu să se gîndească cu adevărat la Will. Îl cunoștea prea puțin. Singurul lucru cert pe care-l știa despre Will era gradul de ură pe care-l avea față de el. Dar în ce fel va determina această ură comportamentul lui ? Will o iubise pe Adelaide din copilărie. Crezuse că era aceeași fecioară naivă și neprihănită, hărăzită lui. Asta înțelesese Danby din văicărelile Adelaidei după primirea scrisorii. Dar ce simțea Will față de bărbatul care, fără a avea intenții serioase, sedusese femeia visurilor lui și ce soartă credea el că merita acel bărbat ? Danby își dădea acum limpede seama că voia să-l umilească. Sau să fie oare altul scopul pentru care propusese o oră atît de matinală și un loc atît de pustiu ? Poate că el și Nigel vor veni cu cîțiva prieteni, îl vor lega pe Danby și-i vor trage o bătaie. Se mai întîmplase și altora.

Puse paharul pe masă și se duse în sala cea mare. Ferestrele începuseră să se albească. Stinse lumina. Se vedea acum țărmul și suprafața apei, aruncînd palide luciri gălbui. Malul celălalt era acoperit de un văl de ceață ce părea că tremură și vibrează, împrăștiind o lumină galbenă difuză. Danby simți un fior.

Auzi zgomot şi se întoarse. Lăsase uşa de la intrare descuiată, aşa cum conveniseră. În capătul opus al încăperii apăruseră două siluete, una slabă şi deşirată, cealaltă mai scurtă şi îndesată.

— A, bună dimineaţa, spuse Danby.

Nu vru să aprindă din nou lumina. Se vedea îndeajuns ca să-şi recunoască vizitatorii. Inima îi bătea cu putere.

Will, care purta sub braţ o cutie destul de mare, rămase în prag. Nigel se apropie, lunecînd în vîrful picioarelor pe podea. Cînd ajunse în dreptul ferestrei, Danby îi putu deosebi destul de bine trăsăturile.

— Eşti singur ?

— Da. M-am gîndit că mă pot descurca şi fără martor.

— Nu-i tocmai reglementar, se codi Nigel.

Rămase o clipă cu ochii la Danby. Avea faţa încordată şi radioasă, de parcă ar fi fost într-o stare de graţie. Vînătaia de sub ochi nu-i trecuse încă.

— Nu ţi se pare toată povestea asta absurdă ? întrebă Danby cu glasul scăzut. Cred c-ar trebui să ne vedem de treabă şi să plecăm acasă. Nici nu ştiu de ce-am venit.

Will se dezlipi de uşă şi înaintă spre Danby ; cînd ajunse la cinci paşi de el, puse lădiţa jos şi-l privi cu nespusă ură.

— În regulă, spuse Danby. Sînt la dispoziţia voastră. Hai, jucaţi-vă jocul. Dar mai repede. Vreau să mă duc acasă.

Se gîndi : Ăsta-i actor, joacă teatru, totuşi pare că ia lucrurile în serios. Nu pot pleca. Dacă încerc, sare la mine. În orice caz, cred că-s numai ei doi.

— Să coborîm, spuse Nigel. Apa s-a retras, nu-i aşa ? Ai avut o idee bună să venim aici.

Danby deschise uşa. Aerul, cu iz de umezeală, îl lovi în faţă. Simţea mirosul mării. Inspiră adînc şi, cam nesigur pe picioare, începu să coboare sprijinindu-se cu mîna de zid. Trecu iute dincolo de debarcader şi o luă în jos pe scara de fier ce ducea la mal. Cînd păşi în noroiul amestecat cu pietricele de pe mal, zări talpa cizmei de cauciuc a lui Will pe prima treaptă a scării.

Malul, care măsura între zid şi apă vreo şapte metri, era scăldat într-o lumină încă palidă, lăptoasă, desprinsă parcă din norul aninat ca o perdea de la un ţărm la altul deasupra rîului, cuprinzîndu-l în miezul lui de ceaţă albă. O linişte, născută parcă şi ea tot în acel miez de ceaţă, înmărmurea priveliştea, şi Danby tresări la auzul paşilor săi pe mîlul pietros. Rămase nemişcat la marginea apei liniştite după reflux ; nu începuse încă să crească, văzîndu-şi de cursul ei firesc spre mare. O dungă mîloasă, cu reflexe galbene, o despărţea de pămînt. Sub tivul murdar, în adînc, se desluşea o suprafaţă neregulată, cu movile şi pietre, presărată din loc în loc cu saci de plastic, piese vechi de motoare, sticle verzi şi albe şi butuci netezi, curaţi, pe care Tamisa îi înghiţise cu multă vreme în urmă. În paloarea albă a luminii, albia rîului căpăta o precizie neobişnuită, dînd impresia

unei incursiuni inedite în intimitatea unei opere de artă.

Will stătea lîngă scară și-și sprijinise lădița de una din trepte. Nigel, lunecînd ca o umbră, se apropiase de Danby. Lumina îi cădea pe fața încremenită într-un surîs de statuie străveche.

— Cum vrei să procedăm ? Ai vreo preferință ?

— Absolut nici una. Cum vreți voi.

— Există mai multe posibilități...

— Voi decideți. Dar grăbiți-vă.

— Will a ales sistemul următor : porniți amîndoi din mijloc în direcții opuse și faceți fiecare cîte douăzeci de pași — vă opriți, tragem o linie, de la care mai faceți douăzeci de pași. După ce dau semnalul, reveniți spre linie și trageți cînd vreți, înainte de a ajunge la ea, sau cînd ajungeți la ea. Trageți fără semnal, cînd vreți după pornire.

— Ascultă, Nigel, ce-ar fi să renunțăm la circul ăsta, spuse Danby încet. N-aș putea sta de vorbă cu Will ? Îmi dau seama care sînt sentimentele lui...

— Vrei să-i ceri iertare ?

— Nu ! Mă gîndeam să dau o explicație ca unui om civilizat...

— Cu neputință. Nu poți înțelege. Will nu poate sta de vorbă cu tine, *nu poate.*

Nigel își puse mîna pe brațul lui Danby. Îi clănțăneau dinții în gură.

— E curată nebunie.

— Așteaptă aici. Mă duc să-i spun lui Will.

Nigel se depărtă și Danby îi auzi discutînd. Își simțea capul ușor, ca înainte de a fi doborît

de beție. Nigel se întoarse și-i puse ceva în mînă :

— Poftim. Știi să tragi cu pistolul ?

Danby ridică mîna și văzu un pistol de toată frumusețea, cu țeava lungă și îngustă, pentru duel. Patul pistolului, păstrînd din căldura mîinii lui Nigel, era neted și plăcut la pipăit, făcut dintr-un lemn greu, brun-roșcat. Țeava și capătul de jos al patului aveau ornamentații de argint. Danby se uita fascinat la obiectul ciudat pe care-l ținea în mînă.

— Ținteşti privind de-a lungul țevii. Ține brațul întins. Să știi că n-are recul mare.

— Bănuiesc că tu și frate-tu vă distrați grozav, spuse Danby.

— E încărcat. Dacă nu vrei să-l nimerești, trage mai într-o parte. Ține minte, nu-i nevoie să vii pînă la linie.

Danby, care se pricepea la revolvere și trăsese de vreo cîteva ori cu pistolul, privi atent arma. Era într-adevăr încărcată. Cu gloanțe albe, bineînțeles, dar încărcată. Gemenii aveau de gînd să joace scena pînă la capăt.

— Am să las să cadă batista, după care poți trage cînd vrei.

— Nu mai lipsește decît doctorul !

Nigel întoarse din nou spre el fața pe care se întipărire un surîs exactic, apoi se depărtă lunecînd ca o umbră.

Lumina crescuse. Will trecuse de cealaltă parte a scării de fier. Danby se uita la Nigel cum măsura terenul și-l marca cu bucăți de

lemn. Sufla un vînticel înghețat, împrăștiind ceața care încă tot mai acoperea malul opus. Danby își ridică gulerul trenciului. Gîndi : Ce-ar fi să nu fie o joacă și să mor ? Și adăugă, tot în sinea lui : Lisa, unde ești acum oare ?

— Fii bun și dă-te îndărăt, rosti Nigel.

Îl conduse pe Danby dincolo de linia pe care o trăsese pe noroiul plin de pietriș. Drept în față, în depărtare, îl vedea pe Will țeapăn, nemișcat, siluetă robustă și nu prea înaltă, simbol amenințător plin de semnificații. Vedea și o pată roșie, care putea fi fularul sau poate cămașa lui Will.

— Sînt șaizeci de pași între voi, îl informă Nigel. Linia următoare e-acolo, însemnată cu scînduri — n-ai voie s-o depășești, dar ai voie să tragi înainte de a ajunge la ea.

Atinse mîneca lui Danby, apucă stofa între degete și-o pipăi.

— Îmi pare rău că te-am izbit de felinar, n-am vrut, se scuză Danby.

Începuse să cadă o ploaie măruntă. Părul negru al lui Nigel strălucea în șuvițe umede, lungi.

— Nu face nimic. Îți urez noroc. Dacă tragi primul, dă-te într-o parte, ești mai în siguranță. Încă nu s-a luminat de tot, probabil că n-o să te nimerească.

Nigel îl părăsi. Totu-i pus la cale ca să mă sperie, gîndi Danby. Vor să-mi pierd cumpătul, să nu-mi mai pot stăpîni nervii, să mă facă să-i rog să înceteze, să dau bir cu fugiții. Sînt ridicoli. Dar își dădu seama că tremura.

Nigel se așezase pe linia din mijloc, la jumătate drum între Will și Danby. Flutură o batistă albă deasupra capului. Cele două linii, marcînd douăzeci de pași de la centru, se vedeau perfect. De departe se auzi uruitul unui vapor care venea pe rîu. Batista căzu la pămînt.

Will înaintă încet cu brațul întins, privind încordat de-a lungul țevii pistolului. Danby se holbă la el. Apoi, atras parcă printr-o forță magnetică de adversarul său, începu și el să înainteze. Inima bătea și se zbătea nebunește. Își duse mîna stîngă la piept. Ne prefacem, încercă el să se liniștească, jucăm teatru. Intrase fără să vrea în pielea personajului; sub influența convingătoare a punerii în scenă și a decorului devenise actor. Se trezi ridicînd pistolul și puse degetul pe trăgaci. Nu era decît o joacă tîmpită, dar și înspăimîntătoare în același timp, o bufonadă grotescă, obscenă și lipsită de gust. Să terminăm odată, își zise. Îndreptă instinctiv țeava pistolului în altă direcție decît cea pe care înainta silueta încă îndepărtată a lui Will, ținti spre marginea apei și apăsă pe trăgaci.

Reculul armei și ecoul exploziei care îi stăruia în urechi acoperiră efectul produs de căderea unei sticle ce zăcea în mîl și care se spulberă zgomotos în mii de cioburi.

Danby înmărmuri, asurzit de explozie, cu ochii la sticla nevăzută. Deci, pistolul fusese totuși încărcat.

Lăsă să-i cadă din mînă pistolul care fumega și care se afundă în noroi. Se aplecă să-l ridice și zări, drept înainte, silueta lui Will care conti-

nua să se apropie, învăluit într-o aureolă de lumină aurie înălţată ca un dom deasupra lui. Danby se strădui să gîndească. Îşi spuse : Trebuie să fac ceva, repede, trebuie să-l opresc, e o greşeală. Încercă să se mişte, dar membrele, grele, nu-l ascultau. Stătea paralizat, privind fascinat cum silueta lui Will, cu braţul întins şi pistolul aţintit spre el, devenea din ce în ce mai mare. Da, într-adevăr, purta o cămaşă mov. O cămaşă mov.

Danby îşi zise : Şi dacă omul ăsta mă ucide ? Vrea să mă ucidă, îmi doreşte moartea. Trebuia să-mi dau seama că nu joacă teatru. Ar trebui să ştie că sînt inofensiv, că n-am vrut să-i fac nici un rău, trebuie să-i explic că-i o greşeală, nu pot să mor din pricina unei greşeli. Cine ar pricepe ? Ridică mîna. Încercă să mişte piciorul, dar parcă prinsese rădăcini în noroi. Stătea cu mîna ridicată, ca un semn, ca un totem.

Will ajunse la linia marcată cu bucăţi de scîndură, se opri şi ţinti cu grijă. Îi despărţeau aproximativ zece metri.

Trebuie să-l oprească cineva, gîndi Danby, trebuie să-l opresc. Voi striga. Dar trupul îi încremenise de frică în aşteptarea glonţului. Se şi vedea zăcînd pe malul Tamisei, cu glonţul tras de Will în inimă. Gîndi : Mor din cauza unei femei pe care n-am iubit-o, mor pentru că n-am fost în stare să iubesc, mor înainte de a iubi. N-am fost vrednic. Îşi încrîncenă voinţa poruncindu-şi să se mişte, să se dea în lături, sau măcar să se retragă la o parte cum îl sfătuise Nigel. Dar nu-şi putea lua ochii de la Will, care înainta cu ţeava către el, şi al cărui chip devenea din ce în ce mai desluşit, proiectat peste o elipsă de lumină.

— Nu, nu, nu !

Ceva negru ţîşnise în mijlocul scenei, un trup agitat, zvîrcolindu-se — Nigel dînd din mîini, urlînd, întinzîndu-şi braţele. Veni în faţa lui Danby, dansînd în loc, răvăşind cu picioarele pietrişul noroios.

— Dă-te la o parte, lua-te-ar dracu.

La strigătul lui Will, Danby se repezi înainte şi-l apucă pe Nigel de mijloc. Se încordară într-o luptă corp la corp. Peste umărul lui Nigel, Danby văzu pistolul aţintit asupra lor. Îi puse piedică lui Nigel şi se prăbuşiră la pămînt. Will mai strigă o dată şi trase.

Danby simţi glonţul trecînd cu un şuierat pe lîngă capul lui ; la auzul exploziei, nervii şi muşchii i se relaxară şi se aşeză greoi pe pietre. Nigel zăcea cît era de lung. Ochii erau îndreptaţi spre Danby. Apoi îi închise, iar pe chip îi apăru o expresie de fericire binecuvîntată. Ecoul împuşcăturii se stinse şi se aşternu o linişte ciudată.

Danby vru să-ntindă mîna spre umărul lui Nigel ca să-l scuture, dar n-avu destulă forţă în braţ şi se sprijini neputincios în cot, privind cu stupoare expresia de beatitudine de pe faţa neînsufleţită a lui Nigel. Auzi paşi apropiindu-se.

Will, cu pistolul fumegînd în mînă, întrebă :

— Pe care din voi l-am ucis?

Avea fața albă, ținea gura deschisă și tremura tot.

— Pe nici unul, din fericire pentru tine, răspunse Danby, începînd să se ridice.

— Nigel, Nigel!

Will căzu în genunchi lîngă fratele lui. Ochii lui Nigel se deschiseră.

— Bună, Will. Cred c-am fost în rai.

— Ești întreg, mă prostule ?

— Da. Dar fii atent. Vine poliția.

Un om în uniformă apăruse pe puntea debarcaderului vecin, care aparținea unei fabrici de îngrășăminte. De departe se auzi cineva strigînd. Danby se întoarse în loc și o luă în direcția opusă, de-a lungul malului lunecos. Apoi, găsind că mergînd se deplasa prea încet, începu să fugă. Ceața se ridicase, și acum, prin ploaia destul de deasă, se deslușea podul și luciul apei crestat de picăturile care cădeau de sus.

Apa atingea poala zidului de cărămizi care împrejmuia cimitirul. Pe acolo nu se putea trece. Danby merse prin apă. Cineva îl strigă din urmă. El își continuă drumul prin apa din ce în ce mai adîncă pînă ce pierdu piciorul și, cu o senzație de ușurare, cedă și se lăsă în voia Tamisei. Înotă spre linia unde erau acostate niște șlepuri, trecu pe sub pupa celui din margine, depărtîndu-se de țărmul pe care nici nu-l mai zărea.

Dintr-o dată se înstăpîni liniștea și pacea. Danby înota încet, abia atingînd suprafața netedă a apei. Nu-i era frig. Se lăsa purtat de rîu. Se simțea într-o stare de beatitudine, ca și cum

toate păcatele, inclusiv cele uitate, îi fuseseră iertate. Ceața se ridicase și ploaia se domolise. Începuseră să se ivească raze palide de soare și Danby zări curcubeul peste Tamisa, întinzîndu-se deasupra Londrei. Danby înotă spre el. Trecu pe sub podul Battersea.

CAPITOLUL XXVIII

PLOUA, PLOUA, PLOUA fără încetare. Adelaide ședea în odaia ei, cu lumina aprinsă. Îi era frică. Întunericul domnea de atîta vreme, încît nu știa dacă era seară sau dimineață. Ploaia întunecase întreaga după-amiază. Ceasul stătuse. Probabil că era noapte.

Din nou se anunțase inundație. Dar se mai anunțase în atîtea rînduri fără să se adeverească. Întunericul era insuportabil, insuportabilă era și bătaia neîncetată a ploii în geam. Casa îi făcea groază. Parcă se afla în puterea unui spirit rău. Nici să deschidă ușa bucătăriei nu putea. Îi era frică de Nigel, îi era frică de Danby, îi era frică de Bruno. Îi era teamă ca nu cumva Bruno să moară cînd era singură cu el. Ceilalți veneau și plecau în chip misterios. Poate că într-o bună zi vor pleca și nu se vor mai întoarce. Și ea voia să plece, își făcuse bagajele de cîteva zile, dar n-avea destulă voință și nici n-avea unde să se ducă.

Nu mai pot sta aici, își spunea Adelaide, trebuie să mă mut la hotel. Dar nu voia să-și chel-

tuiască banii pe hotel. Nu locuise în viața ei la hotel și nici nu știa cum să-și aleagă unul. Gîndi : Trebuie să-mi caut altă slujbă. Dar ideea o înspăimînta ca un coșmar. Se simțea incapabilă să muncească, să aibă de a face cu oameni necunoscuți. În cele din urmă înțelese că singurul om pe care-l iubise dintotdeauna fusese Will. Toată făptura ei tînjea după neastîmpărul și violența lui, care pînă acum o scoseseră din sărite. Acum se simțea subjugată, ar fi fost gata să cedeze, dar era prea tîrziu. Anii petrecuți cu Danby păreau un vis lipsit de substanță. Ar fi trebuit să-și recunoască stăpînul adevărat încă din copilărie, să nu fi pus niciodată la îndoială autoritatea lui. Alături de realitatea viguroasă a lui Will, farmecul lui Danby devenea inexistent. Adelaide uitase dragostea ei pentru Danby. I se părea că îi cedase din cu totul alte motive, pe care acum nu și le putea explica. Nu mai simțea nici un resentiment împotriva lui, deși încă se mai ferea să-l întîlnească. Nu mai socotea că se purtase rău cu ea. Indiferența față de el o făcea să se simtă egala lui, și astfel dispăru orice temei de ciudă sau supărare. Pe sine însăși era supărată, pe frivolitatea și opacitatea ei. Ani de zile îl avusese la picioarele ei pe singurul bărbat pe care-l iubea, și îl pierduse iremediabil.

Adelaide ședea plîngînd pe marginea patului. Repetase în mintea ei de sute de ori scena împăcării, imaginîndu-și cum îi va cere iertare, cum va accepta mînia lui, apoi iertarea. Dar știa că ar fi fost zadarnic să încerce să-l vadă, îl cunoștea prea bine pentru a-și face iluzii. Ar fi fost în stare s-o violenteze, s-o bată — ceea ce n-ar fi avut nimic din măreția actului justițiar din imaginația ei. Ar fi fost urît, umilitor, iremediabil. Se gîndise să recurgă la intervenția lui Nigel sau chiar a mătușicii. Dar avea impresia că Nigel îl detesta pe Will, iar la mătușica n-avea curajul să se ducă, de teamă să nu-l întîlnească pe Will. Îi scrisese o scrisoare : *Te rog iartă-mă. Acum știu că te iubesc.* Dar cuvintele așternute pe hîrtie îi păruseră goale, lipsite de conținut, atît de palide față de forța de nestăvilit dezlănțuită în inima ei. Pusese totuși scrisoarea la cutie ca să facă ceva, așa cum un necredincios ar aprinde o lumînare într-o biserică. Însă el n-o va ierta niciodată. O va urî toată viața.

— Adelaide !

O mai strigase de cîteva ori, dar ea nu-l auzise. Se sculă plictisită și porni spre scară.

— Adelaide !

— Vin, vin, nu mai striga.

În camera lui Bruno se făcuse frig. Erau aprinse și lampa din tavan, și cea de la căpătîi. Fereastra fără perdea arăta ca un hău lucios și negru, străbătut de picături iuți și dese care izbeau în geam ca într-o tobă. Patul lui Bruno era răvășit, una din perne căzuse pe podea. El zăcea de-a curmezișul patului, cu capul atîrnîndu-i în jos ca și cînd și-ar fi rupt gîtul. Un tratat despre păianjeni lunecă și se izbi zgomotos de podea.

— Ce s-a întîmplat ?

— Unde-au dispărut toți ?
— Nu știu.
— Unde-i Danby, unde-i Nigel ?
— Nu știu.
— Groaznică ploaie.
— Vrei ceva, un ceai ?
— Nu. Sînt deprimat. Fii bună, te rog, Adelaide, și aranjează-mi pernele. Nimănui nu-i pasă de mine. Aș putea muri fără ca cineva să bage de seamă.

Ținîndu-și respirația, Adelaide apucă umărul osos și descărnat a lui Bruno și împinse perna sub el. Întinse cearșafurile și pledul. Bruno se căzni să-și așeze brațele slabe deasupra pledului, și-și trase în jos mînecile pijamalei în dungi albe și roșii.

— Vrei, te rog, să-mi dai cartea ? Te rog, trage perdeaua.

Adelaide trase perdeaua și aruncă tratatul despre păianjeni pe pat.

— Mai dorești ceva ?

— Vrei, te rog, să dai drumul la radiator ? E frig ca iarna.

— Dacă nu ți-ai răvăși patul în halul ăsta, nu ți-ar fi frig.

— Toate mă dor, nu-mi pot găsi locul. Adelaide, am auzit la radio că se revarsă Tamisa.

— Au mai spus și altădată.

— Bate un vînt puternic dinspre nord-vest, și la Teddington inundația...

— Ah, nu-ți mai face griji de pomană.
— Ești bună să-mi dai ziarul de seară ?
— Nu l-am primit.

— Adelaide, vrei să-mi aduci o sticlă cu apă fierbinte ? Mi-e tare frig. Îmi pare rău că te deranjez.

Adelaide se duse la baie și umplu o sticlă cu apă de la robinet. O uscă repede cu un prosop, o aduse în cameră, apoi din nou își ținu răsuflarea și împinse sticla sub picioarele lui Bruno.

— O simți ?
— Da. E îngrozitor de fierbinte.
— S-o înfășor în ceva.
— Nu, lasă.
— Vrei încă o cuvertură ?

— Nu, nu suport greutatea. Adelaide, n-ai vrea să ieși pînă afară să vezi dacă e inundație ?

— Nu ți-e bine ? Ne-ar anunța dac-ar fi inundație. Au crescut doar puțin apele. Nu știi că se exagerează totdeauna ?

— Adelaide, te rog, ieși și uită-te. Ah, Doamne, ce n-aș da să vină Danby acasă.

— Nu știu ce înțelegi prin ieși și vezi. N-am ce vedea pe ploaie. Dacă ies așa cum sînt, mă udă pînă la piele.

— Atunci, cheamă pe cineva, telefonează la poliție. *Te rog,* Adelaide.

— Nu înțeleg de ce te frămînți atît. Mă rog, am să telefonez la poliție.

Adelaide închise ușa odăii lui Bruno și coborî scările. În casă era mai întuneric ca de obicei. Cînd ajunse în hol, căută cu mîna cartea de telefon, pe care trebui s-o ia apoi în salon ca să citească numărul. Salonul era pustiu și sinistru, cu fereastra-i bombată, neagră, șiroind de apă. Adelaide observă un fir umed prelingîndu-se

sub fereastră, înaintînd pînă la pata prelungă ce întuneca covorul. Se îndreptă spre telefon și ridică receptorul. Începu să formeze numărul. Apoi își dădu seama că n-avea ton. Telefonul era mort. Puse receptorul în furcă și-l mai ridică o dată. Nimic.

Adelaide se depărtă de telefon. Se opri în holul neluminat și-și vîrî pumnul în gură ca să nu strige de groază. Se duse să deschidă ușa de la intrare, dar o închise numaidecît, căci o rafală de vînt o izbi puternic aducînd potopul asupra ei. Ploaia era atît de deasă, încît felinarele abia se mai distingeau și afară părea întuneric. Măcar de ne-ar veni cineva în ajutor, gîndi ea, măcar de-ar fi cineva cu noi. Vecinii erau toți oameni în vîrstă, și-apoi nici nu-i cunoștea. Măcar Danby de-ar veni. Singurătatea, zgomotul, spaima lui Bruno deveniră brusc insuportabile. Adelaide își zise : Mă duc pînă la restaurantul Kings Arms pe Cheyne Walk. Acolo erau desigur lumini și oameni care chefuiau și care aveau să rîdă de ea văzînd-o atît de speriată. Strigă de la piciorul scării spre Bruno :

— Totu-i în ordine. Cei de la poliție spun că n-avem de ce ne teme. Ies o clipă să văd ce-i afară. Mă întorc numaidecît.

Își puse trenciul, își acoperi capul cu un fular și, cu cheia în mînă, deschise ușa. Îi fu greu s-o închidă de afară. Vîntul și ploaia care loveau oblic în ușă, i-o smulgeau din mînă. Împinse din toate puterile pînă ce izbuti s-o închidă, coborî cele cîteva trepte și porni pe stradă. Apa se revărsase peste rigole și curgea ca un rîu pe trotuar. Strada era toată un rîu. Pantofii i se umplură cu apă. După cîțiva pași se opri. Era udă pînă la piele. Pînă și aerul devenise parcă o apă neagră. Era curată nebunie să umbli pe o asemenea ploaie. Dar gîndul la lumina și veselia de la Kings Arms o făcu să meargă mai departe.

Cînd ajunse în colțul străzii Cremorne, Adelaide de abia își mai trăgea sufletul, atît era de obosită și înspăimîntată. Hainele se lipeau de ea și o împiedicau să se miște. Apa îi ajungea pînă la glezne. Undeva departe, dincolo de perdeaua de ploaie, se deslușea un zgomot ciudat, ca un huruit îngrozitor. Rămase în colțul străzii și privi spre Cheyne Walk, dar din pricina ploii dese nu văzu nimic. Cineva îi strigă ceva din pragul unei case, apoi închise ușa. Adelaide simțea cum cursul apei, care acum trecea de gleznă, avea din ce în ce mai multă forță. Din întuneric apăru deodată un om care fugea sau încerca să fugă și care îi strigă :

— Nu te duce într-acolo !

— Ce se întîmplă ? întrebă Adelaide urlînd, dar zgomotul aproape îi înecă vocea.

— Vine apa dinspre dig. Nu te duce într-acolo, întoarce-te ! Poliția...

Omul dispăru, fugind împiedicat din pricina apei care creștea.

— Vai, vai, vai, se tîngui Adelaide îngrozită, începînd să fugă înapoi.

De fapt nu fugea, ci încerca să-și croiască drum prin vad. De cum punea un picior pe pămînt, apele i-l înșfăcau încercînd să-l ia cu ele. Pierdu un pantof, și-l scoase și pe celălalt și-l aruncă. Se agăța de garduri cu respirația tăiată.

Apoi începu să ridice pe rînd, tot mai sus, fiecare picior, plescăind prin apă, urlînd de frică. De la o fereastră se auzi un strigăt isteric. Cînd în sfîrşit Adelaide ajunse în dreptul uşii, după ce urcă treptele ridicîndu-se deasupra apei, tocmai cînd voia să bage cheia în broască se întîmplă ceva. Pînă atunci văzuse luciul ploaiei, licărul difuz al picăturilor de apă, scîntei neastîmpărate mişcîndu-se în noapte. Deodată se lăsă un întuneric deplin, ca şi cum cineva i-ar fi acoperit ochii cu o bucată de catifea neagră. Împinse uşa şi intră în casă. Îi trebui o clipă să se dumirească ce se întîmplase. Toate luminile din casă se stinseseră. Probabil că inundaţia ajunsese la centrala electrică.

Adelaide se lăsase cu toată greutatea pe uşă ca s-o deschidă. Tot mai plîngea. Auzi vocea lui Bruno. Întunericul din casă era dens şi înăbuşitor. Porni bîjbîind spre scară.

— Adelaide, Adelaide, vino repede, lumina...

Înaintînd cu mîinile întinse, ajunse în sfîrşit la uşa lui Bruno.

— Adelaide, ce se întîmplă ? E inundaţie ?

Adelaide traversă odaia şi-i căută mîna. Parc-ar fi cuprins în palmă cîteva crengi uscate de copac.

— Nu s-a întîmplat nimic. Doar ploaia. Probabil că a pătruns apă la centrala electrică.

Numai de nu s-ar speria bătrînul. Dacă-l apucă panica, nu rezist.

— N-ai telefonat la poliţie, am auzit...

— Ba da, am telefonat. Totu-i în regulă.

— Nu-i adevărat. Zgomotul ăsta nu-i ropot de ploaie. S-a revărsat Tamisa, a trecut peste dig. A ajuns pînă aici, în casă. Du-te jos de vezi. Şi adu nişte lumînări. E-atît de îngrozitor de întuneric.

Adelaide căută uşa, apoi coborî scara ţinîndu-se cu amîndouă mîinile de balustradă. Nu-i decît apă, îşi spuse ea, chiar dacă ajunge pînă aici, nu-i nimic, sus la etaj sîntem în siguranţă. Ah, dacă zgomotul n-ar fi atît de înspăimîntător ! Dacă măcar ar veni Danby. Dar pe asemenea potop nu putea veni nimeni. Îşi spuse : E o lanternă în sertarul mesei din hol. Pierduse simţul orientării şi al distanţelor. Bîjbîi în neştire pînă dădu de masă, trase sertarul şi luă lanterna. O aprinse şi îndreptă lumina spre scările care duceau la bucătărie şi camera ei. De acolo venea un sunet nou, ca un fel de gîlgîit. Adelaide coborî cîteva trepte. Fascicolul de lumină căzu pe o suprafaţă lucie de apă. Adelaide privi înmărmurită. Apoi gîndi : Hainele, lucrurile mele.

Coborî ultima treaptă şi porni spre odaia ei. Apa îi ajungea pînă la glezne. Două gemantane erau pe jos, unul pe pat. Îşi luă geanta, trase cele două geamantane din apă şi începu să le care, împingîndu-le în sus pe scară, ţinînd lanterna lîngă coapsă. Reuşi să le urce pînă pe pragul uşii de la intrare. Bruno o striga iar. Fără să-l ia în seamă, coborî după cel de al treilea geamantan. Ce altceva să mai ia ? Pardesiul. Îl trase din cui şi încercă să-l îmbrace peste trenci. Nu era cu putinţă. Avea mîinile ţepene

și tremura și plîngea de frig. Trase cum putu după ea geamantanul și o boccea în care-și vîrîse pardesiul și halatul. Urcă pînă la parter unde le lăsă, apoi coborî iar. În bucătărie erau lumînări, dar unde oare ? Se oprise pe ultima treaptă, îndreptînd lanterna spre apa care curgea la picioare. Nu-și dădea seama dacă se ridicase. Zgomotul acela ca un gîlgîit era acum foarte aproape. Adelaide înțelese în sfîrșit că auzea sunetul apei curgînd din stradă în curtea lor, care în spatele casei era sub nivelul străzii. Apa intra probabil pe sub ușa din dos.

Trebuie să caut lucrurile, să încerc să le salvez, își spuse Adelaide. Coborî, merse prin apă, intră în camera lui Danby. Ridică lanterna spre fereastră, dar nu văzu nimic dincolo de geam. Se apropie și încercă să-l ridice. Zarva de afară năvăli ca un torent în încăpere. Nu se zărea nici o lumină. Adelaide scoase pe fereastră mîna în care ținea lanterna și o coborî, vrînd să privească în curte. Simți o atingere rece, ciudată. Era apa care afară crescuse peste nivelul la care ajunsese în casă. Curînd avea să se ridice pînă la pervaz. Plîngînd și abia stăpînindu-se să nu țipe, Adelaide trase cu toată puterea de fereastră încercînd s-o coboare în jos, apoi întoarse disperată raza lanternei spre cameră. Pe toaletă peria de păr a lui Danby ședea mirîndu-se parcă de cele ce se întîmplau. Adelaide o apucă și începu să lovească în rama ferestrei. Geamul se făcu țăndări, care căzură peste ea.

Adelaide se depărtă șchiopătînd de fereastră. Simți o durere ascuțită în călcîi și se așeză pe patul lui Danby. Atunci lumina lanternei căzu peste ceva care plutea pe apă, chiar lîngă piciorul patului. Era cutia mare de lemn în care erau păstrate timbrele.

— Adelaide ! Adelaide ! se auzi vocea lui Bruno, străpungînd gălăgia infernală care pusese stăpînire pe întreaga casă.

Adelaide întinse o mînă după cutie, apoi le întinse pe amîndouă și reuși s-o prindă și s-o pună pe patul lui Danby. Se așeză iar și-și ridică piciorul încălțat în ciorap. O durea și bănuia că îi intrase un ciob în talpă. O pată roșie apăruse și se întindea pe ciorapul ud. Adelaide gemu. Mîna cu care-și cercetă locul dureros era înghețată.

— Adelaide ! Adu timbrele ! — vocea lui Bruno străbătu din nou depărtarea pînă la ea.

Adelaide îndreptă lanterna spre cutia cu timbre. Cutia stătea strîmb și cîteva dintre sertare lunecaseră, deschizîndu-se. Timbrele colorate se vedeau destul de deslușit prin învelitoarele de celofan. Ceva îi căzu peste ochi : era fularul, ud leoarcă, de care uitase. Îl dădu spre spate. Își ascultă geamătul, de abia auzindu-l în vacarmul produs în noaptea neagră de năvala apelor și de ploaia torențială. Tremura de frig și își simțea picioarele ca doi bulgări de durere. Dădu iar cu ochii de timbre. Ce-ar fi să iau cîteva să i le dau lui Will — îi trecu prin minte. Oare așa mă va ierta ? Aș putea spune că s-au pierdut în timpul inundației. N-ar fi fost de mirare. Dacă n-aș fi eu aici, s-ar pierde toate. S-a

dezlănţuit potopul, e sfîrşitul lumii, ce mai contează ce faci. Fixă lanterna şi întinse spre ele o mînă udă şi amorţită de frig. Unde erau oare cele triunghiulare ? Ah ! dacă măcar ar fi ştiut să le deosebească pe cele valoroase. Du-te sus, îşi spuse în gînd. Urcă, schimbă-te, pune haine uscate, încălzeşte-te şi gîndeşte-te ce să faci. Se ridică, dar simţi din nou durerea ascuţită din călcîi. Plîngînd şi stînd într-un picior, încercă să ridice cutia, dar nu reuşi.

— *Adelaide ! Timbrele, timbrele !* — ţipătul se auzea de aproape.

Adelaide, cu un genunchi pe pat, începu să tragă de sertarele cutiei, care se înţepeniseră, de parcă erau fixate în spatele cutiei. Lunecau puţin, apoi iar se înţepeneau. Cu mîinile neputincioase din pricina frigului, încercă să scoată plicurile de celofan. Dar nici acestea nu voiau să iasă.

Deodată larma se înteţi, vuietul apei crescu, iar Adelaide simţi cum ceva îi smulse piciorul de pe pămînt. Dădu drumul cutiei şi se apucă cu amîndouă mîinile de pat. Probabil că apa năvălea peste pervazul ferestrei. Adelaide scoase un strigăt şi se năpusti spre uşă. Nu-şi mai putea mişca picioarele prin apa care o trăgea cu o putere de nedescris. Se agăţă de canatul uşii, făcîndu-şi vînt în sus, apoi căzu pe trepte, agăţată de balustradă. Reuşi să-şi ridice piciorul pînă pe prima treaptă. Ţinea lanterna încleştată în mînă, cu partea aprinsă cuprinsă în palmă ; mîna parcă era de alabastru.

— ADELAIDE, TIMBRELE, ADU TIMBRELE !

Urletul de groază al lui Bruno se auzi chiar deasupra ei.

Cînd izbuti să ajungă la cea de a doua treaptă, ridică lanterna şi privi în sus. Scoase un strigăt. Bruno stătea în capul scărilor, sprijinit de capătul balustradei. Avea pe el doar jacheta pijamalei, iar picioarele subţiri, ca ale unei insecte, erau îndoite din genunchi. Căpăţîna mare, pe care lumina lanternei o împărţea în cuburi imense de umbră, se clătina ca un cap uriaş de carnaval. Bruno se clătină şi el, aplecat înainte, mîinile ca vreascurile uscate se încolăciră pe balustradă, genunchii i se îndoiră. În clipa următoare se prăvăli cu capul înainte, izbindu-se de umărul Adelaidei. Ea scăpă lanterna şi se prăbuşi pe spate, cu Bruno deasupra, drept în clocotul apei.

CAPITOLUL XXIX

— AI BĂGAT DE SEAMĂ, spuse Miles, că se poate auzi cînd rîndunica apucă insecta şi o sfarmă în cioc ? Ia ascultă.

— Anul ăsta rîndunelele s-au întors devreme, spuse Diana. Tare mi-ar plăcea să rămînă aici la noi, să nu plece în altă parte.

— Cine să le oprească ? Îşi caută probabil o casă liniştită de ţară.

Era o seară calmă și luminoasă, una din acele seri de primăvară care au intensitatea toamnei și în care tot ceea ce crește vibrează de culoare și pare că expiră liniște. Miles și Diana se plimbau agale prin cimitirul Brompton. Ajunseseră aproape de centrul lui, acolo unde zarva dinspre străzile Fulham și Old Brompton se topea într-un zumzet îndepărtat. Se așezară pe o bancă. Miles își petrecu brațul pe după umerii Dianei.

— Ce liniște e aici, e ca la țară. Nu văd de ce ar pleca rîndunelele în altă parte.

— Nu-i prea răcoare pentru tine, draga mea ?

— Nu, Miles. Soarele mai încălzește încă, nu ți se pare ? Ce verde e totul, parcă ar fi o imensă întindere de apă.

— Am impresia că în timpul iernii uităm culoarea verde.

— Uităm atîtea. Fiecare primăvară e o surpriză.

— Fiecare primăvară e o surpriză.

— E minunat să vezi cum crește din nou iarba. Privește cum cade pe ea acolo lumina.

— Cum era Bruno cînd l-ai văzut ultima dată ?

— Ca de obicei. Nu știe cine sînt. Cred că nu-l mai recunoaște nici pe Danby. Cîteodată vorbește destul de coerent, dar ceea ce spune n-are nici o legătură cu nimic. Pare că trăiește numai în prezent.

— E locul cel mai potrivit pentru viață, Diana. E o adevărată minune că a supraviețuit, după cele întîmplate în toamnă.

— Doctorul spune că n-o mai duce mult. E foarte dărîmat. Ți-ai dat și tu dealtfel seama.

— A devenit patetic.

— Nu e patetic. E dărîmat.

— Tot n-a pomenit de timbre ?

— Nu, slavă Domnului.

— Îmi pare bine că s-au pierdut.

Colecția de timbre se pierduse în timpul inundației. Cutia fusese luată de apă. Cînd apa scăzu, o găsiră în curte răsturnată, cu sertare lipsă. Cele cîteva timbre care rămăseseră înăuntru erau distruse.

Miles strînse ușor umărul neveste-si. Tot ceea ce i se întîmplase în timpul din urmă fusese cu totul neașteptat. Ce îngrozitor de complexă trebuie să fi fost viața lui ca să-l surprindă într-atît ! Miles avea impresia că fusese întors pe dos ca o haină, ca și toate cîte îl înconjurau. Forma lor era aceeași, dar culoarea era alta, altele erau și senzațiile. Aceeași lume veche, perfectă și înnoită, sau poate doar privită și văzută cu adevărat pentru prima oară.

Primele zile după plecarea Lisei le trăise într-o stare de cumplită durere fizică. O lăsase să plece, o lăsase să se îndepărteze, crezînd că ceea ce simțea atunci era suferință. Dar nu *trăise* plecarea ei decît cu o zi mai tîrziu, ca și cum noțiunea ar fi avut nevoie de timp ca să-i pătrundă în trup. Abia atunci începuse adevărata suferință. Nu putuse nici să mănînce, nici să doarmă. Nici nu încercase să se ducă la slujbă, deși plecase zilnic de acasă ca și cînd s-ar fi dus la birou. Umblase zile întregi pe

străzi. Odată o întîlnise pe Diana pe Warwick Street și, privindu-i chipul crispat, își dăduse seama că și ea își petrecea timpul întocmai ca el.. Nu-l văzuse. Serile șezuse în salon, prefăcîndu-se că citea. Diana se retrăgea la culcare pe la ora opt. Miles, care nu se încumeta să se culce în același pat, se întindea pe canapea și zăcea acolo toată noaptea, înțepenind cu ochii în tavan. I se păruse că avea să moară din pricina lipsei de somn.

La început se gîndise că avea s-o găsească pe Lisa, că *trebuia* s-o găsească. Cum putuse s-o lase să-l părăsească ? Două căminuri. Ar fi fost o soluție. Ar fi trebuit să i-o impună. O întrebase pe Diana dacă știa unde plecase, dar Diana nu știa. Nici cei de la Fondul Salvării Copiilor nu știau. Îi spuseseră că țineau legătura cu ea prin biroul lor din Calcutta. Își închipuise că o va găsi, că o va întîlni pe stradă sau îi va ieși în cale la aeroport. Într-o seară își închipuise c-o aude răsucind încetișor cheia în ușa casei din Kempsford Gardens, apărînd înaintea lui și spunîndu-i : „M-am întors, Miles. A trebuit să mă întorc. N-am să mai plec niciodată de lîngă tine." Își închipuise cum avea s-o întîlnească în India, pe stradă, și cum curioșii aveau să se adune roată în jurul lor în timp ce Lisa, rîzînd și plîngînd totodată, se va arunca în brațele lui. Totuși nu fusese pe la agențiile de voiaj sau aeroport. Nici măcar nu-i scrisese. Adînc în sinea lui, o parte infimă din el începuse să creadă că Lisa plecase definitiv, că o pierduse iremediabil ; în plină agonie, sfîrșit de durere, se

aplecase asupra acestei fărîme de credință, cu voința de a o păstra în el.

În vremea aceasta el și Diana abia de schimbaseră vreo vorbă unul cu celălalt. Diana își petrecuse din ce în ce mai mult timp în dormitor, ba chiar în pat, plîngînd. O dată sau de două ori încercase să-i zîmbească lui Miles cînd îl întîlnise pe scări, dar el fusese incapabil să schițeze măcar un răspuns, iar altă dată, cînd ea îi atinsese brațul, el sărise în lături de parcă ar fi fost electrocutat. Diana își continuase drumul intrînd în bucătărie, unde izbucnise în hohote de plîns. Miles își dăduse seama că era pe cale să înnebunească din pricina lipsei de somn, dar nu putea face nimic. Așteptase cu răbdare, resemnat, ca trupul să reacționeze, sperînd ca această reacție să aibă un efect violent asupra minții lui izbăvind-o de chinuri. Într-a cincea zi, spre seară, somnul tot nu-l doborî dar căzu parcă în transă. Vedea toate obiectele din jur cu o acuitate neobișnuită, dar se depărtase de ele contemplîndu-le neputincios ca într-un vis.

Într-un tîrziu se trezise din această stare de neființă care nu semăna cîtuși de puțin cu somnul. Era noapte și razele lunii luminau salonul unde zăcea Miles. I se păruse că se sculase din morți. I se păruse că se vedea pe sine zăcînd, ca și cum sufletul i-ar fi părăsit trupul, veghind alături de el ca o sentinelă. Rămăsese întins în lumina lunii, încercînd să-și amintească cine era și ce i se întîmplase. Apoi își adusese aminte. Cu o zi înainte Parvati își pierduse viața într-un

accident de avion. Își adusese aminte cum se despărțise de ea la aeroport, cum își luaseră rămas bun. Ea își fluturase mînuța mică, apoi își aruncase peste umăr coama grea de păr, strînsă în coadă. Purta un sari roșu cu auriu care îi plăcea lui. Era încă foarte subțirică, nu se observa că aștepta un copil. Îi făcuse semn cu mîna și zîmbise, apoi dispăruse. Era prima lor despărțire de ani de zile. „Întoarce-te repede, iubito, întoarce-te repede“, își spusese el în gînd privind în urma ei. Și acum nu mai exista, murise. Trupurile lor — al lui Parvati și al copilului lui — se făcuseră fărîme, presărate pe povîrnișul unui munte, părăsiseră pentru totdeauna această lume. Miles își întorsese fața de la lună și, zăcînd în întuneric, contemplase îndelung moartea ei. Parvati părăsise lumea pentru totdeauna. Nu mai exista.

Diana îl găsise dimineața zăcînd în salon, părînd paralizat, incapabil să facă vreo mișcare. Trimisese după doctor și în cele din urmă reușise să-l culce pe Miles în pat. După un timp își mai revenise, începuse să se comporte ca orice bolnav, cerînd sticle cu apă fierbinte ca să-și încălzească picioarele, și supă. Apoi se agățase cu o disperare patetică de Diana, nesuportîndu-i nici o clipă absența, deși la început îi vorbise foarte puțin. În cele din urmă putuse vorbi. Îi vorbise fără întrerupere o zi întreagă, două zile, despre Parvati, îi povestise totul, despre copil, despre tot trecutul lor, de la începutul începutului, tot ceea ce-și amintise. Îi povestise fiecare amănunt în legătură cu

prima lor întîlnire, cînd o văzuse pe Parvati în King's Road mergînd pe bicicletă și-și spusese în sinea lui : Ce bine ar fi ca fata asta minunată să-și prindă sari-ul în roată ca să mă pot apropia de ea să-i vorbesc. Și roata agățase sari-ul, iar Miles alergase s-o ajute și-o invitase să ia ceaiul împreună. Ea refuzase. Două zile mai tîrziu o reîntîlnise la o întrunire politică, și de rîndul acesta ea acceptase invitația. Îi povestise Dianei tot ce-și amintea din ziua cînd o zărise pe Parvati prima oară pînă în clipa cînd îi făcuse semn cu mîna în ușa avionului. Îi povestise și cum rămăsese singur în holul casei, cu ziarul. Diana îl ascultase cu lacrimile șiroindu-i pe obraji.

Apoi vorbiseră despre Lisa. Diana îi povestise despre copilăria lor și cum fusese Lisa în vremea aceea. Găsise niște fotografii vechi și i le arătase lui Miles. Vorbiseră despre căsnicia lor, încercînd să-și explice de ce se căsătoriseră și cum evoluase legătura dintre ei. „Eu te-am obligat să iubești, Miles. Cu mine n-a fost cum a fost cu Parvati, cu Lisa.“ „M-ai obligat să trăiesc. Cred că nimeni în afară de tine n-ar fi putut.“ Vorbiseră despre iubirile lui Miles, întrebîndu-se dacă de Lisa se îndrăgostise cu mult timp în urmă și dacă s-ar fi însurat cu ea dacă pe ea ar fi cunoscut-o întîi. Vorbiseră încet, liniștiți, ca doi oameni foarte bătrîni care discută despre fapte de mult petrecute. Atunci începu Miles să-și dea seama că se schimbase ceva, că lumea arăta altfel, reînnoită, ca o haină întoarsă pe dos.

Durerea nu scăzuse. Sau probabil că scăzuse, de vreme ce se comporta normal, mînca, mergea la slujbă. I se părea că durerea se păstrase intactă, dar că el crescuse şi o putea cuprinde cu mai multă uşurinţă. Nu-i copleşea şi nu-i chinuia trupul. O purta în sinea lui fără să-l împovăreze, atent şi delicat ca pe un ou de preţ. În metro stătea în picioare, cu spatele drept, la birou şedea liniştit în faţa mesei de lucru, avînd grijă de durerea lui care acum însă nu-i mai stingherea trupul. Se gîndea mult la Parvati şi la Lisa. Umbrele lor îl însoţeau pretutindeni. Pierderea Lisei se contopise cu pierderea lui Parvati ca şi cum ar fi fost o singură pierdere, pentru care nu exista consolare dar pe care o putea contempla cu ochii deschişi, din ce în ce mai deschişi, amintindu-şi de faptele din trecut şi păstrînd cu grijă oul de durere din sinea lui.

O auzise adeseori pe Diana îndemnîndu-l s-o părăsească şi să se ducă la Lisa. O auzea, dar nu-i răspundea, zîmbea doar şi clătina din cap. Cuvintele nu mai aveau nici o legătură cu viaţa lui de acum, cu modul în care trăia. Ştia că Lisa reprezenta imposibilul şi era de acord că aşa trebuia să fie. Acesta era rolul, funcţia ei în viaţa lui, serviciul pe care i-l făcuse. Niciodată nu va înceta s-o iubească. Dar simţea că n-avea s-o mai întîlnească vreodată. Plecase, se retrăsese după o cortină, după nişte gratii ce vor rămîne veşnic între ei. O va adora, îi va respecta virtutea de gheaţă atîta timp cît o va păstra în minte. Îşi aminti de admirabila trufie cu care Lisa negase perspectiva oricărei speranţe. „Nu

trebuie să vorbim". „Îmi vei scrie ?" „Nu." În ochii lui ea se şi schimbase. Fata pe care o cunoscuse cu ani în urmă, fata slabă, bolnavă, tăcută era de pe acum umbrită de o altă imagine. Cea a unui înger drept şi înalt, rece şi implacabil ca tăişul sabiei ; un înger care i se înfăţişase dinainte şi care n-avea să-l mai părăsească. Îngerul morţii, poate al morţii lui Parvati.

Fireşte că ştia ce avea să se mai întîmple. Zîmbise tainicei sale intuiţii, zîmbise singur, zîmbise Dianei, dincolo de Diana, atunci cînd ea îl îndemna să plece după Lisa. Nu se grăbise s-o ajungă pe Lisa din urmă, pentru că acum se afla sub stăpînirea unei alte forţe. În serile calde de primăvară şedea în chioşcul din grădină deşi Diana îi atrăgea atenţia să se ferească de umezeală. Cînd era răcoare sau ploua, şedea la fereastra biroului şi privea goana norilor deasupra clădirii expoziţiei Earls Court. După ce se lăsa noaptea, şedea acolo pe întuneric cu ochii spre cerul înroşit de luminile Londrei. Gîndurile deveneau din ce în ce mai imprecise, mai calde, mai înaripate. Pe măsură ce întunericul dindărătul lor se mişca, luneca, gîndurile se dezintegrau parcă. Apoi se organizau în imagini.

Şi Miles se apucă să scrie. Scria acum versurile cu uşurinţă. Fragmente întregi, lungi şi complicate, se aşterneau parcă de la sine pe foaia de hîrtie. Imaginile se înghesuiau în jurul lui, orbindu-l prin multitudinea lor. Există o anume stare de graţie pe care ţi-o dă certitudinea atunci cînd iubeşti. Poţi ajunge la o aseme-

nea stare de grație și prin artă, dar foarte rar. Îi fusese în sfîrșit dat lui Miles să aibă parte de ea cînd, pentru prima oară, recunoscu în poezia pe care o scria propria lui voce, și nu a altuia. Știa că în sfîrșit sosise clipa mult dorită cînd se putea socoti, cu toată umilința cuvenită, poet. Așteptase vreme îndelungată și încercase să nu-și piardă credința așteptînd. Totuși, acum i se părea că nu știuse cum să aștepte și că eforturile de a se pregăti pentru menirea hărăzită lui fuseseră greșite. Nu reușise să pătrundă în miezul vieții. Muncise cu sîrg și stăruință, dar nu izbutise decît să zgîrie învelișul dincolo de care simțea cum îl pîndește, rîzîndu-și de el, taina cea mare. Știa prea bine de unde-i venise izbăvirea și puterea de a trece peste barierele ce-l țineau departe de lumea cea adevărată, dar acum, odată pornit pe drumul împlinirii, își ferea privirea de orice abatere. În sinea lui știa că atunci cînd frenezia avea să-l părăsească, căci nu putea dura la infinit, îi vor rămîne uneltele meșteșugului deprins.

Diana și Miles o luară încet înapoi pe aleile cimitirului, cu brațele petrecute pe după talie. Mergeau foarte încet, ca o pereche de oameni bătrîni. Iarba tînără a straturilor strălucea în ultimele raze ale soarelui înainte de apus și mireasma pămîntului ud plutea în aerul cald.

Diana spuse :

— Cred că ar trebui să facem o instalație electrică de încălzit în pavilion.

— Se apropie vara.

— Da, dar e umed. Și dacă îl încălzim, vei putea lucra acolo și iarna.

— Mi-ar plăcea. Mai cu seamă cînd ninge.

— Mai cu seamă cînd ninge. Va trebui să am grijă să nu te tragă. Cum se cheamă chestia aia care se lipește de jur împrejurul ușilor și a ferestrelor ca să se închidă ermetic ?

— Nu-mi amintesc.

— Întreb eu mîine la prăvălie.

CAPITOLUL XXX

LACRIMILE ADELAIDEI cădeau în sertarul deschis, lăsînd pete închise pe maldărul de lenjerie roz și bleu. Cînd se ridică, picurară pe mînecile taiorului ei nou de catifea atît de fin raiată, încît părea aburită, ca o mătase de culoare schimbătoare. Își șterse lacrimile cu mîna, sperînd să nu fi pătat catifeaua. Își văzu chipul în oglinda de pe măsuța de toaletă. Altă oglindă nu era în camera hotelului. Bluza albă cu volănașe, tot nouă, nu era pe măsura ei. O cumpărase în mare grabă. Volănașele nu voiau cu nici un chip să se aranjeze cu eleganță în jurul gîtului, ci se strîngeau boțite sub guler, iar dacă le trăgea, bluza ieșea din fustă. Acum însă era prea tîrziu ca s-o schimbe ; nici colierul de mărgele venețiene, care nu cădea cum trebuia peste bluză, nu-l mai putea schimba. Ar fi trebuit să-și dea seama că n-avea lungimea potrivită. Îl scoase și-l aruncă în geamantan. Răsuci

apoi oglinda, se dădu îndărăt, apoi se urcă cu grijă pe un scaun. Astfel putu să-şi vadă cealaltă jumătate, de la talie în jos — fusta neagră de catifea raiată, ciorapii subţiri de nylon, pantofii de piele neagră cu cataramă de metal. Parcă-s gătită pentru înmormîntare, îşi spuse în gînd.

Coborî cu grijă de pe scaun. Adelaide era mereu speriată să nu cadă şi ameţea cînd se urca pe un scaun. Luă pălăriuţa neagră de catifea şi începu s-o perie, ţinînd-o la distanţă, aplecîndu-se puţin ca lacrimile să cadă pe podea, nu pe pălărie sau pe taior. Cum de e cu putinţă, se întreba Adelaide, să plîngi atîta vreme fără să-ţi sece izvorul lacrimilor ? Unde se adună oare atîtea lacrimi ? Îşi imagină un rezervor imens în care să încapă lacrimile pentru o viaţă. Şi la gîndul celor pe care, de bună seamă, le va mai avea de vărsat, un nou şiroi se porni să curgă. În ultima vreme am plîns atît de mult că o să-mi stric ochii, îşi spuse, o să mă buhăiesc şi aşa o să rămîn. Trebuie să încetez, dar ce să fac dacă nu pot. Îşi studie faţa în oglindă. Ochii de-abia se mai vedeau sub pleoapele roşii, tumefiate. Obrajii îi ardeau şi aveau pielea umflată şi roşie, lucioasă din pricina lacrimilor uscate şi a celor neuscate încă. Doamne ! gîndi Adelaide, arăt îngrozitor, am să pot oare să mă fardez ?

Începu să se pieptene, aruncînd ghemotoacele de păr căzut în coşul de hîrtii. Părul îi cădea mai rău ca-n alte dăţi. Nici culoarea nu era prea reuşită. Fusese la alt coafor, nu la cel la care mersese pînă acum, şi o decolorase prea tare.

Se întrebă dacă aveau să observe şi ceilalţi. Încă nu se obişnuise cu părul tuns şi se mira în fiecare dimineaţă cînd se privea în oglindă. Avea la ea părul tăiat. Coaforul voise să i-l cumpere, dar Adelaide nu se îndurase, deşi coama aceea de fire lipsite de viaţă îi făcea oroare. Îşi netezi ce mai rămăsese din fostele ei bucle. Sperase că, tunzîndu-le, avea să pară mai tînără. Acum avea impresia că arăta doar mai neglijentă. Nu se putea decide dacă să-şi tragă buclele scurte şi blonde după ureche, sau să le lase libere. Oricum, tot prost îi şedeau. Poate că făcuse o mare greşeală tăindu-şi părul. Dar ştia foarte bine de ce-l tăiase.

Adelaide se uită la ceas. Încă nu isprăvise de împachetat. Valiza cea mare putea s-o lase jos la portar. Începu să-şi înghesuie lenjeria în valiza cea mică. Cercetă sertarele, apoi dulapul. Se uită şi în pat, unde găsi două batiste boţite. Să nu cumva să uite să-şi cumpere nişte şerveţele de hîrtie. Nu era de multă vreme la hotel, dar cearşafurile erau mototolite şi murdare. În fine, termină tot ce avea de făcut, în afară de faţă. Amînase să se fardeze, în speranţa că va înceta să plîngă. Acum trebuia să-şi dea cu fard şi poate că acesta îi va opri lacrimile. Aplecîndu-se peste chiuvetă, îşi spălă îndelung faţa cu apă rece. Apoi se şterse şi se unse cu cremă. Atingerea degetelor calma parcă focul din obraji. Închise o clipă ochii. Urma pudra. Tocmai cînd îşi apropia de buze rujul sidefiu, două lacrimi se rostogoliră lăsînd două dîre vizibile pe obrajii proaspăt pudraţi. Fir-ar să fie ! —

ocărî Adelaide. Mîna îi lunecă și-și mînji bărbia cu ruj. Iar trebuie să-mi spăl fața și s-o iau de la început. Ei bine, nu ! La urma urmei, ce importanță are cum arăt ? Și repetă în sinea ei : nu mai are nici o importanță cum arăt. Simțea că era adevărat, semn că viața i se schimbase radical. Solemnitatea acestui gînd îi aduse încă două lacrimi grele în ochi. Încercă să-și șteargă rujul de pe bărbie cu batista. Nu reuși, dar urmele de ruj se uniseră cu roșeața din obraji. Mai dădu o dată cu pudră și-și puse pălăria. Sună telefonul și fu anunțată că sosise taxiul.

Adelaide își cară cele două geamantane în jos, pe scara îngustă, trecînd pe lîngă plantele prăfuite din vazele de metal, și lăsă valiza cea mare la portar. Se urcă în taxi. Gîndi : Doamne, Dumnezeule, iar m-apucă plînsul. Și începu să plîngă. Pasagerii din mașinile care treceau pe lîngă ea o priveau curioși, în timp ce taxiul își croia drum spre nordul Londrei iar Adelaide plîngea în hohote. În cele din urmă ajunse. Adelaide își tamponă fața cu o batistă udă leoarcă, încercă să se pudreze, numai că de rîndul acesta și puful de pudră se udase. Plăti taxiul scoțînd banii din poșeta nouă de piele neagră. Traversă trotuarul înțesat de lume, strecurîndu-se între o gheretă cu ziare și o tarabă cu niște lăzi de fructe pe care vînzătorul tocmai le lua în primire. O roșie se rostogoli și plesni lîngă picioarele ei. Adelaide o împinse în lături și intră pe o ușă întunecată, urcînd la biroul aflat la etajul întîi. Bătu și păși în încăpere.

Mătușica și gemenii o așteptau. Mătușica purta o haină neagră foarte lungă, garnisită la gît cu blăniță, și o pălărie parcă făcută din pene de păun. Avea o broșă mare cu pietre roșii și verzi și multe inele strălucitoare. Gemenii își puseseră costume negre, Will cu un trandafir roșu la butonieră, Nigel cu unul alb. Ofițerul stării civile ieși în întîmpinarea Adelaidei.

— Bună ziua, spuse Adelaide privind dincolo de el spre gemeni.

Nigel înaintă și o sărută neîndemînatic pe obraz. Zîmbea. Chipul lui Will era furtunos. Își tunsese mustața perie. O sărută și el pe Adelaide, tot pe obraz. Exclamă : „Vai cum îți arde obrazul !“ Mătușica spuse : *„Moia milaia devușka.“* Will interveni. „Taci, mătușică.“ Adelaide simți că era gata să leșine și se așeză.

— Și acum, spuse plin de umor ofițerul stării civile, să nu uităm de ce ne-am adunat aici. Spuneți-mi mai întîi, care dintre cei doi domni se însoară ? Ar fi regretabil să greșesc și s-o căsătoresc pe domnișoara cu cine nu trebuie.

— Eu sînt mirele, spuse Will. Ah, Ad, isprăvește cu plînsul, închide robinetul, pentru numele lui Dumnezeu ! N-ai nici un pic de demnitate. Cine te vede ar crede că te duci la spînzurătoare.

— Toți ne simțim așa cînd ne însurăm, ha, ha, rîse ofițerul stării civile.

Nigel zîmbi.

Mătușica zise : *„Svadba, sudba, slujba.“*.

Will spuse :

— Gura, mătuşico. Ad, te rog, stăpîneşte-te. Sau vrei să renunţăm la toată povestea asta ?

— Nuuu ! hohoti Adelaide.

— *Ia toje*, spuse mătuşica începînd şi ea să se smiorcăie.

— Lasă-ne cu *toje* al dumitale, îşi pierdu Will răbdarea. Ad, încearcă să te comporţi ca o fiinţă raţională, altfel să ştii că mă supăr cu adevărat. Vino şi aşază-te aici, lîngă mine. Termină sau îţi dau eu motiv ca să plîngi.

Adelaide înaintă spre el. Tot ştergîndu-se la ochi cu batista, pălăria îi lunecase într-o parte şi îşi mînjise tot obrazul cu ruj. Nu-şi putea domoli suspinele. Lacrimile şiroiau şi pe faţa mătuşii. Nigel zîmbea.

— Bănuiesc că amîndoi cunoaşteţi procedura, începu ofiţerul stării civile. Ceremonialul este simplu şi scurt, dar are forţa şi solemnitatea pe care i-o conferă legea şi societatea. Vă leagă tot atît de strîns ca şi cînd aţi fi căsătoriţi într-o catedrală.

Adelaide suspină mai tare şi-şi duse batista udă la gură. Nigel, tot surîzînd, îşi şterse o lacrimă.

— Mai întîi trebuie să vedem dacă numele sînt exacte — numele întreg, ca şi cel al tatălui. Adelaide Anne de Crecy...

Faţa lui Nigel şiroia de lacrimi, dar era tot surîzătoare.

— Şi Wilfred Reginald Boase...

— Ah, Doamne ! spuse Will. Se roşi, ochii i se umplură de lacrimi care începură să-i curgă pe faţă. Doamne ! Iartă-mă, Ad.

— Şi acum numele taţilor... Ah !

Tocul ofiţerului stării civile se opri din scris, căci solemnul funcţionar îşi căuta şi el batista.

Adelaide prevăzuse că viaţa de femeie măritată n-avea să-i fie uşoară, şi temerile i se împliniră. Caracterul lui Will nu se îmblînzi cu trecerea anilor, iar dispepsia cronică de care suferea din cauza programului neregulat la care sînt supuşi oamenii de teatru nu era de natură să-i potolească accesele de furie. La început Adelaide se resemnă supusă. Apoi învăţă să strige şi ea. Dar după fiecare scandal se simţea sleită şi îi era ruşine. Will însă părea să uite cu desăvîrşire de ceartă. Dacă Adelaide prevăzuse părţile negative ale căsniciei, totuşi pe cele bune nici nu le bănuise. Se măritase cu Will într-un moment de desperare, intuind că îi era sortit. Nici măcar nu-i trecuse prin cap că noţiunea de fericire ar putea avea ceva comun cu căsnicia ei. Dar iată că îi aduse şi fericire. Adelaide nu-şi închipuise că avea să-i placă atît de mult să facă dragoste cu Will şi că această plăcere avea să însemne atît de mult pentru amîndoi. Şi nu-şi închipuise, atunci cînd scrisese pentru prima oară plîngînd noul ei nume, Adelaide Boase, că în ciuda firii insuportabile a lui Will va apuca zile însorite şi glorioase cînd fiii ei gemeni — înalţi amîndoi dar nesemănînd deloc între ei, pe nume Benedick şi Mercutio — vor fi studenţi la Oxford, Will unul dintre cei mai mari şi mai cunoscuţi actori ai Angliei, şi

ea însăşi, mult deosebită de Adelaide de atunci, lady Boase.

Înainte însă de asta, avură surpriza şi fericirea să constate, după moartea mătuşicii, că bijuteriile ei valorau zece mii de lire. De asemeni memoriile ei, traduse în englezeşte, fură publicate devenind un mare succes şi o nepreţuită sursă de informaţii pentru istorici cu privire la ultimele zile ale regimentului ţarist. Adelaide şi Will continuaseră multă vreme să afirme că vor învăţa limba rusă pentru a citi memoriile mătuşicii în original. Ceea ce nu făcură niciodată. În schimb Benedick deveni filolog, specializîndu-se în limba rusă. Mercutio era însă pasionat de matematică.

CAPITOLUL XXXI

DANBY ŞEDEA pe marginea patului. Era zece seara. Pereţii odăii erau încă umezi, dar aşternutul reuşise să şi-l usuce cu sticle de apă fierbinte. Iar salteaua o ţinuse cîteva zile în şir la soare. Electricitatea nu funcţiona de săptămîni de zile, căci au trebuit să revizuiască instalaţia şi să schimbe toate firele. Din fericire, dacă va completa teancul de formulare, guvernul avea să suporte cheltuiala. Şi tot din fericire vremea fusese neobişnuit de caldă pentru acea perioadă a anului.

Camera nu suferise prea mult. Cel mai greu îi fusese să scoată noroiul afară. Uluitor cît

noroi adusese apa ! Şi aşa culoarea covorului prinsese de mult o nuanţă asemănătoare noroiului, dar pereţii rămăseseră pătaţi pînă la un metru şi ceva de la podea în sus. N-avea nici un rost să se apuce de zugrăveală înainte ca pereţii să se usuce. Cu puţin noroc, s-ar putea ca autorităţile să plătească şi reparaţiile. Pînă acum Danby dormise sus dar se întreba dacă astă-seară n-ar putea să se culce iar în camera lui. Nu-i plăcea sus, deşi de acolo îl auzea mai bine pe Bruno dacă-l striga în timpul nopţii. Deşi Bruno rareori mai striga după cineva noaptea. Dormea parcă mai bine — dealtfel îşi petrecea cea mai mare parte din timp dormind.

Danby nu se mai ducea la tipografie, rămînînd toată ziua acasă. Cineva trebuia să stea cu Bruno. Nigel dispăruse fără să-şi ia lucrurile ; Danby îşi zicea că n-avea nici un rost să mai angajeze alt îngrijitor. Doctorul se mira că Bruno rezistase atîta vreme. Diana venea aproape zilnic, spre seară, cînd Danby ieşea să ia aer şi să intre puţin la cîrciumă. Uneori cînd trecea prin hol o auzea vorbind cu Bruno, dar n-o întrebase niciodată despre ce vorbeau. Şi el vorbea din cînd în cînd cu Bruno — despre mîncare, despre vreme, despre camera lui Bruno. Despre asemenea lucruri Bruno vorbea ca un om normal, dar simţeai că mintea i-o luase razna ; Danby îl surprinsese adeseori privindu-l cu o expresie de nelămurire pe chip, ca şi cum n-ar fi ştiut cine era dar nu se încumeta să întrebe. Nu era prea lămurit nici cine era Diana, deşi Danby repeta ori de cîte ori

avea ocazia : „Diana, știi, nevasta lui Miles.“ Identitatea lui însă refuza Danby s-o explice. Nu voia să-i amintească lui Bruno de Gwen.

Cu Diana, izbutise să stabilească un soi de relație ciudată, caldă și totodată tristă, cum se stabilește uneori între doi soți de mult divorțați. Își strîngeau mîinile și se sărutau frățește pe obraz. Grija ce i-o purtau lui Bruno formase între ei o legătură solemnă și melancolică. „Cum se simte azi ?“ „Nu prea rău. A mîncat puțină supă.“ Danby își dădea seama că Dianei îi era teamă ca nu cumva Bruno să moară cînd era singură cu el și Danby lipsea. Nu-i mărturisise, dar Danby intuise subtextul întrebării pe care i-o punea de fiecare dată : „Nu-i așa că n-ai să lipsești mult ?“ Ciudată și înspăimîntătoare era această așteptare a morții. În fiecare dimineață, Danby se întreba dacă nu cumva Bruno murise în cursul nopții ; apoi, cînd intra la el în odaie, se minuna de fiecare dată văzînd cum cuvertura se ridica ușor și iar se lăsa în ritmul respirației. În ultima vreme începuse să-l iubească pe Bruno cu un fel de dragoste impersonală ; reușise în sfîrșit să facă deosebirea între ființă și neființă, să realizeze imensa distanță care desparte prezența de absență. Prezența lui Bruno în casă era o realitate, o realitate palpabilă, emoționantă. Și totuși, era cu neputință să nu-i simți lunecarea în absență. Danby aștepta cu groază, dar și cu nerăbdare, momentul cînd întorcîndu-se acasă își va putea scoate haina, își va lua sticla cu whisky din dulap și se va putea bucura în voie de băutură

în casa lipsită de prezența lui Bruno. Dar între acel moment și clipa de față, trebuia să se întîmple acel lucru înfiorător și inevitabil.

Bruno se schimbase mult de cînd căzuse din capul scărilor. Nu mai avea proteză în gură și partea de jos a feței se micșorase considerabil. În general, tot capul i se micșorase, cărnurile care se revărsau în afară și-l făceau să arate atît de masiv și de fleșcăit se supseseră spre interiorul fălcilor. Părul alb mătăsos care-i mărginea baza craniului se rosese încet de pernă, iar creștetul îi rămăsese cu desăvîrșire golaș. Doar ochii erau aceiași, apoși și înguști, plini de o groaznică uluire, de gînduri mereu și mereu reluate, și de o neverosimilă licărire de inteligență. Cu acești ochi ostili, uluiți și înfricoșători îi urmărea pe cei care-l îngrijeau. Doar pentru Diana, uneori obrajii lui căzuți schițau efortul de a se încorda în intenția de a surîde, și cîteva riduri din jurul ochilor se strîngeau în semn de plăcere.

Miles îl vizitase de două-trei ori și stătuse de vorbă cu Bruno, vorbind însă mai mult de unul singur. O dată, Danby trecînd prin dreptul ușii, îl auzise pe Miles povestind despre o partidă de cricket, dar vocea lui Bruno n-o auzise. Miles avea în ultima vreme aerul unui om pe care nimic nu-l afectează. Devenise nepăsător la toate. Avea o bună dispoziție care-l enerva la culme pe Danby. Se interesa de starea lui Bruno, întrebînd amănunțit ce mai spusese doctorul. Se comporta ca omul conștient că-și face datoria, și din această pricină era mulțumit de

sine. Pleca cu zîmbetul pe buze, fredonînd. Danby ajunsese la concluzia că-l detesta pe Miles. Emoţia care-l cuprindea cînd îl vedea pe Miles, pe care atîţia ani o luase drept dragoste, dispăruse. Nu i se mai părea că Miles semăna cu Gwen. Semăna mai degrabă cu un uriaş şobolan veşnic hlizit. Simţea şi aversiunea mereu crescîndă a lui Miles pentru el, şi se întreba dacă nu cumva Diana i se spovedise.

Danby aflase cu uşurare, dar şi cu părere de rău, de căsătoria Adelaidei. Acum cînd nu-i mai auzea ţipetele îşi amintea cu melancolie de farmecul ei. Trăiseră toţi anii ăştia împreună, îi făcuse viaţa agreabilă şi ar fi vrut ca ea să simtă într-un fel recunoştinţa lui, dar se jena. Voise să-i trimită cincizeci de lire ca dar de nuntă, completase chiar cecul, dar nu îndrăznise, neştiind dacă se cădea sau nu. Cînd relaţiile ajung de asemenea natură, nici nu ştii cum să te porţi. În cele din urmă nu-i trimise cecul. Will l-ar fi rupt în bucăţi şi i l-ar fi expediat înapoi.

Danby dădu perdeaua în lături. Afară era întuneric, o noapte fără lună ; ploua mărunt. Se duse să controleze dacă uşa dinspre scară era deschisă, ca să-l audă pe Bruno dacă l-ar fi chemat. Bătrînul dormea adînc cînd fusese ultima oară să-l vadă. Ah ! de-ar fi să moară în somn, se rugă Danby în sinea lui, cu inima strînsă de milă. De-ar fi să moară în somn, fără să-şi dea seama de nimic. Dar nu astă-seară, nu astă-seară. Bietul Bruno.

Danby dădu la o parte cuvertura şi cearşaful, pipăind salteaua să vadă dacă era destul de

uscată ca să se poată culca în patul lui. Părea uscată. În casa din Strada Stadium nu se simţise niciodată acasă, dar odăiţa lui, cu fereastra ce dădea spre curtea pustie, îi plăcea. Curtea era o întindere de noroi ce se uscase şi crăpase din pricina căldurii, dar care acum în ploaie strălucea ca nămolul ud. Danby îşi spuse că noroiul ar trebui scos, dar nu prea ştia cum.

Se aşeză din nou pe marginea patului privindu-se în oglinda de pe toaletă. Era un om în vîrstă, gras, cu o claie de păr alb şi dinţi sănătoşi. Oftă. Dacă nu i-ar fi ieşit Lisa în cale, dacă nu i-ar fi fost dat să întrezărească acel ceva nebănuit, să perceapă o clipă ce înseamnă să trăieşti cu adevărat ! Se socotise fericit culcîndu-se cu Adelaide, sau flirtînd cu Diana. Amîndouă făceau parte din lumea lui obişnuită şi anostă, intrau în sfera nebuloasă a cunoscutului. Dar apăruse Lisa, în violent contrast cu ele, precum lumina zilei cu amurgul, culorile vii cu cenuşiul, umbra cu forma şi materia. Uitase că asemenea lucruri existau. Poate că va uita din nou. Poate că îi va trece şi poate că va cunoaşte iar pacea, pacea placidă a bătrîneţii, pacea unui loc retras, comod şi fără îngeri. Şi fără femei — completă Danby. Şi-ar mai putea găsi o iubită ? Acum, după ce-o cunoscuse pe Lisa, nici nu dorea.

Se întreba unde se afla ea, în ce inimaginabil colţ de rai, însoţită de bărbatul acela care nu era el. Nu şi-o putea închipui făcînd parte din lumea asta nici trăind ca el, pe pămînt. O vedea sălăşluind dincolo de galaxia noastră, într-o

sferă mirifică şi strălucitoare, învăluită în nesfîrşirea timpului şi a spaţiului care-o închidea ca într-un ou, despărţind-o ireversibil de el. Imaginea aceasta îi devenise necesară, ferindu-l de infirmitatea la care l-ar fi dus nemăsurata lui dorinţă şi gelozie. De vreme ce nu exista nici o cale de acces, dorinţa nu putea să fie decît deplasată. Lisa fusese o viziune, o nălucă, nu o posibilitate. Dar oricît încerca, nu putea alunga convingerea — căci ştia — că ceea ce văzuse înaintea ochilor şi ceea ce atinsese cu mîna era o femeie adevărată care l-ar fi putut iubi.

Danby îşi spuse că în curînd va începe să plîngă. Nu mai fusese în stare să verse o lacrimă de ani de zile. Nu de mult, spre surprinderea lui, plînsese în repetate rînduri, mai cu seamă seara tîrziu şi în zori. Ciudat efect aveau lacrimile, îi potoleau durerea şi-l goleau de parcă trupul ar fi suferit o misterioasă transformare fizică. Trebuia să se păzească să nu-l vadă Bruno plîngînd. Se ridică şi se duse pînă la uşă să asculte. De sus nu se auzea nici un zgomot. Apoi se gîndi că ar fi bine să controleze dacă a închis uşa de la intrare şi porni pe scări în vîrful picioarelor. Slavă Domnului că bietul Bruno dormea nopţile.

O scrisoare, venită probabil prin poşta de după-masă, aştepta în cutia de scrisori. Danby băgă numaidecît de seamă că scrisul îi era necunoscut şi crezu că era de la Lisa. Tremurînd de emoţie, o rupse grăbit. Era lungă şi părea să fi fost din partea lui Nigel. Danby încuie uşa,

puse lanţul şi coborî încet scara. Se aşeză cu ochii în gol, ţinînd în mînă scrisoarea mototolită de la Nigel. De n-ar mai avea aceste momente de speranţă deşartă, iluzia vană a unor posibilităţi imposibile! Închise ochii şi o lacrimă i se prelinse pe obraz. Apoi citi scrisoarea lui Nigel:

„Dragul meu Danby,

Sper că-mi vei ierta absenţa de la datorie, părăsirea postului fără preaviz, plecarea fără învoire sau permisiune. Îmi pare rău că-l părăsesc pe Bruno, căci aveam de gînd să rămîn lîngă el pînă la sfîrşit. Sper că e liniştit şi i-aş trimite calde salutări dacă aş şti că-şi aminteşte cine-i Nigel, dar din fericire pentru el sînt încredinţat că nu-şi aminteşte. Căci într-un anume fel Nigel nici n-a existat cu adevărat, de aceea nu face umbră pămîntului şi nu lasă-n urma lui amintiri. Îţi scriu pentru a-ţi vorbi — o singură dată — îngăduindu-mi această nespusă bucurie (vezi mai jos), şi pentru că găsesc de cuviinţă să-ţi explic de ce-am plecat. De asta şi din alte motive.

Dragostea e ceva foarte ciudat. Nu încape îndoială că ea, şi numai ea, face pămîntul să se învîrtească. Este unica acţiune săvîrşită de noi care are semnificaţie. Restul nu-i decît praf, zgomot de ţambal şi frămîntare fără de rost a spiritului. Dar pe de altă parte, ce izvor necontenit de nelinişte şi încurcături! Ce neasemuit creator de visuri imposibile, veşnic prosternat la picioarele a ceea ce este cu neputinţă de

atins ! Nimeni și nimic nu-ți interzice să afirmi că orice om are dreptul să iubească pe cine vrea. Pisica poate iubi un rege, nemernicul poate iubi un om vrednic, cel vrednic un nemernic, sau nemernicul un nemernic și cel vrednic un alt om vrednic. Dragostea nu cunoaște îngrădiri. Țin nespus de mult la tine și n-aș vrea ca acest sentiment să se degradeze.

Celălalt om pe care-l iubesc cel mai mult pe lume este, cred că nu-i greu de ghicit, fratele meu. Să vă văd pe amîndoi în fața mea cu pistoalele îndreptate unul spre celălalt, a fost o scenă de coșmar. În realitate erați amîndoi ca două bucăți de lut în mîna mea, lăsîndu-vă modelați după dorința mea. Ce ușor a fost să vă supun voinței mele ! Dar nu trebuie să cuget asupra atotputerniciei mele dumnezeiești — căci tocmai ea este tortura suportabilă și insuportabilă căreia voiesc să-i pun capăt. Duelul nostru a fost un spectacol foarte izbutit, nu-i așa ? A nu-i cunoaște deznodămîntul a însemnat un chin ceresc, de parcă sufletul meu tot se angajase într-un joc de noroc. Iartă-mă.

Mi-am dat seama că singura soluție la situația în care mă aflu este să părăsesc Anglia. Un prieten m-a sfătuit să mă angajez la Societatea de ajutorare a Copiilor din India, și o să plec la Calcutta. Plec fără să las nici o adresă și închei scrisoarea fără s-o semnez. Sînt doar spirit, un spirit care-ți vrea binele și-ți va voi binele atîta vreme, scurtă sau lungă, cît va dăinui în amintirea ta. Îți sărut picioarele."

Danby privea nedumerit scrisoarea. „Cît sînt de singur", își zise. Simți din nou cum ochii i se umplu de lacrimi. „Ei drăcie", rosti cu voce tare. Își șterse lacrimile, scoase haina și cravata. Mai bine să se culce, îngropîndu-și autocompătimirea în somn și uitare. Nefericirea și băutura aduceau un somn adînc. Ascultă un moment ploaia care se intețise și vîntul care lovea cu putere în ferestre. Își descheie cămașa.

Deodată auzi un zgomot, repetat cu insistență, foarte aproape de el. Încremeni cu mîna pe nasturele cămășii. Auzi din nou deslușit zgomotul, încă o dată, și încă o dată. Will ! — își spuse el — cu siguranță că e Will, a venit să-mi facă felul. Rămase nemișcat. Ciocănitul se auzi iar, perseverent, din ce în ce mai tare, aproape violent. Are să spargă fereastra, gîndi Danby. Ce să fac ? Să chem poliția ? Să mă prefac că nu-s acasă ? Oare mă vede prin perdeaua de creton ? Doamne, de ce trebuia să se întîmple așa ceva ? Se simți obosit și bătrîn. Voia să se culce. Nu-i ardea cîtuși de puțin să se bată cu un tînăr pe jumătate nebun. Situația era ridicolă. Întrebă :

— Cine-i acolo ?

Nici un răspuns, doar bătaia în fereastră, insistentă, asurzitoare, înspăimîntătoare. Danby ezită, apoi părăsi în vîrful picioarelor camera și intră în bucătărie. Luă un cuțit lung de tăiat carne, apoi îl puse la loc. Se reîntoarse în odaie și se duse la fereastră :

— Cine-i ?

Cioc, cioc, cioc, cioc. Danby dădu în lături draperia. Nu distinse nimic în întunericul și ploaia de afară. Apoi se repezi să ridice fereastra glisantă și se retrase în fundul camerei.

Peste pervazul ferestrei apăru un picior lung, încălțat cu un pantof plin de noroi. Era un picior de femeie.

— Ești bun, te rog, să mă ajuți ? întrebă Lisa.

Danby închise fereastra și trase draperia la loc. Lisa se așezase pe pat. Își scosese trenciul și se descălțase. N-avea nimic pe cap, iar părul ud i se lipise de tîmple și se prelingea în arabescuri de-a lungul gîtului.

— Îmi pare rău, începu ea, c-am venit așa. N-aș fi intrat dacă-mi dădeam seama că am pantofii plini de noroi. N-am vrut să sun ca să n-audă Bruno. Vrei, te rog, să-mi dai un prosop ?

Danby se duse la bucătărie și aduse un prosop cu care ea își uscă fața și părul. Danby ședea în picioare lîngă fereastră, sprijinit de scrin, cu gura întredeschisă. O durere insuportabilă, ca un fir roșu răsucit în rărunchi, îl țintuia locului.

— Iartă-mă că am venit neanunțată, se scuză Lisa. (Șters, părul i se încrețea în jurul capului și zadarnic încerca să-l aranjeze.) Poți să-mi dai un pieptene ?

Danby se urni anevoie din pricina suferinței și-i dădu pieptenul, sprijinindu-se apoi iar de scrin.

Lisa își descurcă părul. Nu era deloc ușor.

— Ce noapte și ce furtună ! spuse ea.

— Doamne, Dumnezeule, Sfinte Dumnezeule ! se minună Danby.

— Așază-te, Danby. Șezi acolo, pe scaunul de lîngă fereastră. Cum îi merge lui Bruno ?

Danby se așeză, încă încremenit. Durerea îl făcu să geamă. Își ascunse fața în mîini, și gemu iar. Apoi întrebă cu voce gîtuită :

— De ce-ai venit ?

— Te-am întrebat cum îi merge lui Bruno.

— Bine, bine. Ba nu, e pe moarte. Dar e liniștit. De ce-ai venit ?

— Îți explic îndată, răspunse Lisa. Trebuie să încep prin a mă scuza. Ar fi fost poate mai bine să-ți scriu. Dar mult timp am stat în cumpănă, neștiind ce să fac și cînd, în cele din urmă, m-am limpezit, am simțit nevoia să vin să te văd și, așa cum îți spuneam, să-ți explic.

Vorbea cu luciditate rece, cu ochii la el în timp ce se pieptăna.

— Nu știi ce ai făcut, se tîngui Danby.

— Încă nu. Dar timpul mă va lămuri.

— Nu știi ce ai făcut venind la mine. Totul devine insuportabil de greu. N-ai ce să-mi explici. Nu m-am plîns. Nici măcar nu te-am căutat. Și nu poți face absolut nimic pentru mine. N-am altă soluție decît suferința. Ah Doamne, cît aș vrea să nu fi venit !

— Teamă mi-e că va trebui să asculți explicația, insistă ea. E necesară, mie îmi e necesară.

— N-ai ce să-mi explici ! spuse Danby. Te iubesc ca un nebun. Oricine are dreptul să iu-

bească pe oricine. Nemernicul are dreptul să iubească un om vrednic. Şi unei pisici îi este îngăduit să privească un rege, o regină, o prinţesă, sau un înger. Nu-mi rămîne decît să scîrşnesc din dinţi şi să îndur. N-am nevoie de compătimirea şi nici de explicaţiile tale !

Lisa îl privea uşor încruntată, cu o expresie ciudată, cu buzele strînse de parcă ar fi fost dezgustată. Faţa i se roşise cît o frecase. Părul, pe care reuşise să-l descurce, se încreţea la vîrfuri şi, ud, părea şi mai negru. Îşi trase un picior cu ciorapul ud şi-l vîrî sub ea, aranjînd între timp pernele pe care îşi sprijini spatele de perete. După ce-şi găsi în sfîrşit o poziţie confortabilă, începu :

— Şi acum, te rog să mă asculţi.

— Mai curînd te-aş ruga să pleci, spuse Danby ; avea o senzaţie ciudată, asemănătoare furiei.

— N-ai să poţi. Ai să-ţi dai seama că eşti incapabil să faci aşa ceva. Sînt convinsă.

Are dreptate, recunoscu el în sinea lui. Doamne, Dumnezeule, de ce trebuie să îndur atîta ?

— Am să vorbesc şi va trebui să-mi răspunzi la unele întrebări, hotărî Lisa. Iată prima întrebare : în noaptea cînd ai venit la Kempsford Gardens, Miles ţi-a spus că iubesc pe cineva. Ştii pe cine ?

— Pe cine iubeşti ? Nu.

— Pe Miles.

Danby îşi aţinti ochii în podea. Se aplecă înainte, îşi sprijini coatele de genunchi şi-şi

îngropă faţa în palme. N-am voie să plîng, îşi zise ; dacă încep nu mă mai pot opri. Miles. *Miles*. Rămase tăcut.

— Ştiu că te chinuiesc şi-mi pare rău. Dar e necesar. L-am iubit şi încă îl mai iubesc pe Miles. M-am îndrăgostit de el din prima clipă cînd l-am văzut, din ziua în care s-a căsătorit cu Diana. De atunci îl iubesc, au trecut ani şi-mi închipuiam că n-o să se afle niciodată.

Danby tăcea, apăsîndu-şi palmele pe ochi.

— Dar de curînd a aflat, sau mai bine zis i-am mărturisit eu. N-ar fi trebuit, însă nu s-a putut altfel. Vreau să spun din punct de vedere psihologic, pentru că între timp se îndrăgostise şi el de mine.

Danby tăcea.

— Nu ştiu de cînd a început să mă iubească, continuă Lisa cu aceeaşi precizie şi detaşare. El susţine că de multă vreme. Cred însă că doar de curînd.

Danby ridică ochii. Erau plini de lacrimi pe care nu încercă să le ascundă.

— Cum de nu te pedepseşte Dumnezeu ? De ce mă torturezi în halul ăsta cu povestea ta de dragoste ?

— Pentru că este absolut necesar ca totul să fie limpede. Îl iubesc pe Miles şi Miles mă iubeşte.

— Pleacă, te rog, izbucni Danby.

— Dar, spuse Lisa fără să ia în seamă întreruperea, Miles este însurat cu Diana.

— Ce coşmar ! exclamă Danby. Ce rost are discuţia asta ? Ah, Lisa, Lisa, cît eşti de incon-

ştientă şi de crudă ! Nu-ţi dai seama cît mă chinuiesc ? Măcar de nu te-aş fi revăzut, de nu te-aş fi auzit ! M-aş fi vindecat poate mai repede. Şi tu vii acum şi-mi vorbeşti de Miles, tocmai de Miles ţi-ai găsit să vii să-mi vorbeşti. Trebuie să fii nebună ca să poţi chinui pe cineva în halul ăsta.

— Îmi pare rău, spuse Lisa, dar îţi vei da seama că este necesar.

— De ce să fie necesar ? Dacă vrei să-ţi verifici puterea asupra mea, sper că eşti satisfăcută. Dacă vrei să vezi un om distrus...

— Încetează, te rog, şi ascultă.

— Am reuşit să-mi capăt un oarecare echilibru alături de Bruno. Nu ştiu dacă echilibru se cheamă, dar în orice caz e ceva care-mi face existenţa posibilă. Încercam să-mi închipui că eşti intangibilă, că faci parte din altă lume. Mi-ai zădărnicit şi această încercare. Nu ştii cît rău mi-ai făcut venind aici, intrînd în camera asta...

— Era firesc să începi să te vindeci.

— Nu începusem să mă vindec. Nu mă voi vindeca niciodată ! Ah, blestemată, blestemată, blestemată să fii !

— Nu striga. Fii, te rog, bun şi ascultă ce-am de spus. Am nevoie de ajutorul tău.

— De ajutorul meu ca să pui mîna pe Miles, probabil ! Doamne, Lisa, cum poţi ? Nu se poate să fii atît...

Danby se ridică, fulgerînd-o cu privirea, cu faţa strîmbată de durere :

— Cînd te-am văzut pentru prima oară, o ţineam în braţe pe Diana. Ce şanse aş fi putut avea să te conving vreodată că te iubesc, că te iubesc cu adevărat, că dragostea mea nu-i un sentiment obişnuit, că este nemăsurată, implacabilă şi definitivă ? Mă crezi un bărbat care se leagă de toate femeile ce-i ies în cale. Crezi că pentru mine n-are importanţă dacă eşti tu, sau Diana. Ai vrea să-i fac curte Dianei, s-o fac să-l părăsească pe Miles, pentru ca tu şi el... Asta-i ticăloşie !

Danby ridică mîna în semn de desperare, dar gestul era şi ameninţător.

— Aşază-te şi nu mai striga la mine !

— Parcă te-ar îmboldi un diavol. Vrei să înnebunesc de-a binelea ? Vrei să te ucid ?

— Nu te prosti. Să nu cumva să îndrăzneşti să m-atingi !

— Să te ating ! ? ! Să te strîng de gît aş vrea ! Danby gemu, se întoarse cu spatele şi, sprijinindu-se de scrin, îşi acoperi faţa cu mîinile. Ah ! Lisa, Lisa, Lisa...

— Vreau să m-asculţi şi să gîndeşti. Dacă ţi-ai fi pus creierul în funcţiune, n-ai fi pronunţat asemenea vorbe. Nu vreau s-o fac pe Diana să-l părăsească pe Miles. Dealtfel, chiar dac-ai încerca, n-ai izbuti.

Danby gemu iar.

— Miles şi cu mine ne-am dat seama că n-avem nici o şansă de a fi împreună. Ce fel de oameni ne crezi ?

— Oameni care se iubesc, răspunse Danby.

— Iubirea nu e totul.

— Cei care iubesc așa cred.

— E o convingere eronată. Și-apoi suferința trece. N-ai văzut că și ție începuse să-ți treacă ?

— Nu-i adevărat. Chiar tu ai afirmat că-l iubești pe Miles de ani de zile.

— Absența vindecă.

— În orice caz, Miles și cu tine o să găsiți o soluție. La amîndoi vă merge mintea grozav.

— Ascultă. Nu există și nu va exista nici o soluție care să facă posibilă împlinirea dragostei noastre. Miles n-o poate părăsi pe Diana. E însurat cu Diana, care i-a dăruit întreaga ei viață. Și după ce i-am mărturisit dragostea mea și am simțit dragostea lui, nu mai puteam rămîne în casă.

— Mai sînt și alte case în Londra.

— Nici una însă pentru mine și Miles. N-am putea trăi în felul ăsta.

— Ați putea încerca. Spune, v-ați culcat împreună ?

Danby era tot în picioare, cu spatele la ea, cu ochii țintă la peria de cap.

— Nu, bineînțeles că nu.

— Nu văd de ce „bineînțeles". Nu sînteți sfinți.

— Nu. Sîntem doar niște oameni lucizi, pe care îi interesează soarta lor. Nu sîntem dispuși să facem o nebunie și să ne stricăm viețile.

— Mă rog, încă mai aștept să aflu de ce luciditatea ta te-a împins să vii și să-mi povestești toate astea.

— După cum ți-am spus, am decis să ne despărțim. Și ca să ne fie mai ușor pentru amîndoi, mă hotărîsem să plec în India la Calcutta, unde urma să lucrez la Societatea pentru ajutorarea copiilor.

— Atunci, de ce nu ești la Calcutta ? întrebă Danby. De ce ești în Strada Stadium, în odaia mea, desculță, pe patul meu ?

Urmă o tăcere. În sfîrșit Danby ridică ochii și întoarse capul. Ea îl privea, cercetîndu-l intens, fără sfiiciune. După o pauză, spuse :

— Am hotărît să nu mai plec în India. Nu mi-a fost ușor pînă am luat această hotărîre, care este esențială.

— Așadar, te întorci la Miles și în drum te-ai oprit la mine ca să-mi dai de știre ?

— Nu, nu mă întorc la Miles.

— Atunci, ce ai de gînd să faci ?

— Asta, rosti Lisa, depinde în mare parte de tine.

Danby se așeză încet pe scaunul de lîngă fereastră. O privea sever, cu furie :

— Lisa, ce vrei să spui ?

Ea îi întoarse privirea, aproape ostilă.

— Vreau ca totul să fie limpede ca cristalul, și crede-mă, dragul meu, nu mi-e deloc ușor.

— Observ și eu că nu reușești.

— Nu vreau să fii în nici un fel înșelat.

— În schimb nu-ți faci scrupule să mă ucizi.

— Trebuia să am certitudinea că ai înțeles ce este între mine și Miles.

— Am înțeles prea bine ! Dar nu știu ce vrei de la mine, Lisa. Vrei să te ajut să-l faci pe Miles gelos ?

— Ce mi se pare ciudat, spuse Lisa, e că Miles și-a dat seama probabil că mă iubește atunci cînd ne-a văzut stînd de vorbă în cimitir, și a descoperit că și un alt bărbat ar putea să mă iubească.

— Scutește-mă, te rog, de asemenea duioase aduceri aminte. Deci asta vrei de la mine ?

— *Nu.*

Pentru prima oară de cînd venise la el, Lisa părea încurcată. Suspină, își plecă privirea, începu să se joace cu șuvițele umede de păr, răsucindu-le în jurul degetelor.

— Am hotărît să nu plec în India...

— Continuă.

— Mi-am petrecut toți anii aceștia... în casa aceea... iubindu-l pe Miles și știindu-l alături... noapte de noapte...

— Mai scurt, te rog.

— S-ar fi putut întîmpla să trăiesc așa pînă la sfîrșitul vieții, și chiar așa aveam de gînd. Cînd deodată, pe neașteptate, și-a dat seama că mă iubește și i-am mărturisit...

— Lisa, te rog, spune fără înconjur, nu mai pot suporta.

— Cînd am plecat, credeam că sînt aceeași ca înainte. De fapt eu, cea dinainte, hotărîsem să plec în India.

— Și ?

— Ei bine, am descoperit că nu mai sînt ca înainte.

— Tot nu înțeleg ce vrei să spui.

— Și mai vreau să știi ceva, rosti ea privindu-l în ochi. Sînt încredințată că mă iubești și că dragostea ta este adevărată, neobișnuită și, cum zici tu, înspăimîntătoare.

Danby era de-a dreptul năucit. Simți că-i venea să leșine, că-i fugea scaunul de sub el. Abia reuși să articuleze :

— Doamne ! Vrei să te consolez.

Lisa îl privi încordată.

— S-ar putea interpreta și astfel. După cum ți-am spus, mi-e foarte greu să vorbesc în termeni preciși. Această... experiență... cu Miles, m-a schimbat. Poate că în rău — timpul singur va dovedi. Am descoperit că nu vreau să plec și — că nu vreau să fiu singură. Oricum, nu mai vreau să plec.

— Ah ! Lisa, se tîngui Danby, ducîndu-și mîinile la ochi. Ce rost are ? Nu-ți dai seama că mă ucizi ?

— Poate. Dar poate că nu.

Danby se aplecă privind-o, cu toată ființa concentrată în ochi.

— Acuma, ascultă-mă tu pe mine. Nu faci decît să te amăgești. Spui că nu mai vrei să pleci și că nu mai vrei să fii singură. Perfect — dar de ce vii la mine, cînd știi că nu mă iubești și că iubești un alt bărbat ? Nu-ți dai seama că n-ai decît o cale pentru a scăpa de singurătate ? Pe mine nu mă iubești. Nici nu mă cunoști. Poate că în clipa asta îmi ești recunoscătoare că sînt îndrăgostit de tine. Poate că aș reuși să te amuz un timp, cîteva zile, chiar săptămîni. Pe

urmă te vei întoarce la Miles. Şi eu mă voi sinucide sau îl voi ucide pe Miles. Ori pe tine.

— Nu, îl contrazise Lisa, privindu-l la fel de intens. M-am gîndit bine. Trebuie să crezi în mine cînd îţi spun că nu mă voi întoarce la Miles. Încearcă să vezi lucrurile din punctul meu de vedere. Pentru mine Miles rămîne inaccesibil.

— Nu mă poţi convinge. Cînd doi oameni se iubesc, nimic nu este imposibil. Eşti smintită, cu totul smintită. Încă n-ai înţeles ce se întîmplă cu tine, Lisa. Te joci cu focul, cu un foc mistuitor, din flăcările căruia nu există scăpare.

— Vreau ca povestea cu Miles să se încheie şi se va încheia, vorbi Lisa. Voi suferi şi-i voi face şi pe alţii să sufere, ştiu. Miles crede că duc o viaţă de călugăriţă sau că am murit. E împăcat cu gîndul că sînt neprihănită ca un înger. O să-l doară îngrozitor cînd va afla că nu-s decît o femeie.

— Şi-atunci va apărea şi-ţi va cere să-l urmezi.

— Nu. Atunci va înceta să mă mai iubească.

— Va să zică, vrei să-l vindeci pe Miles !

— Nu fi prost. Ascultă, Danby, nu ţi-a trecut niciodată prin minte că s-ar putea să-mi placi şi să mă simt atrasă de tine, că în ziua aceea în cimitir şi în noaptea aceea în grădină s-a petrecut totuşi ceva în mine ? Îţi sînt recunoscătoare că mă iubeşti, dar nu numai atît. Înseamnă mult să ştii că eşti dorită, e-adevărat ;

dar nu numai asta m-a adus la tine. Iubindu-l pe Miles, am ştiut totuşi să te văd şi pe tine. N-aş merge la oricine, cerîndu-i să mă consoleze şi să mă ajute. Zile şi săptămîni în şir m-am gîndit la tine. Gîndul la tine m-a făcut să renunţ la plecarea în India. Pare oare atît de ciudat că doresc să fiu fericită şi să fac şi pe altul fericit ? Mi-am amintit de felul cum ai căzut în genunchi în cenuşa din grădină şi la dorinţa pe care am avut-o în momentul acela de a te mîngîia. În anii petrecuţi la Kempsford Gardens, mi-am pierdut instinctul de conservare. Am trăit ca într-o colivie întunecoasă. Acum mi-am părăsit colivia. M-am chinuit pînă am ieşit din ea, şi-am să mă mai chinuiesc o vreme, dar durerea de-acum e mult simplificată, e o durere care nu te împiedică să trăieşti. Nu-s nebună, Danby. Niciodată n-am avut mintea atît de întreagă, niciodată n-am fost atît de lucidă şi de *egoistă*. Sînt femeie. Am nevoie de dragoste şi căldură, afecţiune, voie-bună, rîs, fericire. De tot ce-am fost lipsită pînă acum. Nu vreau să mă îngrop de vie.

— Dar nu mă cunoşti...

— Îţi cunosc sufletul. Nici tu nu mă cunoşti. Îţi închipui că am numai calităţi. Dar anii ăştia de renunţare nu constituie o dovadă. Şi-ţi mai închipui că sînt alta.

— Nu, o contrazise Danby grav, nu. Cînd te privesc te văd pe tine. *Pe tine.*

— Atunci, hai să avem încredere unul în celălalt.

— Aşteaptă puţin, se rugă Danby, că îmi vine să plîng. La urma urmei, ce propui ?

— Ceva foarte simplu : să încercăm să ne cunoaştem mai bine. De pildă, ai putea să mă invitţi la masă.

— *Să te invit — la masă!* Simt că înnebunesc, simt c-am înnebunit, exclamă Danby, plîngînd şi rîzînd totodată. Zău n-are rost, Lisa. E nebunie curată. Ai să mă părăseşti şi eu am să mor.

— Mă rog, dacă nu vrei să-ţi asumi nici un risc, şi Lisa îşi întinse piciorul, începînd să-şi maseze glezna ; apoi îşi vîrî picioarele în pantofi şi întinse mîna după trenci.

Danby căzu în genunchi cu capul în poala ei. Zîmbind obosită, victorioasă şi puţin tristă, Lisa începu să mîngîie părul lui des şi alb.

CAPITOLUL XXXII

BRUNO SE TREZISE. Slavă Domnului că nu era noapte. Trezirea era acum altfel. Era ca un fel de scufundare în durere, o scufundare molcomă în apă caldă. Durerea nu mai era fizică, deşi simţea şi durere fizică. Uneori aducea cu o răsucire bruscă, o încordare interioară, care apoi dispărea. Din cînd în cînd şi nu prea des. Era mai degrabă o durere a întregului trup care nu-şi găsea loc, nici odihnă ; pînă şi somnul se prelingea peste membrele chircite ca un nor negru aducător de angoase. Cealaltă durere era o durere a minţii, sau mai bine zis a fiinţei în totalitatea ei, ca şi cînd mintea şi

trupul vietăţii condamnate la moarte s-ar fi împreunat într-o ectoplasmă aproape diafană vag localizată în spaţiu, vibrînd sub impulsul unei agonii conştiente. Trecerea de la starea de somn la starea de ectoplasmă conştientă era chinuitoare. Tot aici sînt, îşi spuse.

Zilele îşi pierduseră tipicul. Supă şi ploscă, ploscă şi supă. Lumină şi întuneric, ploaie pe geam, soarele pe care-l ura, pentru că atunci cînd apărea la fereastră scotea la iveală cenuşiul cearşafurilor murdare, petele de pe pereţi, rugina clanţei nelustruite de ani de zile. Bruno îşi dădea seama că pierduse capacitatea de a gîndi logic. Poate şi din pricina ultimelor calmante prescrise de medic. Erau pilule noi, altfel colorate decît cele de pînă atunci. Simţea de parcă ar fi avut în mijlocul creierului o imensă cutie neagră, împrejurul căreia de abia îşi putea croi cale vreun gînd. Nume de oameni şi obiecte îi scăpau, învîrtindu-se pe lîngă el cînd în dreapta, cînd în stînga — ca nişte păsărele speriate de orice întoarcere a capului. Căci întorcea mereu capul, mişcîndu-l anevoie, căutînd cu desperare o zonă de limpezime pe care o bănuia în apropiere dar la care vederea lui nu ajungea.

Oamenii veneau şi plecau. Danby şi Gwen şedeau deseori cu el, vorbind între ei şi chiar cu Bruno. Îi făcea plăcere să-i vadă. Venise şi un tînăr cu plete negre, dar cu mult timp în urmă. Bruno ar fi vrut să se intereseze ce se întîmplase cu el dar nu-şi amintea numele. Chiar rostise : „Tînărul acela... tînărul acela..." Dar nimeni nu ştiuse despre cine era vorba. Venise şi

Miles. Bruno îl recunoştea pe Miles, ştia şi cum îl chema şi îi pronunţa numele. Dar nu-i vorbea. Vizitele lui Miles erau ca un spectacol de cinema. Miles se mişca, vorbea, spunea şi făcea nu ştiu ce, iar Bruno îl privea. Cînd Miles se pleca înainte, vorbind cu neobişnuit patos, Bruno dădea din cap şi încerca să surîdă. Îi venea greu să surîdă din cauza acelei dureri ectoplasmice, dar făcînd un efort izbutea, deşi se întreba dacă acea ciudată fărîmă ce rămăsese din el mai era cu adevărat în stare să surîdă. Şi mai era o femeie cu păr bălai şi chip luminos şi blînd, care venea şi şedea des cu el. Bruno nu ştia cine era.

Timpul trecea. Bruno contempla trecerea lui, cu faţa crispată într-un fel de rictus viclean. Pînă acum timpul fusese *invizibil*. Oamenii veneau, îi aduceau fel de fel de lucruri, supă, ploscă, ziarul, cartea lui în două volume *Păianjenii mari răpitori*. Privea pozele din cărţi şi din ziar, dar chiar şi cu ochelari literele nu le mai distingea. Cînd se trezea în cursul nopţii, gemea şi mişca timpul din loc prin gemete, umplînd cu fiecare geamăt cîte o cupă sau un săculeţ de timp ; dar îi erau apoi luate. Uneori gemea, aşa i se părea, ore în şir. Alteori venea Gwen sau Danby, îi vorbeau, îi aranjau aşternutul, pernele, dar după ce plecau, Bruno începea iar să geamă.

Acesta era pentru el prezentul. Undeva, în cu totul altă parte, exista trecutul, clar, viu colorat, întinzîndu-se nu prea departe de el, dar pe alt tărîm parcă. Vedea imagini în mişcare. Imagini, nu amintiri. Într-o zi zări mormîntul lui

Sambo în grădina din Twickenham. Miles se îndrepta agale spre el. Puseseră o piatră mică şi simplă pe mormîntul cîinelui. Avuseseră de gînd să graveze numele lui pe piatră, dar n-apucaseră s-o facă. Deseori o vedea pe mama lui, uneori în lumina lămpii pieptănîndu-şi părul lung, alteori în lumina soarelui strigînd prin desişul de frunze aurii : „Bruin, Bruin, unde eşti, băiatul mamei ?“ O dată o văzuse pe Maureen dormind într-un cuib uriaş de pene. Nu putea fi o amintire. „Zece centime dansul, atît mi se plăteşte, dar Doamne ! ce mă mai plictiseşte meseria asta.“ O vedea pe Gwen cu codiţe, în costum de gimnastică, învăţînd după manualul de latină al lui Kennedy. Bruno o ajuta să-şi facă lecţiile la latină. Vedea pagina de caiet cu scrisul ei stîngaci şi lăbărţat de copil, alături de scrisul lui mărunt. *Amo, amas, amat*. Latina începe cu ceea ce încep toate. Dar unde oare se sfîrşesc, se întrebă Bruno, *unde* se sfîrşesc ?

Mor, îşi spunea el în gînd, dar oare cum e moartea ? Să fie această durere — această spaimă ? Căci era înspăimîntat, ceva îl înspăimînta. Moartea, cînd avea să vină, va fi o groaznică şi indescriptibilă agonie ? Totuşi nu asta îl înspăimînta. Îl înspăimînta ceva ce purta în el, fragilitatea trupului său care aştepta pieirea. Ceea ce avea să vină era altceva, mult mai puţin îngrozitor. În el exista puterea de a suporta cumplite suferinţe, dar trebuia neapărat să găsească o cale de ieşire, spre a nu fi pe deplin conştient. Trebuia să-şi păzească măcar o fă-

rîmă din el neatinsă de ceea ce avea să vină, pentru a-și menține esența personalității. Îi era de folos o veche deprindere, născută în alte împrejurări, dar pe care se străduise s-o păstreze ca să-l ajute și de rîndul acesta : lacrimile. Pe Bruno lacrimile nu-l umileau ; plînsul devenise un fel de stare de contemplație. Plîngea privind scurgerea domoală a timpului și pozele colorate. Spaima trebuia ținută în frîu. Trebuia să joace jocul pînă la sfîrșit, pînă în ultima clipă să nu renunțe la efortul de a supraviețui. Iată care era cea mai de seamă din îndatoririle lui.

Și mai era ceva foarte important, își spunea Bruno. Sau poate era unul și același lucru. Dar ce anume ? Ceva ce sînt dator să fac. Dacă ar exista Dumnezeu, ar face-o el în locul meu. Bruno îl visase pe Dumnezeu. I se arătase sub chipul unui splendid păianjen, exemplar unic de *eresus niger*, ce se legăna ușor atîrnat de un fir subțire și auriu, deasupra capului lui Bruno. Dumnezeu lăsase în jos încă un fir în direcția lui Bruno, și Bruno încercase să-l apuce, dar firul se rupea ori de cîte ori îl atingea. Atingerea abia simțită a firului îi trezea o nespus de plăcută și totodată insuportabilă senzație fizică. Brusc, păianjenul începuse să crească, să crească devenind tatăl lui Bruno. Chipul tatălui său umplea cerul pînă la orizonturi.

Dumnezeu ar face-o pentru mine, dar Dumnezeu nu există, gîndea Bruno cu încăpățînare. Își aminti iar de femeile din viața lui. O revăzu pe Maureen, la masa ei de la cafenea, privind tăblia de șah cu piese roșii și albe, mișcînd

din cînd în cînd alene cîte un pion. „Are ochii albaștri, și mie nu-mi plac ochii albaștri. Dar ea are ochii albaștri. Deci acum slăbiciunea mea sînt ochii albaștri." Maureen purta o pălăriuță rotundă cu pătrățele albe și roșii, trasă peste ureche. Cum de nu-i trecuse niciodată prin minte că pălăriuța ei se asorta cu piesele jocului de șah ? Oare intenționat ? Va trebui s-o întrebe într-o zi.

— Trebuie s-o întreb, vorbi cu voce tare.

— Ce-ai spus, Bruno ?

— Trebuie s-o întreb, repetă el.

Femeia cu păr bălai se așeză pe marginea patului, și-i apucă o mînă, cum făcea de obicei. Chipul ei oval cu pielea sidefie părea trist și obosit. De două ori o surprinsese plîngînd, cînd ea îl crezuse adormit. Cine era femeia ? Ce vîrstă să fi avut ? N-avea riduri, dar nici față de femeie tînără.

— Bruno, dragul meu, n-am înțeles ce-ai spus.

— O muscă în pînza de păianjen, spuse Bruno.

Un *araneus diadematus* țesuse o pînză superbă în colțul ferestrei. Ședea atîrnat de fir cu capul în jos sau pitit în crăpătura ferestrei, înfășurat într-o plasă fină, legată de mijlocul pînzei printr-un fir gros de semnalizare. Bruno îl urmărea de zile întregi. Nu prinsese nimic. Dar acum îi căzuse o muscă în plasă și păianjenul se repezise la ea.

— Să salvez musca ?

Bruno nu-și dădea seama dacă dorea sau nu ca musca să fie salvată. Păianjenul o și înșfăcase, țesînd fire împrejurul ei. Femeia deschise fereastra și duse mîna spre pînză, distrugînd splendida-i simetrie. Păianjenul se dădu îndărăt. Musca se legăna la capătul unui fir.

— Prea tîrziu. Adu-mi-i pe amîndoi. În cană, în cupă.

Femeia desprinse musca și-o băgă în cană, apoi după oarecare dificultăți prinse păianjenul și-l băgă în cupă. Îi aduse pe amîndoi lui Bruno.

Musca se lupta, aproape răpusă, dînd din cap sau din cîte un picior. Aripile îi erau neputincioase, strivite sub strînsoarea firului de păianjen, iar acesta, furios, încerca zadarnic să urce pe pereții lunecoși ai cupei. Femeia învîrtea cupa în mînă, și păianjenul cădea cu burta în sus. După un timp rămase nemișcat.

— Ce păianjen gras !

— Nu te temi de păianjeni, constată Bruno. Majoritatea femeilor se tem.

— Nu mă tem. Chiar îmi plac. Și muștele.

— Ce păcat ! Uite la crucea asta mare albă de pe spatele lui. În evul mediu era socotit sfînt din pricina crucii pe care o poartă pe spate.

— N-ar fi mai bine să omor musca ?

Bruno rămase pe gînduri. Interveniseră în rînduielile naturii, iar acum nu știau ce să facă.

— Ba da. Și du păianjenul înapoi.

Femeia aruncă musca pe podea și-o strivi cu piciorul. Apoi așeză cu grijă păianjenul pe

pînza lui. Acesta fugi iute și se ascunse în crăpătură, înfășurîndu-se în fire.

— Lasă, te rog, fereastra deschisă.

Aerul de vară timpurie umplu încăperea. Mirosul străzilor prăfuite, mirosul Tamisei, fetid și totuși răcoros, de putregaiuri, se amestecau cu un vag parfum de flori.

Ce-au simțit ? se întrebă Bruno. Oare musca suferise cînd firul îi turtise aripile ? Oare păianjenul fusese cuprins de groază cînd se luptase să iasă din pahar ? Ce misterioasă era viața în asemenea împrejurări extreme. Devenea misterul ei mai ușor de înțeles la întoarcerea din extreme înapoi în centrul vieții ? Poate că dacă Dumnezeu ar exista, el însuși și-ar privi cu uimire creaturile punîndu-și aceeași întrebare : ce simt ele oare ?

Dar Dumnezeu nu exista. Eu sînt centrul propriei mele vieți, pînă în clipa în care mîna oarbă a destinului se întinde către ea și-i curmă firul. Am trăit aproape nouăzeci de ani și nu știu nimic. Am urmărit fantasticele ritualuri ale naturii, am urmărit instinctele trezite în mine și trăirile cele mai elementare ale ființei mele, și iată-mă acum la sfîrșit, gol de orice cunoaștere. Care este diferența dintre mine și aceste făpturi minuscule ? Păianjenul își țese pînza, altfel nu se poate. Eu îmi țes gîndurile, în care mă înfășor la nesfîrșit, dînd ascultare vocii mele interioare, acestei voci obosite și răgușite care curînd va amuți. Totul nu e decît vis. Realitatea e prea cumplită. Mi-am trăit viața închis

în visul meu ; e prea tîrziu ca să mă trezesc acum.

— Ce mai *era* important ? rosti Bruno.

— Ce anume e important, dragul meu ?

— Mai era *ceva* important.

Ah ! dac-ar exista credința că moartea înseamnă trezire. Unii cred. Bruno privi halatul din cui. Nu-l mai folosea, căci nu se mai da jos din pat, și halatul înțepenise formînd pliuri care în fiecare zi rămîneau aceleași. Ce bine le cunoștea ! Halatul se făcuse parcă mai lung, mai lat, mai întunecat. Nici chiar razele soarelui nu-i mai deschideau culoarea. Păcatul cel mare, își spuse Bruno, este că am trecut prin această vale a plîngerii fără să văd nimic. Fără să văd realitatea. Asta era lucrul important pe care-l căutase. Acum e prea tîrziu și eu nu-l cunosc defel. Privi în jur. Soarele lumina fiecare detaliu sordid din încăpere, tapetul pătat, cu desenul verzui decolorat, clanța ingălată a ușii, cuvertura cenușie cu arabescuri aproape invizibile, șirul sticlelor de șampanie cu praful așternut pe ele. Nu mai putea bea șampanie. Și halatul.

Lacrimi izvorîră din ochii lui Bruno, se prelinseră pe obrajii scofîlciți și se opriră în barbă.

— Ce s-a întîmplat, dragul meu ? Nu plînge.

— Nu-mi aduc aminte. Nu-mi pot aduce aminte.

E ceva foarte simplu, își spuse. Ceva ce are de-a face cu Maureen, cu Janie, cu întreaga poveste. Acum abia îți poți da seama ce lipsit de sens a fost totul ; ce lipsite de sens sînt țelurile pe care ți le propui, lucrurile pe care le dorești. Și dacă acum, la sfîrșitul sfîrșitului, simți că există totuși ceva care are sens, acel ceva este singurul lucru important. Îmi pare rău că n-am știut din vreme. Mi-ar fi fost ușor să mă port bine cu toți, să fiu înțelegător și blînd, știind cît de neînsemnat e totul. Dar pe vremea aceea trăiam un vis.

— Oare poți să dai timpul înapoi ? întrebă Bruno. Nu-i așa că nu se poate ?

— Nu știu ce vrei să spui, dragul meu.

Femeia îi ținea mîna, șezînd pe pat aproape de el. Nu-i trezea nici un fel de dorință. Spaima îi ucisese instinctele.

— Ah, dac-am putea da timpul înapoi ! Dar nu putem.

Unii credeau și asta. Că după viață urmează înviere. Dar nu era adevărat și de aceea era atît de greu. Iubise puțini oameni, și-i iubise egoist, nu știuse să-i iubească. Porcăise totul. Oare doar în fața morții e omul în stare să-și dea seama ce înseamnă dragostea ? Ah ! dacă noua cunoaștere pe care o dobîndise, concluzia că nimic n-are sens ar putea avea efect retroactiv, atunci dragostele lui trecute, mărunte și egoiste, s-ar purifica, neînțelegerile ar dispărea. Dar n-avea !

Oare și Janie aflase înainte de sfîrșit ? Pentru prima oară Bruno înțelese limpede că da. Ar fi fost cu neputință să nu afle, față în față cu această prezență atotputernică. Nu voise să-l blesteme, voise să-l ierte. Iar el nu-i îndeplinise această ultimă dorință.

— Janie, îmi pare tare rău, murmură Bruno.

Lacrimile îi şiroiau pe faţă. Dar era fericit că în cele din urmă se dumirise.

Halatul pornise către el şi stătea drept şi ţeapăn la căpătîiul patului.

Cred că moare, îşi spuse Diana. Doamne, de ce mi-e dat să trec şi prin asta !

De zile întregi Bruno vorbise incoerent şi plînsese fără întrerupere. De abia putea mînca şi era vădit că puterile îi părăseau trupul, care se vedea zăcînd inert şi chircit sub cuvertură. Doar în cap, în ochi mai bine zis, continua să ardă, intensă, flacăra ce avea să se stingă curînd.

Diana strînse mîna pe care o ţinea într-ale ei ; mîna răspunse uşor. Bruno strîngea pleoapele ca să alunge lacrimile care îl orbeau. Diana întinse mîna să i le şteargă. El nu mai avea puterea să-şi ducă mîna la obraz. Ce ciudat era că, în timp ce mîna nemiloasă a naturii oprise toate celelalte funcţii ale trupului, ochii nu-şi pierduseră uluitoarea lor capacitate de a fabrica lacrimi.

Diana simţi cum ochii i se umplu şi ei de lacrimi, şi-i şterse cu mîna liberă. Lacrimile ei şi ale lui Bruno se amestecară pe obrazul sidefiu. Se legase atît de mult de Bruno în ultima vreme !

Dacă Bruno murea, Danby ar fi avut remuşcări. Plecase cu Lisa să-şi petreacă seara în altă parte. Ea insistase ca ei să plece. După aceea însă Bruno începuse să dea semne îngrijorătoare.

Dianei i se părea că Danby şi sora ei nu erau în toate minţile. Amîndoi erau parcă beţi de fericire. Transformarea Lisei era atît de mare, încît nici chiar sora ei n-o mai recunoştea. Părea cu zece, cu douăzeci de ani mai tînără şi era mai frumoasă decît fusese vreodată. Rîdea tot timpul, un rîs pe care Diana nu i-l cunoştea. Sau poate că în anii din urmă uitase felul cum rîdea Lisa. Oare se culcase cu Danby ? După înfăţişarea ei, nu prea mai lăsa loc la îndoieli. În această casă a morţii, încercările lor de a-şi ascunde fericirea erau zadarnice şi înduioşătoare. Oricîte eforturi ar fi făcut, cînd apăreau împreună, înfăţişarea lor era ca un simbol al vieţii în toată plinătatea ei explozivă şi robustă. Un simbol al triumfului.

Indignarea lui Miles fusese extremă şi caraghioasă. Dîndu-şi seama de comicul situaţiei lui Miles, Diana suportase mai uşor penibilul propriei ei situaţii. Îi trebuise mult timp lui Miles pînă să creadă ce-i spunea Diana. Lucrul i se păruse imposibil, în flagrantă contradicţie cu logica. O privise pe Diana, holbîndu-se la ea nedumerit. Era neîndoielnic, ea interpretase greşit, se înşelase şi avea să-şi dea seama. Ca natura să comită o asemenea monstruoasă eroare... Cînd, în cele din urmă, Diana reuşise să-l convingă că Lisa nu ducea o viaţă monastică în India, ci putea fi văzută la Londra în noua maşină sport a lui Danby, luînd masa cu el prin restaurantele de pe malul Tamisei, foarte elegant îmbrăcată în toalete noi şi scumpe, Miles făcuse o criză de furie care ţi-

nuse o zi. Îl blestemase pe Danby, o blestemase pe Lisa. Declarase că povestea nu putea dura. Ea își va mușca mîinile — Doamne cum o să-și mai muște mîinile ! se declarase pe sine iremediabil rănit. A doua zi fusese încruntat, tăcut, preocupat, refuzînd să răspundă la întrebările Dianei. A treia zi îi spusese Dianei pe un ton enigmatic : „Totul a trecut", și se apucase iar de scris în chioșcul din grădină. Mai trecuse o săptămînă, și Diana revăzuse pe chipul lui zîmbetul angelic care apărea cînd scria.

Lisa nu-l încunoștințase pe Miles și nu-i dăduse nici o explicație surorii ei. Diana o găsise într-o dimineață cu Danby, în casa din Strada Stadium. Amîndoi își închipuiseră că Diana pricepuse. Se uitaseră puțin jenați în ochii ei aurii, ca niște copii ce vor să-și ceară iertare. Și i se păruse Dianei că din clipa aceea începuseră să se poarte cu ea ca și cînd le-ar fi fost mamă. Dianei înseși îi trebuise timp pînă să se dumirească și să-și creadă ochilor. Fusese o descoperire amară. Cînd Diana hotărîse să vină cu regularitate să-l vadă pe Bruno, sperase să găsească și oarecare consolare în reluarea raporturilor cu Danby. Nu încercase să-l uite cu totul și nu vedea de ce ar trebui să încerce. Acum o atrăgea altfel ca înainte — atracția era inefabilă, mai difuză, ca spre ceva dătător de pace și căldură. Coexistența lor comună cu Bruno avea s-o ajute să-și vindece sufletul. Nefericirea lui Danby fusese evidentă. I-o respectase, așteptînd cu răbdare vremea cînd și ea, la rîndul ei, avea să fie în stare să-l consoleze. Nu

știa precis în ce fel. Fără efuziuni, și bineînțeles fără îmbrățișări pătimașe. Dar tot avea să salveze ceva din naufragiu. După ce va muri bietul Bruno, își spusese în sinea ei atunci, am să mă mai gîndesc și-am să văd ce să fac cu Danby. De fapt se gîndise mult la el, mai cu seamă în serile petrecute în singurătatea salonului din Kempsford Gardens, și amintirea lui îi făcea mult bine.

Și acum, poftim ! Lisa i-l luase pe Miles, i-l luase și pe Danby. Ascultînd invectivele furibunde ale lui Miles, abia izbutea să-și stăpînească propria durere. Avea oare să-i treacă vreodată ciuda și resentimentul ? De-abia acum realiza cît de mult contase pe Danby. Atunci cînd Miles îi spusese că putea fi liniștită căci rivala ei era definitiv înlăturată, înțelesese și acest aspect. Danby era o soluție mult mai definitivă chiar decît India. Lisa cea plecată în India putea fi divinizată ; Lisa cea care se plimba în mașina lui Danby, cu brațul sprijinit de speteaza scaunului de alături, așa cum o zărise Diana în treacăt, nu era decît o iluzie spulberată. Miles spusese plin de venin : „Mă rog, singură a făcut alegerea și a preferat plăcerile lumești și cele trupești. Să sperăm că, spre binele ei, n-o să aibă parte și de diavol." Firește, lui Miles nici nu-i trecea prin cap că Diana nu se bucura de neașteptata întorsătură a lucrurilor. De fapt nici nu-l interesa ce simțea Diana, fiind total absorbit de ce simțea el. O să-i treacă, își spusese Diana, o să-i treacă. Pînă la urma

urmei, ne-am ales fiecare cu perechea lui. Miles și-a găsit muza, Lisa pe Danby. Iar mie mi-a rămas Bruno. Cine și-ar fi închipuit ?

Diana avea impresia că ajunsese pînă la urmă într-un pustiu imens. Pe Danby și pe Lisa, cu solicitudinea și politețea lor prea ascultătoare, îi pierduse cu desăvîrșire ca și cum ar fi murit. Iar în privința lui Miles, își dădea acuma seama ce puțin contase în ochii lui, cît de puțin îl preocupase existența nevestei lui. Imaginația lui îl angajase în bătălii de cu totul alt ordin, mult mai elevat. Îi păruse apropiat cînd îi vorbise de Parvati ; acum însă Diana avea senzația că el pur și simplu profitase de ea. Miles avusese nevoie să atingă intensitatea maximă a unei crize de exorcizare pentru a se rupe de trecut, și ea îl ajutase. Acum se întorsese iarăși în sine, mai mulțumit de el însuși ca înainte. Diana se gîndise să-l oblige s-o ia în seamă povestindu-i că și ea fusese îndrăgostită de Danby. Renunțase, știind că n-ar fi făcut decît să complice în mod absurd durerea.

Iar acum, își spuse, am săvîrșit cea mai mare nesocotință din viață, atașîndu-mă de un om pe moarte. Dintre toate dragostele cu putință, nu este oare aceasta cea mai lipsită de perspectivă ? Ca și cînd ai iubi moartea însăși. La început, îngrijirea lui Bruno îi fusese impusă de împrejurări, dar îi adusese oarecare ușurare. Fusese o datorie, o obligație care o scotea din casa din Kempsford Gardens, unde Miles crea surîzînd extatic. Fusese și un mijloc de a relua în chip

normal relațiile cu Danby. Apoi, vecinătatea lui Danby devenise un chin. Dar începuse să țină la Bruno, să-l iubească cu o dragoste lipsită de pretenții, lipsită de speranță. El nu-i putea da nimic decît durere. Și pe măsură ce zilele treceau și Bruno devenea mai slab la minte și la trup, ea se trezi participînd la moartea lui.

Diana simțise că îmbătrînea și într-o bună zi, cînd se privise în oglindă, o tulbură asemănarea ei cu altcineva. Începuse să semene cu Lisa, cu Lisa cea de pe vremuri. Apoi observase că totul împrejurul ei căpătase alte dimensiuni. Amărăciunea dispăruse, dar în locul ei apăruse o durere mult mai cumplită decît cunoscuse pînă atunci, o durere solemnă. Zi de zi, cu mîna descărnată a lui Bruno în mîinile ei, se chinuise să dezlege misterul durerii, cum era alcătuită și unde sălășluia, în ea sau în Bruno. Și dintr-o dată văzu cu alți ochi, și mult mai limpede, și mult mai aproape frunzele de iederă, clanța îngălată a ușii, buzunarul rupt al halatului vechi al lui Bruno. Străzile dintre Kempsford Gardens și Strada Stadium pe care trecuse în atîtea rînduri parcă se găseau într-un oraș străin, atîtea lucruri noi începuse să observe : ghivece de flori la ferestre, pete pe pereți, mușchiul apărut între pietrele pavajului. Pînă și măruntele grămăjoare de praf și hîrtii adunate prin cîte un colț deveniseră demne de atenția ei. Și chipurile trecătorilor căpătaseră o anume transparență prin care, în răstimpul unei clipe, îi era îngăduit să pătrundă în ei. Diana se minunase, întrebîn-

du-se ce oare se întîmplase cu ea. Se întrebase dacă Bruno simțise la fel. Ar fi vrut să-l întrebe, dar el era atît de departe, învăluit în uimirea lui proprie și în contemplație. Și ședeau mai departe, mînă în mînă, fiecare cu gîndurile lui.

Durerea crescu într-atît, încît Diana nu-și mai dădu seama dacă mai era durere, nemaiştiind dacă prin ea avea să se transforme într-o altă ființă sau avea să se reîntoarcă în ea, cea de dinainte, uitînd cele petrecute în aceste ultime zile ale lui Bruno. Simțea că dacă avea să țină minte, se va transforma. Dar în ce fel ? Și ce trebuia să țină minte ? Ce anume îi apăruse dintr-o dată ca fiind extrem de important ? Ce anume înțelesese ea ca printr-o revelație și se temea să nu uite ? Doar nu putea dori să sufere în continuare toată viața asemenea durere.

Încercă să se gîndească la ea, dar n-avu la ce să se gîndească. Nimic n-are importanță, pentru că noi înșine nu sîntem nimic. Totuși ne iubim unii pe alții — ăsta e singurul lucru cu adevărat important. Poate că durerea de acum era însăși dragostea ei lipsită de speranță pentru Bruno. Sîntem nimic, și totuși ne iubim. Cum e posibil ? Resentimentul ei față de Miles, față de Lisa, față de Danby, dispăruse. Vor fi mulțumiți, iar tu îi vei veghea ca pe niște copii. Cine îi vorbea ? Poate că nimeni sau poate că spiritul altcuiva se amestecase în gîndurile ei. Destinde-te. Lasă-i să te calce în picioare. Iubește-i. Lasă dragostea să înalțe o cupolă uriașă deasupra capului tău. Diana simțea în însăși carnea ei neputința muritorului în încleștare cu moartea. Trăi moartea, simți cum se preface în nimic, cum se golește de dorință. Dragostea însă supraviețuia — era unicul lucru care rămînea, care încă era.

În cele din urmă, mîna bătrînă cu pielea pătată care se agățase de mîna ei se destinse ușor.

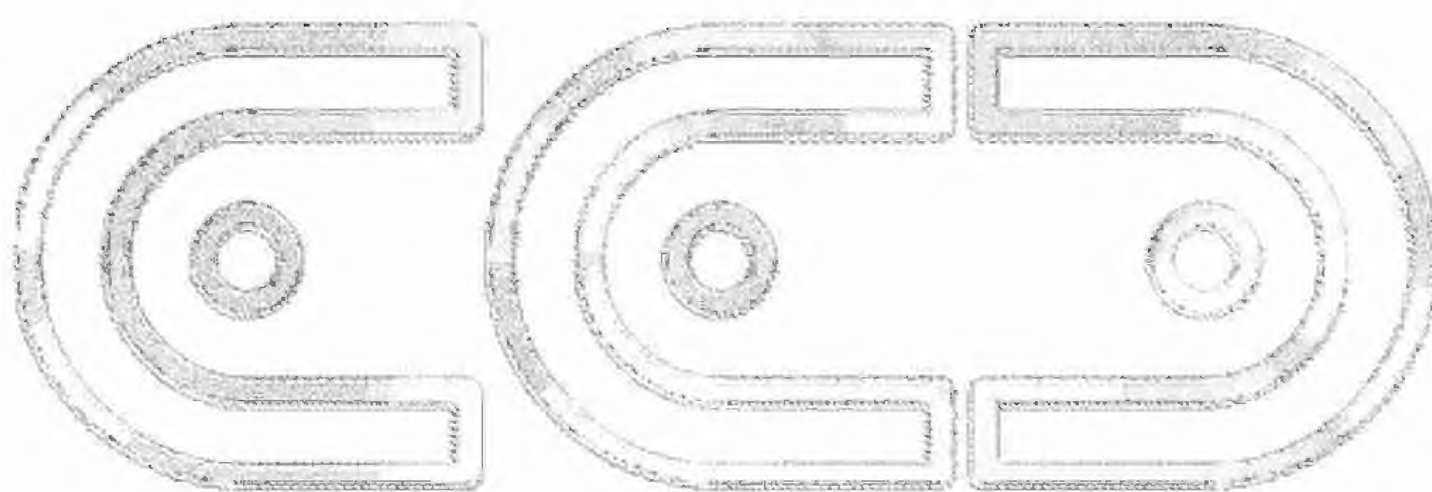
Lector : MARIA VONGHIZAS
Tehnoredactor : ELENA BABY

Tiraj 35 130 ex. Bun de tipar : 17.10.1977.
Coli tipar 12,5

Comanda nr. 70 390
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"
București — Piața Scînteii nr. 1
Republica Socialistă România

Scanare și prelucrare digitală

de

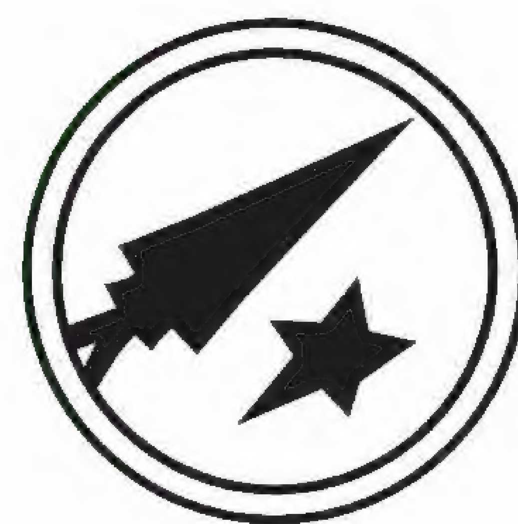

Anonim

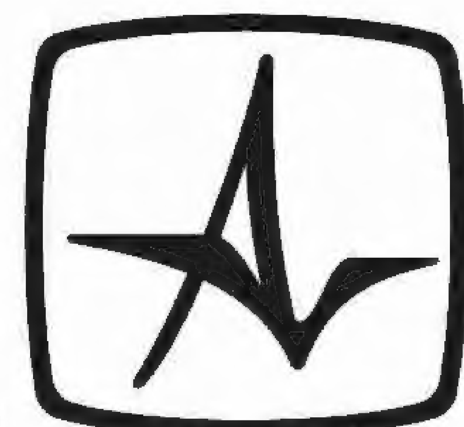

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

